

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Pars Tertia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

LIBER DECIMUS,
DE
CENSURIS,
ET
IRREGULARITATE.
MONITIO AD LECTOREM.

Quoniam ea, quae disputanda essent de Excommunicatione, Suspensione, & Interdicto, omnibus sunt obvia, & passim legi apud Doctores possunt, ego, tum ne meri exscriptoris notam incurram, tum ne meis Lectoribus, vulgaria ipsis apponendo, tædio sim, selectas dumtaxat aliquas quæstiones, & sanè præ cæteris utiliores, de triplici hoc argumento in sequentem modum hic propono. De Irregularitate integrè agam.

TRACTATUS PRIMVS.
SELECTA
DE

EXCOMMUNICATIONE

CAPUT PRIMUM.

Divisio Excommunicationis in latam, & ferendam.

EXCOMMUNICATIO lata sententia est, quando Lex, vel Praelatus aliquid ita prohibet, ut qui secus fecerit, statim eo ipso, seu ut etiam loquimur, ipso facto, vel ipso Jure incidat in Excommunicationem; nam, idèdè a in Sacro

natoriam, est, quando Lex, vel Superior aliquid ita prohibet, ut qui secus fecerit, non statim incidat in Excommunicationem, sed postquam constiterit eum transgressum fuisse ejusmodi Legem, vel Pæceptum, & Judex, præcedente Monitione, protulerit contra ipsum sententiam Excommunicationis: Qui ergo delinquit contra priorem modum, ut Excommunicatum in utroque foro se gerat statim: quia statim, patrato delicto, in Excommunicationem incidit; qui vero contra posteriorem, non ita, quia nondum est Excommunicatus, donec Judex sententiam dictam proferat.

2. An verò sicuti Excommunicatio lata præcepto

Castora. Textu dicitur Excommunicatio trahere se- cum suam executionem. Excommunicatio ferenda, quam etiam appellamus commi- Tamburinus de Sacramentis.

A

a In opus-
cul. de Sa-
crific. Mis-
sal. c. 1. §.
2. n. 4.

præcepto addita signum est, eiusmodi præceptum obligare sub mortali, ita etiam, quando additur Excommunicatio ferenda, diximus alibi.

3. Duo hic operæ pretium est advertere Primo, quod dictum est de Excommunicatione latae sententiæ, puta, eam habere secum suam excusationem, verum esse, etiam in Suspensione, Interdicto, & Irregularitate: quando in his apponuntur illæ clausulæ, ipso facto, vel ipso iure, vel quid simile, indicans, eiusmodi poenas non esse ferendas, sed latas; statim enim (ut dictum est de excommunicatione) sine aliquo Iudicis ministerio incuruntur. At quando eadem dictæ clausulæ apponuntur in alijs poenis v. g. *Qui hoc delictum paraverit, qui non obediverit, &c. ipso facto incidat in poenam privationis vocis activæ, & passivæ, in poenam confiscationis bonorum, in poenam depositionis officii, &c.* non statim eiusmodi poenæ incuruntur, sed requiritur mandatum, seu sententiæ Iudicis declarantis, commissum fuisse delictum, qua declaratione prævia, & non antea, delinquens poenis illis erit actu subiectus.

b Th. Hurt.
p. 2 fo 57.
Vide etiam
Verric. fol.
134. n. 2.

c Bald. cit.
à Th. Hur.
lo. cit. &
Sam. de o.
lect. d. 7.
contr. 4. tr.
2.

4. Immo idem erit ex Tho. & Hurtado, (licet e alijs negent,) etiam si addatur fortior clausula; sic verbi gratia. *Ne quis hoc delictum committat sub poena privationis vocis activæ, &c. ipso iure sine ulla prævia declaratione;* nam etiam tunc requiritur sententiæ declaratoria delicti committi. Quod si expressè aliud superaddatur sic: *Sine ulla prævia declaratione delicti tunc non est mitum, statim incurri poenam,* quia in tanta expressione voluntatis Superioris non datur aditus præsumendi, aliam Iudicis declarationem esse expectandam.

d Sanc. l.
9. de matr.
d. 30. cni
adde Sua-
rez de cens.
d. 3. sect. 3.
Col. 5. de le-
gibus ca. 5.
& Sam. l. c.
in. 7. & 8.
numeros.

5. Si quæras rationem disparitatis, cur in his poenis requiratur dicta declaratio; non vero in Excommunicatione, suspensione, &c.

Respondet Sanc. d se nullam invenire, nisi usum antiquissimum Ecclesiæ sic usurpantis.

6. Adverte Secundo, difficile aliquando esse dignoscere, an in aliqua lege Excommunicatio, vel qualibet alia Censura sit lata, an sit ferenda. Nam licet interdum, quando clara sunt verba, plane discernatur, sapissimè tamen incidimus in ambigua; de qua

re Tiraquellus a latissimè. Tunc ergo notentur tres sequentes regulæ.

7. Prima regula, quando ex contextu verborum lex requirit actionem alterius, qui executioni mandet poenam, tunc poena est ferenda, quando autem non requirit eam actionem, sed lex immediate poenam infligit, & exequitur, tunc poena est lata; & quia, quando ferens censuram utitur præfenti, vel præterito tempore, nullam restrictionem faciens, non requirit regulariter actionem, seu ministerium alterius, ideo regulariter erit tunc lata sententiæ; quando vero utitur futuro, nullam restrictionem faciens, quia importare facile potest alterius ministerium, ideo tunc erit ferenda.

8. Secunda regula. Quoniam non sunt certæ verborum formulæ, quibus excommunicatio ferri solet, totaque sententiæ Excommunicationis dependet ab intentione illam ferentis, si is se declaret, vel ex alijs circumstantijs clarè colligatur, Excommunicationem esse latam, vel ferendam, talis omnimò est iudicanda.

9. Dixi (clarè) nam secus nulla feretur Excommunicatio; unde rectè Sayrus b notat in his formulis. Fero in te Ecclesiasticæ Censuræ sententiæ. Fero te mucrone Christi, vel mucrone Ecclesiastico? Indignationem Dei, vel Sancti Petri, vel nostram incurrat, Præcipio in virtute Sanctæ Obedientiæ. Sub interminatione maledictionis maledico te, &c. in his, inquam, & similibus, esto peccetur ab eo, qui non obedit, non tamen incurritur ulla excommunicatio, nec ulla censura, quia in prioribus duabus formulis non determinatur, quæ censura, in cæteris nulla clarè imponitur Excommunicatio, vel censura.

10. Tertia Regula. Quando res est dubia, tunc juxta regulam decimanquintam Juris *Odia restringi, & favores convenit ampliari,* pronuntiare debemus, poenam, seu excommunicationem esse ferendam, non vero latam. Si dicat verbi gratia lex *Id ne fiat sub poena excommunicationis,* dubitamus, an intelligenda sit sub poena ferenda, an sub lata, tunc ergo restringamus, dicamusq; intelligi solum debere de ferenda.

11. Sed adhuc via serupea est; nondum enim expedite cognoscere ex allatis sic uni-

adducit,
a Tiraquellus
in l. si quis
quædam de
verborum
dis. dicitur
V. dicitur.

b Sayrus
c. de cens.
c. n. m. 15.
& 16.

c Sayrus
l. 9.

d Sanc. l.
9. de matr.
d. 30. cni
adde Sua-
rez de cens.
d. 3. sect. 3.
Col. 5. de le-
gibus ca. 5.
& Sam. l. c.
in. 7. & 8.
numeros.

verfaliter regulis. poffum, ferenda ne fit, an lata Excommunicatio. Afferamus igitur ipfas peculiarias formulas in modum fequentem: & notentur diligentiffime verba, parum enim immutata ex una fignificatione in alteram facillime tranfiremus.

*Certa Formula Excommunicatio-
nislata.*

12. Te Excommunico, vel excommunicamus. Sententiam Excommunicationis contra te promulgamus, feu proferimus. Excommunicationis fententia te ligo. Excommunicationis mucrone te percuto. Præcido te ab Ecclefia. Extra Ecclefiam te rejicio. Ita a Sayrus. A Sacris, humanifque te removeo; ita b Bauni.

23. Priyamus illum omni communionem, nulla alia expectata fententia, aut declaratione, vel minifterio Judicis, autoritate noftra, ex vi hujus legis. Ita c Bauni.

14. Te anathematizo, feu anathematizamus. Sayrus. d

15. Decernimus, &c. te innodantes excommunicationis vinculo. Sayrus. e

16. Præcipimus fub pœna, aut fub intermissione Excommunicationis latæ fententia, vel ipfo facto, vel ipfo jure, vel ftatim incurtendæ. Sayrus f. ipfo facto fit extra Ecclefiam Bauni g. De illo ftatim vide mox nu. 143.

17. Excommunicetur, feu omni communionem privetur Excommunicatione, feu per Excommunicationem latæ fententia. Habeatur pro Excommunicato; Sayrus. h

De formula, excommunicetur, quando nihil aliud additur vide nu. 23.

18. Excommunicationi fubjaceat, vel fubdatur. In Excommunicationem incidat. Excommunicationem incurrat. Sayrus. i

Sicut in cæteris alijs formula, fit in prefentibus femper fatemur k fi fit aliqua alia vox, vel circumftantia, quæ ex fubjecta materia reftringat ad Excommunicationem ferendam. tunc non fignificari latam: & certe in formula hujus numeri nihil eſt, quod reftringat.

19. Noveris, te excommunicationi fubjacere. Decernimus, te Excommunicationi fubjacere. Statim noveris, te eſſe excommunicatum. Sayrus. l

20. Maneat excommunicatus. Cenfetur, vel habeatur excommunicatus; vel pro excommunicato. Sicut Excommunicatus vitetur Sayrus. a

21. Excommunicatus fit, Excommunicationis fententia fit innodatus, Excommunicatus exiſtat. Sayrus. b

Quidquid dicat e Navarvus putans (Excommunicatus fit) eſſe futurum Optativi modi, atque adeo continere Excommunicationem ferendam. Quidquid, inquam, dicat, Nam verbum (sum, es, eſt.) additum præterito præteritum fignificat; ſicuti additum futuro futurum, feu (ut loquitur Comitulus d ex Nigidio Grammatico) præterito adnexum, vel futuro trahitur ad præteritum, vel futurum. Et ſane nemo in ſimilibus pœnis, quas ex imperio infligit Superior, cordate dicet, idem eſſe, fit excommunicatus, atque Vtinam fit excommunicatus: nam verus ſenſus eſt Imperativi modi ſic: eſto excommunicatus, vel, fit jam excommunicatus.

22. Anathema fit: nam licet hac formula olim, niſi fignificaret aliud. quam execrabile, & ſeparatum in genere, tamen e ab Ecclefia uſurpatur pro peculiari Cenfura Excommunicationis lata fententia, ut clare colligitur ex fine eiufdem Ecclefia violentia damnare ſeparationem ab Ecclefia eos. quos ſic damnat.

23. Qui hoc fecerit, excommunicatur Bonacina. f

24. Qui hoc fecerit, eſt, vel fit, vel erit excommunicatus. Comitulus g ob doctrinam datam modo nu. 21.

25. Noſceas, te excommunicatum, Excommunicationis ſe muerone noverit percullum. Scias, te excommunicatum; Te excommunicari. Doctores citati.

26. Declaramus, qui hoc fecerit, eſſe excommunicatum. Declara, vel denuntia, illum eſſe excommunicatum. Avila. h

27. Denuntiamus, dicimus, definimus, qui hoc fecerit, eſſe Excommunicatum. Comitulus. i

28. Prædicta formula fignificant Excommunicationem latam, cum monitione tamen data numero 18.

*Certa Formula Excommunicatio-
nis ferenda.*

29. Præcipio hoc, prohibeo illud fub pœ-

a Sayr. ib.

b Sayr. l. e.

c Navar. in man. c. 27. nu. 12.

d Comit. in Reſp. mor. l. 6. q. 24.

e Sayrus l. c. Suar. de Cenſ. d. 3 ſe. 3.

f Bonac. de Cenſ. d. 1. q. 1. du. 1. n. 6.

g Comit. l. 6.

h Avila de Cenſ. p. 2. c. 2. dub. 2.

i Comit. l. 6.

k Avila de Cenſ. p. 2. c. 2. dub. 2.

l Sayrus. l.

nos retulimus paulo ante nostrum numerum 20.) dixit. Habeatur pro Excommunicato, esse absolute Excommunicationem latam; cum idem prorsus sit, vel valde aequipollens cum hac formula. Habeo te pro excommunicato. Non igitur ipsi assentior, nam puto, utramque formulam semper esse significare Excommunicationem latam. Ex se, dico, nam, si addatur aliqua monitio ante eam faciendam, vel quid simile requirens Iudicis ministerium, tunc non est mirum, quod significet ferendam, quia id Regula generalis dicta n. 7. satis persuadet.

42. Per sequentes formulas, Qui hoc fecerit, Excommunicationi subjacebit, subdetur, subjicietur, in Excommunicationem incurret, incidet, latam Excommunicationem significari, videtur docere Comitulus, a Ego animadverto, ipsum confundere illud subjaceat, subdatur, subjiciatur Excommunicationi (quæ certè sunt signa latae sententiæ,) ut vidimus numero 18. cum subjacebit, subdetur, subjicietur, &c. quæ cum respiciant futurum tempus, videntur esse signa Excommunicationis ferenda.

43. Has particulas Subito, statim, confestim, continuo, in continenti, è vestigio, repente, sine mora, incurstanter, indilate, immediate, mox; (quibus addit Bonacina, b penitus, omnino;) cum omne temporis intervallum excludant, latam sententiam significare, ait idem Bonacina ibidem.

44. Sed cerè id nimis confusè pronuntiavit. Distinctius ergo Comitulus e ex Tiraquello d distinguendum esse monet: quando enim apparet, sententiam, vel legem Excommunicationis per illas particulas precipere velle cunctationem pæne, nec relinquere locum novæ sententiæ, seu ministerio Iudicis, est lata, ut, si dicat, Statim, confestim, &c. noverit se incursum, seu subiturum Excommunicationem, qua certè formula, si careret illis particulis, esset Excommunicationis ferenda ut vidimus nu. 34. Quando autem ita tollit tarditatem, ut tamen relinquat, seu ostendat novum hominis ministerium, est ferenda, ut si dicat, statim, confestim, etiam Excommunicandus, noverit se statim Excommunicandum, Nam propterea illam formulam, Percipio sub pœna Excommunicationis statim incurrendæ, diximus nu. 16. denotare Excommunicationem latam: quia, pœnam Excommunicationis statim esse incurrendam, est de præsentibus in illam incidere, nec opus esse ullo Iudicis ministerio.

45. Removeatur, abjiciatur, expellatur, privetur omni Communicatione Fidelium, Non pauci a latam Excommunicationem putant, At, Removeatis, expellatis, privetis cum omni Communicatione, esse ferendam. Ratio est (inquunt) quia hic requiritur ministerium ejus, qui removeat, ibi non item

46. Sed mihi videtur, etiam ibi (nisi aliud ex circumstantiis clarè colligatur) requiri ministerium ejus, à quo quis removeatur, juxta dicta num. 33. Immo Felinus b habet, etiam si dicat Superior, statim, confestim removeatur, requiri ministerium Iudicis, atque adeo esse Excommunicationem ferendam; siquidem illæ particulae solum hic accendunt, & accelerant executionem, non faciunt. Atque ad sic sentendam propendet tandem Tiraquellus, e si attente legatur, idemque confirmant ea, quæ dixi numero 33. cit.

a apud Tiraquel. l. 6.

b Felin. al. latus à Tiraqu. l. 6. n. 175.

c Tiraqu. l. 6. præferim à nu. 171.

CAPUT II.

Metus gravis quid operetur in Excommunicatione?

§. I.

An excuset ab ejus incursum?

OMNINO hic recolendum est, Quid sit metus gravis cadens in constantem virum, Quid incussus vel non incussus ad extorquendam actionem aliquam, Quid justus, & injustus, & similia, quæ latè Sanchez, d & ego collegi breviter alibi. e

d Sanc. lib. 4. matr. à d. 1.

2. Quibus in memoriam revocatis, dico metum gravem, quo scilicet timetur grave damnum sive in vita, sive in fama, sive in rebus, qui, modo ibidem dicto, excusat hominem à peccato mortali, ob transgressionem præcepti Ecclesiastici, quod non obligat eum tanti mali periculo. Dico, inquam, excusare etiam ab excommunicatione, quæ ex dispositione Ecclesiæ ejusmodi transgressionis adnexa est. Dixi (grave damnum) nam leve, nec à præcepto excusat, nec à Censuris. g Quare, si quis fugiens à satellitibus, à quibus timet mortem, vel mala gravia ingrediatur in Monasterium, v. g. Monialium, non incurret in Excommunicationem: & pari modo, si adesset Excommunicatio, ne quis v. g. Clericus arma portet,

e Lib. 1. in Decal. c. 1. à §. 2.

f Bonacin. de Cens. d. 1. g. 2. p. 3. & communiter cum DD. ab eodem tit. & cum DD. citatis à Leandro de Cens. d. 9. à q. 25.

A 3

fi is

si is ob timorem gravem, ne à suo inimico grave damnum patiatur, illa deferat, excusabitur à peccato inobedientiae; & consequenter ab Excommunicatione, cum hæc non actioni ferendi arma, sed actioni peccaminosæ illa ferendi sit conjuncta. Quare sicut pia Mater Ecclesia tunc illum excusat ab observantia præcepti; ita & ab incurfu in poenam. Excipe semper ex regulis generalibus contemptum, scandalum, majus aliquod bonum.

3. Quod diximus de Excommunicatione, dic etiam de aliis Censuris, idque propter eandem rationem, ut signatè cum multis docet Leander.

4. Inquires, Si Excommunicatio fulminata sit contra committentes delictum jure naturali prohibitum: v. g. contra delictum homicidii: undè contra hoc delictum concurrant, & præceptum juris naturæ, & præceptum Ecclesiæ, quæ illud prohibeant sub dicta poena Excommunicationis, ego vero homicidium committam ob metum cadentem in constantem virum, præter peccatum, incurramne etiam Excommunicationem?

5. Respondeo, incurtere, non b pauci sustinent. Ratio eorum præcipua est, quia, quando actio aliunde jure naturæ prohibita est, si ei addatur Excommunicatio ab Ecclesia, non magis aggravantur Fideles ex ejusmodi addita poena; quam aggravabantur antea: jam enim ex præcepto naturali ab illa actioe se abstinere debent, idque sub quocunque periculo cujuscunque damni. Si igitur addita intelligitur nova poena Excommunicationis, non est, unde incurri non debeat. Confirmatur, quia sic videtur Innocentius III, e defini-

6. Nihilominus plures e tenent, non incurtere, cum quibus sentire me cogit, præter rationem, ipsa eadem benignitas Ecclesiæ. Ratio autem est, quia, licet metus non tollat vim præcepti naturalis, tollit tamen vim præcepti Ecclesiastici, quia Ecclesia absolute, & universaliter non intendit, gravi periculo imminente, suis legibus Fideles, astringere. Unde Fidelis, quamvis tunc non pareat Deo, non tamen inobediens Ecclesiæ ullo modo dicendus est.

Nec aliter definiit Innocentius. Is enim solum dixit, non semper metum excusare ab incurfione in Censuram, quod certe verum est: quia, ut notat Galpar Hurtad. metus levis, & metus gravis incuslus in contemptum Ecclesiæ, non excusat: Vide b Suar.

7. Quod diximus de Censuris, dicimus, propter eandem rationem, de Irregularitate ex delicto. Quare occidens injuste aliquem ob similem timorem ab aliquo ipsi incussum, ob timorem, inquam, mortis; vel damni gravis, Irregularis non erit, ut signatè docet Leander; e erit vero, si occidat ex metu levis mali, ut ex eisdem Leandri, d & communi doctrina colligitur.

8. Consonat prædictis Delugo e sic docens. Etiam si (ait) contra Reum sit plene probatum delictum, adhuc non tenetur compari citatus à Judice, quia non tenetur obedire cum tanto periculo. Item potest fugere licet à carcere, etiam præcipiente Judice, ne fugiat, quia jus naturale, ut fugiat mortem, illi licitam reddit fugam. Hæc Delugo.

Illud (in tanto periculo) explicuerat idem Delugo ibidem num. 14. his verbis. Primo, si timetur sententia mortis. Secundo, si damnandus esset Reus ad Treimes. Tertio, si confiscanda essent omnia bona. Quarto, si periclitaretur omnino in honore, & in aliis casibus similibus.

Dixi autem (similibus) nam, non ita erit in dissimilibus, si nimirum non timeatur damnum adeo grave; nam propterea ibidem num. 16 subjunxit. Addidi tamen, Reum obligari etiam sub peccato, quando damnum, quod timet, non esset tanti momenti, quia leges humane possunt obligare regulariter ad aliquod damnum subeundum.

Hæc ex Delugo, cui ea est admonitio subnectenda, ut scilicet evulgetur, ad evitandum scandalum, rationabilis timor gravis damni. Nam, si tua excusatio nesciatur; debes te gerere, ut Excommunicatum, & Excommunicationis Absolutionem obtinere, ne videaris auctoritatem Ecclesiæ contem-
nere.

g G. Hurt.
ap. Leand.
tr. 1. de Cens.
d. 10. q. 29.

a Leand.
tr. 1. de Cens.
d. 9. q. 25.

b Sane, di-
cens esse o-
pinionem l.
omnium l.
9. matr. d.
31. num. 6.
Castrop. de
Cens. d. 1. p.
8 n 11. Gas-
par Hur. de
Cens. diff.
23. n. 100.

c C Sacris,
de iis, que
vi.

d Avilap
2. c. 6. c. 8. d.
5. Coninch.
d. 13. de Cens.
dub. 12. Fil-
liucc. tr. 11.
n. 269. alii-
que.

a G. Hurt.
de Cens.
diff. 23. n.
98.

b Suar. d. 6
de Cens. sec.
3. Adde
Leand. Tr.
de Cens. d.
10. q. 27.
c Leand. tr.
1. de Irreg.
d. 9. q. 8.
d Leand. Tr.

1. de Cens.
d. 10. q. 23.
e Delugo d.
40. de Inst.
n. 15.

§. II.

An metus gravis damni causet ab observandis illis, quæ alias deberet Excommunicatus observare.

1. **H**IC sane opportunum sortitur locum dubitatio illa. An sicuti metus gravis excusat ab incurfu Excommunicationis: ita etiam observantia illius? Claritatis gratia figuremus casum.

2. Titius Sacerdos incidit in Excommunicationem latae sententiæ; quare, si is Sacerdos celebret, etiam si per actum contritionis statum gratiæ acquisiverit, incurset in Irregularitatem, ut certum est, & suo loco dicemus. *a* Porro accidit, ut quidam Princeps compulerit illum, metu gravi ad celebrandum; (atque, ut suppono, propter dicta paragraphi, præced. non in contemptum Ecclesiæ) ipse autem ejusmodi coactus metu celebraverit, contraxitne Irregularitatem?

3. Figuremus, & casum alium. Cajus excommunicatus vitandus cogitur per metum gravem, & non in contemptum Ecclesiæ, ut audiat sacrum, utque communicet in Divinis, Humanisque; atque illa agat, quæ ab Ecclesia prohibentur Excommunicato, peccatne, & poenas contentas in ea prohibitione contrahit?

4. Figuremus, & Tertio sic. Sejus Sacerdos, & Confessarius percussit publice Clericum, suadente Diabolo; unde certo incurrit in Excommunicationem, & est vitandus, suspensus, vel amissa jurisdictione necessaria ad absolvendum; ipse tamen compulsus metu gravi incusso à nescio quo, poenitentiam absolvit? & quærit in præsentia, an licite, & valde illum tunc absolverit, quando non observavit id, quod excommunicatus observare debebat, ne scilicet impedita, vel amissa jurisdictione uteretur.

5. Respondeo, in duobus casibus primis Titium, & Cajum excommunicatos, etiam vitandos; *b* excusatos fuisse; priorem quidem, ab incurrenda irregularitate, posteriori vero ab incurrendis his poenis, ut etiam à peccato, quantum est ex vi excommunicationis, qua erat affectus, ita plures apud Leandrum. Ratio est ducenda ex dictis, quia

existente gravis mali periculo, Ecclesiæ præcepta (ipsa eadem sic volente) non urgent.

6. In tertio autem casu aliqui cum Hurtado *a* existimant, illam Absolutionem, non solum fuisse invalidam, sed etiam fuisse illicitam, ex duplici capite. Primo, quia Sacerdos non observavit id, quod de jure naturæ est, ut nemo utatur jurisdictione, qua caret. Secundo, quia non observavit Ecclesiæ præceptum prohibentis, ne quis excommunicatus vitandus jurisdictionem exerceat. Sed nos sequimur alios cum Alphonso *b* de Leone probabilius docentes, ejusmodi Absolutionem, fuisse quidem invalidam, & illicitam, sed illicitam solum ex priore, non autem ex posteriore capite præcepti Ecclesiæ; quia hoc non obligat in illo metu; ut dictum est.

An metus infamiae excuset ab Observatione Conjurarum.

7. Quæres. Doctrina hæc hactenus allata potestne extendi ad casum, in quo quis timet incurtere notabilem infamiam, seu notam, excommunicationem observando? Si Parochus v. g. sit occulte Excommunicatus (idem dic, si sit suspensus, Irregularis Interdictus.) Et, nisi celebret, timeat, ob abstinentiam à celebrando, infamari se notabiliter, suumve peccatum manifestari; potestne celebrare sine peccato contra obedientiam debitam Ecclesiæ prohibentis Excommunicato, ne sacrum sub poena Irregularitatis celebret, & sine incurfu in dictam Irregularitatem?

8. Respondeo, Hunc, ne peccet contra reverentiam debitam Sacrificio, & Sumptioni Eucharistiæ, debere esse in statu gratiæ, saltem per contritionem, si ipsi deest copia Confessarii, jam omnes scimus: sed quoad poenas ab Ecclesia impositas. Dico, illam doctrinam, etiam ad casum hunc extendi, unde dictum Parochum non peccare contra Obedientiam Ecclesiæ, neque Irregularitatem incurtere, idque in utroque foro. Ratio est, quia periculum notabilis infamiae, seu iacturæ bonæ famæ est periculum gravis mali, ut merito docent plurimi cum Suario, *c* aliisque, quibus addi Sà *d* sic docentem, Excommunicatus occultus potest, ad vitandam scandalum,

a Gaff. Har de Cens. diff. 23. n. 101.

b Alph. de Leone de Cens. res. 2. n. 433.

c Suar. d. 6. de Cens. sec. 3. nu. 13. &

d. 11. sec. 1.
n. 4. Io. Sā.
chez in Jel.
d. 32. n. 2.
Pasq. cēt. 3.
q. 28. mul-
tes citans.
Vof. fr. 8.
q. mo. 28. n.
6. Auil. p. 2.
c. 6. d. 8. d. 5.
Leflan. V.
irregul. v.
55. Et V.
Excommū.
n. 7. Bauni
in casibus
fingul. f.
mibi 279.

b Sa. V. Ex-
commun.
n. 7.

lum, vel gravem iacturam, Missam audire, & celebrare, nec fiet Irregularis. Hæc Sab. Verum addenda omnino sunt duo necessaria documenta.

9. Nam Primò, præter statum gratiæ, cuius iam meminimus, octavo debet interim, adhibere omnem diligentiam moralem, qua procuret Absolutionem, vel Dispensationem.

10. Secundo Intelligat ejusmodi Censuratus tot actiones prohibitas licere ipsi tunc exercere, tot v. g. Missas celebrare, quot factis sunt, prudentis arbitrio, ad vitandam infamiam? imò intelligat, etiam ipsi incumbere curam inveniendi modum diminuendi, quantum, sine gravi incommodo potest, actiones prædictas, prætexendo v. g. morbum, peregrinationes, occupationes urgentes, &c. vel transmigrando, si potest, in locum alium, &c. Ratio est manifesta; quia solum eam licentiam ipse habet, quando urgetur periculo gravi: At gravi periculo non urgetur, qui ejusmodi remediis, sine gravi suo incommodo potest uti.

CAPUT III.

Explicantur aliqua de Excommunicatis vitandis.

Cum multa dicant Doctores de Excommunicato Vitando, id est, nominatum denunciato, deque Publico percussore Clerici, hæc aliqua pauca breviter explicanda sunt de hac materia. Sunt autem tria.

Primum, Quid requiratur ad prædictam Denuntiationem constituendam?

Secundum, An denunciatus nominatum in uno loco sit alibi vitandus?

Tertium, Quidnam præstabit certitudinem moralem, te esse Excommunicatum, vel denunciatum, vel absolutum, ut scilicet quis tibi debeat, vel non debeat communicationem denegare?

§. I.

Quid requiratur ad prædictam Denuntiationem legitime expediendam?

1. **V**T sit quis Excommunicatus, ac nominatum denunciatus, non est satis sen-

tentia Judicis, per quam aliquis Excommunicatur, nec sufficit ejusmodi Judicis sententia per quam declaratur quis commisisse delictum cui est annexa Excommunicatio, sed debet insuper à Judice fieri denunciatio, seu declaratio, seu publicatio, quod is, de quo agitur, incurrit jam de facto in Excommunicationem. Quæ publicatio fit; tum, ut ab omnibus sciatur, quis ille sit, qui vitandus erit, tum, ut ipse denunciatus rubore suffundatur, & ad resipiscentiam exciteretur.

2. Quando igitur ad ejusmodi Denuntiationem est deveniendum, debet præcedere monitio partis, secus, regulariter, erit injusta, & invalida, deinde debet à Judice per suum Notarium fieri de more scriptura continens nomen proprium, & cognomen Excommunicati, vel talia signa, ut de eo individuo omnibus constet, & continens etiam causam, propter quam is sit Excommunicatus, ac denique ejusmodi scriptura assignanda erit in loco publico, ut solet communiter fieri; nam tunc talis certa, individuaque persona Excommunicata, erit nominatum denunciata, atque ab omnibus vitanda. Prædictæ scripturæ, quam Cedula vocamus, non debet addi picturam, per quam appareat Excommunicatus inter Dæmones, monet Pius Quintus. Et in sententia anathematis non debet adhiberi duodecim Sacerdotes, circumstantes Judicem, tenentes in manu cereos accensos, quos in fine in terram projiciant, pedibusque conculcent, declaravit Sacra Congregatio.

3. Dixi (regulariter) quia in criminibus, quæ ipso jure connexam habent Excommunicationem, & crimen sit notorium, non necessarium debet præcedere monitionem, seu citationem, docent non ignobiles à Doctores. Ego sum Auctor Judicibus, ut semper eam præmittant, tum ad tollendas lites, tum ad majorem securitatem validitatis sententiæ.

4. Eosdem etiam admoneo, ut, si Reus se Tribunali sistat, crimen fateatur, satisfactionemque offerat, omnino illum non denuntient; tunc enim eum non potuerunt juste denuntiare, quia totum negotium Excommunicationis, ejusque denuntiationis est in medicinam contumacia Rei. Si ergo ipse illam deponit, injustè amplius vexaretur, si cuti injustè excommunicaretur de facto ille, cui intimata est Excommunicatio ferenda, si se Ec-

se Ecclesiæ humiliter submittat, & pareat, &c.
 5. Denique, si excommunicatio fuit à Superiore injustè lata in rei veritate, sed justè secundum allegata, & probata, rei que veritas sciatur ab eo, cui Superior committit, ut eam Excommunicationem denuntiet, an hic executor denuntiare valeat, legere poteris apud Doctores citatos à Leandro. ^a

§. II.

An nominatim Denuntiatus in uno loco sit alibi visandus?

1. **H**is breviter explicatis, illud jam nunc quaeramus, quod modo secundo loco proposuimus. An scilicet excommunicatus denuntiatus in uno loco v. g. Napoli, sit hic Patrum, & ubique vitandus? Suppono autem solum in uno loco fuisse denuntiatum. Nam cæterum, quando Episcopus, qui aliquem Excommunicavit, denuntiavitque, requirit alios Episcopos vicinos v. g. ut etiam ipsi eundem denuntient (quam quidem denuntiationem facere hi Episcopi possunt in suis Diocesis sine necessitate recognoscendi processum, & Justitiam sententiæ ab alio Episcopo data, sed illam Justitiam supponendo, nisi fortè injustam fuisse denuntiationem illam, appareat) & ipsi Vicini Episcopi de facto illum alibi, puta in suis Diocesis denuntient, ibidem debet ipsi vitari, dubium ne sit, quia jam etiam ibi denuntiatum est. Porro allatæ quæstioni sequens satisfaciens enarratio.

Præmittitur occasio scribendi in utramque partem circa quæstionem in titulo propositam, ubi incidit quæstioncula de Examinatore Synodali per nomen appellativum designato.

2. Vacabat ob Parochi obitum in Diocesi Monteregalensi animarum cura affectum Beneficium, ab Archiepiscopo DD. Joanne Tomisiglia ad Competitorum certamen de more providendum. Promulgatis ergo conductis edictis, dies affuit, quo examen accurrentium expediretur, ad quam expeditionem obeundam, cum ex Examinatoribus Synodalibus tres eligere juxta Trident. deberent, Archiepiscopus me, qui per eos dies *Tamburinus de Sacramentis.*

Collegio Monteregalensi, sanè immeritò, præteram, tanquam unum ex Examinatoribus per nuntium admonuit, ut conditio loco, id est, in Aula ædium Archiepiscopi cum cæteris duobus convenirem. Præsto affui, sed modeste dixi, Quamvis Rector Collegij Montis Regalensis sit in Synodo Examinator Synodalis electus, tamen, quia sub nomine appellativo Rectoris, ibi nominatur, non pauci vero DD. a meritò contendunt, id illegitimè fieri, dixi (inquam) me ab eiusmodi munere examinandi esse omninò subtrahendum.

3. Confirmabam. Concilium enim Tridentinum non obscure suæ mentis esse, significat, à consensu Patrum in Synodo confitentium, non sub nomine appellativo, sed profectò sub nomine proprio Examinatores esse designandos. Quid enim, si Rector, Prior, Canonicus pro futuro tempore existentes, indocti, nec ad examinandum idonei reperiantur? Examinatores (sunt verba Tridentini) in Diocæsana Synodo proponantur, qui Synodo satisfaciant, & ab ea probentur. Hæc Concilium. Nulla autem ratione satisfacere quis, & approbati legitime, idque ad tam difficile, arduumque munus, valebit, si prorsus ejus doctrina, morum probitas, Ecclesiæ que debita fides ignoretur, ut ignoratur certè futurorum olim successorum apta conditio.

4. At cognita erit (inquies) à Prælati, vel Superioribus, qui eos in illis dignitatibus, sedibusve constituent: unde scilicet Synodus præfens documentum aptitudinis eorum accipere jam satis potest.

Audio. Sed hoc pacto si non cognoscuntur immediatè à Synodo, quam immediatam eorum cognitionem requirere videtur Tridentinum, Præterea à futuris ipsis Superioribus vix aliquando habebitur doctrinæ ratio, simul, & probitatis, similitumque conditionum, quæ pro Examinatoribus requiruntur; siquidem ad gubernandum, vel Canonicatum, simileque dignitates concedendas, diversa prorsus merita considerari solent, ab ijs, quæ in Examinatoribus exiguntur omninò debent.

5. Confirmabam iterum, nam Garfias ex pluribus Rotæ decisionibus probat, designationes has sub nomine Dignitatis, posse quidem comprehendere existentes tempore Synodi in ea dignitate, quippe iam determinatè

a Garf. Castrop. & Doctoris Rotæ mox citans. quibus addo Castrop. I. 2. d. 3. de Benef. p. §. 3 n. 8. Thom. Hurt. res. sol. moral. p. 2. tr. 12. c. 1. n. 67. citans Fullucc. Massobr. Salgãd. Barbofam, dicensque sic servari Romæ Dianam p. 11. tr. 6. res. 33. b. Trid. l. 6.

c Garf. asferens Doctores Rotæ p. p. de Benef. c. 2. d. n. 339.

natè coghiti; Successores tamen eorum, cum cogniti nequaquam sint, comprehendi non posse

6. Cor firmabam tertio. A Concilio Tridentino disponitur, ut singulis annis Examinatores designentur: At, si sufficit eligere Successores in officiis, ad quid tanta sollicitudo singulis designandi? Facile enim possent eligi appellativo nomine, qui jam pro futuro tempore non deficient.

7. Dicit quis, Reprehendi ne ergo de impetitia sunt, si Synodales Patres, qui Rectorem Collegii sub nomine appellativo Examinatorem renuntiarunt? Non equidem reprehendos; quilibet enim sibi sapiat, ut velit; & tamen mihi persuadeo, Rectorem eo tempore existentem, quamvis sub nomine appellativo, fuisse à Patribus illis Synodalibus fortassè designatum, qui probè juxta prædictam Casisæ doctrinam ab ipsis cognitus erat, non vero successorem quemcunque futuro tempore exiturum. Quid, si putarunt doctrinam Petri Ledesmae fuisse universalem pro toto orbe, cum tamen ipse solum docuerit, in Regno Hispaniæ consuetudinem esse receptam sub appellativo nomine hos Examinatores designandi, cujus tamen apud ipsum sit auctoritas: at in nostro Siciliae Regno, at in Monteregaliensi Dicecesi, ne umbra quidem ejusmodi consuetudinis apparet, præter unius ultimæ Synodi designationem, quam sciam, de qua nunc vertitur controversia.

Tu ergo, Amplissime Præsul, ad evitandas saltem lites de illegitima Parochi electione (subjungebam) alium ex Examinatoribus non ambiguis jubeas, oro, pro tua prudentiæ sub-
stituendum,

8. Annuit: sed confestim Vigilantissimus Vir interrogavit, an saltè examini possem interesse.

Respondi, id minime probè, modo nequaquam ego suffragium feram, sed trium Examinatorum ratio dumtaxat habeatur, afferique jussi Castropalaum, & Th. Hurt. (eramus enim in loco Bibliothecæ Archiepiscopali contiguo)

qui cum essent allati ostendi Castrop., b abfolurè concedere, eum, qui Examinator Synodalis non est, posse, & examini interesse, & suum suffragium ferre, sed supra trium Examinatorum numerum, Hurtad., c vero probabilius id negare, quia, si aliis à tribus sive respondere, sive satisfacere Examinandi cogentur, fieret ipsis injuria, cum præsertim à Concilio Tridenti-

no pro forma examinis solum requirantur, ad concurrentium aptitudinem explorandam, tres Examinatores, non plures; Hos, inquam, ostendi, sed ostendi insuper à neutro ablegati meram præsentiam alterius, qui Examinator non sit; & quidem merito; id enim, nec formæ examinis substantiali, nec Juri examinatorum obesse potest.

Approbato consilio, clausisque libris, advocatus est tertius Examinator, atque is post breve temporis lapsum cum accessisset, confestim de more, ipso Archiepiscopo præsentem,

9. Et jam duo Candidati tantummodo, coram, steterunt, alter altero senior, sed uterque Doctor Theologus, uterque virtutibus, ut fama erat, ac probis moribus insignis, quorum ætate junior meus olim fuerat in Theologicis auditor. Examini ergo datum est initium, & ne pluribus te, Lector, moleste distineam, adeo bene, docte, erudite, in arduis Theologiæ speculativæ, & moralis quæstionibus propositis, uterque se gessit, ut omnes, qui præsentem aderamus, neutri victoriam, sed utrique gloriam eandem concedendam esse censuerimus: iis ergo recedere tantisper jussis ab Aula, quis anteponeendus alteri esset, coeptum est deliberari. Et si ve ulla hæsitacione eos, & ad amulsum in doctrina, & moribus æquales esse tres Examinatores, quasi uno suffragio pronuntiarunt. Cum autem Concilium Tridentinum præscribat, ut renuntietur per Examinatores iis, qui idonei judicati fuerint, ex his, Episcopus cum eligat, quem cæteris magis idoneum existimaverit, ipse vero Archiepiscopus, juxta, ac censuerunt Examinatores, æqualiter utrumque aptum esse judicaret, hærebat incertus, quid tandem statueret, deberet. Denique fixis per brevem morulam in cogitabundi morem humi oculis, mox, ut erat summa pietate ac Religione præditus, iisdem elevatis ad depictam in tabula opposito parieti affixam imaginem Christi Domini, Prosequamur, inquit, examen, & ex Sinesium consuetudine, aliquid Theologicum utrique conscribendum imponamus, qui quæstionem ingeniosius agitaverit, illi palma esto. Nulla mora: concertantibus iterum ad nostrum confessum accitis, Video, inquit Archiepiscopus, vos pares esse in moribus, virtutibus, sapientiâ: Uno verbo dicam, condignus est uterque Benefic.o: Quoniam vero quis ex vobis dignior, non dum apparuit

a Petr. Ledesma in sum. 2. p. 17. 7 c. 1. consil. 7.

b Castrop. T. 2. d. 3. de Benef. p. 2. §. 4. n. 5. c Th. Hurt. resol. mor. p. 2. r. 12. c. 1. n. 104.

paruit, melior quæstionem Theologicam vobis proponere, ut illam quisque suo Marte separatim conferbat: nam sic, qui in scribendo præcelleret, victoria decorabitur: Vestri tamen utriusque consensu id præstandum volo; nolo enim à vobis novum hoc experimentum absque vestra omnino libera voluntate repositum. Annuerunt statim animosi pugnatores, & ad Seniores ex Examinatoribus conversus Archiepiscopus: Affer, inquit, in medium Pater, moralem aliquam Theologicam quæstionem, quæ, ut horum stylus, & Doctrina enicere facilius possit, diligenti discussione sit digna.

Ad hæc eruditus Examinator non diu moratus sic enodandam difficultatem breviter exposuit: Cum excommunicatus nominatim denunciatus, debeat, ut nemo ignorat, à Fidelium commercio repellere, illud decidi vellem: An denunciatus in uno loco v.g. Neapoli, sit in loco alio v.g. Montis Regalis, immò, & ubique in toto Christianorum Orbe vitandus. Excepto scriptiois argumento, datum unicuique est instrumentum scribendi, calamus, pagina, atramentum, & præterea nihil, iisdemque sua separata cubicula, quorum januæ in aulam, in qua sedebamus, erant sitæ, ad semihoræ Clepsidram, concessa sunt, nobis inrerim per suavissimam familiaritatem de varijs rebus sermonem de more commiscimus. Sed jam semihora vix elapsa, conscriptam paginam quisque suam nobiles Scriptores ad Judices attulerunt, quorum alter, quem superius ætate grandiosem esse diximus, sic quæstionem evolebat.

Opini sustinens, nominatim alibi denuntiatum esse hic vitandum, si denuntiatio hic occultè sciatur.

10. Ut proposita quæstio radicibus explicetur, duæ sunt recolendæ Sacrarum Legum dispositiones. Altera habetur in *Cap. Cum non ab homine De sententia Excommunicatis*. Publicus Excommunicatus (inquit ibi Clemens. III.) vitetur publicè, occultus occultè.

2. Ve notat Avila, 2. de Consi. 2. ca. 6. d. 11. du. 11. Per hæc con-
Altera habetur in illa Celebris Extravagante *Ad vitanda*, per quam Concilium Constantiense, post a Clementem prædictum, concessit Fidelibus, ut ij possent communicare cum omnibus Excommunicatis quantumcunque publicis, Præter Excommunicatos no-

minatim denunciatos, & præter publicos Clerici percussores.

11. Sanè, si hæc Extravagans non accessisset, jam juxta prædictum Clementis III. Capitulum, *Cum non ab homine* proposita quæstio enodata profus fuisset: dicendum enim esset, Excommunicatum alibi, atque ibidem nominatim denunciatum, esse hic publicè vitandum, si publicè hic denuntiatio sciatur, esse autem occultè vitandum, si illa hic sciatur occultè, non verò esse hic vitandum, publicè. Sed quia, ut dictum est, accessit deinde dicta Extravagans Concilij Constant. videndum erit, an hæc derogat illud Capitulum, necne?

12. Affero tanquam probabilius, à prædicta Extravagante illud Capitulum non fuisse derogatum, atque adeò etiam hodiè, Excommunicatum, nominatimque alibi denuntiatum, si hic publicè, denuntiatio sciatur, esse vitandum, tum publicè, tum occultè, sed, si sciatur occultè, esse vitandum occultè, non verò publicè. Ita sustinet Avila a Layman, b Hurradus, c Ratio unica, & satis efficax videtur esse, quia Concilium Constant. concedendo communicationem cum alijs excommunicatis, excipiendo nominatim denunciatos, & publicos Clericorum percussores, solum declaravit, hos esse vitandos, non autem alios. At per hanc solam declarationem non apparet, derogasse Capitulum illud Clementis III. ergo illud erit etiam hodiè ad unguem observandum.

13. Confirmatur, quia statim, ac lex legitime est promulgata, debet ab omnibus observari, si illa sciatur, ergo cum denuntiatio nominatim excommunicati sit veluti lex, per quam indicitur Fidelibus, ut ipsi cum illo non communicent, si illa sciatur, debet omnino observari. Si ergo hic illa jam scitur, licet alibi fuerit facta, hic est observanda; neque enim, qui denuntiat excommunicatus nominatim, denuntiat solum pro una Dicecesi, sed pro toto orbe, quia, ubicunque quis inveniatur, secum affert, tam excommunicationem, tum nominatam denuntiationem, quam propriæ perionæ confixam.

14. Hæc confirmatio probare videtur, etiamsi occultè hic sciatur denuntiatio, debere denunciatum hic vitari, etiam publicè, quia eiusmodi denunciatus semper secum

B a fert

a Avila
de Consi. 2.
p. 6. d. 11.
du. 12. ci
tans Vasq.

b Layman.
li. 19. s. p. 2.
c. 4. nu. 3.

c G Hur.
de excom.
d. 9. n. 28.
citans eundem Vas-
quez.

fert suam denuntiationem, ac Fideles semper prohibentur Excommunicatum denuntiatum vitare: & certe ita primo aspectu, & ex vi Excommunicationis videtur. Sed Pia mater Ecclesia temperavit in dicto Capit. cum non ab homine, tantum rigorem, ne scilicet publicaretur hic pro nominato Excommunicato is, qui pro tali hic publicè non cognoscitur, & ideo voluit quidem publicum Excommunicatum esse publicè vitandum, sed benignè addidit, occultum, occultè, dumtaxat.

15. Contra hanc meam sententiam duos habeo Doctores unanimes adversus illam, sed inter se non parum dissidentes, Comitol. & Castropol. Comitulus a enim dicit, esse obligationem ejusmodi Excommunicatum nominatum alibi denuntiatum vitandi semper, etiam publicè, tum si denuntiatio sciatur publicè, tum si occultè, quia, inquit, per illam publicam alibi promulgatam denuntiationem amisit Excommunicatus b jus justitiæ ad suam famam. Unde non est, cur, si denuntiationem illam ego occultè sciam, non possim, debeatque illum publicè vitare; quod etiam magis favor ad terrendos alios, dum vident alibi denuntiatum, ubique semper, etiam publicè, à communibus commerciis excludi. Sed nos huic rationi jam modo respondimus, dum diximus, ita quidem esse ex vi Excommunicationis, & denuntiationis: & fateor, ita etiam esse ex vi justitiæ at non ex perfectione Caritatis, quam in illo Capit. Clementis III. voluit, circa hanc materiam, amplecti Pia Mater Ecclesia.

16. Castropalaus e autem, contra, putat, nullam esse obligationem hic vitandi, sive publicè, sive occultè illum, qui alibi fuit publicè denuntiatum, quando hic occultè scitur, sed solum, quando scitur publicè. Ratio est, inquit, quia post Concilium Constantiense nemo est vitandus, si ejus excommunicatio, seu denuntiatio sciatur occultè, sed solum, quando publicè scitur; Concilium enim requirit ad obligationem vitandi excommunicatum, ut publicè denuntiatum sit (publicè inquit) non solum respectu loci, ubi fuit publicè denuntiatum, sed etiam respectu loci, ubi Fideles conveniuntur, quando eum vitare debentur.

17. Verum nos huic rationi modo respondimus, dum diximus, Concilium Constantiense solum concessisse communicationem

cum aliis Excommunicatis, excipiendo nominatum denuntiatum, & publicos percussores, & nullam aliam licentiam addidisse.

18. Atque in his advertisti Doctorum diversa judicia? Convenimus enim omnes, si publicè hic sciatur denuntiatio alibi facta ejusmodi, denuntiatum debere hic publicè repelli: at si hic sciatur occultè, Comitulus contendit, absolute debere etiam, occultè, repelli, Castropalaus absolute docet, tum publicè, tum occultè admitti posse. Nos vero cum Avila limitate dicimus, admitti quidem posse, imò, & debere publicè, occultè autem nec debere, nec posse.

19. Hæc habui. Illustrissime Præsul, quam breviter cætus tempore, librorumque destitutus auxilio ex ingenii mei imbecillitate promere memoriter potui.

His cum plausu, lectis, ea, quæ junior Candidatus attulerat, alta voce legi præceptum est.

Opinio sustinens, alibi Denuntiatum non esse hic, nec publicè, nec occultè vitandum, si hic occultè tantum sciatur Denuntiatum.

20. In hac controversia, quæ mihi proposita fuit, tres sese offerunt sententiæ. Prima (quam sequitur Bonacina a cum Comitol. b) asserit, denuntiatum alibi, v. g. Neapoli, ubique, atque adeo etiam hic Panormi esse vitandum, non publicè solum, verum etiam occultè ab illis, etiam paucissimis, ad quos fama moraliter certa, quamvis occulta, de illa denuntiatione pervenit Ratio hujus sententiæ est, quia per excommunicationem, addita publica denuntiatione, jam amisit excommunicatus jus suæ famæ. Ergo non est excusatio, unde legem prohibentem, ne cum denuntiatum communicem, servare non debeam. Excusatio enim esse poterat, ne illum publicè, vel occultè repellendo, offenderem in fama, at in fama non offendo, quia eam jam ipse amisit, ergo repellere possum, & consequenter servare legem, seu prohibitionem prædictam semper, sive publicè, sive occultè, compellor.

21. Secunda sententia, quam sequitur Layman, e quamque fateor esse communio-

a Comit li. 1 resp. mo. qu. 36. cum Bonac. d. 2. de Cens. q. 2. p. 6 §. 2. n. 48. b Lege De hugo del. lib. 1. n. 72.

c Castrop. de Cens. d. 2 p. 4. n. 9. e probabile putat Dian. p. 5. tr. 9. ref. 134 cum Alph. de Leone de Cens. re. col. 3. n. 148 contendens hanc esse opinionem Vas. quem cum Avila, & Hurta, pro modo citantur.

a Bonac. d. 2. de Cens. p. 6. §. 2. n. 48. b Comit. lib. 1. resp. moral. q. 36

c Laym. lib. 1. tr. 9. p. 2. c. 4. n. 3.

ocultè, debet ab iis, qui eam sciunt, occultè vitari, non publicè. Ratio hujus sententiæ est, quia in *Cap. Cum non ab homine. De sententia Excommunicationis*, præcepit Pontifex, ut publicè Excommunicatus, repellatur publicè à Fidelium convictu, occultus vero, occultè. Ergo cum habeamus hanc claram Juris dispositionem, ea est omninò servanda. Neque obstat, (inquiunt hujus sententiæ sectatores) Decretum Concilii Constantiensis, quod à Mart. Quinto fuit confirmatum, concedens Fidelibus communicationem cum Excommunicatis toleratis. Non obstat, (inquiunt) quia idem Decretum excipit nominatim denunciatos, publicosque Clerici percussores: Atis, de quo loquimur, iam nominatim denunciatus est.

Castrop. d. 1. m. 1. c. 1.

22. Tertia sententia absolute docet, ejusmodi nominatim denunciatum alibi, v.g. Neapoli, posse admitti hic ad communionem Fidelium, tum publicè tum occultè, si denuntiatio fiat occultè, & non posse, solum, quando fitur publicè. Ratio est, quia obligatio vitandi, etiam secreto, excommunicatum, non oritur post Concilium Constantiense ex Excommunicatione, sed ex illius notoria denuntiatione, ergo, si, hic non est denuntiatio notoria, sed occulta, nullum hic obligationem pariet illum excommunicatum vitandi, ac solum pariet, si sit notoria, & publica.

Hæc tres sententiæ probabilitatis metam attingunt, tum propter rationes, quibus innituntur non contemnendas, tum ob gravitatem Doctorum, à quibus defenduntur. Mihi tamen probabilior sit hæc tertia, quam Castropalaus, & alijque sequuntur.

Castrop. d. 1. m. 1. c. 1.

23. Confirmo autem sic Primò, quia hæc conformior est Concilio Constantiensi volenti, Fidelibus timoratis benignè favere.

Castrop. d. 1. m. 1. c. 1.

24. Confirmo Secundo, quia in ipsis verbis Concilij sensus non obscure indicatur, Nemo (sunt verba Concilij) *teneatur abstinere à communicatione cum Excommunicato, nisi sententia seu Excommunicatio fuerit à iudice promulgata, vel denunciata specialiter, & expresse.* Cum enim illud (*Publicata*) duplex sensum habere possit. Primò absolute, id est, nisi fuerit immediae à iudice publicata in loco tandem aliquo, Secundo, respectivè, id est, nisi comparatione illius loci ubi exhibenda est evitatio, publicata, mediante fama, vel aliquo simili modo, in illo loco fuerit, Cum, inquam, duplex is sensus ha-

beri possit, atque uterque aptari valeat Decreti verbis; æquius erit, eligere hunc posteriorem sensum Fidelibus faventem, quibus favere principalis intentio Concilij in eo Decreto fuit. Sanè ex sententia Vasquez, a leges, quæ obscuram habent interpretationem, possunt bene, etiam ad praxim, intelligi secundum sensum, qui probabiliter attribui potest illi legi. At negari non potest, posteriorem hunc sensum attribui probabiliter posse verbis prædicti Concilij, ergo, &c.

a Vasq. de Euch. d. 2. m. c. 5. m. 43.

25. Confirmo Tertio, ex paritate cum notorio Clerici percussore, quam sic explio. Avila, b qui tamen nobis in prædictis est contrarius, probabile judicat, percussorem Clerici notorium in una Civitate v. g. Neapoli, & in alia v. g. hic Panormi occultum, non esse hic vitandum, nec publicè, nec occultè. Et ratio est, quia ex Durando, & Paludano, quando quis est publicè Excommunicatus in uno loco, non debet censeri publicè Excommunicatus in alio. Id, quod probat Avila, Primò, quia post Constantiense, ut percussorem hunc teneat vitare, requiritur, quod sit notorius percussor, sed hic ubi occultè fitur, non est notorius percussor, ergo, &c.

b Avil. de Cen. 2. p. c. 6. d. 11. d. 42.

Secundò, quia hæc supponitur esse notorietas facti. Ergo, ubi factum, id est, percussio est occulta, non poterit dici notoria percussio, & consequenter, nec ille dici notorius percussor, atque adeo, nec vitandus. Quare, ut sit vitandus debet fama publica constare, illum percussisse Clericum, & item notoriè percussisse.

c Leand. d. 15. de Excomm. q. 58.

26. Hæc ex Avila. Ex quibus sic colligo Concilium Constantiense in percussore requirit notorietatem facti, ad obligandum Fideles, ut illum repellant; unde Avila probabile putat, percussorem alibi publicum, sed hic occultum, non esse hic, nec publicè, nec occultè repellendum, ergo valde verosimile est, ut idem Concilium, etiam in denunciato, requirat hic publicitatem denuntiationis, ut hic sit repellendus. Probatur consequentia, quia æqualiter Concilium statuere videtur de utroque casu, cum æque velit à Fidelibus occasionem tollere scrupulorum.

27. Confirmo Quarto, inducendo alio modo paritatem eandem ductam à percussore prædicto. Nam post dictum Concilium

lium non tenor vitare percussorem Clerici, nisi, quando nulla potest ejusmodi delictum tergiversatione coelari, seu excusari, ergo valde conforme dicto Concilio erit, si idem dicamus de ejusmodi alibi denunciato, hic enim aliqua tandem ratione, seu probabilitate potest excusari. Et sane nonnulli Doctores tenent, legem etiam Pontificiam, quamvis Romæ publicatam, non obligare in aliis provincijs, vel Dioccesibus, nisi ibi illa publicetur quæ opinio, quando in constitutionibus Pontificiis non additur clausula; *Us publicata Roma intelligatur in omnibus locis promulgata*,

a *Farin. fragr. p. 1. V. Constitutio nu. 659. Sotus. Navar. Abbas. Medina apud Castrop. To. r. tr. 3. d. 1. p. 12. n. 1. b. Castrop. l. c. Azor. p. 1. li. 5. c. 3. q. 3. circa mediū, alijsq. multi.*

c *Leandr. d. 15. de Excomm. q. 56.*

d *C. C. no ab hom. de sens. Excomm.*

satis probabilis ab aliquibus a existimatur; tamen si fatear à Castropal. b & ab alijs improbabilem existimari. Ab ijs ergo sustententibus, eam sententiam esse probabilem, dici poterit, in casu nostro occultum hic, quamvis alibi denunciatum, excusari, ut non sit hic vitandus, quia ejus denuntiatio, quæ æquivalet legi, non dum est hic publicata; publicetur ergo illa per Judicis sententiam, vel immediatè ab ipso, suisve Ministris, vel certè, ut dictum est, ab ipsa fama, vel alio modo, & tunc sine dubitatione, ex obligatione erit ille vitandus. Adde, posse etiam excusari ab Auditoribus supra allatis, qui sententiam nostram hanc tertiam dilertè sequuntur.

28. Confirmo Quintò, quia excommunicatus quomodocunque vitandus, ubi est occultus, est innocens, ergo habet jus petendi quamcunque rem externam, & consequenter nemo tenebitur illam ei denegare, adeoque nec tenebitur etiam in occulto illum vitare. Ita Leander c alios citans.

Ad Rationes adversariorum facilè Respondemus: nam ad rationem primæ sententiæ inductam à diffamatione, concedo, diffamantem hic eos, quorum famam alibi maculata est, non peccare contra justitiam, sed, tacendo interim, an tunc contra caritatem peccetur, dicimus, piè credendum esse, Concilium Constantiense voluisse adhærere perfectioni caritatis, quæ Fideles promovet ad contegenda, quantum ex nobis fieri potest, proximorum delicta, etiam alias publica, juxta S. Pauli pronuntiatum. Caritas operit multitudinem peccatorum,

29. Ad rationem secundæ sententiæ dicentis, debere servari jus d disponens, ut publicus Excomm. publicè vitetur; occultus, occultè, jam patet ex dictis responsio

manifesta, Hujus enim legis dispositio satis probabiliter huminata, & mitigata fuit à Concilio Constantiensi; ut dictum est.

Hæc pro angustia temporis, quo propositam difficultatem ex temporaneo stylo percurrere jussus sum, minus erudite composita, boni consulere, digneris, Antistes amplissime.

Concertationis synopsis.

31. Hactenus Dissertatio Theologi junioris, & Auditoris olim mei, nam fortasse, quia mei, mihi erudiior visa est, animoque insedit gratius. Nec tamen minus doctam censui Senioris communiori sententiæ innixam disputationem, (nam censo cum Leandro a utramque opinionem esse probabilem) & nisi Junioris urbanitas literam diremisset, incerti adhuc, cuinam Beneficium concedendum esset, ego & Examinatorum consensus ambigeremus. Nodus ergo Fabulæ sic dissolutus est.

32. Ubi lecta est utriusque conscriptio, & nutibus, plausibusque, ut videbatur, æquè probata, antequam è loco concertationis discederent, ut iis absentibus, liberiora current suffragia, Theologus Junior, se aliquid velle in medium afferre, significavit, atque annuente Antistite, sic exorsus est.

Illustrissime Præsul, absoluto jam examine, ad quod accedere, validæ me rationes non moverunt modo, sed coegerunt, eoque à me (quod summo Deo immortales sint gratiæ) ut ex humanissima horum omnium approbatione conjicio, non infeliciter exacto, oro dominationem vestram, ut Beneficium, de quo est contentio, per familiarium huic meo concertatori, quem ab infantia semper sum veneratus, me meo juri, quodcunque illud sit, cedente, liberrimè concedat. Ego Junior, hic ætate Senior: Ego patrimonium aliquantulo locupletius possideo, hic aliquantò tenuius. Ego, ut cætera omittam, experientia ipso minor, longè major ipse. Vnum mihi satis erit, superque, si amplissima Dominatio vestra mei non immemor, primo vacante non dissimili Beneficio, illud præstet, quod ejusdem Dominationis vestræ prudentia, atque humanitas gerendum esse, dictaverit.

O verè nobilem animum (erat enim, & sanguinis genere Præclarus) exclamavit,

his

his auditis, Archiepiscopus, & Conferatur (inquit) Parochiæ ministerium amico, sed ne tibi sola spes, quæ fallax esse consuevit, ad blandiatur, quandoquidem universi juris mei Vicarium propediem Romam legaturus sum, te nunc in ejus, muneris locum substituo, optata nostra, interim, dum ille redit, promovebit Deus, Plausum dedimus adhuc, quorquor ibi aderamus omnes; Ille ergo Beneficio auctus, hic novo munere decoratus, cum gratias bono Antifisti egissent, læti discessere, Examinatorumque confessus, felici omnia, dissolutus est.

§. III.

Quid nam præstet certitudinem moralem, quod quis sit excommunicatus Vitandus, vel Denuntiatus?

1. Ex omnium sententia ad obligandos Fideles, ut excommunicatum à sua communicatione repellant, requiritur certitudo moralis, quod quis sit excommunicatus vitandus, hoc est, quod sit denunciatus publicè, vel publicus percussor Clerici, & quod non fuerit absolutus. Hæc ergo in præsentia sunt aliquanto distinctius explicanda.

2. Dico Primo, si sit probabile, aliquem esse excommunicatum Vitandum, & item probabile non esse, posse à te illum vitari, & posse non vitari, quia potes alterutram ex his probabilitatibus amplecti. Quod si sit probabile, illum esse excommunicatum Vitandum, sed nulla probabilitas appareat, illum talem non esse, vitari certè is à te debet, quia in hac materia, hæc dicitur, & est certitudo moralis.

3. Dico tamen Secundo, ad expellendum, excommunicatum à Judicio, concludenter esse probandam excommunicationem, & denuntiationem, nec satis esse probabilem, seu verisimilem, ita enim deciditur *Cap. 1. de Except. in 6.*

4. Dico Tertio. Quid, si, facta morali diligentia (quæ omnino facienda est) remaneat negativè dubium, An, Primo, quis sit Excommunicatus. An, Secundo, sit Denuntiatus. An, Tertio, sit ab excommunicatione vitanda absolutus?

5. Respondeo, in Primo, & Secundo casu

non obligaris à illum vitare, quia possidet tua libertas. Excipit Suarez, b alique, nisi agatur de administratione, vel receptione Sacramentorum, de qua te nos & alibi. In Tertio, obligaris, quia tunc possidet, ut supponis, excommunicatio vitanda. Absolutio autem est dubia.

6. Dico Quarto. Uudenam haberi possit prædicta certitudo moralis, quod quis sit Excommunicatus, Denuntiatus nominatim?

Respondeo. Habetur Primo, à fama publica, quæ sit à viis fide dignis orta. Secundo, à Testimonio duorum, vel trium fide dignorum asserentium, hunc esse denunciatum. Tertio, à Testimonio Parochi ostensis literis excommunicationis, & denuntiationis, secus, si is solum voce testaretur: quia uni Testi, quamvis digno non teneor credere, quamvis possim. Addo, uni Testi, licet digno, non esse Fidem habendam, quando agitur de gravi alterius præjudicio.

7. Quæ dicta sunt proportionaliter applica ad certitudinem, quæ requiritur, ut Percussor publicus Clerici à te, qui ejusmodi percussioni non adfuit, vitandus sit.

8. Dico Quinto, unde nam habeatur similis certitudo, quod quis licet fuerit excommunicatus Vitandus, nunc tamen sit absolutus?

9. Respondeo, ex similibus Testimoniis, quæ jam modo indicavimus, Quare moralem certitudinem Absolutionis præstabit tibi, Primo, eadem fama publica, Secundo, idem Testimonium duorum, vel trium, imo hic sufficit Testimonium unius fide digni; jam enim dixi uni fide digno me posse fidem habere, multo magis in casu, de quo loquimur, in quo agitur de favore. Tertio, dictum ipsius excommunicati, si aliàs, spectata conditione personæ, & negotii, prudenter ipsi credi potest. Quarto, longum tempus, ipsumque, cum sit timorata conscientia, se, ut non excommunicatum gerere.

10. Dico denique sexto, Quid si certo sciam ex tua confessione Sacramentali, te esse excommunicatum? possumne tunc, vel debeo te vitare?

Respondeo: d Quamvis, si à te extra Confessionem sciam, vitandum te esse, debeam te vitare, quia tuum Testimonium facit mihi moraliter certam tuam excommunicationem; tamen, si id sciam in tua confessione,

a *Lege quæ in hanc re dixi lib. 1. in Decal. c.*

3. §. 7. V. *Censura.*

b *Suar. L. 7. ana, Avil. apud Castropal. l. c. n. 25.*

c *Lib. 1. Decal. c. 3. §.*

4. n. 20.

d *Suar. Avil. Bonac. Delm.*

go, alique cit à Lean. de Pen. 17.

5. d. 10. g.

12.

confessio.

Confessione, nullo modo possum te vitare, neque in publico, neque in occulto, quia, ut alibi dixi, nunquam possum uti scientia habita in confessione in incommodum Poenitentis.

Quicquid ergo distinguat a Leander, qui dicit, a Leand. ibidem & rursus d. de excom. m. q. 2. te posse vitare, non in publico, sed in Secreto, licet ad id non tenearis, absolute enim dico, nunquam te posse.

Finis Tractatus Primi de Excommunicatione.

TRACTATUS SECVNDVS.
SELECTA
DE
SUSPENSIONE.

CAPUT I.

Modus dignoscendi, quandonam Suspendio sit Censura, quandonam mera poena?

1. **I**tem Suspendio, quae nihil aliud est, nisi Censura, vel Poena Ecclesiastica, qua Clericus privatur usu potestatis ei convenientis, aut ratione Officii Clericalis, aut ratione Beneficii, quod forte Clericus habet, aut ratione utriusque, quae certe ultima privatio utriusque, id est Officii, & Beneficii, esset adaequata, & plena Suspendio; Cumque ea, ut Censura, sit illa, quae imponitur in medicinam, hoc est, ut sic fidelis respiciat in obedientia, ut autem pura poena, sit illa, quae imponitur in vindictam delicti commissi, hoc est in ejus delicti punitionem, cum inquam haec ut se habeant, operosum est, cognoscere, utro ex his modis imponatur, & tamen id cognoscere, est omnino necessarium propter diversam doctrinam, quae a Sacris Textibus, & a Doctoribus datur pro alterutra.

a Suar. de Suss. d. 25. utra. sec. 1. n. 3.
b Suar. ib. d. 26. sec. 1. n. 15.

2. Suarez a hanc Regulam tradit. Tunc Suspendio est pura Poena, & non Censura, quando imponitur ad certum tempus; Quando vero est Censura, non habet terminum praefixum. Addit b alibi, si ex materia, & si

ne legis constet, suspensionem non ferri tantum pro delicto commisso, sed, ut a Contumacia recedatur, esse Censuram; si constet ferri tantum pro delicto commisso, meram esse poenam.

3. Id ipsum Gaspar e Hurtadus distinctius sic habet. Si Suspendio feratur, vel addendo, in perpetuum, vel sine spe relaxationis, vel ad tempus limitatum, v.g. Ad biennium. Ad triennium, & c. vel donec Reus se ipsa satisfaciatur, vel donec Judex judicaverit, vel ad beneplacitum Judicis, vel simili quopiam modo independenter ab ipsa Poenitentia delinquentis, semper erit pura poena, etiam si lata sit ob contumaciam. Si vero feratur absque assignatione ulla temporis sic v.g. Nisi hoc feceris, Suspendis maneat, si hoc feceris Suspendis sis, &c. Tunc erit Censura, seu Poena Medicinalis; cujus Censurae duratio erit valde dependenter a voluntate delinquentis: remittenda enim erit, quando ipse delinquens respiciat.

4. Haec doctrina Hurtadi est vera, solum illi addendum est id, quod numero secundo addidit Suarez. Saepè enim potest occurrere, ut ex circumstantiis, & ex verbis, vel ex fine legis appareat, Suspendionem, cui nullus terminus praefigitur, esse puram poenam: Si enim sic dicatur. Sit Suspendis, quia tale delictum commisisti; num dubitabis hanc esse puram poenam? Sanè ejusmodi ego puto esse suspendionem illam absolute prolatam contra culpabiliter ordinatum ante legitimam aetatem, cujus supra

supra & meminimus, videtur enim constare, eam esse inflictam propter peccatum commissum.

5. Ratio traditæ, & sic explicatæ Regulæ est, quia Censura, quæ est ex sui natura propriè medicina, non potest habere terminum alium, nisi, donec homo recedat à peccato, ideo enim dicitur ferri in medicinam, ut scilicet à contumacia is recedat. Hinc ergo sequitur, ut, quando Suspendio fertur ad terminum præfixum, vel in perpetuum, vel sub certa conditione, Censura esse non possit, quia tunc, quamvis delinquens se emendaverit, adhuc illa suspensio, usque ad suum terminum, vel conditionis impletionem, perseverare debebit, ut nimirum delinquens poenam suo delicto taxatam solvat. At, quando sub nullo termino fertur, judicandum est (nisi ex circumstantiis, ut diximus, colligatur illa ferri pro peccato commissio) ideo tempus à Lege, vel Judice non fuisse præfixum, quia voluit Judex, vel Legislator, ut ea suspensio dependere in sui perieverantia à voluntate, seu respicientia delinquentis, atque adeo, ut esset propriè Censura, cujus, ut potè salutaris medicina, natura est, ut statim, atque Reum sui peccati poeniteat, debeat ipsi Absolutio, quæ certè non debetur, ut diximus, meræ poenæ, quæ est ad instar vindictæ, &c.

6. Atque hinc aliam differentiam collige. Nam Suspendio, quæ est tantum poena, non requirit præ viam Judicalem monitionem, quia infligitur delinquenti ob peccatum jam commissum. At Suspendio, quæ est Censura, requirit præ viam monitionem Judicis, sicuti requirit excommunicatio, ut latè solet explicari in Tract. de excommunicatione.

7. Inquires: Si, omnibus circumstantiis expensis, dubia res omnino appareat, an suspensio sit Censura, an sit meræ poenæ, quid judicandum?

Respondeo, Puto, judicandum, eam esse Censuram. Quia in lege odiosa benignior interpretatio est adhibenda; at, suspensionem esse Censuram, magis subdito favet, quam esse poenam, si quidem Censura est medicina ad salutem, quæ certè gratior est, quam vindicta, & Censura dependet maximè à voluntate Rei, ut dictum est, cum poena sit necessaria. Adde, apud Doctores, & sacrum Textum, suspensionem regulariter, & absolute numerari inter Censuras, quamvis aliquando sit mera poena, Ergo, nisi aliud explicetur, vel ex circumstantiis col-

Taq̄ utrimo de Sacramento.

ligatur, semper eam merito Censuram pronuciabo.

8. His ita statutis, id, quod invenio apud Bardi, vel non intelligo, vel approbare, quamvis amicus, non possum. Docet ipse duo in Expositione à Bullæ Cruciatæ. Primum, Suspensionem, quæ oritur ex eo, quod quis promoveatur absque licentia proprii Ordinarii, posse remitti à Confessario electo per Bullam. Secundum, Suspensionem, quæ est pura poena, remitti per dictam Bullam, non posse.

9. Ex his dictis, alterum, nempe hoc posterius, ultro amplector, at, contra illud prius, sic argumentari libet. Suspendio, quæ est pura poena, remitti nequit vi Bullæ ex ipso Bardi: Sed Suspendio orta ex promotione destituta Ordinarii licentia, est pura poena: Ergo nequit per Bullam remitti, quod est contra prius dictum ejusdem Bardi. Minor autem hujus argumenti manifestè probatur ex regula dicta numero secundo, & tertio; Suspendio enim imposita ad tempus, donec iudex judicaverit, est pura poena. At Suspendio orta ex promotione sine licentia Ordinarii est imposita ad tempus, donec iudex judicaverit; Ergo est pura poena. Ecce Textum b Tridentini, quod hanc Suspensionem impositum. *Vnusquisque à proprio Episcopo ordinetur. Quod si quis ab alio promoveri peccat, nullatenus ea ei permittatur, nisi eius probitas, & mores Ordinarii sui Testimonio commendentur. Si secus fiat, Ordinarius à collatione Ordinum per annum, & Ordinatus à susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus.*

CAPUT II.

Quæ culpa requiritur ad incurrendam suspensionem.

1. UT incurratur à persona particulari Suspendio integra afferens illos duos utroque effectus quos cap. primo num. primo declaravimus, si vè hæc, ut Censura, si vè, ut poena, si vè à jure sit lata, si vè ab homine, requiritur aliqua culpa. Ratio est, quia, si sit pura poena, supponit culpam, quæ sit punienda, si sit Censura, seu Medicina, requirit item culpam, quæ sit sananda.

2. Aliquam, dixi, nam ex probabili sententia satis est venialis, sed est æque probabile necessario requiri mortalem, ut sustinet Vasqu. d. alique de qua re nos alibi & diximus.

a Bardi in expositione Bull. Cruc. l. 2. tra. 6. c. 7. sec. 1. n. 5. & 11.

b Trid. sess. 23. c. 8. de Ref.

c Henrig. c. 27. n. 159. Avila 3. p. d. 3. dub. 3. d. Vasq. p. 2. d. 153. c. 5. Suar. d. 4. de Cens. ser. 4. Conin: b d. 13. dub. 3. G. Hurr. de Susp. diff. 7. nu. 9. e. Lib. 3. de Sac. Missa c. 1. §. 8. &

C

a Di.

docet Gi-
balcum a-
lis de Cen-
disquis. 5.
2. 2. 5.

3. Dixi (à persona particulari) Nam, ut incur-
ratur Suspendio ab Universitate, erit distinguen-
dum. Si enim Suspendio feratur distributivè
contra singulos de Universitate, de Capitulo,
de Collegio, &c. requiritur culpa in singulis,
quia tunc est Suspendio fulminata contra perso-
nas particulares, licet multas. Si vero feratur
collectivè contra omnes, ut sunt partes, seu
membra ejusdem Communitatis, non requiri-
tur culpa in singulis, tunc enim Suspendio sic
lata afficiet omnes de Communitate, ut sunt e-
jus partes, cum ergo omnes sint partes, omnes
afficiet Suspendio; quia, quando major pars
Communitatis delinquit, judicatur delinquere
tota Communitas, quare tota erit suspensa, et-
iam minor pars, licet ea non deliquerit. Nec est
inconveniens: quod hi pauciores amittant jus
acquisitum præstandi actiones solitas exerceri
à Communitate, quia non amittunt per se, sed
per accidens, siquidem Communitas, quando
est suspensa ab aliquibus actionibus, perinde
est, ac si nulla Communitas esset in ordine ad a-
ctiones illas. Communitate ergo, quasi defici-
ente, quid mirum, si ejus partes, sive culpantes,
sive non culpantes, etiam ipsæ deficiant? Ut e-
jus partes, inquam, nam, ut sunt personæ priva-
tæ nihil tunc amittunt.

4. Inquires. Si quæ Communitas peccaverit
quidem, faciendo contra præceptum prohibens
aliquid sub pœna Suspendionis ipso facto incur-
rendæ, sed nesciverit illi peccato esse affixam
Suspendionem, illamne incurret?

5. Respondeo. Incurrere, probabiliter putat
Lezzana, quia Pontifex non utitur, inquit, in
his similibus prohibitionibus sub pœna Suspendio-
nis verbo (presumere) quare tunc illa Suspendio
incurri debet, tamen non adfit dolus, &
presumptio, satis enim erit, si adfit peccatum.

6. Verum probabile etiam est, non incur-
re, quia est probabile ad illam incurrendam re-
quiri sententiam talis pœnæ, seu censuræ; nam,
si est pura pœna, alibi dictum à nobis est, re-
quiri ejus cognitionem, ut incurratur, si vero est
censura, erit medicina, quæ etiam à cognosci
debet, quia, nisi medicinam cognoscam, medi-
cinam mihi applicare non possum.

7. Inquires iterum, Qui metu gravis mali ca-
dentis in vitium constantem eas actiones faciat,
quibus annexus est incurfus in Suspendionem,
illamne incurret?

Respondeo, illam non incurere, ut ex supra-
dictis patet, qui locus est à te recolendus pro-
pter hoc, aliaque multa ibidem la-
tius pertractata.

Finis Tractatus Secundi de Suspendione.

TRACTATUS TERTIVS. SELECTA

DE

INTERDICTO.

CAPUT PRIMUM.

Quid servandum est hodie in Interdi-
cto locali Generali.

§. I.

Præmittitur breviter, quid sit interdictum.

INTERDICTUM Ecclesiasticum absolu-
tè, & sine limitatione latum, est regulariter

Censura, qua Fidelibus vetantur, Primo, Officia
Divina celebrare,

Secundo, aliqua Sacramenta ministrare, vel
suscipere, puta Eucharistiam (nisi in mortis ar-
ticulo) Extremam-Unionem (nisi forè in eo-
dem articulo, quando quis non potuit de pro-
ximo suscipere Sacramentum Pœnitentiæ) &
Ordinem Nam Baptismus, Confirmatio, Pœni-
tentia, & satis probabiliter Matrimonium non
vetantur, ut distinctius videre omnino debes a-
pud Doctores passim, Ter-

Tertio vetatur, Ecclesiasticam sepulcrum Defunctis exhibere.

Hoc vocatur, & est Interdictum integrum: nam ceterum ipsum potest ab imponente limitari ad aliquos effectus tantum, quia hi tres effectus Interdicti non sunt ita in iure connexi, sicuti sunt effectus excommunicationis, quos dividere non potest quilibet Prælati, sed Pontifex summus dumtaxat.

2. Dicitur autem est primo, (est *Censura*) in quo convenit cum excommunicatione & suspensione. *Censura* autem est poena medicinalis, quæ solum infligitur, ut quis à contumacia recedat.

3. Dicitur tamen est secundo (*regulariter*) Nam, sicuti *Suspensio* potest ferri, & ut *Censura* & ut mera poena, in vindictam peccati commissi ita, & Interdictum. Verum, quia valde raro, ne dicam, nunquam, Interdictum imponi solet, ut mera poena, ideo addidimus illud *regulariter est Censura*.

4. Regula autem dignoscendi utrum *Censura* sit, utrum mera poena, eadem profus est, quæ in Suspensione, quamq; diximus in tract. præc. c. 1.

§. II.

Præmissis breviter, quotuplex sit Interdictum.

1. **T**riplex profecto est, Personale, Locale, Mistum. Personale est illud, quo ipsa Persona prædictis prohibitionibus afficitur. Is ergo qui sic personaliter est Interdictus, feret secum impositas prohibitiones, in quemcumq; locum pervenerit, quamvis nullo Interdicto subiectum.

2. Locale est illud, quo locus aliquis prædictis prohibitionibus astringitur: hoc est, quo in ejusmodi loco vetantur Fideles illas actiones prohibitas exhibere. In hoc ergo Interdicto, personæ fidelium non immediate, ratione sui, sed mediâ, puta ratione loci, ab illis actionibus arcebuntur. Nam propterea, si Personæ egrediantur ab illo loco, poterunt libere se gerere, &c.

3. Mistum est, quo tum Personæ, tum locus prohibentur, &c.

4. Porro subdividuntur deinde eadē Interdicta, ut Aliud sit personale generale, aliud personale speciale, seu particulare. Et rursus, aliud sit locale generale, aliud locale particulare.

5. Personale generale est, quando interdicuntur Populus (qui in hac materia comprehendit etiam habitantes in Suburbis) Universitas, Capi-

tulum, Collegium, nempe communitas quælibet, faciēs unum corpus morale, seu politicum.

6. Personale speciale est, quando interdicuntur hic, vel ille, etiamsi sint plures, sic, Ille, & ille, & ille, &c. vel sic, *Interdicuntur omnes, qui tale sacrilegium commiserunt*: quo pacto non interdicuntur, ut partes Communitatis, sed singuli, ut personæ particulares.

7. Locale generale est illud, quo interdicuntur locus, qui à Communitate incolitur, v.g. Provincia, Civitas, Villa, &c. Undè tunc interdicuntur omnia, & singula loca, ut partes sunt Communitatis. Comprehenduntur etiâ a Suburbia, Civitate interdicta, etiam alterius domini, etiam Ecclesiæ Regularium exemptorum, quia secus suo rigore frustraretur Interdictum.

8. Locale particulare est illud, quo interdicuntur locus particularis, vel loca particularia, hæc illa, & illa, &c. quæ sunt in aliqua Provincia, Civitate, Villa, &c. non quidem, ut partes Communitatis, in qua sunt, sed, ut particulares Ecclesiæ.

His in memoriam redactis, ut respondeam quæstioni in titulo hujus capituli propositæ, sequentem §. instituo.

§. III.

Quidnam mitigaverit Bonifacius VIII. in Interdicto locali generali.

1. **I**ltre antiquo concedebatur. Primo, Parochis, & Rectoribus Ecclesiarum, tempore Interdicti, semel in hebdomada Missam celebrare, pro conficienda Eucharistia, quæ asservari pro infirmis consuevit.

2. Secundo, Clericis concedebatur posse legere Horas Canonicas sine cantu, idque non à pluribus, quam tribus simul.

3. Tertio, concedebatur solum Pœnitentia, & Viaticum morituris.

4. Quarto, concedebatur, ut Clerici qui non essent specialiter Interdicti, & Interdictum generale servaverint, possent in Cæmeterio sepeliri.

Concessio prima celebrandi privatum officia.

5. At jure novo Bonifacius VIII. amplians prædicta, concedit Primo, ut tempore generalis Interdicti & localis (quare, non in locali speciali, nec in ullo Personali, ut constat ex con-

c. Permittimus de sentent. excomm. c. Quod in te de Pœnitent. & remiss.

d. Cap. Almamater de sent. excomm. in 6. e. Lessana V. Interd.

n. 16. iun-
Honu. 22.
a G. Hurt.
de Interd.
diff. 7. n. 19

textu dicti *Cap. Alma Mater*, & ex intentione Pontificis, atque ex ipsa praxi) concedit, inquam, ut Ministri Ecclesie (atque adeo Religiosi & non Interdicti personaliter) licite valeant, quotidie Missas, & alia Divina Officia celebrare (non autem in Oratoriis privatis, quamvis alias approbatis ad sacrificium) ac si nullum adesset Interdictum, cum sequentibus tamen conditionibus Prima, ut id fiat Januis Iusis. Secunda, ut submissa voce, quo scilicet audiri moraliter nequeant. Tertia, ut non pulsentur Campanæ. Intellige, ad convocandum populum: nam cæterum poterunt eæ pulsari ad convocandum ad Concionem, ad Salutationem Angelicam recitandam, ad diei horas designandis. Ad elevationem autem Sacræ Eucharistiæ in Missa, aliqui b negant, concedunt e aliqui, quod posterius probabilius est, quia tunc non pulsatur Campanula, ad convocandum populum, sed ad eos monendos, qui sunt in Ecclesia, de reverentia exhibenda. Quarta, ut excludantur excommunicati, & interdicti personaliter.

b Lessana
V. Interd.
num. 26.
c G. Hurt.
de Interd.
diff. 7. n. 20

Hæc concessio facta solum à Bonifacio est prædictis Ecclesie Ministris; nam cæteri omnes non solum, qui dederunt causam Interdicto (hi enim semper in iure habentur ut interdicti personaliter, ac specialiter) verum etiam illi qui habitant in illa Civitate, seu loco interdicto quia, secus nullum seiret interdictum ejusmodi, si prædicti omnes possent admitti ad officia, quamvis privatim celebranda.

d C. ultim.
de verb.
signif. in 6.
e G. Hurt.
s. nu. 21.

6. Ex eo, quod Bonifacius concedit Clericis, atque adeo Religiosis modo dicto Divina Officia celebrare, colligit Hurriadus, se concedi, posse eos tempore interdicti localis generalis cum iisdem conditionibus, sepeliri in Ecclesia, quod est plus quam sepeliri in Cæmeterio, quod poterant jure antiquo, ut diximus num. 4.

f G. Hurt.
de Interd.
diff. 9. n. 29
Bonac. de
Interd. d. 5.
p. 5. nu. 13.

Concessio secundæ celebrandi publicè in quibusdam Festis.

7. Concedit Secundo, in dicto Interdicto generali locali Bonifacius, ut in diebus festis Natalis Domini, Resurrectionis, Pentecostes (& quidem ex probabilissima sententia, tum in primo, tum in sequentibus duobus, atque in Natali Domini in tribus sequentibus, quia ii certè pertinent ad eandem solennitatem) & in Festis Assumptionis Sanctissimæ Virginis, festoq; Corporis Christi cum tota octava, hoc ultimum concessit Martinus V. & Eugenius IV.) conce-

dit inquam, ut Divina Officia etiam publicè celebrentur, ac si Interdictum nullum locale adesset, exclusis tamen excommunicatis, sed ipsis Interdictis admissis, sub ea lege, ut qui causam Interdicto dederunt non appropinquent ad altare.

8. Nota autem hic primo, Festivitates ejusmodi incipere à primis Vesperis, ac finiri in Completorio inclusivè, ad Festum enim, etiam pertinet Completorium.

9. Nota secundo, iis, qui causam Interdicto dederunt, quia censentur Interdicti personaliter non concedi in prædictis solennitatibus Communionem, sed posse solum Missas, ac Divinis officiis interesse, hi enim remonentur ab altari.

10. Nota tertio, discrepare Doctores; an illis, qui Interdicto locali causam non dederunt, concedatur in diebus prædictis Communicatio, aliis negantibus, concedentibus b alius. Mihi videtur utrumque esse probabile, quia illa verba Bonifacii Interdicti, qui non dederunt causam admittantur in hæc Festis, ad participationem Divinorum, significare possunt, iis concedi Communionem; id enim videtur sonare illud Participatio Divinorum, sed, quia sonare etiam possunt Divinorum Officiorum consortium, dumtaxat externum, ideo quam magis sententiam liberè amplecti, integrum erit tibi.

11. Non solum in his Festis, verum etiam aliis quibuscumque diebus, consueto comitatu, tempore Interdicti, deferendam esse Communionem ad infirmos, dixi in *Opusculo de Comm.* cap. 6. §. 7.

12. Nota quarto, dubitari à Doctoribus, an tempore prædictarum Festivitarum concedatur Interdictis sepeliri cum omnibus solennitatibus in loco sacro, perinde, ac Interdictum non adesset. Conceditur per aliquos, quia, si Bonifacius concedit principale, id est Divina Officia celebrare, concedit & accessorium, nimirum Sepulturam Ecclesiasticam, quæ accessoriam est ad Officium Defunctorum. Confirmant, quia ex Sacro d' Textu. Quibus communicamus vi vivis, possimus communicare, & mortuis: ac illis diebus communicamus vivis, ergo, & mortuis, eos sepeliendo, Negatur per aliquos, & quia nolunt Sepulturam connumerare inter Divina Officia, quæ solum tunc conceduntur. Utrumque probabile.

Concessio Tertia tradendi omnibus Sacramentum Pœnitentiæ.

13. Concedit tertio, Bonifacius, ut in memorato Interdicto locali generali possit omnibus, sive

a G. Hurt.
e. diff. 7.
c. nu. 21.
b Suar. d.
33. de Cen.
ser. 1. n. 36.
Contra d.
pud cit.
Hurt.

c Sylv. de
gr. Nat.
Suar. H.
rig. ap. Bo-
nac. de In-
terd. d. 5. p.
5. n. 7.
d C. Sac.
diff. 2. q. 4
e Suar. d.
vita Co-
ntra. Fol-
luc. P. 1.
ap. Enst.
Lc.

sive sanè, sive malè valentibus, ministrari Sacramentum Pœnitentiæ, exceptis excommunicatis, & iis, qui dederunt causam Interdicto; cum ex jure antiquo, ut vidimus, solum concederetur id morituris.

14. Nota tamen primo, Excommunicatis, iisq; qui dederunt causam Interdicto concedi Sacramentum Pœnitentiæ in articulo mortis, sed, si delicto satisfaciunt, vel sufficientem dabant cautionem de satisfaciendo, vel si neutrum ex his possint, si jurent, quam primum satisfacturos, vel facturos quantum possunt, ut satisfactio à Delinquentibus exhibeatur.

15. Nota secundo, illum esse tempore Interdicti Confessarium, & posse licitè absolvere, qui alias habet jurisdictionem, & approbationem legitimam, sed non est Interdictus personaliter, si enim personaliter esset interdictus, illicite se gereret, peccaretque graviter, violando interdictum quo afficitur: Quod si esset interdictus generaliter solum licitè posset, si causam non dedit interdicto. Excipiendus semper est casus urgentis necessitatis, eo modo, quo in Superioribus & dictum est latè.

CAPUT II.

Quid indulserit Concilium Constantiense in Interdicto.

I. IN Tractatibus superioribus sæpe dictum est, Conciliū Constantiense, seu Martinum V. concessisse, ut cum Fidelibus quacunq; Censura legatis (nisi nominati fuerint, publicæq; denuntiant, vel publici Clericorum Percussores) possemus communicare in divinis, & humanis eo modo, quo in Tractatu de Excommunicatione explicari solet. Quoniam igitur Interdictum Censura est, quid ipsi indulgeat in hac communicatione Martinus, videndum est.

Et quidem, ex vi Interdicti, tres communicationes tantum prohibentur ex jure. Primo enim, Interdicti non possunt licitè à Fidelibus sepeliri in loco sacro. Secundo, Clerici non possunt licitè coram dictis Interdictis Divina Officia celebrare. Tertio, iis, quibus commissa est cura Ecclesiæ non possunt licitè permittere, ut interdictus Divinis Officiis assistat.

3. Quærimus ergo, an Martinus V. aliquid in prædictis tribus communicationum generibus

mitigaverit: & mitigasse certum est. Nam Primo, Fideles, sive Clerici, sive Laici possunt hodie sepelire in loco sacro non interdicto eos, qui quamvis interdicti sint, etiam personaliter, non sunt tamen nominatim, ac publicè, ut interdicti denuntiati. Immo eosdem, ut dico, non denuntiatos nominatim possumus sepelire in loco sacro interdicto, quamdiu locus non sit nominatim, ac publicè denuntiatus, ut interdictus.

4. Secundo, Clerici licitè possunt celebrare divina coram iisdem etiam personaliter interdictis, quod si (hi se ingerant, ipsi peccabunt, non vero Clerici) possunt, inquam, nisi ii coram quibus, sint nominatim, ut interdicti, denuntiati.

5. Tertio, Illi, qui curam habent Ecclesiæ possunt admittere eosdem etiam personaliter interdictos (Quod, si hi se ingerant ipsi peccabunt, non illi) possunt inquam, si pari modo hi admittendi non sint nominatim denuntiati, ut interdicti.

6. Porro illa hic agitari solet difficultas. An Communitate denuntiata publicè, ut interdicta, intelligantur sic denuntiati etiam singuli de Communitate illa, ita, ut singuli, ut interdicti nominatim, sint modo jam dicto vitandi, An solum sint vitandi, ut partes, & membra illius, atque adeo solum in actionibus propriis Communitatis?

7. Respondeo, Etiam singulos putat Suarez, a quia, secus, inutilis esset hæc Denuntiatio; Si enim singuli denuntiati non includantur, nihil, vel parum referet, esse Communitatem denuntiatam.

8. Nequaquam singulos, censet Alterius, b quia, si solum interdicatur Communitas, interdicuntur solum partes, ut partes illius, atq; adeo singuli, non, ut privaræ personæ, sed, ut ad unum corpus politicum pertinentes. Neque tunc erit inutilis Denuntiatio, quia faciet, ut tota Communitas in iis vitanda sit, quæ ipsam tangunt, quamvis non in iis, quæ tangunt particulares personas, quæ, ut sic nullo modo sunt, ut interdictæ, denuntiatæ.

9. Video sententiam Suarii esse communiorrem, sed hanc Alterii esse probabilem, & fortasse probabiliorem, etiam video.

Atque hæc pauca satis de Interdicto, cujus rara est praxis, & de quo innumeri Doctores sunt, qui agunt.

a Filline. Suar. Honrig. Sayr. Conincho apud Bonac. de Interd. d. 3. p. 5 nu. 10. eos citans, ac sequens. b Alteri. Navar. a. llyque apud eundem Bonac. S. à in utraque edit. V. interd. n. 3. Simile, quid dicit Giba de c. s. d. 4. q. 5. n. 8. 10. quæ de Suar. spon. Communitatis.

Finis Tractatus Tertii de Interdicto.

TRACTATUS QVARTVS. DE IRREGULARITATE.

CAPUT PRIMVM.

Quid sit Irregularitas?

IRREGULARITAS (quæ Censura non est, nec, in uniuersum, pura pœna, ut patebit ex dicendis, & uideri latè probatum potest apud Gibalinum *a*) est impedimentum *b* Canonice primario, & directè impediens Fideles à suscepiatione Ordinum, secundario autem, & indirectè impediens Ordinum ab eius usu, & impediens item eosdem à Beneficiis, Jurisdictioneque Ecclesiastica iuxta mox pluribus explicanda.

Hæc descriptio clarissima reddetur ex dicendis; præsertim à cap. 6. ubi prædicti effectus Irregularitatis separatim enodabuntur.

2. Illud dumtaxat hic non est sine explicatio-
ne prætermittendum, puta, Cur tam signatè dictum est (*impedimentum Canonicum*.)

Respondeo, quia certa est omnium *c* sententia, Irregularitatem totam pendere, tanquam à causa efficiente à Jure Canonico, quod fertur à Summo Pontifice, ita, ut non possit imponi ab ullo alio jure speciali, vel præcepto, vel sententia latis ab inferioribus Papa. Vide id latius apud citatos.

CAPUT II.

De Subjecto Irregularitatis.

SUBJECTUM, seu is, qui denominatur Irregularis, est ille, qui, Primo, capax est Ordinis, & Secundo, qui Juri est Canonico subiectus. Cum enim Irregularitas sit Impedimentum à Jure Canonico inductum, quo vetatur Ordinum suscepiatione, eorumdemque usus, me-

moratam utramque conditionem requiret in subiecto, cui ipsa affigi debet.

2. Hinc primo, non baptizatus, hinc secundo femina, hinc Tertio, perpetuo amens, quia non sunt Ordinum capaces, nec erunt capaces Irregularitatis. Huc redacto Summum Pontificem, qui non est subditus Irregularitatem imponenti. Quare falsum est, quod asserit Diez, *a* Pontificem Summum fore Irregularem, si propria manu aliquem occidat. Immo quamvis non debeat *b* Irregularis, saltem publicus, eligi ad summum Pontificatum; est enim eo gradu indignus, si tamen eligatur, continuo liberatur ab Irregularitate.

3. Hinc secundo, Episcopi, immo & Cardinales subditi sunt Irregularitati, quia subditi sunt juri *c* communi Canonico, à quo Irregularitas imponitur, & licet ipsi, nisi exprimantur, non intelligantur comprehensi à lege universali Suspensionis, & Interdicti, sic Jure Canonico ob eorum dignitatem disponente, comprehenduntur tamen à lege universali Excommunicationis, & Irregularitatis, quia non apparet jus excipiens ab illis. Ita alijs citatis Leander, *d*

4. An, non baptizatus, si deinde baptizetur, censendus sit liber ab irregularitate ex homicidio v. g. commisso ante Baptismum, commo-
dius dicemus *infra cap. 23. paragr. 1.*

CAPUT III.

Quibus verbis infligatur à Jure Irregularitas.

PRIMO, si in Jure Canonico, ejus est Irregularitatem imponere, ut supra docuimus, sic dicatur: *Sit Irregularis, Irregularitatem contrahat, & c.* clarum nimis est, tunc infligi Irregularitatem. Unum noto, in vetustiore Jure hanc vocem Irregularitatis non inueniri, non quia usus Irregularitatis

a Gibal. de irreg. c. 1.

b Sayrus de Cons. l. 6. c. 1. n. 9. Co- ninch. de irreg. d. 18. d. 1. n. 1.

c Turrian. de Cons. l. 8. d. 57. Aub. 1. G. Hurt. de irreg. diff. 1. alijs, pas. sim.

c Suar. de Cons. d. 40. sec. 1. Co- ninch. l. c. n. 9. & Theo- log. An- tiquior. in 4. d. 15. q. 3. Art. 2.

a Diez in prater. cri. Cam. c. 16. nu. 6. *b* Bonac. de Cons. d. 7. q. 1. 2. n. 6. Suar. d. 40. de cons. 7.

c C. Quia pericul. de censur. ex- comm. in 6.

d Leander. de irreg. c. 1. d. 1. q. 6.

tis non fuerit, sed, quia hæc vox non usurpatur, utebantur autem alijs dicendi formulis, a æquivalentibus.

2. Si per futurum tempus sic dicatur: *Er- rit, fiet, evadet Irregularis, repellatur ab altari*, multo magis, si dicatur: *Sit Irregularis, repel- latur ab Ordine, &c. cat.*, inducitur b Irregu- laritas ipso facto. Ratio est, quia Irregularitas non pendet à futuro ministerio Judicis, undè illud futurum (fiet, erit, &c. cat) solum notat, deinceps te debere reputari Irregularem, non vero necessarium esse, ut præcedat Judicis sen- tentia. Non esse ita in Censuris, diximus in Tract. de Excommunicatione cap. 1.

3. Quod si, omnibus expensis, res dubia remanet, an scilicet verba significant induci, Irregularitatem, nec ne, cum hoc sit dubium juris, est judicandum, non infligi Irregulari- tatem, quia irregularitas debet esse expressa in jure, quæ expressio non adest, quando om- nibus perpenis res est dubia. Immo, etiam si adderetur in jure, quod *talis poena sit dispensa- tione delenda*, adhuc per hæc sola verba non tol- litur dubium, nam, ut notat Suar. e necessi- tas dispensationis potest cadere in alias poenas, quæ non sint Irregularitates.

CAPUT IV.

Quinam actus requiratur in subjecto ad Irregularitatem ex delicto in- currendam?

1. **D**ixi (ex delicto) nam ad Irregularita- tem ex defectu, nequaquam facit hæc præfens questio, quia illa Irregularitas incur- ritur sine peccato. Ad eam autem ex delicto, requiritur *Actus externus, Opere consummatum, Deliberatus, Peccaminosus, Cognitus in ratione poenæ*. Discurte per singula.

§. PRIMUS.

Actus debet esse externus.

1. **E**cclēsia sive nequit, d sive non vult unquam punire, seu judicare de actibus merè internis, multo minus vult, eos punire Irregularitate, quæ est gravissima poena

2. Actus tamen externus licet occul- tissimus capax e est Irregularitatis; statim

enim, ac actus in externum prodit, mani- festus ex se est, judicioque Ecclesiæ sub- ditus.

Adde Tridentinum *Seff. 24. cap. 7. de Re- for.* dicens homicidam, etiam occultum, esse ab Altari repellendum.

3. Neque obstat, quod ex dictis sequere- tur, hominem, si velit dispensationem Irregu- laritatis, debere Prælato manifestare suum delictum occultum, ut is judicet de dispen- sationis causa: non obstat, inquam, quia e- jutmodi manifestatio est voluntaria; potest enim Irregularis non petere dispensationem, si velit, suum impedimentum Superiori non declarare

4. Quod si contingat, aliquem abstinere non posse ab usu Ordinis verbi gratia à cele- branda Missa, nisi cum gravi infamia suum cri- men divulget, jam non cogetur, ex hoc capi- tate, desistere ab eius usu, dum periculum infamiae durat, ut docet Navar. a & Cordu- ba, b nosque infra e explicabimus cum communi sententia contra Valerium, d alio- que, & unive saliter eiu'smodi dispensationes debe- e, ita prudenter fieri à Superiore, ut non infametur peccator occultus; monentus om- nes; id enim ex regula generali de vitanda pro- ximi infamia, pro certo supponendum sem- per est.

§. SECUNDUS.

Opere consummatum.

1. **H**oc est, debet actus in ea specie, sub qua prohibetur esse perfectus.

2. Hinc, qui mortem alicujus concepivit, qui eandem tentavit, qui vulnus, etiam lethale infixit, non fit Irregularis, si inors ex vi illius actionis secuta non sit, quamvis per mira- culum non sit secuta, quia poena hæc, seu onus Irregularitatis, cum odiosum sit, restringen- dum est ad opus integrè consummatum, quan- do aliter expressè non est in Jure dispositum. Ita communiter e Doctores.

§. TERTIUS.

Plenè deliberatus.

1. **I**n profecto: non enim tam gravi one- ri, seu poenæ, qualis est Irregularitas,

7 *Coninch. de Sacram. d. 18. duc. 2. Leand. de Irreg. multos ci- tans tra. d. 10. q. 5. & d. 27. q. 19. contra pau- cos dicentes non incur- ri ex occulto inter quos est Miranda forè appro- à Diana p. 11. r. 2. ref. 26. sed ex- ceptus (cer- tè immeri- id) à Bruno de Ferrul. Reg. Tr. 5. c. 4. prop. 1. a Navar. in man. c. 27. n. 239. b Cord. ca- su 41. n. 142 e Infra. c. 14. §. 3. n. 3. breviter. & latus. Supra de excommu- nic. c. 2. d Valer. in diff. utrius que fori V. Irregul. diff. 8. e Suar. l. e. se. 3. n. 13. Farin. in frag. V. Ir- reg. n. 427. Vgol. de Ir- reg. c. 5. 7. Hurt. de Irreg. diff. 1. diff. 2. n. 6*

est subijciendus homo, nisi ob actum humanum, & perfectè voluntarium.

2. Hinc infans, dormiens, amens, seu furiosus, ebrius, & cæc. si occidat, vel rebaptizetur tempore carentiæ rationis, non sicut Irregulares? undè, nec b ulla indigent dispensatione, quando postea usum rationis resument. Porro ex hac certa doctrina duæ emergunt sequentes quæstionculæ,

a Clem.
Vnd. de Homicid. Sum.
l. c.

b Gib. al.
Irreg. c. 4.
q. 2. n. 15.

PRIMA QUÆSTIO.

Dormiens, vel ebrius assuetus occidere.

3. **S**I quis tempore somni, vel ebrietatis, vel furoris, solitus occidere, bibat, vel comedat ea, ex quibus scit, ira affici, ut hominem in eiusmodi tempore occidat, est ne irregularis? Videtur enim non esse, quia hæc occisio, licet denominetur deliberata ab actu advertentiæ præcedente ipsam occisionem, in se ipsa tamen non est formaliter libera, quia actu fit, dum homo inops est rationis.

4. Respondeo, sub necessaria distinctione. Si is non prævidit occisionem futuram, quod esse non raro potuit, quia non erat assuetus eo tempore somni, vel ebrietatis, occidere, non erit Irregularis, etiam si per gravem culpam se v. g. inebriaverit, vel cubitum ierit cum intentione occidendi suo tempore inimicum. Manifesta est ratio, quia sic occisionis actus nulla ex parte est deliberatus, & voluntarius.

5. At, si is prævidit, quia v. gr. erat assuetus eo tempore occidere, & non opposuit sufficientem diligentiam, ne occideret, claudendo v. g. januam domus, adhibitis custodibus, &c. multo magis, si data opera, ut hominem occidat, bibat, vel comedat, somno se dedat, erit Irregularis. Ratio est, quia tunc adest causa culpabilis occisionis, cui culpæ semper annectitur à Jure Irregularitas, si ve ea culpa fuerit ante ipsam occisionem, undè occisio sic denominativè libera, si ve culpa fuerit in ipsa occisione, undè occisio sit libera formaliter, Patet, quia, secus, non esses Irregularis, si post propinatum tuo inimico venenum, vel post inflictum vulnus, ex quibus is post dies mortuus est, tu interim, antè inimici mortem, resipueris à peccato, & involuntaria omnino actu tibi sit eiusmodi mors. Sufficit ergo, ad incur-

rendam Irregularitatem, occisionem esse denominativè liberam, nempe ex causa, antecedenter liberè data, ut communiter docent Doctores.

6. Confirmatur Primo, quia, dum Sacri Canonones homicidam voluntarium depellunt ab altari, non distinguunt de voluntario in se, & in causa. Cum igitur Voluntarium in causa sit in omni proprietate Voluntarium, non possumus trahere Canones, quasi ij loquantur solum de Voluntario in se. Inftar omnium sit *Cap. de Catero. De Homicidio*, quod solum Voluntarium in causa sufficere, dicit, ad incurendam Irregularitatem.

De Catero (inquit) *noverris, quod Diaconus, qui homicidio causam dedisse videtur, non ad Sacerdotium promovendus.*

7. Confirmatur Secundo, quia, qui eligit medium. Canem, v. gr. Ursum, Leonem ad occidendum inimicum, vel, qui prævidet per illud medium esse inimicum occidendum, secuta occisione, sit Irregularis. At, qui se inebriat, ut occidat, ut, & qui sine eiusmodi intentione, prævidet tamen occisionem, voluntariè eligit, vel admittit se ipsum in illo amentitiæ statu tanquam medium, & instrumentum occisionis, ergo, &c.

8. P. Maternus & Prates nostræ Societatis Theologus magnæ litteraturæ in opere de Irregularitate, quod in publicam lucem morte præventus effere non potuit, exemplaria omnibus numeris absoluta in Bibliotheca nostræ Domus Professæ, nostrique Collegii hic Panormi servantur, putat, probabilius esse (licet fateatur, præcedentem sententiam esse probabilem) quod eiusmodi assuetus occidere in ebrietate, somno, vel furore, etiam si prævidet occisionem, nec diligentiam, ne ea sequeretur, apposuerit, non fore irregularem, quamvis se ipsa sequatur occisio. Hanc sententiam, quam nullo Auctore citato, assert, pluribus probare contendit, probationisque summa fideliter collecta hujusmodi est. Quoties aliquis aliquid agens liberatur in Jure ab Irregularitate ob aliquam circumstantiam, toties, illa circumstantia interveniente, Irregularitas non incurritur, ut accidit in occidente ob sui defensionem cum moderamine inculpatae tutelæ, & in accusante Reum mortis cum legitima protestatione Canonica: Sed in Jure e liberatur ab Irregularitate, qui in circumstantia somni, vel ebrietatis, vel furoris aliquem occidit. Er-

a Sacerd.

in C. ad

anathemam

n. l. de ho-

mic. Mal.

de Irreg.

5. c. 4. n.

11. C. 1. n.

11. C. 1. n.

11. C. 1. n.

11. C. 1. n.

3. c. 1. n.

go semper, hac circumstantia interveniente, liberabitur. Subsumit: At in casibus, de quibus nostra præfens est disputatio, is, qui occidit, quamvis voluntarie in causa, occidit tamen in circumstantia somni, ebrietatis, vel furoris; ergo etiam in his casibus ab Irregularitate liberabitur.

9. Profecto debilis adeo videtur mihi hæc ratio, ut non audeam ejusmodi sententiam probabilitatis nomine decorare. Falsa enim est prædicti argumenti Minor; Nam Pontifex in illa Clementina, ideo immunes ab Irregularitate pronuntiat dormientes, infantes, furiosos, (quibus adde, propter identitatem rationis, ebrios, licet hi in Textu non exprimantur) quia ii supponuntur ex nulla libertate, ne in causa quidem homicidium committere. Ratio ergo, cur prædicti liberentur ab Irregularitate, non est ipsa actualis carentia rationis dumtaxat, quam carentiam affert materialis somnus, vel ebrietas, sic enim liberaretur propinans venenum, vel læthaliter vulnerans, ut modo diximus, sed est carentia rationis cum nulla voluntate, nec antecedenti, nec præfenti occidendi. Audi Glossam citatæ Clementinæ *Furiosus* sic dicentem: Furiosus, si vè continuo furore laboret, sive per intervalla, quamdiu furit, pati potest injuriam, sed non facere, & quod per eum fit, habetur perinde, ac si casu aliquo accidisset, sine facto personæ, unde, si damnum dat, non tenetur. *Aquila*, sed est perinde, ac si quadrupes fecisset, vel tegula cecidisset, & idem dicitur de infante, &c. Nota illud (sine facto personæ) & illud (perinde, ac quadrupes, vel tegula) At in casu nostro adest factum personæ, quo antecedenter prævidit, & non cavet occisionem.

10. Confirmatur ex ipso Textu, qui sic habet: Si furiosus, aut infans, seu dormiens, hominem mutilat, vel occidat, nullam ex hoc Irregularitatem incurrit. Et idem de illo censemus, qui mortem aliter vitare non valens suum occidit, vel mutilat invasorem.

Nota illud (ex hoc) quasi dicat, non autem ex alio capite antecedenti per quod illa causa libera actionis fuit.

Ad illud exemplum de occidente alium ob sui defensionem, dico, falsum assumi: non enim semper is liberatur ab Irregularitate, nam, si excedit limites moderaminis suæ tutelæ, & sic occidat, erit Irregularis, ut infra *a* ex omnium sententia dicitur latius, ergo falsum est semper in circumstantia suæ defensionis, hominem

Tamburinus de Sacramento.

liberari ab Irregularitate, si aliquem occidat.

SECUNDA QUÆSTIO.

Impubes occidens, an incurrat Irregularitatem?

11. **I**n opusc. de Communionem sententiam a negantem, tanquam probabiliorem amplexus sum, nec video, cur in eadem persistere non valeam, quam etiam sequuntur multi, b qui universaliter docent, pueros impuberes, quamvis usu rationis pollentes, si ve septennio majores, si ve minores, nulla Censura, nullisque pœnis affici ab Ecclesia (excipiunt aliqui ex his excommunicationem ob percussionem Clerici) At Irregularitas ex delicto, de qua hic agimus, pœna sine dubio est. Eandem etiam sententiam sequuntur alii, c qui signate ejusmodi pueros excludunt ab ipsa Irregularitate.

TERTIA QUÆSTIO.

Occidens ex Metu.

12. **A**N, si quis occidat injuste aliquem coactus ab alio metu cadente in constantem virum incurrat in Irregularitatem. Dixi per aliam occasionem, supra, non incurrere, dicitur vero, si metus est levis mali. Si quis iuste occidat simili metu coactus, dicam infra. e

§. IV.

Peccaminosus.

1. **Q**uæritur, an ad iacurendam Irregularitatem ex delicto, satis sit peccatum veniale, an omnino requiratur mortale? Mortale semper esse necessarium, affirmant plerique, pauci tamen negant, dicentes, satis esse veniale.

2 Ratio horum negantium fess, quia Ecclesia sæpe in Sacris Textibus mox num. 5. afferendis judicavit, fuisse incursum Irregularitatem ex delicto ob leuem culpam, quod certe signum est manifestum, ipsam de facto sic statuisse.

3. Confirmatur, nam excommunicatio minor inducitur per peccatum veniale, puta per commercium civile cum excommunicato majori, & tamen gravis est pœna, cum prohibeat Fidelem à participatione passiva Sacramento-

D

a In opusc. de Communionem c. 4. §. 2. n. 13. b S. V. c. f. nu. 2. Fag. præcep. Ecc.

2. l. 1. c. 3. n. 14. Sotus cit. à Naldo V. Annuum duodecim. Val. T. 4. d. 7. §. 9. p. 4. Castrop. T. 1. tr. 3. d. 1. p. 24. §. 2. n. 9. lo. Sanc. d. 26. n. 18. Diana locis mox citat. c. lo. Sanc. l. c. Castrop. c. 1. tr. 3. d. 1. p. 24. §. 2. n. 9. Diana p. 3. tr. 6. ref. 88. §. p. 11. tr. 2. ref. 36 d. Supra tr. 1. de excom. mun. c. 2. §. 1. n. 7. c. Infra c. 15. §. 12. n. 15. f. Sylv. V. Ebrietas q. 2. Armilla V. Irreg. n. 14. Cord. l. 2. q. 26. Mol. de ltu. str. T. 4. str. 3. d. 77. à n. 2. vocant hanc communem sens. sed quo iure, nescio. Caet. 2. 2. q. 64. art. 8. & in sum.

3. tr. 6. ref. 88. §. p. 11. tr. 2. ref. 36 d. Supra tr. 1. de excom. mun. c. 2. §. 1. n. 7. c. Infra c. 15. §. 12. n. 15. f. Sylv. V. Ebrietas q. 2. Armilla V. Irreg. n. 14. Cord. l. 2. q. 26. Mol. de ltu. str. T. 4. str. 3. d. 77. à n. 2. vocant hanc communem sens. sed quo iure, nescio. Caet. 2. 2. q. 64. art. 8. & in sum.

2. Armilla V. Irreg. n. 14. Cord. l. 2. q. 26. Mol. de ltu. str. T. 4. str. 3. d. 77. à n. 2. vocant hanc communem sens. sed quo iure, nescio. Caet. 2. 2. q. 64. art. 8. & in sum.

V. Irregul.
Meg. apud
Dianā p. 2.
17. 16. r. 18.
a Suar. de
Cens. d. 40.
sec. 5. à nu.
17. Avil. de
Cens. p. 7. d.
2. dub. 3.
concl. 3. &
diff. 6. sec. 1.
dub. 11. cō.
clv. 2. & 3.
Vasq. p. 2.
d. 1. c. 5.
Filliuc. tr.
20. c. 3. n.
38. Bonat.
de Cens. d.
7. q. 1. p. 3.
n. 1. Conine
de Cens. d.
18. dub. 4.
n. 27. Dian
p. 2. tr. 16. r.
18. G. Hur.
de irreg. d. 1
diff. 2. n. 8.
Castropal.
de Cens. d.
6. p. 12. §. 4.
n. 2. G. bal.
4. q. 2. n. 5.
b Glossa in
l. ensi si par
tes ff. de leg.
& l. Divi
in Ad. l.
marq. ff. de
Iure Patr.
c. C. Tua
nos. De ho
mic. C. con
ginebatur
eodem C.
Si quis non
oratus. 15.
q. 1. C. Cle
ric. dist. 50.
d. Al. C.
significast.
2. de homis.

rum, Ergo pari modo induci potest Irregularitas, quamvis ea item gravis poena sit.

4. Ratio affirmantium, a semper de facto requin culpam mortalem, est.

Primo, quia gravissima poena non infligitur nisi ob proportionatam culpam. At Irregularitas gravissima poena est, ut omnes concedunt & ut patet ex effectibus gravissimis, quos ipsa parit, quosq; nos fusè mox explicabimus.

Secundo, culpa levis, sive ob parvitatē materiae sive ob subreptionem, seu inadvertentiam, non est absolute, & consummatè delictū; ut supra §. 2. vidimus, actum ob quem incurritur Irregularitas, debere esse perfectum, & consummatum in eo genere, quo prohibetur.

Tertio, quia constans est in iure regula, ut quoties dispositio continens poenam Irregularitatis, ita sit probabilis, ut etiam opposita probabilis sit, non incurratur (habet id, quod rectè Gioffa b) Irregularitas, quia tunc expressa in iure censenda non est, At quis inficiabitur, sententiam hanc esse probabilem, positus ejus jam allatis fundamentis, & tot Doctoribus eam sequentibus, qui mordicus contendunt in iure non esse expressam Irregularitatis poenam, si solum praecedat culpa levis?

Ex his sententiis hae posterior longè videtur esse probabilior.

5. Ad sententiā prioris rationem facile responderi potest, in casibus illorum Textuum, Pontificem collegisse pro foro externo, (in quo dispensabat) adfuisse culpam gravem, quia ex praesumptionibus, & circumstantiis concurrentibus illa tunc colligebatur.

6. Ad confirmationem ductam ab excommunicatione Minori, multo facilius responderi potest, nam cum haec facile absolvi à quolibet Sacerdote simplici valeat, non estimatur, nec certè est adeo gravis, perinde est Irregularitas, quae ex se est perpetua, privatque Ordinibus, eorumque usu, Beneficiis, &c.

7. Ex dictis, Primo, colligit Abbas, d si quispiam in sui defensionem occidendo aggressorem, moderamen excessit, eum non vitaturum Irregularitatem, si id ex proposito fecit, secus, si ita ex calore iracundiae, ut indeliberatè se cerit, Merito haec dixit Abbas, quia in Sacro Textu nonnisi lata, ac studiola, id est peccaminosa mortaliter negligentia dicitur causa Irregularitatis.

Addit insuper idem Abbas, ad Irregularitatem pro foro conscientiae, satis quidem esse cul-

pam laram (intellige mortalem) at pro foro contentioso, requiri item dolum.

8. Colligit secundo Hurtadus, ex communi doctrina defectum plenae advertentiae circa Jus vel circa factum, ignorantiam, & similia, quoties actum eximunt à peccato mortali, eximere quoque in conscientia ob Irregularitatem ex delicto, quicquid sit de foro externo, cui sufficit culpa juridica, id est per externas probationes praesumpta.

9. Colligit Tertio Henriquez, b quando Judex, probata secundum praesumptiones culpa juridica mortali, declarat, aliquem incurrisse in Irregularitatem, si Reo constet, culpam fuisse venialem, nec esse Irregularitatem, nec indigere dispensatione. Quare circa scandalum, gerere se possit, ut ab omni Irregularitate immunem.

10. Circa praedicta, puta, qualis culpa requiratur, ad incurrendam Irregularitatem, multa dicenda sunt Infra cap. 15. quae omnino sunt legendenda.

§. V.

Ut incurratur Irregularitas ex delicto, actus debet esse cognitus in ratione malitiae, & in ratione poenae, quibus prohibetur.

1. Titius, Primo, nescit, vel non advertit, id est sine culpa, hunc actum, cuius Ecclesiae praescripto Irregularitas inharet, esse peccatum. Secundo, scit quidem, esse peccatum, id est mortale contra Jus divinum, vel contra Jus naturale, nescit tamen inculpate, esse contra Ecclesiae peculiare praescriptum, Scit v. gr. haeresim, homicidium, Rebaptisimum esse peccatum sive contra Divinum, sive contra praescriptum naturale, sed ignorat, esse contra humanam Ecclesiae praescriptum. Tertio, denique, quamvis noscat, actum, quem facit, esse peccatum, & esse contra Jus Divinum, vel naturale, vel contra prohibitionem Ecclesiae, nescit tamen sine culpa, prohibitionem huic Ecclesiae esse annexam poenam Irregularitatis.

Queritur ergo, an semper in praedictis tribus casibus incurratur Irregularitas, si actus ejusmodi prohibitus fiat à Titio?

2. Et quidem in primo casu Titium non incurtere, jam patet ex dictis, quia ad Irregularitatem praerequitur culpa, &c.

3. In secundo casu, est probabile, non incurtere, sed est item probabile, d incurtere. Ratio prioris probabilitatis est, quia Ecclesiae censetur pon-

c. C. quif
tuo de iu
ni. & r
miff.
f. d. b. C.
quodum
de ius. &
remiff. n. 2.
a G. Hur.
d. de ir
reg. d. 1. §.
n. 27.
b Henric.
l. 14. cap. 15.
num. 2.
Avila de
Cens. p. 7. d.
2. d. 3. con.
3. & diff. 6.
d. 11. con.
cluf. 3. Pra
positus 3. p.
9. de Irre
gul. dub. 2.
num. 6.
c. 10. Prop.
3. p. 1. de
Irreg. d. 2.
n. 9. Conin
d. 18. d. 4.
Sanchez. li.
9. matr. d.
22. n. 17.
Castro. d. 2.
de Cens. p. 6.
aliqui Ap.
Dianam p.
4. tr. 2. re
sol. 83.
d. Suar. de
Cens. d. 40.
se. 5. n. 10.
G. Hur. de
Irreg. d. 1.
n. 10. Sanch.
l. c. probab.
id est de
con. l. d. m.
d. m. Cens.
l. c. n. 3.
ponc-

ponere, pœnam Irregularitatis solum non obediens suis legi, quam, si quis nesciat, non est ei inobediens. Ratio posterioris est, quia Ecclesia movetur ab indecentia mortali ipsius actus, cui adnectitur Irregularitas: Si ergo quis indecentiam actus jam agnoscat, unde mortaliter peccet contra Legem Divinam, vel naturalem, sanè ad se trahet Irregularitatem ejusmodi actui adhaerentem.

4. Dices. Cur Ecclesia arcere per Irregularitatem voluit Ministrum Justitiæ (ut omnes infra docebimus) iuste occidentem Reos, etiam si Minister non peccet: imo etiam si nesciat hanc Ecclesiæ dispositionem, non vero in priore probabilitate voluit arcere hominem, qui alium occidit iniuste, quando is ejusdem Ecclesiæ prohibitionem ignorat.

Respondeo: Rationem puto esse hanc, quia Ministri ex officio, veluti habitualiter, deficiunt à lenitate Christi, parati ex vi sui officii ad occidendum: et ille occidens iniuste cum ignorantia prædicta, cum non occidat ex officio non deficit habitualiter à lenitate Christi: Vide infra cap. 15. paragr. 13. num. 15. ubi quid simile dicam.

Jam de tertio casu remanet difficultas, de qua sunt sequentes sententiæ.

5. Prima docet ab ignorante sine culpa Irregularitatem, nunquam illam incurri, una excepta, quæ est ex Homicidio voluntario.

Præcipua hujus primæ sententiæ Ratio est, quia; ut alibi dixi, ad omnem pœnam extraordinariam, qualis certe est Irregularitas, requiritur consensus in illam, qui in ignorante esse non potest, &c. recole locum.

6. Neque obstat, Irregularitatem esse non solum pœnam, sed etiam impedimentum, quo, quis impeditur, ne ad altare accedat, impedimentum autem contrahi solere, etiam ab nesciente illud, ut patet in impedimentis Matrimonium dirimentibus. Non obstat inquam, quia Irregularitas est impedimentum quidem, sed non nisi adnexum peccato inobedientiæ, & tanquã pœnam extraordinariam eidem peccato ab Ecclesia conjunctam, id quod non est in dictis Matrimonii impedimentis, in quibus solum habetur ratio ejus, quod de facto est, v.g. consanguinitatis, Affinitatis, &c. præscindendo ab eo, quod sit pœna, vel non pœna, &c.

7. Excipit tamen, hæc sententiâ Homicidium iniustum, qui enim hoc committit, erit Irregularis, etiam si nesciat, huic delicto Irregularitatem esse connexam.

Ratio autem hujus Exceptionis non est, ut aliqui cum Merolla putant, quia in Irregularitate contracta ex Homicidio iniusto est imbibita Irregularitas ex defectu lenitatis, sicut est, inquam, ut planius explicabimus mox à n. 14. sed est usus, & consuetudo Ecclesiæ, & sensus per tot annos Fidelium, cum, & Pontifex peculiari rigore homicidam prædictum arceat ab altari, difficultiisque illi dispenset, & Fideles, nisi expresse ejusmodi dispensationem à Pontifice obtineant, non acquiescunt.

8. Adde inconveniens, quia nimis multi cum Ecclesiæ scandalo essent immunes ab hac Irregularitate, quam vis etiam plures occiderint, siquidem per quam pauci sciunt homicidio, ex vi Juris, Irregularitatem adhaerere; quod certe scandalum non est adeo notabile in Irregularitatibus ex delictis aliis.

9. Secunda sententiâ docet, ab ejusmodi ignorantia Irregularitatem, semper à illam incurri, nulla excepta. Ratio potior hujus sententiæ est, quia Irregularitas ex delicto, non solum est pœna, sed etiam est indecentia, & impedimentum Canonicum, quo, qui est affectus, non potest licite ordines suscipere, vel exercere: Impedimentum autem incurritur, etiam si illud nesciatur, ut patet in impedimento dirimente orto ex consanguinitate per copulam fornicariam, ante contractum Matrimonium. Licet enim illud constitutum fuerit in pœnam delicti fornicationis cum consanguinea Sponsæ in primo, vel secundo gradu, tamen est etiam indecentia, atque adeo impedimentum ex se perpetuum, incurriturque etiam si Sponsus ignoraverit, illam esse consanguineam suæ Sponsæ, vel illi delicto ejusmodi pœnam ab Ecclesia fuisse connexam.

Adde, nimis multos sic excusari ab Irregularitatibus ex delicto, quia nimis multi illas ignorant.

10. Tertia sententiâ docet ab ignorante Irregularitatem, nunquam illam incurri, nulla proferri excepta, Ratio est, quia non est maior ratio de una, quam de alia. Cû ergo probabile existimetur, ut probant rationes primæ sententiæ, non incurri cæteras alias ab ignorante illas, probabile etiam erit non incurri Irregularitatem ex homicidio, quæ in illa prima sententiâ erat excepta; atque adeo erit probabile, nullam incurri.

11. Adde, hanc esse pœnam extraordinariam, etiam loquendo de Irregularitate ex homicidio iniusto, ergo, cum pœna extraordinaria

D 2

a Merolla
T. 1. l. c. n. 5.
Sanc. l. c.

b Suar, d.
Conf. d. 4.
sa. 5. n. 9
Avila de
Conf. p. 7. d.
2. dub. 4.
10. Prop. de
Irreg. d. 2.
n. 10. G.
Hurt. de
Irreg. d. 1.
diff. 8. n. 18.
Bonac. de
Conf. d. 7.
q. 1. p. 2. n. 4.
c. Leandr.
17. de Ir-
reg. d. 4. q.
6. Cum a-
liis. Castr.
T. 1. tr. 4. d.
1. p. 17. n. 6.
c. clariss.
d. 6. de cef.
p. 6. n. 3. A-
lio. citans
Taner. p. 2.
tr. 5. q. mor.
2. salic. post
factu post-
quam ali-
quis bona
fide sic or-
dina-

a *Libri in
Decal. c. 2.
§. 10. n. 12.*

b *Castrop.
d. disp. 6. de
Cens. p. 6. n.
3.*

nunquam incuratur ab ignorante illam, ut eadem prima sententia docet, nos alibi a sustinimus, neque hæc incurretur.

12. Ad præcipua argumenta, quæ adversus hanc tertiam sententiam afferri solent sic respondet Castropalaus. *b Non est inconueniens, quod multi ab hac poena in foro conscientia excusentur, sicuti excusantur à censuris, cum in eo foro adversus legem Ecclesiasticam complete non delinquant, ignorando poenam extraordinariam, sub qua lex lata est. Neque item est inconueniens, quod iudex ignorans suo facto Irregularitatem adnecti, cum contrahat, non tamen eam contrahat homicidia ignorans Irregularitatem suo delicto adnecti, quia Irregularitas iudicis, non in poenam, sed ob leuitiam posita est: ac homicida, tum ob leuitiam, tum in poenam delicti (sive copulative) Irregularitas inducitur, quæ Irregularitas grauior est, & difficultior dispensationi, ac proinde non est mirum, ut cognitionem legi eam indicentia exposulet.*

13. Ex his tribus sententiis prima, & secunda probabiles sunt. Tertiam ægre in praxim deducere, an autem sit probabilis, alii statuunt.

14. Sed iam superest explicare distinctus, cur numero septimo noluerim admittere contra Merollam, in Homicidio iniusto esse imbibitam Irregularitatem ex defectu lenitatis, atque adeo noluerim admittere, de hac peti solere, & debere dispensationem, quando quis ignorans, homicidio esse adnexam poenam Irregularitatis, aliquem interfecit?

15. Respondeo, rationes inter cæteras, has esse posse. Primo, quia id contra praxim est, cum petentis dispensationem; tum illam concedentis, nunquam enim peti, vel concedi solet dispensatio homicidii iniusti, nisi sub forma Irregularitatis ex delicto. Et patet, quia Irregularitatem ex defectu, alii à summo Pontifice, si e aliquorum sententia vera est, possunt dispensare, at hæc orta ex Homicidio iniusto semper petitur, & conceditur à summo Pontifice.

16. Secundo, quia petens hanc dispensationem ab eodem ipso Pontifice, satis esset; si exponeret, se esse Irregularitatem ex defectu lenitatis quia iam Merolla dicit, in casu ignorantie hanc solam incurri, non vero illam ex delicto: quod certe nullus, satis esse concedet.

17. Tertio, quia eiusmodi ignorans saltem haberet hoc notabile commodum, ut posset petere dispensationem suæ Irregularitatis, quæ solum est ex defectu, ab aliis, quam à Pontifice,

si, ut diximus, alii hanc Irregularitatem dispensare valent.

18. Quarto, quia, si vera esset hæc Merolla doctrina, is, qui cum scientia Irregularitatis aliquem occidit iniuste, in duas Irregularitates incurreret, alteram ex delicto, alteram ex defectu, & quidem separabiles, quia, quando non adest dicta scientia, sola remanet illa ex defectu: at Doctores unam agnoscunt, licet grauiorem, ut modo numero 12. dixit Castropalaus.

19. Quinto denique, Hodie, ut infra a videbimus, probabilissimum est, Irregularitatem ex defectu lenitatis non incurri, nisi à Ministris Iustitiæ, & à Militibus in bello iusto; Ergo non incurritur ab iniuste occidente: si ergo is ignorans, effugit (Merollafatente) Irregularitatem ex delicto, nullo modo ex hac probabilissima sententia subicietur Irregularitati ex defectu lenitatis, quia is non occidit, ut Minister Iustitiæ, vel, ut Miles, &c.

CAPUT V.

§. UNICUS.

Non dubia debet esse in Irregularitatem incurso.

1. RECOLE Primo, dubium vel posse esse circa factum, vel circa Jus Dubitas v.g. an occideris habes dubium facti, quamvis certus sis, occisioni de Jure annexam esse Irregularitatem. Dubitas, an amputans alicui mamillam evadas Irregularis? habes dubium Juris, licet certus sis, te mamillam alicui mutilasse.

2. RECOLE Secundo. Dubium aliud esse negativum, aliud positivum. Si enim intellectus sit omnino anceps, nullamque rationem, saltem probabilem, habeat, per quam inclinet ad aliquam partem, dicitur dubium, & quidem negativum. Si vero rationem aliquam alicujus momenti habeat, per quam assentiatur alicui parti, dicitur probabilitas, & ab aliquibus vocatur, sed certe improprè, dubium positivum. Si denique adsint rationes alicujus ponderis pro utraque parte, utraque erit probabilis, ut fuse explicuimus l. i. in Decal. c. 1. §. 1.

3. His in memoriam reductis, quaestio perlebris est, An dubium negativum de Irregularitate, siue circa Jus, siue circa factum, inducat Irregularitatem, nam quid dicendum sit in dubio possi-

c *Multi a
quâ Pasg
Cens. 3. q.
2. 20.*

positivo, seu probabiliter, mox tangam num. 17 & distinctius nu. 23.

4. Porro valde defudarunt in hac quaestione Doctorum ingenia, sudorisque causam dederunt Jura, quae alicubi condemnare videntur Irregularitatis, sic dubitantem, alicubi penitus liberare; Nam Clemens III. a cum Innocentio item III. b statuit in dubio unumquemque censendum esse Irregularem, quia in dubiis, aut tunc semper pars est eligenda. Bonifacius vero VIII. c vel statuit, vel tanquam indubitatum supponit, nullam incurri Irregularitatem, quae expresso Jure non fuerit inducta, sed quando adest dubium de facto, vel de Jure, Irregularitas non est expresso Jure inducta; ergo tunc Irregularitas non incurritur.

5. Nos ergo varias, & quidem difficiles horum Pontificum reconciliationes a Doctoribus excogitatas ultro praemittentes, facilem conciliandi Pontifices viam inuenimus. Sed prius conclusionem sequentem statuamus.

6. Solum, in dubio a facti homicidii injusti, debent se tenere Fideles Irregulares: in aliis vero quibuscumque dubiis, siue juris, siue facti, praeter dictum homicidium, se Irregulares tenere, nequaquam astringuntur. Quare, si dubitas in aliis materiis, an v.g. Haereticus fueris, an rebaptizari te permiseris, &c. quod est dubium de facto circa alias materias ab homicidio, non eris Irregularis.

Idem dic de dubio Juris circa materiam ejusdem homicidii, vel circa quascunque alias ab homicidio, ut ex Corollariis mox ponendis distinctius habebis, atque haec in utroque foro (Secundo Gibalinus cum aliis puter, solum procedere in foro interno.) Ratio hujus conclusionis est, quia illa sic declarata colligitur clare, ut mox videbimus ex Sacris Textibus, quos citavimus num. 4.

7. Hac conclusione praehabita, sic conciliantur praedicti Pontifices, Clemens, & Innocentius, novum jus condendo, decernunt, in dubio facti de homicidio injusto hominem esse in utroque foro Irregularem, Bonifacius vero, qui fuit post Clementem, & Innocentium, dicit quidem, in aliis dubiis, hominem non esse irregularem, sed supponit, esse Irregularem in dubio facti de praedicto homicidio.

Cum enim ipse solum dicat, nullam Irregularitatem incurri, nisi ea sit expressa in Jure; in Jure autem non sit expressa pro aliis dubiis, sed solum per dictum Clementem & Innocentium

pro dubio facti homicidii injusti, ideo clare colligitur a Bonifacio supponi Irregularitatem in dubio facti homicidii injusti, non vero in dubiis caeteris.

8. Quod autem Clemens, & Innocentius novum jus condiderint, recte tradit Joan. a Prapostitus, quia aliud antiquum jus id decernens antea non aderat. Et nota, quando ipsi dicunt in dubiis tutiorem partem esse eligendam, unde inferunt, in dubio facti homicidii debere, se hominem gerere, ut Irregularem, non definiisse in omnibus casibus in dubio debere eligi partem tutiorem; solum enim ipsi, moti ex hoc principio (quod certe non raro solum est de consilio) recte poterunt praecipere, & definire, in materia facti homicidii, eam esse servandam.

9. Quaes hic denique. An Irregularis ex dubio facti homicidii injusti debeat, se tenere pro tali, quoad omnes effectus Irregularitatis?

Respondedo. Certè probabile est, ut solum huic non liceat suscipere Ordines, nec Ordines exercere. Nam quoad alium illum effectum de privatione Beneficiorum, & multo magis quoad alias poenas illi delicto annexas, hunc non esse censendum Irregularem, notat b Abbas, & confirmat cum Suario, & Sanchez Castropalaus c

Colligimus ex dictis, quid sentiendum in quibusdam dubiis peculiaribus?

In dubio de Mutilatione.

10. Ex dictis probabile mihi sit Primo, per mutilationem quomodocunque dubiam, quavis injustam, non d incurri Irregularitatem. Quare, si quis sit dubius, siue de facto, an membrum alteri mutilaverit, siue de Jure, an tali mutilationi, v.g. mamillae, annexa sit in Jure Irregularitas (de quibus inferius distincte agetur) si, inquam, sit dubius, nulla afficietur Irregularitate. Ratio est, quia, nec in Jure Clementis, & Innocentii, ut vidimus, nec in alio aliquo Jure sit de mutilatione dubia expressa mentio, sed solum de dubio homicidio, mutilatio autem homicidii nequaquam est.

In dubio de Consilio.

11. Probabile sit Secundo, eum, qui est quomodocunque dubius (sane post debitam diligentiam, ut alibi dictum est) de homicidio etiam inju-

a Io. Prap.
9.5. de Irregul. du. 8.
n. 69.

b Abbas in
c. significasti de hom.
c Castrop.
d. 6. de scilicet.
p. 3. n. 8.
d Sanc. in
Decal. l. 1. c.

10. n. 49.
Bonas. de
conf. d. 7. q.

1. p. 5. n. 4.
Dian. p. 3.

tr. 7. r. 72.
Merolla T.

l. d. 3. num.
252. In
resimili.

Suar. de cto
d. 40. sect. 6
n. 1. Cast.

cum aliis
de Consil. d.
6. p. 3. n. 10.

quicquid
dicat Hen-
riq. l. 14. n.

3. n. 4.

injusto, an, inquam, illud ex suo consilio fuerit commissum, non esse irregularem. Cum enim valde differant, homicidium committere, & ad homicidium consilium dare, Irregularitas, quæ imposita est homicidæ dubio, valde probabiliter non extenditur ad dantem suum consilium, qui dans sit dubius, an per suum consilium concurrerit ad homicidium, ita docet Gibalinus. a licet contrarium ego docuerim b alibi, sed certè nunc re perpensa, utrumque esse probabile, video.

a Gibal. c. 4. de Irreg. q. a. n. 32. c. sans Prap. Sanc. Rodrig. Vide etiam de his Dian. p. 11. tr. 6. ref. 24. §. 42. b L. 1. in Dec. c. 3. §. 7. V. Irreg. c. l. e. V. D. a. num. secum.

12. Admoneo tamen (ut loco cit. in simili dixi) difficile esse, te dubitare posse, an tuum consilium concurrerit ad dictum homicidium, cum enim ex communiter contingentibus sciamus, consilium regulariter operari, & concurrere ad effectum, ad quem datur, ideo regulariter non eris dubius, sed moraliter certus de tuo concursu ad homicidium, & consequenter de Irregularitate à te contracta.

13. Quando ergo Primo, certus sum, te occidisse inimicum, & item certus, me tibi consilium, de eo occidendo, dedisse, sed dubius sum, an tu illum occideris motus ex meo, an ex alio, vel ex tua voluntate.

Secundo, quando certus sum, me tibi consilium dedisse, & item te ex meo consilio per mortem tentasse homicidium, sed dubius sum, an is verè occisus fuerit, an potius ex inflicto à te vulnere convaluerit.

Tertio, quando certus sum, me consilium tibi dedisse, teque homicidium ex meo consilio attentasse, sed dubius sum, an homo perierit ex vulnere à te inflicto, an ex alia causa. Quando, inquam, hæc ita se habent, ego ex probabili hac sententia liber sum ab Irregularitate, quia in his omnibus est dubium, an ego moraliter ad homicidium concurrerim, Præter Gibalinum citatum lege d alios.

d Th. Sanc. l. 1. matr. d. 9. n. 2. Ioan. Sanc. d. 4. 2. n. 14. Mevolla l. 1. d. 3. c. 3. nu. 451. Azor. p. p. l. 2. c. 17. Suar. de Cens. d. 40. scilicet, 3. n. 10.

In dubio de Occisione justa.

14. Probabile sit mihi Tertio, illum, qui quomodocunque dubius est, an aliquem occiderit in casibus occisionis justæ, quales sunt occisiones in Bello justo, ut infra explicabitur, non esse irregularem. Ratio est modo indicata, quia jura Clementis, & Innocentii solum condemnant Irregularitatis dubitantem de homicidio absolute prolato, nihil de occisione justa; hæc enim in jure non venit sub nomine homicidii, sub

quo solum venit occisio injusta. Adde prædicta jura ex contextu, & modo loquendi clare loqui de sola occisione injusta.

15. Objicies in C. Petitis de Homicidio infligitur Irregularitas ei, qui dubitat in facto occisionis justæ: ergo est falsum, quod numero præcedenti dictum est, non infligi. Hæc sunt verba Textus.

Petitio tua continebat, quod cum inimici Dominica Crucis Castrum invassissent, ex euntibus inde habitatoribus, tam Clericis, quam Laicis, contra eos, ac invicem confligentibus, hinc inde occisi quamplurimi extiterunt. Unde cum pro eo, quod aliquos percussisti, Irregularitatem mitius incurrisse; mandamus, quatenus, si de interfectione cuiusquam in illo consilio tua conscientia te remordet, ministerio altaris abstinere reverenter, cum sit consultus, in ejusmodi dubio abstinere, quam temere celebrare.

Notetur illud (in hujusmodi dubio.)

16. Respondeo, Fateor, Textum esse difficilem. Sed, quia non est clara expressio Irregularitatis, non esse timendum. Dico enim, hic Pontificem non loqui de dubio negativo, sed de probabilitate, quam dubium positivum ab aliquibus appellari modo num. 2. vidimus: qua certè posita, incurritur Irregularitas. Quod autem de hac loquatur Pontifex, patet, Primo, quia in ejusmodi militari consilio, in quo ipse, qui petit dispensationem, dicit, se aliquos percussisse, non est dubium, sed valde probabile, occisionem fuisse subsecutam. Secundo, quia idem significatur verbis illis Pontificis (si de interfectione cuiusquam tua conscientia te remordet.) Tertio, quia, quando Pontifex dicit (in hujusmodi dubio) significat, se loqui de dubio; quod propositum fuerat, at hæc fuit dubium positivum, ut dictum est. Hanc explicationem allati Textus me docuit P. Martinus Prates, a & illam, ut expeditiorem merito sequor, omittens aliam, quam affert Metolla, & b aliam, quam Sanchez. c quas, si lubet, apud eosdem vide.

17. Quod diximus (id est, esse te Irregularem, si probabiliter judices, te aliquem occidisse, tum in occisione justa, tum in injusta) puto, esse certum, quando probabile est te occidisse, & b Martell. d. 1. dubium negativum, te non occidisse, id est, c Sanc. d. 1. quando nullam rationem probabilem habes, in Decal. unde colligas, te non occidisse, ut fuit in casu mo-

a Prap. b Azor. c Dian. d. 1. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

a Martin. Prates in manus de Irreg. sup. citat. d. 1. c. 6. §. 3. n. 21. f. h. b. Martell. d. 1. c. Sanc. d. 1. in Decal. 10. n. 10.

modo allato ex c. *positio*. Ratio est, quia tunc prudenter apparet ratio incurfus in Irregularitatem, & non apparet evasionis ratio. Quod si probabiles rationes habes, quod occideris, & probabiles item, quod non occideris, an utramque partem possis tuto sequi, dicam mox n. 32.

In dubio de Abortu.

18. Probabile sit Quarto, Dubitantem, an foetus fuerit animatus, in cuius abortum sua opera quis cooperatus fuit, non debere se censere Irregularem, quia cum non constet de corpore delicti, hoc est foetu animato occiso, homicidium, de quo loquuntur praedicta jura, non praesumitur adesse.

19. Verum possit aliquis, huic probabilitati se opponere. Primo quia sequeretur occidentem Monstrum, de quo dubitatur, utrum sit homo, an brutum, non fore Irregularem, cum tamen ab Ecclesia praesumatur homo, nam propterea baptizari illud, jubet sub conditione.

20. Secundo, quia Sixtus Quintus damnat irregularitatis procurantes foetus ejectionem, quam vis inanimis. Ergo multo magis, si sub dubio est foetus animatus.

21. Tertio, quia qui dubitat, de facto homicidii injusti ex supradictis est Irregularis, at hic dubitat, an commiserit, homicidium injustum.

22. Respondeo ad Primum concedendo sequelam, nam etiam ibi non apparet, homicidium esse sequutum. Pia autem Mater Ecclesia ob favorem animae fortè ibi existentem, illud sub conditione baptizatur: at Irregularitas odium est, non favor.

23. Ad secundum. Ejusmodi Sixti constitutionem moderatam fuisse à Gregorio XIV. quis est, qui nesciat.

24. Ad Tertium. Aio, ex supradictis illum solum esse Irregularem, qui, cum certa sit hominis mors, ipse dubitat, an ad illam cooperatus sit. Recole factum, quod enarratur C. *Positio de homicidio, ut modo n. 15.* vidimus, ibi enim dicitur (hinc inde occisi quamplurimi extiterunt.) Ecce mortem certam subiecutam (& deinde additur) unde pro eo, quod aliquos percussisti, &c. Ecce percussorem. Quare dubitatur, an ab ipsa fuerit dicta mors subiecuta, at in casu nostro non est certum mortem fuisse consecutam, quia non est certum de vita hujus foetus.

Aligua ad dubiam Irregularitatem peritientia declarantur.

25. Inquires Primo. Cum certum sit, statim, atque dubium exoritur, obligari nos ad indagandam rei veritatem, qua per moralem diligentiam indagata, & non inventa, tunc demum rem esse dubiam pronuntiandum, Inquires, inquam qua ratione in negotio Irregularitatis veritatem indagabo?

26. Respondeo. Profecto rationum, & circumstantiarum momenta expendendo, & praecipue peritos consulendo. In quibus, si unus ceteris Imperitioribus antecellat, illius sententiae acquiescito, multo magis, si qui sunt alii, idem consument. Quod si alicubi unus tantum reperitur v.g. Medicus non imperitus, qui possit edocere, an ex tuo vulnere secuta sit mors à te vulnerati, nec alii alibi existentes consuli possint, illi uni pareas; praesertim enim tunc prudenter dubium deponis.

27. Dum praedicta indagatio fit; an possis te, ut liberum Irregularitate gerere, colligi potest ex doctrina, quam in simili tradidi *lib. 2. in Decal. c. 3. §. 7. V. Matr. n. 4.*

28. Inquires in hunc modum Secundo. Celebravi cum dubio, an excommunicatione, vel simili censura innodatus id fecerim, neglecta diligentia indagandi veritatem, unde certo peccavi. Deinde Religione tactus, omni quo potui studio, veritatem inquirens, neminem inveniri, qui dubium, sive adversum me, sive pro me depellere potuerit, debeone deinceps, ut Irregularem me gerere, quandoquidem celebranti cum excommunicatione Irregularitatem esse annexam; mox dicemus?

29. Respondeo. Ita probabile esse docet Suar. a quia possessio mala fide inchoata nil juvat possidentem. Sed puto probabilius, b te solum peccasse, non autem te debere gerere, ut Irregularem. Ratio est, quia peccatum committitur quidem ab operante per malam fidem: ac Irregularitas, nisi à jure inducatur, ex nulla mala fide contrahi potest. Si ergo tu, modo dicto, celebrans dubius tunc fuisti de censura, dubia etiam fuit incurfus in Irregularitatem, atque adeo nulla, quia solum in facto homicidii injusti Irregularitas incurritur à dubitante. Et certe Suar. qui est in opposita sententia, nostram tamen approbasse in simili, loquendo de oppositis; videtur. Fateor, inquit, *expositum, quia mala fide suscepti Ordines, posse etiam excusa.*

a Suar. de
Cens. d. 40
b te solum
peccasse. ut
Suar. p. 2.
c. 8. d. unic
p. 5. n. 169.
b D. vac. de
Cens. d. 7.
q. 10. p. 5. n. 5.
Sanc. l. 1. in
Decal. c. 10
n. 45.
c Suar. d.
3. de cens.
se. 4. n. 4.
cusa.

i Prop. n.
ling. apud
Sarda de
m. c. d. 6. e.
7. 4. 5
Sarda de
de irreg. c.
4. p. n. 26.
Inquirer
autem ego.
L. in Dec.
13. §. 7. V.
Inquirer.

Carin
ate in
ann. de
reg. sup.
at. d. 1.
5. n. 23.
e.
Marcell.
anc. 11.
Dical. n.
n. 10.

De Effectibus Irregularitatis.

cusari, quamvis ab initio mala fide sit ordinatus, deponendo scilicet illam fidem, & conformando se opinioni probabili dicenti, expositos non se debere, ut illegitimos habere, atque adeo, nec, ut expulsos ab Ordinum susceptione.

30. Inquires Tertio, sic: Dubito, an per legem Canonicam constituta sit pro hac actione Irregularitas, undè evolvo ejus juris dispositiones; nihil tamen certi reperio, judicabo ne esse constitutam?

Respondeo, Immo judicare debes, constitutam esse profus nullam, ex toties decantato Textu, per quem expressa debet esse in jure Irregularitas. Ex qua doctrina idem dic, si inveniatis in jure aliquam dispositionem, quæ ambigat, ac dubie Irregularitatem imponat, adhuc enim jus non est certum, & expressum. Quid si probabiliter? Id jam universaliter subdo.

31. Inquires enim sic Quarto. Habeo probabiles rationes circa jus, vel circa factum, quæ me de Irregularitate condemnant, probabiles item, quæ me liberant, cui parti adhaerebo securus?

32. Respondeo, cui mavis, etiam si altera sit probabilior, quia probabilitatem sequendo, semper prudenter te geris.

33. Illud universaliter alibi *b* admonui, & nunc in Irregularitate moneo cum Cajetano, e Si enim probabilitas contra te ita validis rationibus vallatur, ut opposita, quæ alias probabilis apparebat, à sua tenui illa probabilitate deiciatur, te Irregularem pronuntiato: siquidem tanta probabilitas unius partis, quamvis non evidentibus, sed probabilibus rationibus instructa, dicitur, & est certitudo moralis, quia in rebus moralibus majorem certitudinem, quam illam magnam probabilitatem, expectare non possumus cum nulla fere veritas sit tam constans, & clara in hominibus, ut aliquid contra illam afferri non possit. Et ex alia parte modica illa probabilitas, quæ alias prudentem assensum à nobis extorquere poterat, ita nunc vincitur, & opprimitur, ceu parva candela à Clarissimo Sole, ut nequeat amplius vocari, & esse proxima. seu practice probabilitas unius partis nequeat intellectus prudenter inclinari ad partem aliam, quæ apparet, tam modicæ veritatis.

a Sant. l. l. in Dec. c. 10. n. 32. & alii passim.

b L. l. in Decal. c. 3. §. 3. n. 11. c Cajet. in summ. V. Opinio.

1. Irregularitas absolute, & totaliter accepta tres effectus parit, Primo, impedit hominè à suscipiendis Ordinibus, atque hic est effectus illius primarius. Secundo, impedit ab Ordinum usu. Tertio, à Beneficiis, & Ecclesiastica Jurisdictione, ut patet ex dictis c. 1. Irregularitè non privare Clericum Privilegiis Clericorum scimus omnes, & mox *a* dicam distinctius, & quoad privilegium ferendi habitum Clericalem. Vide *b* Tancr. docentem contra Sanchez, eo non privari, si non sit bigamus,

2. Dixi (absolute, & totaliter) nam de Irregularitate impropria, & secundum quid, quæ aliquem tantum effectum gignit, vel pro tempore non perpetuo, dicitur in decursu tractationis: Ejusmodi est Irregularitas ex defectu ætatis, quæ perpetua non est, ejusmodi est illa ex defectu Sanitatis, quæ item cessat, infirmitate cessante, ejusmodi est illa, quæ aliquando supervenit Sacerdoti impediens ex parte Ordinum usum, ut, si Sacerdos fiat mancus, vel cæcus, poterit enim audire Confessiones, quamvis celebrare non possit, &c. De integra ergo Irregularitate loquendo, discurramus per prædictos tres effectus separatim.

§. PRIMUS.

Irregularitas impedit Ordinum susceptionem.

1. **Q**ui, cum Irregularis sit, Ordines quoscunque recipit, e peccat mortaliter, sed valide d'ordinatur, nec e aliam Censuram, vel Irregularitatem aliam contrahit. Quod peccat graviter, etià suscipiendo Minores, s' patet, quia sic operatur contra grave præceptum. Quod valide ordinetur, item patet, quia, si habeat quæ ex Instituto Christi requiruntur ad Ordinum valorem, non potest, quoad illum valorem, impediri ab Ecclesia. Quod denique nullam aliam censuram contrahat, indè probatur, quia in nullo jure apparet, contra Irregularem Ordines suscipientem fulminari censuram, vel aliam Irregularitatem.

2. Hinc sequitur, ad liberandum omnimò ejusmodi Irregularem, qui Ordines cum Irregularitate suscipit, sufficere si dispensetur in ipsa

a Max. g. l. n. 1. b Tancr. l. p. 11. §. qu. mor. 32.

c Val. 4. d. 7. q. 1. §. 2. Suer. de 2. 7.

Cens. de 40. §. 2. 2. 2. Graff. de l. 4. c. 27. n. 6. p. 1. Suer. de Cens. l. 6. c. 2. n. 26. §. 6. 10. n. 38.

d Suer. l. 4. c. 2. n. 2. Avid. de Cens. p. 7. d. 2. d. 6. c. Suer. l. 4.

n. 3. f Suer. l. 4. n. 2. unica

unica Irregularitate ante ipsius Ordinum susceptionem contractam, quia per dictam susceptionem Irregularitatem aliam non incurrit.

3. Quando igitur in Sacro Textu legis, Ordinationem Irregularis esse nullam, esse irritam, & cætera. Intellige, quoad executionem, & veluti, quoad effectum, quia licet Ordines susceptos exequi, ut mox dicemus, non possit.

4. Quoad primam Tonsuram, quia hæc non est Ordo, ut communis, & vera sententia docet, quantum est ex hoc capite; validè & licitè suscipi posset ab Irregulari, quia is per Sacros Canones solum arcetur ab Ordinibus. At, quia illa est janua, & dispositio ad Ordines, & propter illam gaudet Tonsuratus Privilegijs Clericalibus, fitque idoneus ad Ecclesiastica Beneficia, Ecclesiasticamque Jurisdictionem, peccabit a graviter Irregularis primam Tonsuram recipiens, quia tentat fieri ad prædicta idoneus contra Ecclesiæ voluntatem.

5. Interrogabis, Eiusmodi Irregularis tonsuratus gaudebitne privilegijs Clericorum sive Canonis, sive Fori?

Respondet, gavisurum; quia cum Tonsuram validè recipiat; eam enim nunquam invalidam reddidit Ecclesia (quamvis, quia non est Sacramentum, sed tota dependens ab ipsa, potuisset) cum, inquam, validè recipiat, est verus Clericus, & ex alia parte non invenitur ijs, licet contra eiusdem Ecclesiæ præceptum promotis, Clericorum privilegia esse sublata.

6. Excipe Bigamos: Clerici enim conjugati cum unica, & Virgine, quamvis gaudeant privilegio Canonis, & Fori, quia sic Bigami non sunt, at Bigami utroque b privilegio privantur.

7. Eiusmodi illicitè Tonsuratum puto itidem, privilegio Immunitatis à Gabelis, propter eandem rationem, gaudere; iam enim est persona Ecclesiastica. Quare, si cæteras conditiones habet, quæ ad hoc privilegium participandum requirunt Sacri Canones, non est, undè is illud denegetur.

8. Denique advertet, Irregularem non expelli à receptione aliorum Sacramentorum, præter ordinem, nec ab ingressu, & Professione Religiosa modo in ea Religione, nec Ordinem, nec Prælaturam, nec Dignitatem sine dispensatione suscipiat.

9. Potest item Irregularis interesse Divinis

Officijs, Missam audire, Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, & Sacramenta alia, præter Ordinem tuto suscipere, Ratio est, quia in prædictis ex parte recipientis nullum datur exercitium Ordinis, quod exercitium esse prohibitum Irregulari in paragrapho sequenti dicemus, & ex alio capite nulla est in Jure prohibitio his alijs actionibus, facta Irregulari.

§. II.

Irregularitas impedit usum Ordinis.

1. Irregularitas innodatus illicitè & a quidem mortaliter: exercet, sive actus ipsius Ordinis, sive actus, qui fieri nequeunt sine potestate Ordinis, idque, sive per activum usum, sive in uno, per passivum. Explico singula,

2. Per activum usum est, si Episcopus, Irregularis consecrat alteri quemcunque Ordinem, etiam primam Tonsuram, Si Sacerdos Irregularis Missam celebret; si idem à peccatis absolvat; hi enim sunt Actus Ordinis.

Activus item usus est, si idem Sacerdos solemniter Benedictiones Nuptiarum, vel Baptismum, & similia exhibeat, vel, si idem Episcopus Irregularis Altaria, Tempia, Calices consecrat, vel vestimenta Sacrificij benedicat; hi enim sunt actus, qui fieri nequeunt à non habente potestatem Ordinis.

3. Dixi nu. 1. (illicitè) nam valida esset collatio Ordinis, Consecratio, Benedictio, &c. Ecclesia enim non potest, & pro prima Tonsura (ut supra diximus) non vult tollere potestatem à legitimis Ministris &c. Antequam Irregularis validè absolvat a peccatis, cum tunc requiratur Jurisdictio collata ab Ecclesia, mox ex paragrapho quarto sciri poterit.

4. Dixi item eodem num. (sive actus, qui fieri nequeunt sine potestate Ordinis) nam alij actus, qui possunt exerceri à Laicis, quamvis ex officio à Clericis exercentur, possunt b licite exhiberi ab Irregulari, quia tunc Irregularis non agit, ut Clericus prohibitus per Irregularitatem, sed, ut quilibet Laicus.

5. Hinc licite irregularis baptizat non solemniter, urgente necessitate, hinc licite Missæ inservit, præstatque omnia, ad quæ deputantur Clerici in Minoribus, & propter eandem rationem horas Canonicas in Choro, solenni cantu, licite persolvit, ne tamen dicat (Dominus vobiscum) id enim proprium est Sacerdotis.

E

6. Dixi

alios citans
T. 1. de Ir-
reg. d. 3. qu.
7. Covarr.
in r. Alma
Mater p. p.
§. 2. n. 6.
G. Hur. de
Irreg. d. 1.
diff. 5. n. 19.
Io. Prap. 3.
p. 9. de Ir-
dub. 3. n. 13.

a C. ult.
de Tempor.
Ord. C. In-
quisit. de
Accus.

b Bonae.
de Cef. d. 7.
q. 1. p. 4. no.
5. Turr. de
Cens. d. 58.
l. 2. dub. 1.
Et passim.

6. Dixi num. 2. (etiam primam Tonsuram, &c.) nam Irregularis arcetur ab omni usu Ordinis; Collatio autem primæ Tonsuræ, usus Ordinis Episcopalis est.

7. Porro per usum passivum in una sola re impeditur Irregularis, quoad pertinentia ad Ordines, nempe in receptione Ordinis hoc est Ordines licite suscipere nequit, ut supra satis vidimus; is enim est præcipuus effectus Irregularitatis.

§. III

Irregularitas, an, & quatenus impedit à Beneficiis, vel acquirendis, vel retinendis, & à Jurisdictione.

Hæc adeo sunt in citatis Doctoribus distinctè disputata, ut non oporteat illa huc advocare: multo magis, quia praxes sunt rarissimæ.

CAPUT VII.

De Irregularitate ex Defectu Sanitatis.

§. PRIMUS.

Quis ille sit.

1. **S**ANITAS potest deficere, vel in corpore, vel in mente. Sit itaque duplex regula.

2. Prima. Ij morbi, qui horrorem, vel notabilem deformitatem inducunt, & multo magis; si usum ipsum Ordinis impediunt Irregularitatem afferunt; etiam ad Minores Ordines In casu dubio Episcopi erit, decernere, an eiusmodi sit morbus.

3. Dixi (etiam ad Minores) nam qui ob aliquem corporis, vel animæ defectum est ineptus ad Sacerdotium, est item Irregularis, quoad alios Ordines, etiam quoad primam Tonsuram, quia tunc est absolutè Irregularis; id, quod Jura a explicant per illa verba, *Nefiat Clericus Ad Clerum pervenire non possit, Ad Clerum Canones non admittunt, &c.*

4. Secunda regula. Si defectus mentis, id est amentia, sit perpetua, seu per modum habitus, ita, ut amens nunquam usus sit ratione, affert incapacitatem Ordinis, nec solum Irregularitatem. Si vero det intervallum rationis, certe Irregularitatem b inducit.

5. Quid si forte ita ab amentia quis convalescat (quod tamen difficile esse conuevit) ut

per diurnam experientiam omnino sanitas comprobetur? Respondet a Suar, hunc non esse admittendum ad Ordines, quia raro præsumitur perfectè sanus, vel saltem debere accedere Prælati approbationem, ut prius ei constet de Sanitate integre recepta. Diana b alios citans ait, desiderari dispensationem, Sed cum ipse citet Suarium, quem modo nos attulimus, puto, nomine dispensationis, intelligere prædictam Approbationem, quæ certè dispensationi æquivaleret.

§. SECUNDUS.

Quis dispenset in prædictis?

1. **S**OLUS Summus Pontifex, quia in Irregularitatem ex defectu solum Sedes Apostolica facultatem habet, nisi eam alius ipse concedat.

Aliqui c putant, Episcopum dispensare in hac Irregularitate ex defectu Sanitatis cum suis ovibus posse, quoad Minores Ordines, sed oppositum propter rationem allatam esse probabilius. d

2. Neque huic doctrinæ adversantur ea, quæ diximus nuper paragrapho primo, numero primo, Quodque alij e communiter docent, pertinere ad Episcopum in casu dubio, decernere, an hic, vel ille defectus, ita sit notabilis, ut inducat Irregularitatem (Idem dicemus infra c. 8. paragr. 2. de deformitate corporis dubia.) Non adversantur, inquam, aliud enim est dispensare, aliud decernere, an sit necessaria dispensatio, nec ne: illud autem pertinere diximus ad Pontificem, hoc extendi ad Episcopos.

3. Immo addimus f pro Religiosis exemptis posse proprium Prælaturum decernere de eiusmodi notabili defectu, ut etiam de deformitate, licet fateamur Episcopo Ordinanti integrum esse, eiusmodi iudicium Prælatorum Regularium posse rejicere, vel admittere.

4. Quando defectus, ut & deformitas sub dubio superuenit Religioso jam initiato, posse item iudicium de eo fieri à suo Prælato, diximus alibi. g

CAPUT VIII.

De Irregularitate ex corporis vitio.

1. **C**OGNATA est præcedenti præfens Irregularitas; sæpè enim infirmitas de-

a C. Si quis
C. Hi qui
C. Qui par
tam di. 55

b Molina
To. 4. tr. 3.
d. 70. nu.
12. aliique
sõmuuster.

a Suar, de
Cens. d. 11.
sect. 1.

b Diana
p. 11. tr. 2.
ref. 67.

c Maiol. de
Irreg. l. 2. c.
14. n. 6. c.
c. 15. n. 6.
& c. 16. nu.

12. Archi-
diac. in c. 2.
& 3. dist. 33

d Bonac.
de Cens. d.
7. q. 2. p. 2.

n. 23. Vgl.
de Irreg. c.
53. n. 2. &
c. 54. n. 3.

e Mol.
Suar alijs
apud Dia-

nam p. 3. tr.
6. ref. 61.

f Cum
Suar d. 51.

de Irreg.
sect. 2. nu.

16. Gibal-
c. 3. q. 2. n.

6.
g In opus-
de Sacr.

Moffe l. 1. c.
7. §. 6. in e-
dit, noviss.

Venti.

de arbit. c. 226. sine Avil. de Cons. p. 7. d. 3. d. l.

a Maranta p. 4. Resp. 22.

b Castropal. de Con. d. 6. p. 11. n. 3. Suar. Bonac. c. Nau. Lay. ap. eundem c. Henric. l. 14. c. 8. n. 4. lo. Prop. q. 5. de v. reg. dub. 14 nu. 113.

d Suar. de Con. d. 51. sect. 2. n. 13. cui adde Navar. Bonac. Laym. allatos à Castrop. l. c. & Turri de Con. l. 9. d. 72. du. 4.

e Nav. in summa c. 17. n. 222. Sayr. de Con. l. 6. c. 8. n. 17. Bill. tr. 19. c. 6. n. 189.

f Coninch. l. c. n. 108. lo. Prop. l. c. n. 113.

Diana p. 4 tr. 2. r. 73. g. DD. citati

formitatem, seu corporis vitium affert. Diferunt nihilominus; Infirmus enim integritatem membrorum regulariter supponit, Vitium vero dicitur alicuius membri defectum.

a Sint ergo hic regulæ duæ. Tunc in homine oritur hæc Irregularitas, quando ita pars corporis aliqua ipsi deest, vel ita reddita est debilis, ut inutilis sit ad ministerium Altaris. Rursus, tunc eadem Irregularitas oritur, quando ipse ex quocunque simili corporis vitio, seu qualitate redditus est notabiliter deformis. Ratio utriusque regulæ est, quia à Sacrificante, necessario, multæ membrorum actiones fieri sine ullo defectu debent, & nihil indecens, vel contemptibile in eo apparere, conveniens est. Sed proferamus singula eiusmodi vitia, de quibus multa habes in Decretalibus Toto Titulo de Corpore vitiatis nonnulla item in Titulo non Clerico a groante, & in Decreto dist. 55.

§. I.

De Corpore vitiatis, abstrahendo à propria culpa.

CŒCUS.

I. Carens oculis, vel visu Irregularis nimis a certo est.

2. Si autem alicui unus oculus, vel unius oculi usus deest, sic distingue; si deest dexter, & notabilis defectus, seu deformitas non appareat, vel per autem sufficienter tegatur, Irregularis non est. Si deest sinister (quem Vulgus oculum Canonis appellat) adest per aliquos Doctores Irregularitas. Sed nimis rigide. Quare merito per alios, si, ex quocunque capite, legendo, vel recitando Canonem, non debeat Sacerdos, se cum notabili deformitate convertere ad illum legendum (quam certe deformitatem facillimum est, evitare) Irregularitatem ex hoc capite b ne pertimescat.

3. Qui periplicijs indiget, qui de die solum, non verò noctu videt, Qui maculam habet in oculo, Qui lippitudine, qui palpebrarum demissione, invectione, hiatu laborat. Qui, oculos habet distortos, qui strabo est (Italice *guar-cio*) non sunt e se Irregulares, nisi fortè nimis deformes (quod certe in prædictis defectibus difficile est) spectantibus appareant. Si tamen aliqua sit dubitatio, Episcopi erit, vel Prælati Regularis, rem decernere, ut in simili dictum est superius.

4. Si perfecta cœcitas superveniat Ordinato, celebrare sanè prohibetur, quia ad sacras actiones peragendas, ineptus omninò est. At, si luscus sit. id est parum videns sed eius rationis, ut, nec indecore, nec cum periculo errandi Sacrificium peragere, queat, celebrare poterit, ascito præsertim Sacerdote, qui assistat. Atque huic, si legere non possit, sed memoria Missam aliquam v. g. Defunctorum, vel Sanctissimæ Virginis recitare sciat, illam celebrare posse concedit rectè Maranta, a Intellige, si cætera rite, saltem alio Sacerdote assistente, peragat.

SURDUS.

5. Utraque aure omninò Surdus, Irregularis est, quoad Ordines suscipiendos, quia non potest congruenter Ordinis usum exercere, cum non audiat Ministri responsionem. Ita b Castropalaus cum alijs, dicens, id definitum esse Canone Apostolorum septimo.

6. Scio c. Heuriquez sentire, non esse Irregularem, quia non est simpliciter necessarium, ut sacrificans audiat responsiones Ministri, cum satis sit, si certo moraliter putet, cum respondisse. Sed certè id minus rectè dictum est (ut notat Suar. d) de promovendo ad Ordines, cum tamen dictum sit rectè, si eiusmodi defectus superveniat jam promotus, ut in simili de lusco dictum est superius; siquidem in jam promotus facillius tolleramus eiusmodi defectus, quam in promovendo, præsertim, si secreto, & sine notabili indecentia celebretur Sacrificiū.

7. Surdaster, vel, qui una tantum aure audit, non est Irregularis, quia sic supponitur, non deficere ab apte celebrando.

8. Carentem utraque aure, immo altera dumtaxat, licet is Surdus nequaquam sit, Irregularem esse affirmant Navarrus, e alijque ex illo principio, quia caret membro corporis, Sed melius negant Coninch, f & alij, quia principium illud non admittitur in universum; membri enim carentia, quando est sine culpa, tunc solum Irregularitatem parit, quando deformitatem, vel debilitatem affert.

MUTUS.

Vel defectum patiens in ora.

8. Mutum Irregularem esse, quis in controversiam vertit? Si g enim est elinguis, vel facultate caret loquendi, certe ministeria Ordinis pronuntiare non poterit.

9. Balbus autem, seu Blesus, id est, qui in loquendo aliquantulum præpeditur, Carens dentibus, vel illorum aliquo, Male olens ore non sunt Irregulares, *a* nisi notabilis adfit deformitas, vel occasio risus, seu contemptus, &c. & in dubio, arbitretur Episcopus, ut supra.

10. Qui labium divisum turpiter gerit ad instar leporis, quitta demissum, ut dentes enormiter appareant, Irregularis est, Verum nota illud (turpiter, enormiter.)

MANCUS.

11. Utraque vel altera manu mutilus digitis omnibus, vel pollice, & indice, ita carens, vel ita iis tremulis, ut hostiam frangere, vel eandem, Calicemve tenere sequeat, multo magis si hæc patiat in brachiis Irregularis est, *b*

12. Cui tamen adfunt digiti sine unguibus, vel digiti plures, vel inter se uniti, &c. Si id, nec ministerio noceat, nec deformitatem pariat, Irregularis *c* ne sit.

13. De carente uno, vel altero ex minoribus digitis, videat Episcopus, an deformitatem afferat, & in alterutram partem decernat. *d*

CLAUDIUS.

14. Si quis ita sit claudus, ut ad accedendum vel standum in altari, baculo non indigeat, deformisque, vel indecorus altari non sit, ab Irregularitate illum liberant jura. *e* secus condemnant.

15. At vero crure, aut pede mutilus Irregularis absque dubitatione est.

16. Sed quid, si pede, aut crure ligneo, ita sit instructus, ut deformitas nulla, vel certè modica appareat? præsertim vestium oblongarum usque ad talos auxilio?

Respondet, Sayrus *f* docet, hunc esse absolute Irregularem, Verum puto *g* cum aliis, perinde, ac in carente auribus num. 7. diximus, distinguendum esse. Si modicus sit defectus, tegique possit, nulla est Irregularitas pertimescenda, si magnus, vel notabilis, vitari Irregularitas nequaquam potest. Si dubius, Episcopus, seu Superior arbitretur, memor doctrinæ numero eodem datæ, hoc est, membri carentiam sine culpa non parere Irregularitatem, nisi debilitatem vel deformitatem afferat.

17. Varos Latini vocant, quibus in exteriori parte crura, pedesque stentur, *Valgos*,

qui Suras ambas introrsus intortas, ferunt, cuiusmodi sunt lacertarum pedes *Compertes* vero, qui genibus, plus iusto conjunctis, ambulant. Hi ergo cum communiter deformitatem afferant, vel adrisum moveant, ab Altari removeantur, nisi Iudicio Episcopi nulla sit, vel modica, vel certè tegi possit deformitas. Certè *a* Quintilianus *Varicare*, inquit, *supra modum*, & *in stando*, *deforme est*, & *accedente motu*, *prope obsecnum*.

Deformis in Naso, vultu, gutture.

18. Naso vel illius parte carens, Irregularis ex se est, quia, quæ exigua deformitas est in cæteris membris, magis conspicua est in Naso. Si tamen, alicujus artus ope, carne, vel forma carnem imitante, indecorus non appareret, Irregularitatem effugeret. Verum tum in hoc, tum in Naso valde promisso, vel demisso valde, judicet Episcopus, an notabilis adfit deformitas.

19. Idem dic de cicatrice, vel simili existente in vultu. Idem in strumis, seu tuberibus existentibus in eodem vultu, vel gutture. de quibus lege Vgohnum, *b* & Fillium, *c*

Deformis in variis corporis partibus.

20. Caput gerens valde ingens Pigmeo corpori adjunctum, duo habens capita, Unum in fronte fixum ferens oculum, Tres habens manus, vel pedes, Os porco simile protendens, plures habens ita digitos, ut deformis, vel ineptus ad Sacram tractandam hostiam sit. Cicatricem scædam, vel vulnus ostendens in facie, Enormiter gibbosus, Brachium alterum longissimum, alterum brevissimum habens, Gigantea, vel Pigmea statura ita longus, vel brevis, ut horrorem, risumve moveat, & similes sunt *d* Irregulares, & in dubio notabilis deformitatis sunt arbitrio Episcopi subjiciendi, ut nimis sæpe dictum est.

21. Color, sive albus, sive rubeus, sive subfuscus non nocet altari. *e* solum duo sunt addenda.

22. Primo. Qui ut pulcro niteat colore faciem suam oblinat, crinesque, ac barbam mentito tingit colore, non est admittendus (ait ibidem Majolus *f*) nisi post penitentiam, ad Ordines: nam teste *g* Clemente, *Mentem veram vix gerit, qui caput habet adulterinum*,

a *Idem.*

b *Idem.*

c *Vgol. de Irreg. c. 48. Fill. tr. 19. s. 6. n. 132. d* *Idem.*

e *C. Si quis in Infirmis. d. 55. C. Nullus Episc. de Censurat. dist. 1. Castrop. de Censur. d. 6. p. 11. n. 3. aliq. f. Sayr. l. 6. de Cens. c. 8. n. 26. g* *Rosella Silvest. Majol. ap. eund. Sayrum. & Glian. V. Claudus.*

a *Quintil.*

b *Vgol. de Irreg. c. 48. s. 6. n. 27.*

c *Fill. tr. 19. s. 6. n. 171.*

d *DD. citati. e* *Majolus de Irreg. l. 1. c. 21. n. 2. Fill. tr. 19. s. 6. n. 171. f* *Majolus. g* *Clem. de Lexan. p. dag. l. 3. d. 3.*

23. Secundo, Qui omnino niger est, puta Aethiops, an ex uno hoc capite, arcendus sit ab Ordinibus, duæ sunt sententiæ. Majolus a non esse arcendum, putat; esse arcendum, putat Ugolinus, b si promovendus sit apud gentem candidam, nisi non sit admodum niger.

24. Vera sententia est, c quæ docet, relinquitur Episcopi judicio, qui, omnibus expensis, videat, an indecorum sit, vel, an sit scandalum ejusmodi hominem initiari, juxta Populi, in quo versatur, mores. Constante autem deformitate, seu declarata ea ab Episcopo, solus summus Pontifex, vel Delegatus ab ipso dispensare poterit, ut mox universaliter dicemus.

§. II.

De prædictis corporis vitiiis propria culpa contingentibus.

1. Quæ hæc sunt, pertinent ad vitia corporis, abstrahendo à delicto illa patientis. Verum, si propria contingant culpa, aliâ strictior regula ex sacris Canonibus est statuenda, si enim cum nulla tua culpa desit tibi, vel debile adsit aliquod membrum, nec inde ineptus, vel deformis existas pro sacro Ministerio, non eris irregularis, ut jam diximus paragrapho præced. At vero, si tua culpa id accidat, cerè Irregularis eris juxta sequentem regulam. Quoties enim per tuam culpam abscindis partem tui corporis, toties, ipso facto, incurris in Irregularitatem, & quidem non solum, quando per illam abscissionem fieres inhabilis, vel deformis, ut, si tibi ex ira manum abscinderes, verum etiam, quando, nec inhabilis fieres, nec deformis, ut, si tibi abscinderes ex ira pedem, cujus defectum tegere omnino posses.

2. Ratio hujus Regulæ est, quia sacri Canones, in poenam delicti, quo quis audeat in se ipsum crudeliter agere, eum repellunt ab altari, sicuti repellunt eum, qui alteri membrum aliquod mutilat, quamvis talis membri carentia, nec impedire illum alterum pro altaris ministerio, nec deformem redderet, ut inferius suo loco explicabimus. Ut hæc regula magis, magisque declaratur, quinque sunt subnectendæ Notationes.

Notatio Prima. Qualis Culpa?

3. Quoniam hæc Irregularitas infligitur in

poenam delicti, supponendum est, delictum fuisse mortale; tanta enim poena, quanta est Irregularitas ex delicto, non est, nisi culpæ gravæ adnectenda juxta superius dicta.

Notatio Secunda. Qua Corporis pars.

4. Si partem, seu membrum tui corporis abscindas, imo, si partem notabilem alicujus tui membri, irregularis eris, non vero, si particulam carnis.

Ratio est, quia prædicta jura a de parte corporis, seu membri loquuntur, non de particula, de qua dici potest, *parum pro nihilo reputatur*. Hæc sunt verba Canonis.

5. *Qui partem cujuslibet digiti sibi ipsi volens abscindit, hunc ad Clerum Canones non admittunt.*

6. Hinc excusant communiter Doctores ab Irregularitate abscindentem, unguem, barbam, capillos; hæc enim, vel partes corporis vix sunt vel admodum parvæ, non tamen excusant, si partem digiti sibi quis abscindat, si testiculos, si virilia, si digitos pedis, quamvis nihil inde à sacri Ministerii aptitudine dematur, quia sunt notabiles membri partes.

7. Atque hinc notes, velim, per diligentem differentiam inter eum, qui abscindit à se corporis, seu membri partem, & inter eum qui eandem abscindit ab alio. Nam, ut prior incidat in Irregularitatem, satis est, si abscindat partem membri, at, ut posterior in eandem incidat, oportet abscindere non quamcunque membri partem, sed membrum fere totum, juxta ea, quæ inferius c. 15. paragr. 16. à n. 4. clarius explicabimus.

Notatio Tertia. Qua culpa, vel defectus Notitia?

8. Si, vel tua culpa sit occulta, & non notoria, vel occultus, vel non cognitus tui membri, seu ejus partis à te tibi abscissæ defectus, adhuc b eris Irregularis, quia id, quod Jura plectunt, est delictum scævitiæ in seipsum, quæ semper adest, sive notoria sit, sive non ita. Et lo Navarr. c. aliique notorietatem omnino requirunt.

9. Illud tamen emolumentum habet hæc culpa, seu abscissio, etiam integri proprii membri, quando est occulta, ut possit Irregularitas inde proveniens dispensari ab Episcopo, quia

a C. Qui partem dist. 55. Nau. Mol. Sayr. apud Castrop. de Cens. d. 6. p. 12. G. Hurt. d. 2. de Irregul. diff. 14. v. 2.

b Castrop. l. 1. c. cum Sayr. Mol. Garz. c. Navarr. Henric. Aulæ. Val. Covar. ap. Castrop. l. c.

a Trident. sess. 24. c. 6. de Ref.

b Castrop. l. 1. n. 6.

c F. Mar. Prates in manuscr. de Irregul. d. 2. p. 3. c. 5. n. 9.

d C. Qui partem C. Si quis 1. 2. C. 3. C. En nuc. dist. 55. e Nau. in summa c. 27. c. 200. f C. Siquis p. C. Hi qui dist. 55. C. Siquis 3. eadem.

tidentinum a ipsi concedit potestatem dispensandi in omnibus Irregularitatibus provenientibus ex delictis occultis, præter Irregularitatem provenientem ex delicto Homicidij voluntarij. Cum ergo mutilatio non sit homicidium, poterunt Episcopi, quando provenit ex delicto occulto, &c.

10. Castropalaus b ad hanc Episcopi potestatem requirit, ut tam culpa sit occulta tum ipse defectus membri, seu eius partis proveniens ab abscissione. Sed immerito requirit, utrumque esse occultum, cum satis sit, culpam occultam esse; Si enim Tridentinum absolute, & universaliter concedit Episcopis potestatem dispensandi in omnibus Irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, præter provenientem ab Homicidio voluntario, quamvis occulto, cur limitanda est potestas, & non satis sit, ipsum dumtaxat occultum esse delictum? Certè satis esse mihi videtur & sic absolute tenet P. c Prates in manuscr. de Irregul.

Notatio quarta. De Eunuchis.

11. Duo mihi de eo certa sunt, Duo sub controversia, Certum est Primo, eum, qui est Eunuchus ob abscissionem, sive Testiculorum sive Virilium à medicis ob morbum factam, vel factam ante usum rationis, vel per alterius injuriam sine consensu ipsius patientis, non esse Irregularem ut clare pronuntiant Sacri Canonnes. d Vulgi igitur ridiculus error est (ait Navar. e) putare, opus esse, ut membrum abscisillum desiccatum, vel redactum in pulverem apud se gestet is, qui ordinari; vel celebrare velit.

12. Certum est Secundo, eum, qui vel abscindit seipsum ex ira, vel ex zelo indiffero servandæ castritatis, esse Irregularem, ut item Sacri Textus manifeste edicunt his verbis. f

Si quis abscidit se ipsum, id est, Si quis amputaverit sibi virilia, non fiat Clericus, quia sui est homicida.

Et paulo post: *Qui rem hanc affectant, audentque semetipsos abscindere, non debent promoveri.*

Et: *Hi, qui se, carnali vitio repugnare nescientes, abscidunt, ad Clerum pervenire, non possunt.*

13. Idem autem esse, si non se quis abscidit, sed ob dictas rationes consenserit, seu

permiserit abscindi, notant Doctores, ob verba prædicti Textus dicentis repelli ab altari eos, qui hanc rem nempe abscissionem, affectant. Lege Gibalinum a de Eunuchismo erudite tractantem.

14. Quid si, nec permisi, nec consensi, sed culpabilem tamen causam dedi abscissioni, ut pro exemplo solet afferri de eo, qui adulterium commisit, vel rixam excitavit injustam, unde à Iudice, vel inimico in pœnam delicti, vel in rixantis odium fuit in virilibus abscissus?

15. Quæro insuper, Quid, si adulter, vel rixans hanc sibi futuram fore abscissionem, præviderit, quamvis non intenderit?

Respondeo, etiam si præviderit, dummodo non intenderit, non erit is Irregularis quia, nullus Textus Irregularem facit eum, quicujusmodi causas, certe remotas amputationi dedit. Ita Castropal. b alijque contra Vgolinum c aliosque. Confirmo, quia illa vox Sacri Textus (qui affectant hanc rem) latinitatem, vel primis labijs degustanti, significat appetere, vel exquirere, At, qui adulterium, rixamque vult, quamvis abscissionem prævideat, illam, nec appetit, nec requirit.

16. Jam vero controversum est Primo. An, qui ob alios fines à prædictis num. 11. se amputari permiserit, qualis est ad conservandam honoram vocem Irregularis fiat?

Respondeo, de hac quæstione ego sic breviter d alibi dixi. Quæret Curiosus, an permittens testiculos sibi abscind. ad vocem conservandam, sit Irregularis?

Respondeo, esse docent e multi, sed non esse, est etiam eum f Castropalao probabile. Rationem idem affert, quia inquit, hic non fecit ex indignatione, aut justo, vel injusto timore perdendæ castitatis, prout requiritur ad Irregularitatem hanc à Sacris Canonibus. Præterea nullus Textus hanc pœnam indicens loquitur de eo, qui sibi testiculos abscindit, sed de eo, qui sibi virilia abscindi fecerit, quod diversum est.

17. Controversum est Secundo, de eo, qui non abscindit, sed mortificat, seu exsiccat testiculos, vel virilia. Verum ex inferius cap. 15. §. 19. à n. 34. dicendis colliges, hunc non fore Irregularem, quia sic, nec membrum sibi, nec ejus partem abscindit, cui uni abscissioni est inducta à Sacris Textibus hæc Irregularitas,

Notatio

a Gibal. de Irreg. c. 3. g. 2. n. 12.

b Castrop. de Cens. d. 6. p. 12. n. 5. citans Tol. Garz. Cominch. Castrop. Hur. Ad. de Gibal. de Irreg. c. 3. p. 2.

c Vgol. Suar. Laym.

Aquila cit. à di. Castrop. quib. addit

Dianam p. 4. tr. 2. ref. 60.

d L. 6. in Dec. c. 2. §. 3. n. 5.

e Saur. Mol. Suar. citati à Diana p. 10. tr. 2. ref. 11.

f Castrop. de Cens. d. 6. p. 12. n. 4.

Notatio Quinta. De attentante sui occisionem, vel mutilationem.

18. Is, qui sibi laqueo, præcipitio, gladio, veneno mortem afferre tentavit, nec tamen attulit, Irregularis non est, quia ex Jure homicida Irregularis est, non vero homicidium tantummodo attentans.

19. Idem dic de attentante se mutilare, non tamen cum effectu mutilationis. Nam, quando Textus supra n. 12. allatus dicit esse, Irregulares, qui affectant se mutilare, loquitur de affectatione, seu consensu cum ipso effectu sequuto, ut ex contextu patet.

20. Quod, si attentatio se ipsum occidendi fuit publica, contrahet attentans infamiam: est enim hoc delictum capitale, & infame, unde ex hoc capite infamiae, de quo infra, contrahit delinquens Irregularitatem. Et sub hac publicitate intelligendus est Corneio allatus à Diana, a dum docet, ejusmodi attentantem esse ex infamia Irregularem.

§. III.

Quis dispensat in prædictis.

1. Solum Papam dispensare posse, in corpore viriatis sæpè per occasionem in Superioribus admonuimus. Nunc vero iterum in suo loco confirmamus, solum, inquam, quia, quæ à lege Superiore sunt definita, non possunt Inferiores immutare.

2. Summum ergo Pontificem dispensare posse v. g. ut omnino Cæcus ordinetur, dubium ne sit. Imo memoriæ proditum est, dispensasse b cum Cæco, ut, adhibito adjutore pretio, celebraret. Fertur etiam, Pontificem dispensasse cum Ruberto Scoto cæco, ut promoveretur ad Archiepiscopatum Armacanum. Nè fidem igitur adhibeas Avilæ, c qui putat summum Pontificem non posse dispensare ad Sacerdotium cum eo, qui caret manibus, quia, inquit, is naturali; & divino jure est inhabilis ad illud. Ne fidem, inquam, adhibeas; Sicut enim cum prorsus cæco, ita cum prorsus mutilo posset dispensare Pontifex ob bonum aliquod publicum, illum promovendo ad Sacerdotium, non quidem, ut actu celebraret, quia ad hoc naturaliter est ineptus, sed ut exciperet Confessiones, ut ex officio Conciones ha-

beret ad Populum, ut actus Jurisdictionis exerceret, &c.

3. Duo denique hic, vel recole, vel advertite, Primum, posse in dubio Episcopum, vel Prælatum Regularem, declarare de qualitate vitii, ut in simili supra diximus. Secundum, quando hæc Irregularitas contingit ex delicto, quo, quis se mutilavit, posse Episcopum dispensare, si delictum sit occultum eo modo, quo insinuavimus paragraph. præced. n. nono.

§. IV.

De Irregularitate ex defectu Sexus Remissivè.

DE hac Irregularitate (quæ etiam est corporis virilis defectus) memini, me dixisse in Tractatu de Ordine cap. sexto paragraph. primo. Ne igitur illa, quæ valdè raro usu veniunt, cum molestia repetamus, illic lege.

CAPUT IX.

De Irregularitate ex defectu libertatis.

§. I.

De Servitute.

1. SERVUS, hoc est Mancipium, sive ex Nativitate, sive ex legitima venditione, sive ex legitima captivitate, quamdiu servitus durat, irregularis est ex SACRO & TEXTU sic merito deficiente; id enim dignitas Ordinum requirit, idque requirit obsequium à Clerico Ecclesiæ debitum; Servi enim cum addicti sunt Dominis, atque adeo sint alterius Juris, servire Ecclesiæ non possunt. Consentiente autem Domino, poterit quidem ordinari servus, sed statim, atque ordinatur, etiam prima Tonsurâ fit liber. b

2. Si vero servus (quamvis cum peccato) initiatur, non consentiente Domino, distinguitur. Si initiatur Minoribus, adhuc remanet servus, nec gaudet ullo privilegio, sive Canonis, sive Fori, sive Gabelarum, ut colligitur ex Cap. ex antiquis d. 54. Si vero Majoribus, subdistinguitur. Nam, si Episcopus

a Toto Titulo de Serv. non ordinandis & tota dist. 54. b Laym. l. 1. tr. 5. p. 5. c. 8 Suar. de Conf. d. 51. sc. 3. n. 5. Castrop de Conf. d. 6. p. 11. n. 2. Azor. p. 22. l. 2. c. 11. Avil. de Conf. p. 7. dist. 3. d. ult. Filline. tr. 19. c. 2. n. 195.

pus illum ordinans conscius est seruitutis, & videt sine Domini consensu, ipsum Ordines postulare, quod est, Episcopum esse participem doli, servus ita promotus evadit liber, sed ipse Episcopus obligabitur pretium servi duplicatum, vel duos servos reddere Domino. Et quidem unum ex his pretiis erit de iustitia solvendum in recompensationem servi, undè ante omnem sententiam, Alterum, cum sit in poenam, post sententiam, & sic conciliatur Suar. *a* non requirens sententiam cum Bonac. *b* illam requirente. Si non Episcopus, sed alii consensu prædicti doli Episcopum induxerunt ad Ordines suo concedendos, ipsi ejusmodi pretium, vel servum duplicatum solvere tenebuntur. Si denique nullus fuit doli conscius, is remanebit servus, sed suspensus ab Ordine, si nondum est Sacerdos; Nec tamen poterit uxorem ducere, si Subdiaconatum, vel Diaconatum sic assumpsit; idque propter Votum Castitatis his Sacris Ordinibus adnexum; Valdè tamen probabile est, hunc non privari privilegio Canonis, ut tenet Sayrus. *c*

a Suar. de
Cens. d. 51.
sec. 3.
b Bonac. d.
7. de Cens.
q. 2. p. 4. n.
3. V. Tertio
Episcopus.

c Sayr. de
Cens. l. 6. c.
14. n. 5.

3. At, si ejusmodi servus ordinatus fuit Sacerdotio, liber quidem erit, sed remanebit cum onere solvendi Domino, vel alium servum, vel pretium ex suo peculio, vel ex suis ministeriis Sacerdote non indignis. Filliuc, loco citato ait, hunc servum, tunc, anittere suum peculium, eundemque ab hero suscipi posse pro Mysteriorum celebratione.

Sed quid, si prædictus servus nullo modo peculium, vel artem, vel alium servum habeat, unde solvat?

Respondet Gibalin. *d* Manebit liber, sed aliquo spiritali obsequio se gratum præbere studeat Domino.

d Gibalin.
de Irreg. c.
3 q. 5. n. 3.

4. Nondum omnia dissoluta sunt; Inquires enim Primò, si plures insolidum sint Domini alicujus servi, factisne est, ut is promoveatur ad Ordines ex solo consensu unius ex his Dominis?

Respondet. Ita putat. Glossa, *e* idque ob favorem, & reverentiam Ordinibus debitam, colligitque ex illis verbis Textus Nullus promoveat servum, nisi voluntas accesserit ejus, qui aliquid sibi in eo vendicat potestatis illud enim (aliquid potestatis) significare videtur quamcunque diminutam potestatem ejus, cui illa particulariter com-

e Glossa in
e. Nullius
d. 54.

petit. Alia autem Glossa, *a* paulò post, dicit, debere accedere consensum omnium, quorum juri detrahitur; id enim significare videtur (ait hæc Glossa) illud (qui aliquid potestatis) illud enim (qui) sumi debet collectivè, ita ut sensus sit, ut debeat consentire quicumque aliquid potestatis in servum habet.

a ibidem

5. Sic tamen conciliandæ sunt hæc duæ Glossæ. Si partialis Dominus offerat servum pro Ordinibus, erit ab Episcopo admittendus, ut liber, nam ita is Dominus tacitè se obligat satisfacere (ut certè debet) aliis condominis; & hac ratione Ordinibus favetur, & Dominis nihil detrahitur. At, si partialis Dominus solus mere consentit, non poterit servus admitti, quia fieret contra jura condominorum; consensus enim dicti partialis Domini non ex se offerentis servum (sed ex aliorum v. g. rogatu) solum parti suæ videtur præjudicare, non parti aliorum. Glossa igitur prior de priore casu intelligi debet, posterior de posteriore.

6. Inquires Secundò. Quid de libertis, qui sunt ii, quos Dominus manumittit, hoc est liberos facit, sed reservato temporali aliquo obsequio?

Respondet, hos propter dictam reservationem esse Irregulares, docetur communiter. At, si Dominus, qui tunc propriè appellatur Patronus, obsequia omnia remittat, vel solum spiritalia, quæ Clericum non dedecent, reservat & possit ad Ordines admitti, quia tunc censetur jam absolute liber.

b C. Nullus
de servis
ordinandis.

7. Denique nota, horum filios nulla Irregularitate affici; ingenui enim, hoc est, liberi omnino sunt, solumque debent Patrono reverentiam, ut notat Bartol. *e* Quid dicendum sit de libertis Ecclesiæ, Vide Vgol. *d*

c Bart. l.
de libertis
liber.
d Vgol. de
Irreg. c. 17.
§ 4.

§. II.

De Uxorato Remissivè.

I. Etiam Uxorato dicitur deficere libertas ad Ordines suscipiendos; Uxoratus enim sua servitate circa Uxorem non caret: Verum nos de hac re tota diximus satis, superque in libro de Matrimonio.

e Supra l. 8.
de matr.
tr. 1. cap. 1.

§. III.

§. III

Quis dispensat cum seruo ex defectu libertatis?

2. **C**ertè non nisi summus Pontifex, quando illa adest, si enim ea non daret, non adesse tunc Irregularitatem, atque adeo dispensatione opus non esse, jam modo vidimus. At vero, si Pontifex dispensaret hunc seruum ad Sacerdotium, illo jam promotio sine licentia Domini, an deberet Pontifex ex Iustitia pretium Serui Domini solvere, an potius intelligeretur dispensare, ut (quamvis Sacerdos) remaneat apud Dominum in obsequiis temporalibus, saltem Sacerdote non valde indignis, quæstio est ad nostram praxim, nequaquam pertinens.

CAPUT X.

De Irregularitate ex defectu bonæ famæ.

§. I.

Quid, & quotuplex sit infamia.

INFAMIA est Status lesa dignitatis legibus, & moribus reprobatum, sicuti bona fama est status illa dignitatis legibus, & moribus comprobatus. a Clarius: Infamia est diminutio, seu privatio bonæ existimationis hominum, emans ex prædicto lesa dignitatis statu. Nomen autem, Dignitas, hic iungitur pro ea naturæ humanæ dignitate, quæ est in hominibus secundum rectam rationem viventibus. Dico (hic) alibi enim, ut, quando in iure dicitur (Infamibus porro non pateant dignitates) nomen dignitatis sumitur pro quibusdam officiis honorificis, de quibus *mon* Paragrapho quarto.

2. Infames ergo cujuscunque generis cetero sunt irregulares: sed cum Infamia, secundum Doctores omnes, alia sit Juris, seu legalis, quæ est, quando lex disponit, aliquem esse Infamem; Alia facti, quæ est, quando abstrahendo à dispositione legum, ipsum crimen, commissum, seu malum, quod quis patrat, evulgatur, undè sit causa, ut delinquens cadat eo ipso à prædicta hominum bonæ existimatione, ideo de utraque est, & quidem separatim agendum breviter pro te nostra.

Inambrosius de Sacramentis.

§. II.

De Infamia Juris Irregularitatem inducente.

1. **E**X triplici capite Lex disponit, aliquem esse Infamem, puta ex delicto, sive proprio, sive alieno, ex pœna alicui delinquenti inflicta, & ex officii alicujus vilitate.

Ex delicto proprio.

2. Non de omni delicto, sed de quibusdam leges disposuerunt, ut essent Infames ii, qui ea committunt; & id quidem duobus modis disposuit. Primò, ut essent Infames eo ipso, quo aliquis illud delictum committit. Secundò, non eo ipso, sed post sententiam de Infamia iam contracta ex eo delicto.

3. Prioris modi sunt de Iure Civili Crimina Lenocinii, sponsalia duo, vel duo matrimonia contrahentis, Locantis suam operam, qua cum bestia, mere ob pretium, pugnat, Certantis cum alio homine mere quæstus causa, (non ergo, si ut ostendat fortitudinem,) Hujusmodi etiam est Miles, vel Dux ab exercitu dimissi, vel Militiæ insignibus spoliati ob aliquod crimen ibi patratum. Item Miles prædia aliena conducens negotiationis causa, Ufurarius ex officio, & ille, qui non adimpler, cum possit, juratam promissionem. Addit Castropalaus ex jure sui Regni Crimen non adimplentis homagium, Crimen Palinodiam recantantis in Judicio, & crimen Sodomiz. Verum hæc committentes non sunt Infames ipso Jure Civili, sed solum hoc jure speciali.

4. De Jure autem Canonico Infames ipso facto sunt. Primò, omnes prædicti, qui sunt ex Jure Civili, nam Jus Canonicum habet pro Infamibus omnes illos, quos leges sæculi (ut loquitur b. Adrianus Papa) appellant Infames. Excipe tamen Infamiam Mulieris transcurrentis ad secundas Nuptias intra annua luctus hanc enim correxerunt, & abulerunt Jura Canonica, ut e alibi à nobis dictum est latè, nam propterea illam non numeravi inter alias allatas num. præced. Secundò, Infames ipso facto sunt, committentes crimen lætæ Majestatis humanæ, vel divinæ, id est, hæresis, eorumque fautores. Tertio, Insequentes hostiliter Cardinales. Quarto, Mulierum raptores. Quintò, Duellum committentes, eorumque Patruini.

F

§. Nota

a Castrop. de Conf. d. 6. p. 20.

b C. Omnes 6. q. 1.

c Supra lib. 8. de Matr. r. 7. c. 2. §. 2. n. 17.

ii Cognic. ff. de nat. & extr. tradit. C. de infam. 6. q. 1. C. Quis in aliquo delict. si C. Infamibus de Reg. Juris in 6. e Sanc. in cons. l. 6. c. 2. d. 5. C. Layman. l. 1. r. 5. p. 5. c. 4. Lex. in summa v. Infamia Theaurus de pœn. Eccl. p. 1. c. 33. C. 37. Castrop de Conf. d. 6. p. 20. aliq.

5. Nota autem, quamvis verum sit, quod diximus, ex his delictis statim incurri infamiam de Jure, tamen, quia hæc est pœna, non teneri Delinquentem, ex se illam exequi. Quare is, licet eo ipso sit Infamis, quia tamen nondum, ut talis, est declaratus, poterit expectare sententiam Judicis Declarantis commissio-nem criminis, & incursionem in dictam Infamiam pœnam, & interim se gerere, ut liberum ab Irregularitate, quando delictum non est notorium, seu publicum, & nec est in proximo periculo, ut publicetur. Ita Sanchez, Layman, Thesaurus locis supra citatis. Vide etiam Gibalinum. a Dixi (quando delictum non est notorium) nam, si delictum sit publicum ex alio capite delinquens erit infamis, atque adeo Irregularis, nempe ex Infamia facti, de qua mox.

a Gibalin. de Irreg. 5. §. 24. 4.

6. Posterioris modi Infames de Jure, hoc est, qui non eo ipso, quod committunt crimen, sunt infames, sed post sententiam Judicis condemnatoriam, & ut notat Castrop. b quæ sit sententia definitiva jam transacta in rem judicatam, Infames, inquam, de Jure sunt illi, qui committunt ea delicta, de quibus quilibet de populo potest accusare delinquentem, nam propterea appellari solent crimina publica, Sunt autem in Jure Civili, ij, qui committunt crimen Homicidij Adulterij, Proditionis, Falsi, Rapinæ, Læsæ Majestatis (hoc ultimum est supra in Jure Canonico crimen inducens infamiam ipso facto, at nunc est inducens in Jure Civili infamiam post sententiam) Præterea crimen furti, injuriarum, doli mali, & crimen iniquæ pactionis, ne de his criminibus quis accusetur.

b Castrop. de Cens. d. 6. §. 10. n. 4.

7. In Jure autem Canonico sunt ij, qui committunt crimen doli in Contractu Societatis, in Tutela, Mandato, Deposito, & Crimen, quod quis fortè committat, in accusando aliquem de delicto. Hi igitur non sunt infames statim, ac committunt hæc crimina, ut erant dicti in priore modo, sed post sententiam definitivam, &c. Jura, & Doctores circa prædicta legi, & haberi poterunt apud citatos.

c Castrop. l. c. n. 25. d. Logo Farinac. 9. 283. an. 61

8. Denique hic opportunum est, admonere, opinionem dicentium omnia peccata depositione digna parere Irregularitatem in delin-quente, non esse veram, eamque bene rejici à Castrop. e
9. Præterea advertite, nec eo ipso esse Irregu-larem Apostatam d ab Ordine Sacro, vel à Re-

ligione, relicto etiam habitu, sed solum ratione Infamiam post sententiam criminis condemnatoriam, vel post Notorietatem delicti, quæ ponat infamiam facti, de qua mox Idem de Clerico Ebrioso ex jure a novo, idem de peccatis, quæ arbitrio Episcopi punienda veniunt, &c.

Mascard. de Probat. qu. 112.

a Casemb. §. 4. n. 1. d. erapula de vii. §. 10. n. §. Cleri. co.

Ex delicto alieno.

10. Ex delicto alieno solum duo genera personarum invenio esse Infames, unde, & Irregulares, hoc est. Primò, filios, nepotesque eorum qui manus violentas in Cardinalem inje-cerunt. Secundo, filios eorum, qui committunt crimen læsæ Majestatis, Lege Doctores mox citandos.

11. Quare filij, & descendentes hæretico-rum infames non sunt: b An vero sint Irregu-lares, dicam cum de Irregularitate ex Hæresi.

b Sanch. in Decal. 2. c. 23. n. 5. alijs q. Castrop. it

12. Rursus filij legitimi Meretricum, Dam-natorum ad Tritemes, eorumque, qui publi-cè ob pœnam fuste vapulayerunt, nec Infames e sunt, nec Irregulares.

13. Denique illegitimi, hoc est, non ex le-gitimo Matrimonio nati, Irregulares quidem sunt, ut infra suo loco c. 17. paragr. 1. dicemus, sed nullo modo Infames. d

c Dianop. 10. sr. 11. n. 26. cum a. l. §.

d Covar. Molina, & Castrop. l. c. 11. addu- cens. l. c.

Ex pœna alicui inflata.

14. Ex hoc capite, vel poteris esse Infamis ex vi ipsius Juris, quando scilicet in Jure, vel in sententia contra te à Judice lata, decernitur, te condemnatum tali pœna, esse Infamem: Vel poteris esse Infamis, quasi ipso facto, quan-do scilicet ad pœnam notorio dedecore affec-tam condemnaris.

15. Quæ autem sint pœnæ prioris modi, ipse tenor legis, seu sententiæ debet ostende-re. At, quæ nam sint pœnæ posterioris, ostendit Regula sequens. e Quæcumque pœna, quæ à lege, vel Judice imponitur, si propter delictum Infame imponatur, inducit Infamiam per sui executionem, atque adeo Irregularitatem, secus non item.

e Ex loris Consulto in l. c. n. 1. §. 1. de huj. not. infam.

16. Hæc regula planior fiet ab exemplis, quæ jam subdo. Primò, qui puniuntur per castigato-rem non quomodocunque, sed ex sententia lata contra ipsum, vel ex Superioris mandato sic decernente propter notorium, & Infame crimen est infamis, adeoque, ut dicemus, Irregu-laris.

ularis, Ictus ergo fustium a non irrogat infamiam Juris, nisi ex infami causa infligatur.

17. Secundo, Dammati ad Tritemes cum executione, non omnes, sed solum, ut tenet Thesaurus, b ij, qui ex causa famosa, hoc est ex crimine publico commisso cum dolo ad illas damnati fuerit, sunt Infames Irregularesque, atque hi, etiamsi non praecesserit fustigatio, idque etiam (ut idem habet) transacto tempore poenae. Quamvis enim Diana e alibi indistincte putaverit, esse probabile omnes damnatos ad Tritemes esse Irregulares, & esse item probabile non esse; alibi d tamen sequitur citatum Thesaurum, quem etiam sequitur Donatus, e & Campalini, f refragantibus Ruitio, g & Prates. h

18. Tertio, publice poenitentibus ob suspicionem criminis famosi, qualis est suspectus de haeresi, sed non haereticus, non putatur a Thesaurio loco citato, infamis infamia Juris, sed, si causa suspicionis sit publica, erit infamis infamia facti, de qua mox dicemus.

19. Dixi, (publice poenitentibus) id est, per illam poenitentiam, quae publice sit infligenda a Jure sine certo, & determinato ritu, nam illa poenitentia, quae apud Canones appellatur solennis, quaeque fiebat cum certa forma, certisque caeremonijs non hodie amplius in usu.

20. Quarto, ij Milites Religiosi, qui de famulo crimine notati condemnantur ad deponendam Crucem, seu habitum suae Religionis: h, qui, ob toleratum uxoris adulterium, a vitium penitis amicti, publico spectaculo exponuntur, h, qui, ob furtum, in fronte, vel humero signate inveniunt, ij inquam, Infames i sunt infamia Juris, atque adeo Irregulares a solo pontifice Summo dispensandi.

21. Contra, ex eodem Doctore, levis verberatio (haec enim solent castigari pueri sine infamia; & Collaris inductio non inducunt infamiam Juris, quia ex levi causa infliguntur. Ita sane, sed, si ex gravi causa, & haec sit cognita, non dubito, quin eiuismodi poenae inducant saltem infamiam facti, de qua mox.

Quinto, An Excommunicatus eo ipso sit infamis, dixi satis In Tract. de Excommunicat. cap. 1. Octavo paragrapho duodecimo. Hoc capitulum octavum non impressimus hoc est illud igitur hic habe.

1. Dico Primo, Excommunicatum vitandum esse infamem de facto, jam enim publi-

ce, donec petat absolutionem Notorius peccator est; atque adeo irregularis, ut mox paragr. 3. agentes de infamia facti dicemus.

2. Dico Secundo Excommunicatum non vitandum, si sit occultus, non a esse infamem de facto, quia sic notoria non est ejus inobediencia: at, si sit publicus, quamvis non sit iudicè nominatim denuntiatus, nec publicus percussor Clerici, jam erit notorie peccator, inobediens, & Canonice infamis de facto, atque adeo modo jam dicto, Irregularis.

3. Dico Tertio, cum Fllucio, Excommunicationem, ut sic, non afferre, ex se infamia; unde nec ex se Irregularitatem. Probat, quia non affert infamiam Juris ex se, nec ex se infamiam facti, ergo nullam. Non Juris; nam in jure non habetur, eam universaliter esse causam infamiae, sed solum quando constituitur ex quibusdam criminibus, quibus peculiariter connectunt Jura infamiam, qualis b est haereticus, de ejus Irregularitate dicitur infra suo loco; & qualis est etiam percussio Cardinalibus infligita, &c. Non facti, quia sic, etiam excommunicatio occulta pareret infamiam facti, quod tamen esse non potest: infamia enim facti non emergit, nisi ex delicto notorio, ut mox dicto paragr. 3. notabimus.

Ex Officio Histriones.

22. Jura etiam volunt, ut, qui officijs quibusdam vilibus vacant, infames ipso jure sint, atque adeo Irregulares. Eiuismodi autem sunt ex omnium sententia, Primò, Histriones pretio conducti obscena representantes. Dicuntur autem ex officio, si bis, vel ter in seannam prodeant, de quibus lege Menochium, e & Ricciulli: d immo etiam si semel prodeant in seannam, quando ex e officio jam assumpto id faciunt.

Artes alia viles.

23. Lictores, Satellites, Carnifices sunt infames ex Lezzana. f Sed negat Castropalaus, g tum de his, tum de Macellarijs, & similibus, dicens nullo jure contrarium probari. Dictos lictores similesque Justitiae Ministros (morte condemnatorum secuta) esse Irregulares ex defectu lenitatis alia est consideratio, de quibus infra suo loco.

24. Sunt ergo hi homines infamiae notae, &

F 2 progre

a Leand. excommuni d. 16. q. 10.

b L. Felicij de poenis in 6.

c Menoch. de Arbitr. casu 99. n.

24. d Ric inll. de statu Repr. l. 5. c.

12. c. 102. in praxi Crimin. Can. c. 61. Vival d. p. 3. Cade laor. de irreg. ex inf. n. 19.

f Lezz. v. infamiam. 3. Prates l. c. d. 2. c. 4. n. 4.

g Castrop. de Conf. d. 6. p. 20. n. 6.

a P. Prates
l.c.d. 4. pra
lud. 1. n. 4.
fol. 220.

b Felin. in
c. cum De-
putati de
Iud. ex Glof
in c. Quo-
niam vetus
24. q. 1. l. 2.
etiam Ma-
iolium de
Irreg. l. 3. c.
1. n. 7.
c Anther.
Papa in Ep.
ad Epif.
Batis.

d Suar. de
Cens. d. 48.
se. 3. fin.
Sanc. l. 7.
matr. d. 19.
nu. 14. ex. 1
e. si quis Vi-
duam 2. d.
34. contra
Henric. l.
14. de Irre-
gul. c. 5. n. 4.
e C. Te-
sim. de Te-
stib. c. con-
stituitur
3. q. 5. c. In-
fam. 6. q. 1.

f Layman
l. 1. r. 5. p.
5. c. 4.
g Maiol.
rr. 4. de
Iust. d. 7. n.
6.

propter indignitatem, nulla ratione promovendi, sed certe infames non sunt. Quis enim audebit Sacris initiare eum, qui actu exercet Macellariam, Cauponariam, Cloacariam, Circulatoriam, Funambulariam, vel similem? Addunt his aliqui, a & merito Anatomistas, qui manu propria incidunt Cadavera, Pollintores, seu Vespillones (*Becamoris*) &c.

25. Hic denique ne ignores, Parentes, qui ejusmodi exercitationibus se immiscerent, eandem utilitatem in filios nequaquam transfundere, si ipsi filij ab hujusmodi abstineant, cum nullus Textus, ut notat Felinus b contra dictos filios habeatur. Immo præclara de hac re sententia Antheri Papæ refertur. *In Episcoporum* (inquit c Pontifex) *negotio profapiam non agnosco: Apostolicus Ordo hoc probat, ac tot Pontificum, & Episcoporum numerus, qui viliibus parentibus nati dignissime Sacerdotio functi sunt.*

Ducens Vxorem vilem.

26. Qui ancillam duxit in uxorem inter infames d numeratur, ut item, qui Meretricem duxit, aut repudiatam, aut Saltatricem vel Scænicam, quamvis Virginem, & universaliter, qui fæminas duxit viles; Vilis enim etiam præscindendo ab infamia, persona illa, reputatur, qui cum vili, tam arctum commercium contraxit.

S. III.

De Infamia facti.

1. **U**T quis in jure Canonico habeatur infamis infamia facti, atque adeo Irregularis, sufficit quodeunque peccatum mortale, in quo quis notorie perseveret. Tria ergo requiruntur, & sufficiunt ad infamiam facti pariendam peccatum quodeunque mortale, perseverantia in illo, & Publicitas, seu publica, & quidem certa notitia.

2. Quoad Primum, nota, id dici in materia, de qua loquimur Irregularitatis, nam in ordine ad alios effectus, ut rectè notat Layman, f tantus rigor est temperatus, multo magis in Jure Civili, in quo, testante Molina, g multa peccata, non reddunt eorum patratores viles, & infames. Lege eundem Molinam ibidem, qui rectè percurret aliqua capita per quæ homo judicetur infamis infamia facti.

3. Quoad Secundum, id est, quoad perseverantiam, nota, id intelligi, quoad peccata ex se infamiam alias non parientia, nam, si quis v.g. publicè sciretur semel cognovisse mulierem, non esset quidem infamis, quia jam non perseverat in peccato, quod solum semel fecit. At, si quis sciretur publicè cognovisse suam matrem, vel illam occidisse, nonne esset infamis infamia facti, donec per veram poenitentiam, de qua mox paragrapho quinto, numero tertio, ejusmodi infamiam excuteret.

4. Quoad Tertium, hoc est, quoad publicitatem, duo sunt notanda, Primum, cimen debere cognosci à multis, atque adeo non sufficere, si certò sciatur à paucis, nam hoc pacto res diceretur occulta.

5. Secundo, notitiam debere esse certam, si non Metaphysicè, sanè moraliter, secuste injustè gereres, si quempiam, ut infamem repellas, solum ex levi suspitione inter homines leves exorta.

6. Si tamen opinio de tuo peccato sit vulgata apud viros probos, & prudentes, quamvis non adsit certitudo, multo magis, si orta sit hæc opinio non ex vanis, sed ex probabilibus conjecturis, eris ab Ordinibus, ac Beneficijs Ecclesiasticis repellendus, interim, dum te non purgas, juxta C. Quoties, & C. Inter: de Purgat. Canonica. Neque enim decet in Clericum coaptari eum, cujus opinio gravata est. Ita Castrop, a quod latè etiam habes apud Sanchez, b

7. Ex hac doctrina resolvi nudiùs tertius, Clericum accusatum apud Episcopum sui Dominicij de commercio cum fæmina, & ab eodem citatum ad comparandum, nequaquam ordinari potuisse ab Episcopo sui Beneficij, ut Clericus intendebat. Ratio resolutionis fuit prædicta doctrina, quia non præsumitur Episcopus ille voluisse Clericum citare ad comparandum, nisi motus ex probabilibus rationibus, seu conjecturis. Fatebar interim meram accusationem non satis esse ad hominem reddendum infamem, quia accusatio non raro fit ab inimicis, & non raro item sine sufficientibus probationibus, sed in casu nostro aderat citatio Episcopi, qui, ut dicebam, non præsumitur Clericum voluisse citare sine aliqua tandem probabilitate delicti. Addidi, saltè antè ordinationem oportere, eum se purgare, juxta prædicta, ab opinione, quæ jam erat inter prudentes de commisso crimine. Nam prope-

rea communiter a doctent, accusatum, pendente
accusatione, admitti ad Ordines non posse.

§. V.

Quis dispenset in Irregularitate contracta ex
Infamia.

§. IV.

Eff. eius Infamia.

1. Infamia, sive Juris, sive facti in Jure Canonico (nam de Civili nos non agimus) hos duos effectus progignit. Primo, ut Infamis ordinari nequeat: id, quod sæpe diximus in Superioribus. Secundò, ut illi Dignitates non conferantur juxta Regulam illam Juris *Infamibus non pateant porta dignitatum*. Nomine autem dignitatis hic non intelliguntur solum Personatus, sed quæcunque Ecclesiastica Beneficia, & Officia Publica, puta Judicis, Assessoris, Advocati, &c.

2. An vero, sicuti, si conferantur Ordines Infami, valet collatio, ita valet collatio Beneficii, vel dignitatis, licet in utraque collatione certò peccetur, bipartita est Doctorum opinio, Molina b cum communi ait, esse invalidam. Castropal. c putat, in foro externo invalidam quidem esse, sed esse probabile, in foro conscientie esse validam, ac propterea ejusmodi provisum posse dignitate seu officio frui, donec à Judice collatio rescindatur. Ratio hujus probabilitatis est, quia nullus afferri potest Textus collationem hanc invalidans, nam quando dicitur (*Infamibus porta non pateant dignitatum*) satis commodus sensus esse potest, quod non pateant licite: annullatio autem actus, cum sit odiosa sine claro Textu, inducenda non est. Adde, tanquam Regulam peculiarem haberi in Tractatu de Irregularitate, quando textus potest explicari, ut significet aliquid aliud, non esse intelligendum, ut inductivum Irregularitatis.

3. Hæc de Infamia contracta ante susceptas Dignitates. Sed quid, si superveniat?

Respondeo, si superveniat Infamia facti, certum est, eam non privare ipso jure possidentem suas Dignitates, vel Officia, ut est communis opinio, quia in nullo Textu habetur ejusmodi privatio. Si vero superveniat Infamia Juris, licet statim illorum privationem inducat, tamen hujusmodi infamis abdicare à se illa officia nequaquam obligatur, modo quo docet cum multis Castropal. loco citato, & nos diximus *synographo secundo numero quinto*.

1. SI à te incurta fuit Infamia Juris, ex eo nimirum, quòd subivisti sententiam, quæ condemnavit ad Infamiam, vel, quæ declaravit te commississe delictum trahens infamiam juxta paulò antè dicta, opus est tibi, etiam emendato, dispensatione Summi Pontificis ad Ordines suscipiendos, vel Ordines susceptos exercendos. Nam, si non præcessit ejusmodi sententia, te posse gerere, ut non Irregularem, atque adeo te non indigere dispensatione, si res sit occulta, diximus §. 2. nu. 5.

2. Si tamen crimina infamiam hanc trahentia sunt adulterio minora, Irregularitatem ex ea contractam posse post peractam poenitentiam dispensari ab Episcopo docet Castropalaus a cum aliis, addens, quando infamia inducitur à Jure Civili, eam posse aboleri à Principe Sæculari, qua abolita, cessabit Irregularitas, quæ in ea infamia innitebatur.

3. Si autem infamia facti laboras, illam tu b ipse tolles per emendationem delicti, utique notoriam, & quæ saltem per triennium duraverit. Gibalin. c non præscribit tempus, sed solum petit emendationem cognitam.

4. Hinc ergo, qui non fuit condemnatus per sententiam imponentem, vel declarationem infamiam (tunc enim non sufficit emendatio, sed requiritur dispensatio, ut dictum est) licet Notorius fuerit Sodomita, Concubinarus, Usurarius, &c. Si, modo dictò, emendatus est, poterit promoveri. Lege Gibalin. loc. cit.

An hæc Irregularitas ex Infamia tollatur per Baptismum, quando hic suscipitur post ipsam contractam, dicemus infra. d Interim videatur Suarez. e

CAPUT XI.

De Irregularitate ex Novitate Fidei.

§. I.

Quinam eam contrahat?

1. **N** OVI in Fide, quos græca voce *Neophyros* appellamus ij f sunt, fC. Sicut qui cum Judæorum, Saraceno d. 48. rum, vel Ethnicorum Religionem pro-

a Castrop.

l. c. cum

Sanch.

Henr. A-

vila, Mo-

lin.

b Suar.

Henr. Mol.

cum Ca-

strop. cit.

c Gibal. de

Irreg. c. 6.

q. 1. nu. 5.

d Infra c.

22. §. 1.

nu. 2.

e Suar. d.

48. de

Cens. §. 2.

n. 11.

Ballus
Accusa-
tio. 4.
Tab. de
Tit. Ep.
il. 43.
Cassa de
Zooz p.
7. c. 7. n.
6. Foroz
Cib. de Ir-
reg. c. 5. §.
4. nu. 27.

b Mol. tra.
4. d. 11. nu.
3. alij. a.
yud. Cast.
mox citan-
dam.

c Castrop.
de Conf. d.
6. p. 20. n.
11. cum
Gonz.

d Infra c.
22. §. 1.
nu. 2.
e Suar. d.
48. de
Cens. §. 2.
n. 11.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

professi fuerint, de novo ad veram Christi Domini Fidem accesserunt.

2. Hos ergo irregulares voluit Ecclesia. a Primò, ne (ut ait Sanctus b Paulus) in superbiam elati in Judicium incidant Diaboli, ex eo scilicet, quod sibi plaudere plus justo possent, putantes Ecclesiam ipsorum Ministerio indigere. Secundo quia, ad docendum alios, est ineptus ille, qui bene edoctus non est. Tertio, quia bonis moribus debet prius assuescere, qui ad tantam Ordinum puritatem, dignitatemque est promovendus.

3. Porò ex descriptione allata Neophytia tria sunt colligenda. Primò, qui Sacro Baptismi Fonte est ante usum rationis ablutus, quamvis filius sit Patris Infidelis, non est reputandus e Neophytus, atque adeo, nec Irregularis, quia aliam Religionem professus non est. Ita passim Doctores. Multo ergo minus Irregularis erit filius Christiani novi; Solum enim filium Hæretici ob peculiarem Canonum constitutionem Irregulari esse, dicimus infra, quia tunc Ecclesia vult punire delictum Patris in filio.

4. Secundo, qui à Christianis natus diu vixit inter Infideles, & Infidelium scetam non est professus, si deinde ad suos reversus ritè Baptismum susceperit, non est Neophytus, nec Irregularis, quia de ratione Neophyti est, ut saltem Religionem ante Baptismum fuerit amplexus.

5. Tertio, si idem à Christianis natus potuit baptizari, si d noluit, quamvis deinde, urgente periculo mortis, Baptismum susceperit, Neophytus est, & Irregularis, quia susceptio Baptismi, quando uiget necessitas, non vacat suspitione infirmæ fidei. Sed notandum, quod additur in cap. Si quis d. 57. Nisi fortè postea ipsius studium, & fides probabilis fuerit, aut hominum raritas exegerit. His explicatis supersunt quæstiunculæ tres.

Quodnam tempus purgat hanc Fidei novitatem?

6. Quæstiuncula Prima. Quamdiu est expectandum, ut Adultus noviter Baptizatus judicetur purgasse novitatem, atque adeo amplius Irregulari non esse?

Respondeo, satis esse annum, putat f Ricciullus, quia Miles, & Servus post annum cum veterani describitur. Duos requirunt Romani, & Campanini, h quia circa duos annos potest quis doctrina, & Christianis moribus

sufficenter instrui. Navartus, a & alij decennium requirunt, fortassè propter illud S. Hieronymi (debes multò tempore addiscere, quod doccas) Multum autem tempus decennium censuratur in Jure.

7. Vera sententia est, id arbitrio Episcopie esse relinquendum. Ratio est, quia in Jure tempus certum non designatur, sed potius sic loquitur Pontif. x b

Neophytus ne ordinetur. At, si non deest humilitas competens Sacerdotio, ubi causa non hæret, vitium non imputatur.

Episcopus ergo nunquam statim à Baptismo Neophytum ordinet, quia tunc certò est Irregularis, quia posito: quod quis prudenter judicetur Neophytus, Irregularitate laborat à solo Summo Pontifice, ut mox dicemus, dispensanda. Episcopo autem solum competit declarare, an hic sit Neophytus, nec ne. Verùm, si post aliquod tempus judicet Episcopus, Neophytum ea præstare Fide, Humilitate, Doctrina, ut merito sit cum cæteris Veteranis adnumerandus, adnumeres, & jam tanquam Veteranum e promoveat.

An Neophytus etiam à Minoribus & prima Ton-sura sit rejiciendus?

8. Non esse ab his rejiciendum, putant aliqui cum Bonacina d At rejiciendum, putat Fulhucc e aliqui. Ratio utriusque sententiæ est, quia priores non putant esse indecentiam, Neophytum his Minoribus initiari. Putant posteriores. Sed tandem utramque sententiam esse probabilem, pronuntiat Gibal. f

9. Illud certè nemo negabit, quia ad Primam Tonсурam, Minoresque Ordines minor aptitudo requiritur, quàm ad majores, facilius posse Episcopum, declarare, hunc ad illos idoneum esse, quam ad hos, qua posita declaratione, jam Irregularis quoad Minores non erit.

Trahentes originem à Iudeis, Saracenis, Infidelibus, an aliqua macula Irregularitatis Canonica inscribantur?

10. Nulla prorsus, ut luculenter, & multis citatis, latè probat Lezz. g Nam licet in aliquibus Ecclesiis repellantur ex peculiari Summi Pontificis placito à Beneficiis, & in aliquibus Religionibus repellantur à Religione; tamen particulares hæ constitutiones non efficiunt prædictis

a C. 1. dist. 48. C. 1. dist. 2. dist. 55. C. Si aliquid quando, & c. Si of sic. dist. 59. b S. Paul. 1. cor. 13. c Covar. 2. in Clem. si furiosus p. 1. §. 27. & 8. Axi. de Conf. p. 7. d. 4. Sayr. de Conf. d. 7. q. 2. p. 1. 1. nu. 5. Ricciullus de Neoph. c. 1. n. 3. Lezz. alies citans consulto 16. nu. 31. d Doctores ejdem in d. c. sicut d. 48. e C. si quis dist. 57. lege Vgo l. de Irreg. c. 2. §. 3. n. 1. & Gibal. de Irreg. c. 4. q. 4. nu. 16. f Ricciull. de Neophytis c. 10. g Romanus, l. sm gul. 421. h Campan. in Divers. Jurium Civ. Rubr. 11. c. 7. nu. 5

a Nav. in manu. 27. n. 201. Maiol. de Irregul. 31. n. 1. Fill. tr. 19. c. 7. nu. 184. Gajar. Hurt. de Irreg. d. 2. dist. 19. nu. 61. Bonac. l. c. b L. Sicom. §. Aristo ff. Quis & a quibus. C. Neoph. dist. 61. c Covar. l. e. Suar. de Confur. d. 43. §. 3. n. 6 & 7. Bonac. l. c. Fill. l. c. n. 240. Diana p. 4. ff. 2. reg. 30. Arula de Conf. l. 2. d Bonac. l. c. nu. 5. e Fill. l. c. nu. 184. Suar. de Conf. l. c. n. 5. Arula l. c. ceul. 1. Vgol. de Irreg. c. 2. §. 2. nu. 2. f Gibal. de Irreg. c. 3. q. 3. nu. 12. g Lezz. de Juris. 16.

prædictis, ne possint Ordines suscipere, quia quoad Ordines nullum Jus est contra illos. Eas autem particulares constitutiones esse legitimas, latissimè probat Escobar b in eruditissima disputatione de hoc argumento. De natis ab Hæreticis jam supra indicavi, me paulò post esse dicturum, cum de Irregularitate ex Hæresi.

§. II.

Quis dispenset in prædictis Neophytis?

1. SOLUS Pontifex. Qua ratione autem Episcopus possit indirectè dispensare, id est, declarare, &c. satis indicatum est in præcedentibus.

CAPUT XII.

De Irregularitate ex defectu Scientiæ.

§. I.

Quis eam contrahat?

1. ILLITERATORUM quatuor gradus facio. Primum, quo, quis tantum scit legere, & scribere lingua materna, nam, qui infra id, nimis est manifestum, omnino esse illiteratum.

2. Secundum, qui non solum materna, seu vulgari lingua, verum etiam Latina legere dicit, & scribere: At ad ea, quæ Latine scribit, legitur, intelligenda non pertingit.

3. Tertium, qui legit, scribit, intelligitque Latina, sed nec perfectè eadem intelligit, nec perfectè ea loquitur, intelligit tamen substantiam ejusmodi locutionis.

4. Quartum, qui hæc omnia perfectè intelligit, loquiturque, sed ad Doctoratum, sive Canonum, sive alterius facultatis, nec pervenit, nec ad illum propter ingenii hebetudinem, vel propter aliud, aspirare potest.

5. His quatuor gradibus distinctis tutam dabimus, Deo favente, de Illiteratorum Irregularitate doctrinam. Nam, quia Gibahnus e hos quatuor in duos tantum gradus contrahit, minus rectè, quia benignè nimis, de hac Irregularitate locutus est.

6. Porro illiteratus primo gradu, multò magis e infra ipsum est omnino Irregularis, du-

rante tamen ejusmodi imperitia: & meritò, quia is non potest ea præstare, quæ pertinent ad ministeria Ordinis, quæ Latina passim scripta leguntur. Unde, tum, qui sic ordinat, tum qui sic ordinatur peccat graviter, & insuper ipse sic ordinatus, illi, cui Ordines exercebit,

7. Excipe primam Tonsuram cum Rebuffo. Nam, si quando Episcopus adverteret, puerum initiandum scientem dumtaxat legere, & scribere materna lingua, ejusmodi esse indolis, atque in iis circumstantiis, ut facillè credi possit, fore brevi aptum ad scientiam majorem, ordinare illum sine incommodo posset. Vide mox paragr. secundo n. 1.

8. Illiteratus in secundo gradu non est Irregularis, seu ineptus ad Minores Ordines, est tamen ad Majores propter rationem modo n. 6. indicatam. Confirmatur ex Textu, b in quo Pontifex deponit Episcopum à muneris Pontificii executione, & administratione, quia idem Episcopus confessus est, se nunquam Grammaticam dedicisse, & nec, vel Donarum legisse. Si ergo Episcopus à suscepto Episcopatu removeretur ob ejusmodi illiteraturam, quantò magis removeretur quis ab Ordinibus nondum susceptis?

9. Illiteratus in tertio gradu cum variam habere latitudinem possit, arbitrium erit penes Episcopum inspectu sui subditi judicare, an tantam is habeat litteraturam, quanta requiritur ad singulos Ordines; cum certum sit pro Minoribus minorem peritiam, pro Majoribus majorem exposci. Id aliquanto distinctius explicabitur mox in seq. §. ex Trident.

10. Illiteratus in quarto gradu non est Irregularis: imò ipsa praxis docuit, ad Ordines etiam Majores non requiri, nec Doctoratum, nec tantam scientiam, quanta consuevit esse in Doctore.

§. II.

Quid Tridentinum circa prædictam litteraturam explicaverit?

1. HÆC in universum ferè dicta reddidit Tridentinum clariora, quando unicuique Ordini suum peritiæ gradum affixit, sic enim habet. c

Pro prima Tonsura sciat Tonsurandus legere, & scribere, & rudimenta Fidei. Notat autem hic Sanchez d sufficere, si sciat legere, & scribere lin-

a Rebuff. de pacif. poss. n. 27. & 29. Glossa C. precipuum dist. 34.

b C. Quævis, de astate, & qualitate.

c Trid. ses. 23. c. 11. 13. & 14. de Ref. d Sanc. in consil. l. 7. c. 1. dub. 45. n. 13.

re lingua vulgari: quod certè est quid amplius, quam quod diximus §. præced. n. 7. cum Rebutfo pergit Trident.

2. Pro Minoribus Latinam linguam intelligat.

Et profectò in bonæ indolis pueris, quando spem præ se ferunt majoris literaturæ adipiscendæ, potest præsumi, Tridentini mentem non fuisse, eos excludere, si non rectè intelligant, quæ rectè latina legunt, Spes enim illa potest æquivalere necessariæ dispositioni. Confirmatur, quia video, ejusmodi esse præxim, Unde bene Turretremata a cum aliis dicit, puerum, qui pro ætate didicit, ostenditque, pro tempore proficere posse, non debere appellari illiteratum. Redeo ad Tridentinum.

a Turree.
b Gemin.
c. Illiteratos dist. 36.
Innoc. C. In
junctis de
Electio.

3. Pro Subdiaconatu (inquit) & Diaconatu literis, & iis, quæ pertinent ad eos Ordines, quos suscipit, exercendos sit instructus.

Pro Sacerdotio eas habere literas, quibus possit docere Populum de his, quæ ad salutem sunt necessaria, sciatque administrare Sacramenta.

4. Non tamen puto oportere, ut in idoneus sit ad Confessiones excipiendas, tum, quia non omni Sacerdoti imponitur, nova debet ex eodem b Tridentino approbatio, novumque examen accedere. Favet ejusmodi Sacerdotibus non admodum peritis ea S. e Augustini monitio, quæ ait, non esse corrigendos a hereticis, sed piè tolerandos illos Antistes, vel alios Ecclesiasticos Ministros, qui fortè cum Barbarismis, & Solæcismis Deum invocant, vel eadem verba, quæ pronuntiant, non intelligunt, perturbateque distinguunt, modo hi sententiam intelligant. Hæc Sanctus, & Pius

b Trid. l. c.
c. 15.
c S. Aug.
velatus in
c. Sedulo
dist. 38.

d Menoch.
de Arbitr.
lib. 2. casu
425. sine
cui adde

Gloss. d. 55.
C. Prife. &
ead. Gloss.
d. 57. c. 1.

e Zanc. in
cons. l. 7. c.
1. du 45. n.
11.

f Trid. ses.
24. c. 12. de
Reform.

Doctor, Licet autem hic sermo sit de jam promotis, ducere tamen hinc aliquale argumentum poterit prudens Episcopus, pro promovendis.

5. Illud etiam est indulgendum, ut, quando initiandus est necessarius pro aliquo oppido, ubi sapienter habere Episcopo non datur, possit, (ut observat rectè Menochius d) minori prædictis peritia promoveri.

6. Si hac occasione scire aveas, quæ nam literæ requirantur ad Beneficia, sive Majora, sive Minora Ecclesiastica, lege Canonistas in C. Cum in cunctis, de Elect. Castropal. Gasiam, Lotterius, Azor, in propriis Tractatibus de Beneficiis, & aliquid tangit Sanchez, e nec omittatur Tridentinum. f

Quanam scientia requiratur in Religioso
initiano?

Quoniam Pontifex prohibet, ne Episcopi Primam Tonuram conferant illiterato, nisi fortè Religioni nomen det, ideo colligunt aliqui Recentiores, tum pro Prima Tonura, tum pro aliis, quibuscumque Ordinibus, atque adeo pro Sacerdotio, minorem scientiam, requiri in Religioso, quam in Sæculari. Addunt, cum Religiosus versetur sæpè cum valde doctis, facile illum ipso usu peritorem reddi posse.

Equidem scio à multis a id tanquam probabile doceri. Verum ego cum Ledesma b illis acquirere nequaquam, propter sequentes rationes, vel nolui, vel non potui.

Primo, quia id nullo Jure, sed omnino gratis docetur, in d in Tridentino e sic præcipitur.

Regulares, nec in minore ætate, nec sine diligenti Episcopi examine ordinentur, privilegio quibuscumque, quoad hoc, penitus exclusis.

Profectò, si diligens examen eum Religiosis est habendum, quæ ratione exigua doctrina in illis erit satis? Ad exiguam doctrinam inveniendam diligenti examine non est opus.

Secundo, quia hæc nostra ætate non minus à Sæculari, quam à Religioso, ne dicam multo amplius, requirunt instrui Fideles, & æquale periculum est in utrisque, tum errandi in docendo, tum errandi in Sacris ministeriis peragendis.

Tertio, quia non loquuntur consequenter Contrarii, ipsi enim cum explicant, quid satis sit, literarum pro Religioso Sacerdote, dicunt, sufficere, ut is bene legat, & pronuntiet (ut que Latine) & item, ut mediocriter Latine Sermonem intelligat. At ego affirmo, fieri non posse, ut quis hæc habeat, qui sit aptus, sive Religiosus sit, sive Sæcularis, ad Sacerdotium, ad arbitrium tamen Episcopi, cui id remissum paulò ante §. 1. n. 8. & §. 3. n. 5.

Quarto, quia Contrariorum rationes facile diluantur, nam Textus ab ipsis allatus a. 1. qui loquitur de sola Prima Tonura, non est ad alios Ordines extendendus, siquidem homini Religionem ingredienti, qui ob ipsam ingredi sum tunc Ecclesiasticus, facile concedatur prima Tonura, quæ nihil amplius facit, præter quon constituat in eodem statu Ecclesiastico: At in

a Henr. 7.
l. 1. c. 1.
b Portella in
du. Reg. 7.
Or. Sacre
6. Glan. de
Cef. V. qua
runt. Obli.
de irreg. c.
3. q. 3. n. 1.
sine & pro
bad. cuius
que potest
Dionap. 2.
rr. 16. n.
29. & p. 4.
rr. 2. n. 7.
Castro. l.
6. de Conf.
p. 10. n. 3.
b Ledesma
in sum.
T. 1. rr. de
Ord. c. 7.
cons. 4.
c Trid. ses.
23. c. 12. de
Reform.

aliis Ordinibus ad altiore gradum ascenditur.

Ad id, quod additur. Respondet, etiam patrem conuictum cum Doct'is habere Sacerdotem Sæcularem, si suo officio non desit, vocandi semper in Ecclesijs. Preterea nullum Episcopum inuenies, qui te velit promovere ad Sacerdotium ob solam spem, quod Patrem, Fratresque germanos habeas, qui te continuo instruant. Instructos Sæci Canones, & præcipue Tridentinum requirunt, non instruendos.

Non autem esse tam rigidus, volo, ut non approbem illa duo, quæ merito approbat

Majol. de Reg. l. 1. c. 1. n. 7.

Alterum, aliquid circa litterarum peritiam indulgeri posse pro Regularibus, si sint Anachoretæ, & solitarij.

Alterum, si ordinandus, ut notavi §. 2. n. 5. necessarius sit pro Oppido, vel Sapientiores haberi nequeunt; multo magis, si indigeat operarijs vineæ Dei in locis Infidelium, supposita solida virtute ordinandi, quia præstat Sacerdotem habere non valde doctum, quam habere nullum.

Adde, & tertium cum Gibalino, b & Villalobos. Si Canonici, inquit, vel alij Beneficium habentes; insignes sint moribus, aut alio quopiam eximio bono præditi, facile scientiæ defectus aliquis dissimulari poterit. Hæc illi de Beneficiarijs, quæ cerè Sacerdotio in aliquo raro casu conuenire, posse, non est repugandum.

§. IV.

De Examine Ordinandorum ad cognoscendam eorum peritiam.

1. Juxta Tridentinum, e ut diximus, omnes, etiam Regulares, sunt diligenter examini subdendi. Circa quod, cum declaratione non indigeat deo adverte dumtaxat.

Primo, si ordinandus sit aliunde notus, posse examini non subijci, ut notat rectè Sanchez. d. Immo convenientius fore, puto, si ille non examinetur, quando eius certa peritia est, ut nimirum intelligant omnes, benigne, immo, & cum decore excipi ab Ecclesia, Sapientes.

Secundo, Regulares ex vi Tridentini citati subduntur examini Episcoporum, ut probat Castropal, e non obstantibus eorum privilegijs. Tamen, quia post Tridentinum adest Privilegium Gregori XII. quo videtur eximi

Tamò in iussu de Sacr. monest. in.

Castrop. d. 1. p. 8. n.

ab examine prædicto promovendi ex Societate, omnesque fere Religiones contendant, hoc idem Privilegium ipsis per communicationem fuisse concessum (id, quod meum, nunc decernere, non est) ideo solum Episcopis dico, eos posse acquiescere examini, seu approbationi factæ à Superioribus Religiosis promovendis, sicuti acquiescere idem Episcopus solet suis proprijs Examinatoribus. Id autem dico, quando Episcopo moraliter constat de sinceritate, & diligentia dictorum Superiorum. Quod addo, quia nimis frequenter adverti, Superiores plus æquo esse in re hæc indulgentes suis Religiosis, cum tamen ipsos Religionum Prælatos respiciat Præceptum Tridentini, ut diligenter examinent promovendum.

§. V.

Quia dispenset in defectu Scientiæ?

1. Si constet, esse quempiam illiteratum sine eo gradu, quo §. 1. dictum est, statim constabit, eum esse Irregularem ita, ut nemo illum dispensare, nisi summus Pontifex, possit. At, quia, ut in simili supra notavimus, sæpe Episcopo declarare conceditur, imperitiam non esse in eo gradu, qui constituit hominem illiteratum, atque adeo Irregularem, ideo poterit tunc Episcopos eundem ad Ordines promoveri.

CAPUT XIII.

De Irregularitate ex mala Usurpatione Baptismi.

EX aliorum Sacramentorum abusu nulla a Castrop. oritur Irregularitas, præter Baptismum, de Conf. d. & Ordinem, de quibus jam brevem tractationem aggredior.

6. p. 16. Laym. l. 1. p. 5. c. 2. Suar. d. 42. de Conf. scilicet 2.

§. I.

De Baptismo male suscepto.

1. Qui Baptismum (utique validum) ab Hæretico scienter extra calum necessitatis recipit, Irregularis est. 2. Dixi (scienter) nam, cum Infans (quicquid dicat Majolus) tum Adultus, qui hanc prohibitionem nescit, sicuti excusatur à culpa, sic & excusatur ab hac pœna.

b Suar. 3. p. 13. d. 35. se. 6. sine Theof. de pœnis Eccl. p. 2. K. Bapt.

G

3. Dixi

§. III.

Quis dispense in his.

1. IN his unus Summus Pontifex dispensare valet. Excipe primo, quando rebaptizans ingreditur Religionem; tunc enim ex C. Litterarum de Apost. possit Episcopum dispensare, docet Prates. & Excipe Secundo, quando delictum est occultum; tunc enim ex Tridentin. b dispensat etiam Episcopus, ut Joan. & Præpos. figanter notat.

a Præpos. manuf. cit. d. 1. reg. disp. 5 c. 2. n. 16 b Trid. sess. 24. c. 6. d. Ref. c. 10. Præp. 3 p. 9. 101. de Episc. art. 9. d. 1. n. 105. c. 106.

CAPUT XIV.

De Irregularitate ex Ordinum abusu.

EX tribus Capitibus abusus Ordinum Irregularitatem in quibusdam circumstantiis inducit. Primò, quando ipse prave suscipiuntur. Secundo, quando cum eos non habeas, eosdem tamen usurpas male.

§. I.

Quando Ordines prave suscipiuntur.

1. TRIA hinc habe. Primò, cum, qui furtive Ordines suscipit, fieri d' per aliquos Irregularem, Secundo, cum, qui extra casu iure permisos, cum sit uxotatus, Sacros Ordines, vivente uxore, suscipit, fieri Irregularem. Tertio, non fieri Irregularem sed dumtaxat suspensum, cum, qui per alia quædam similia delicta Ordines prave suscipit. Illustremus breviter singula.

d Suar. de Conjur. l. 42. §. 1. 18. 5 Bonac. de Ord. p. 20. p. 4. n. 31 & c. d. d. 7. de Irreg. §. 1. 4. n. 6. Diana p. 4. rr. 2. ref. 11. G. Huet. d. 2. de Irreg. diff. 2. ubi colligitur ex c. 1. 1. §. 3. de eo qui furtive. c. Bonac. de c. di. n. 18. dicunt

2. Quoad Primum. Is proprie dicitur furtive Ordines suscipere ad effectum incurrendi per prædictos, in Irregularitatem, qui se ordinandorum numero admiscuit; cum ad eos non fuerit ab eis, ad quos pertinebat, id est, ab Episcopo, admissus, Unde sequitur, eum etiam furtive Ordines suscipere, qui alium supponit examini, & deinde is ad Ordinationem, loco illius, accedit.

3. Dixi autem (per aliquos) nam Doctores, ut notat Bonacina, & non conveniunt, an in hoc casu incurratur suspensio, an Irregularitas, Suar. & prædicti modo citati dicunt

3. Dixi item (extra casum necessitatis) quia pari excusaretur modo is, qui mortu v. g. proximus, Catholico Baptizante carens, ab Hæretico baptizari se sineret. Excusaretur etiam, qui metu gravi coactus, ab Hæretico Baptismum susceperet; is enim etiam putatur casus necessitatis.

4. Qui autem, cum sit adultus, Baptismum recipere differt usque ad articulum mortis, sive, quia non iudicatur fuisse constans in Fide, sive, quia præsumitur, voluisse peccare liberius, unde sit indignus Ordinatione, sive, quia est numerandus inter Neophytos, Irregularis & est, ut supra vidimus c. 11. paragra. 1. n. 58.

a C. unie. distin. 57.

5. Quæres. Qui Baptizat privatim aliquem sine necessitate, peccat sine controversia: At incurritne Irregularitatem?

Respondeo. aliqui putant, tum Laicum, tum Clericum non Sacerdotem incurrere, si sine necessitate, sive privatim, sive solemniter baptizent. Sed probabilissimum jam hodie est, Laicum nunquam incurrere, Clericum vero non Sacerdotem incurrere solum, quando solemniter baptizat sine necessitate. Ratio hujus doctrinæ est, quia in cap. 1. & 2. de Clerico non ordinato, ubi hæc Irregularitas fulminatur, solum loquitur Pontifex de Clerico non Sacerdote baptizante solemniter sine necessitate. Igitur non est extendenda ad alios, nec ad Baptismum privatim. Quare idem Clericus, si baptizat extra necessitatem privatim, repugnante Sacerdote, vel Parocho præsentem, esto peccet, Irregularitatem tamen non incurret. Nec obstat in dicto cap. prohiberi sub Irregularitate exercitium Ordinis ei, qui non est ordinatus, non obstat, inquam, quia Baptismus non solennis, non est exercitium, seu actus ordinati, ut ordinati, sed cuiuscunque, etiam Laici. Lege Sylvestrum b aliosque.

b Silv. V. Irreg. q. 12. et 27. Gra. mand. 10. 5. rr. 2. d. 2. n. 1 Suar. de Sacr. d. 31. see 3. G. Hurt. de Irreg. d. 2. diff. 2. nu. 5. c. Suar. aliq. cit. à Diana p. 3. rr. 4. re. 9. Gibal. de irreg. l. 4. q. 4. n. 12.

§. II.

Ex Rebaptismo.

1. EX Rebaptismo absolute facto evadit Irregularis, Primò Rebaptizans, Secundo Rebaptizatus, Tertio, is, qui ex officio ministrat dicto Rebaptizanti. Dico (absolute facto) nam ex conditionato, puta sic: Si non es baptizatus te baptizo (quamvis temere, id est sine sufficienti ratione dubitandi repetatur Baptismus) nulla inducitur Irregularitas.

dicunt cum communi, incurri Irregularitatem. Gibal. & alijque ajunt, incurri solam suspensionem, fundanturque utrique Doctores in Textibus citatis, quos quilibet ad se trahit. Nobis hanc licet dirimendi otium non est. Videantur præcitati, sufficit enim scire, hanc esse dispensabilem ab Episcopo, eo modo, & dicitur et one. quam dixi, cum de Ordine Cap. duodecimo, paragr. 1. à numero 34.

An prædictus furtive intrusus validè ordinetur, dixi in eodem Tractatu de Ord. c. 6. paragr. 1. n. 13

4 Quoad Secundum. Is uxoratus, etiam solum per Matrimonium ratum, qui, præter casus in jure permittos, suscipit Ordines Sacros, Irregularis b est, idque sive sciens faciat, sive per ignorantiam crassam nesciens, ut, si mortuæ sit sua uxor, ignorare negligat; ignorantia enim crassa dolo æquiparatur, ut alibi dictum est.

5. Sed, qui nam sunt casus jure permitti? Respondeo, esse duos tantummodo. Primum, quando factum est legitimum Divortium perpetuum. Secundò, quando adest mutui consensus, &c. De quibus, deque conditionibus tunc requisitis, supra dixi distinctè satis lib, de Matrim. Tra. septimo.

6. Quoad Tertium. Per alia quædam delicta circa dictos Ordines, Irregularitas non incurritur. Quare, quævis aliqui putent, Primò, si quis suscipit Ordines ab Episcopo non consecrato, vel non baptizato. Secundò, si ab hæretico, vel schismatico. Tertio, si simul à duobus Episcopis, quorum unus materiam exhibeat, alter formam proferat. Quarto, si, qui est de ritu Latino, recipiat Ordines ab Episcopo Græci Ritus, d vel contra.

Quinto, si quis Ordines per saltum recipiat. Sextò si eosdem suscipiat, non suscepto Confirmationis Sacramento. Septimò, si quis in Ordinum, vel Beneficij susceptione Simoniam committat. Octavo, si quis Ordinetur ab Episcopo, qui renuntiavit loco, & dignitati Episcopali. Nono, si quis Excommunicatus (nisi fortè Sacerdos, ut notat Suarius e) faciat coram se Missam celebrare. Decimò, si quis iterato Ordines suscipiat. Quamvis, inquam, aliqui putent, hos incurri in Irregularitatem; tamen alij probabilius negant, esse peccat, & aliquando incurrit suspensionem, ut in Tract. de Ord. cap. penult. dictum à nobis est. Lege tamen Suar. f alioque,

7. Sed adhuc inquires Primò. si multi ex prædictis, ut dicitur in Tractatu citato de Ordine, incurrit suspensionem, per quam, nec possunt ascendere ad alios Ordines, nec in susceptis ministrare, cum Irregularitas eisdem effectus pariat, quid interest dicere, hos incurrit suspensionem, vel Irregularitatem.

Respondeo, interest sanè. Nam, quamvis in aliquibus hæ duæ conveniant, differunt in alijs permaximè. Et sanè, ut cætera omittam, suspensus, si suspensionem violet præter peccatum incidit in aliam poenam, nempe in Irregularitatem. At Irregularis, si violet Irregularitatem, peccat quidem, sed aliam poenam non incurrit. Rursus, quia suspensio regulariter est Censura, non item Irregularitas, qui solum habet auctoritatem absolvendi à Censuris, non potest absolvere ab Irregularitate; poterit tamen aliquando, ut in Tract. de ipsa, à suspensione.

8. Inquiret Secundò. Excommunicatus, suspensus, Interdictus, uno verbo, legatus aliqua Censura, si Ordines recipiat, fitne eo ipso Irregularis?

Respondeo, licet is gravissimè a peccet, puto probabilius, b non fieri eo ipso Irregularem, quia irregularitas hæc ex abusu Ordinum incurritur, quando quis cum Censura ministrat, seu exerceat Ordines antea susceptos, ut mox §. 3. dicemus: at hic censuratus non yum Ordinem suscipit, non vero utitur suscepto.

9. Illud etiam nota, ejusmodi administrationem, quæ te censuratum Irregularem facit, debere esse extra e illam Missam, in qua initians Sacerdos, quamque cum Episcopo celebras, quia in hac non dicitis ministrare, seu exercere Ordinem, sed ordinari administrandum.

10. Subinquiret. Eritne saltem suspensus, quicum sit Excommunicatus, Ordines recipiat?

Respondeo. De hac re dixi, cum de Ordine, d ubi asserui, certum esse, incurri suspensionem, si excommunicatus ex percussione Clerici Ordines suscipiat. At, si ex alijs causis, mihi esse incertum, sed propendere ad negandum. Recole omnino locum.

§. II.

Ordinis, quem non habes usurpatio. Siquis Clericus carens Ordine aliquo, exerceat proprium actum eius Ordinis,

G. 2

quo

Censur. sec. 3. c. 4. Gibal. de Irreg. c. 5. q. 1. an præsertim 14. Prat. in manu. de Irreg. d. s. c. 6. fol. 190.

a Suar. l. mox citada Diana p. 1. r. 11. r. 105 b Suar. de Censur. d. 3e se. 1. n. 57. Leand. de Ord. d. 6. qu. 17. c. 18 c Suar. de Censur. d. 42. sec. 3. m. 2

d Supra lib. 6. de Ord. c. 12. §. 1. d. n. 8.

a C. 1. c. 2.
de Clem.
non ordina-
ro mini-
strante.
b Suar. l. c.
Avila. p. 7.
d. 9. n. 2. cū
alijs.
c Barb. in
di. c. 1. Lex.
V. Irregul.
n. 59. Castr.
de Cens. d.
p. 18. v. 10.
Gibal. f. 58.
c. erudite
de Irreg. c.
59. l. n. 25.
Dianap. 11.
tr. 7. ref. 44.
Vbi quid
de Dia-
ne porrigē-
se Euchar.

quo caret, idque serio, & ex animo, atque i-
tem culpabilitate, sine dubio contrahet Irre-
gularitatem, ut clarè constat ex Jure. a

2. Dicitur est Primò, (Clericus) nam licet
communis opinio sit, etiam Laico sic delin-
quenti affigi eiusmodi Irregularitatem, tamen
e probabilius est, affigi dumtaxat Clerico, quia
de solo Clerico meminit prædictum Jus.

3. Dicitur est Secundo (proprium actum Or-
dinis) nam tunc solum incurritur Irregulari-
tas, non vero, quando exercetur à Clerico a-
ctus, qui proprius non est Ordinis. Hinc cele-
brare Missam solemniter baptizare, Confes-
siones audire, & absolvere à peccatis, conferre
Ordines, dare Bened. & ones: quæ à solis Epis-
copis, vel Sacerdotibus solent dari, qualis est
benedictio Nuptiarum, quia, inquam, hi sunt
proprij actus Ordinis Sacerdotalis, seu Episco-
palis, propterea Clericus nō Sacerdos eos exer-
cens sit Irregularis. Si quis autem, cum sit
sacerdos, tentat sine legitima approbatione
absolvere aliquem à peccatis, vel sine licentia
Parochi baptizat solenniter, vel sine eadem
licentia Extremam Unctionem confert, vel,
cum non sit Sacerdos, seu Diaconus, concio-
natur in Templo, etiam cum Stola, vel, cum
sit Episcopus, ordinat subditum alienum si-
ne Dimissorijs, vel Ordinationem celebrat
in aliena Diocesi sine licentia Ordinarij, vel,
cum sit suspensus à Pontificalibus, celebrat
cum Episcopali apparatu, quia hi non sunt
proprij actus Ordinis, sed actus potestatis
Jurisdictionalis, ideo Clericus eos actus fa-
ciens, licet peccet, Irregularitatem non incur-
ret.

4. Propter eandem rationem, quando ali-
quis actus Ordinis, quoad substantiam, exer-
ceri potest à non habente eiusmodi Ordini-
nem, sed exhibitum sub tali, vel tali modo
est dicti Ordinis proprius, si hoc modo à Cle-
rico fiat, fiet Irregularis, non vero, si so-
lum fiat, quo ad meram substantiam. Non
Diaconus v. g. si canter Evangelium in Missa
solemni cum Dalmatica, Stola, & Manipulo,
& non Subdiaconus canter Epistolam in si-
mili soleenni Missa cum Tunicella, & Manipu-
lo, evadit Irregularis (excipe nisi alicubi
adesset contraria legitima consuetudo, vel
legitimum privilegium) At idem, si sine
memorato apparatu cantent dictum Evange-
lium, vel Epistolam, ille sine Stola, sine Ma-
nipulo, quamvis Sacris Vestibus sint induti,

Irregulares non fiunt, a quia cum Stola, vel
Manipulo exhibetur actus proprius illorum
Ordinum, non vero sine illis.

5. Denique, propter eandem rationem, ex-
ercere actus Ordinum Minorum à non habentibus
illos, non est Irregularitatis causa, quia
hi actus non sunt ita proprii Ordinum, ut
Laicis exerceri non possint. Lege Leandr.
b Layman. c Avilam. d

6. Ad majorem explicationem huius, de
qua agimus, Irregularitatis, ne ignores, non-
nullos putare, e eam esse totalem, id est pro-
hibere ascensum ad altiores Ordines, & vera-
re usum susceptorum, sed addunt, quoad
hunc usum, non vero quoad ascensum, posse
dispensari ab Episcopo post biennium. Non-
nullos f vero putare, esse limitatam, per
quam scilicet vetetur delinquens ad altiores
Ordines ascendere, sed solum ad tempus
biennij, vel triennij vetetur sub pœna sus-
pensionis usus ultimi Ordinis suscepti, v. g.
vetetur Diacono usus Diaconatus, non vero
usus anterioris Ordinis idest Subdiacona-
tus, &c. Utraque sententia probabilis est,
quia clari & Textus æquiquam loqui-
tur.

§. III.

Ordinis, quem habes usurpatio prava.

1. Siquis Clericus violet Censuram, id est
cum sit excommunicatus, vel suspensus,
vel interdictus exerceat culpabiliter a-
ctus proprios Ordinum Majorum, quos habet,
quod certe est violare Censuram, qua quis est
innodatus, sit h statim Irregularis, atque adeo
incurrit effectus omnes Irregularitatis supra
cap. 6. explicatos. Quod autem Clericus,
quamvis ipse, non interdictus, si violet inter-
dictum locale, & similia, dicitur in Tractatu
de Interdicto.

2. Dixi Primo, (Cum censura, & cat) Ne-
que enim ex quocunque Ordinis abusu Irre-
gularitas incurritur, sed solum ex abusu cum
violatione Censuræ, nam propterea Sacerdos
celebrans in peccato mortali, sed nulla labo-
rans Censura, peccabit quidem, sed nullam Ir-
regularitatem incurret.

3. Propter eandem rationem, quia Ir-
regularitas non est Censura, Qui, cum sit
Irregularis, celebrat verbi gratia, non incurret
aliam

aliam Irregularitatem, ut notat recte Suar. a & recte notant alij, b Illegitimum v. gr. vel corpore vniarum, & cat. si celebret, cum sit Sacerdos, non incurrere in aliam Irregularitatem, quia hi defectus non sunt Censura, quam per celebrationem talis Sacerdos violat.

4. Dixi Secundo, (Inculpabiliter) nam si quis bona fide credens, se v. gr. fuisse à Censura absolutum, vel tunc appellasse, celebret, non fiet Irregularis, e etiam si deinde constet appellationem fuisse illegitimam, ut probat d Cartarius.

5. Idem esse, si ob vitandum scandalum, vel notabilem infamiam, celebres v. gr. cum excommunicatione, notat e Lezzana, & nos a libi f. uniuersaliter diximus.

6. Dixi Tertio, (Actus proprios) non enim incurritur Irregularitas, si eos actus exerceat Clericus Censuratus, quos alter Laicus exerce- re potest, Actus autem proprii Ordinum sunt idem, quos §. Præced. nu. 3. & 4. enumeravi- mus, & minutius enumerat Gibalinus, g quæ, si bene percipiuntur, confirmant Regulam, illam uniuersalem Suar. j. h Excommunicatus min- istrans ex officio Sacramentum, sit ipso facto, Irregularis.

7. Dixi Quarto, (Ordinum Minorum) nam Minores exercens non evadit Irregularis. Excip- pe, nisi forte, qui cum sit censura irretitus ex eo, quod susceperit hos Minores Ordines cum Simonia, exerceat eorundem Minorum Ordinum actus; tunc enim ex constitutione. i. Sisti V. erit Irregularis.

8. Inquires Primo. Docetur in Tract. de Suspensione, & Interdicto, aliquando hæc imponi, ut Censuram, idest, ut pœnam me- dicinalem, aliquando in vindictam, idest in puram pœnam delicti. Inquires, inquam, an, qui violat Suspensionem, & Interdictum, ut puram pœnam, cum illam non violat, ut Cen- suram, fiat Irregularis?

9. Respondeo, sicut docet Suar. k Non fie- ri, putat Alphonsus l. de Leone, quia sumus in odiosis. Verum sentiendum cum Suario, quia efficaciter eius sententia probatur ex cap. 1. de re iudicata ubi violans suspensionem per vnum annum inficitur (quæ certè, ut sic iustitia ut in eodem Tract. docetur est pura pœna) pronuntiatu Irregularis, & merito, quia in u- traque est eadem ratio, cum utraque privet exercitio Ordinis.

10. Inquires Secundo. Qui pluries cum Cen- sura actus Ordinis exerceat, plures ne Irregula- ritates incurrat?

11. Respondeo, cum necessaria distinctione. Si eandem numero Censuram violes, unam Ir- regularitatem contrahes. Quare, si excommuni- catus celebret Missas, etiam centies, unam Irregularitatem a contrahes, licet pluries sic celebrando, pluries pecces. At, si violes Cen- suram diversæ rationis, plures Irregularitates, iuxta pluralitatem dictarum Censurarum, con- trahes: si excommunicatus v. gr. Suspendus, Interdictus Missam unam celebret, tres con- trahes Irregularitates distinctè b explicandas, si forte ab illis dispensationem petas.

12. Quid, si violentur plures Censuræ eiusdem rationis? Titius verbi gratia est pluri- es excommunicatus, quia pluries percussit Clericos, & cum his excommunicationibus Missam celebravit, incurrit ne plures Irregula- ritates?

13. Respondeo. Ita videri e Gibalino: sed oppositum non esse improbable, putat Ca- strop. d favetque Avila, e quos, si est otium lege.

14. Inquires Tertio, Si quis prohibitus sub excommunicatione litæ sententiæ, ne celebret, ipse tamen celebret, undè, & peccet, & inex- communicationem incidat, inquires, inquam, an etiam incurrat in Irregularitatem?

15. Respondeo, nequaquam f. incurrore, quia in illa celebratione incurrit excommuni- cationem, ergo prius intelligitur iam cele- brasse, & deinde incidisse in excommuniatio- nem. Non igitur celebravit cum excommuni- catione, Quod si iterum celebre, tum enim ve- ro violabit Censuram, & Irregularitatem effu- gere non poterit.

16. Inquires Quarto. Si quis irretitus Cen- sura exerceat actum Ordinis, quem habet, qui actus propter aliquam rationem sit nullus, in- curret ne in Irregularitatem? Absolvat v. gr. excommunicatus hominem, qui sine debito dolore ad Confessionem accessit, undè sacri- lege, atque adeo nulliter Absolutionem recep- sit, erit ne hic Irregularis? Idem inquiri potest, si idem excommunicatus consecret in aqua v. l. in pane non triticeo, si baptizat sine aqua natu- rali, si Episcopus excommunicatus ordinet feminam, vel non Baptizatum, &c.

17. Respondeo. Distinguit Suar, g Si Mini- ster hic excommunicatus sciens, actum fore

l Alph. de Leone l. 6. de Cen. n. 5. Villal. Tr. 1. r. 18. diff. 3. n. 57. a Suar. de matr. l. 4. d. 24. n. 7. Truj. l. c. 6. n. Bonac. d. 7. de Cef. q. 1. n. 4. Castrop. T. 1. r. 3. p. 16 §. 4. sine. contra Gi- bal. de Cef. d. 9. §. 9. n. 2. §. 2. sec. 41. b Lezz. V. Irreg. n. 56. c Gibal. l. c. d. 17. n. 13 §. 4. d Castrop. l. c. e Avila p. 7. d. 10. d. 8. f Gibal. de Irreg. c. 5. §. 2. n. 11.

g Suar. de Cens. d. 11. §. 2. n. 14. §. 15.

invalidum, sicut se gerat, proferat v. gr. verba extrinsecè, sed absque intentione faciendi verum actum, seu verum Sacramentum, non incurrit in Irregularitatem, quia actus procedens à ficta intentione non dicitur usus Ordinis. Si vero habeat intentionem verum actum, seu Sacramentum faciendi, sed ex defectu materiæ, vel alterius circumstantiæ Sacramentum non facit, probabilius putat in Irregularitatem incurrit, quia tunc ille serius, ac voluntarius conatus faciendi actum, abusus Ordinis est. Scio Prates, a putare etiam in hoc secundo casu non incurrit Irregularitatem, sed, quia illum sequi, saltem tutius nolo, non est necesse in re rata amplius immorari.

a Prat. in
manusc. de
Irreg. d. 5. c.
4. §. 1. n. 18.
fol. 507.

18. Inquires Quinto. Si Sacerdos excommunicatus toleratus ad petitionem Fidelium non habentium v. gr. alium Sacerdotem, nisi hunc, celebret Sacrum die festo, ut si satisficiant præcepto, potestne licitè tunc celebrare, & effugere incursum in Irregularitatem? Supponimus autem ne is peccet, se posuisse in gratia saltem per contritionem.

b Castrop.
de Cens. d.
2. p. 8. n. 4.

19. Respondeo. Castropal. b videtur concedere his verbis: Ex quo fit, si dies occurrat festivus, neque adsit alius Sacerdos, qui Missam populo faciat, posse excommunicatum (unquè toleratum) celebrare, quia præsumitur Populus petere sacrificium necessarium pro præcepto audiendi Sacrum exequendo. ut bene Navarr. Filliuc, Bonacina. Hæc Callropalaus.

Inquires Sexto. Si is, cui est interdictus ingressus in Ecclesiam, celebret, incurritne in Irregularitatem?

Respondeo, Incurret, quia adhuc tunc violat Censuram, ut habes apud Suarium, & aliosque.

c Suar. de
Cens. d. 35.
se. 4. Lead.
de Interd.
d. 7. ser. de per
votum.

§. IV.

Quis dispenset in prædictis ex abusu Ordinis?

1. Irregularitas contracta primo modo ex dictis §. 1. hoc est ex iuriva Ordinum susceptione, si tamen ea contrahitur, est dispensabilis ab Episcopo, si non præcessit prohibitio excommunicationis. Id quo modo se habeat, dixi in Tractatu de Ord. c. 12. à num. 34. & videri potest Thesaurus de pœnis Ecclesiasticis p. 2. V. Ordo cap. 7. præsertim §. Advertis Secundo. Quando autem etiam est oc-

cultum, dispensari semper posse ab Episcopo sic concedente a Tridentino, jam non ignoras.

a Trid. 24. Ref.

2. Irregularitatem contractam secundo modo ex dictis in eodem §. 1. hoc est ex Ordine suscepto ab uxorato, tunc solum potest Episcopus dispensare, quando sic ordinatus ingrederetur Religionem, mortua jam uxore, vel perpetuo divortio celebrato.

3. Irregularitatem denique contractam ex usurpatione Ordinis, quem non habes, vel ex prava administratione Ordinis, quem habes, de qua dictum est §. 2. & 3. à solo Pontifice dispensatur, nisi, quando est occulta, quæ potest ab Episcopo ex dicto Tridentino.

CAPUT XV.

De Irregularitate ex occisione hominis.

§. I.

Dispositio eorum, quæ in hoc capite sunt tractanda.

I. VT ex Ordine progrediamur, Agam hic Primo. de Homicidio casuali, præter intentionem, & quidem physice commisso.

Secundo, de eodem casuali, sed moraliter commisso, id est otto ex mandato consilio, &c. ad aliud, quam ad homicidium.

Tertio, de physice, & quidem injustè commisso ex intentione, id est de Homicidio voluntario.

Quarto, de eodem voluntariè commisso moraliter, per mandatum, consilium, &c. &c.

Quinto, de mutilatione, quæ etiam ipsa causa Irregularitatis est.

Sexto, de occisione iuste patrata à Ministris Justitiæ.

Septimo, de eadem iuste patrata à Militibus in Bello.

Octavo, de eadem commissa in sui defensionem.

In re sexcentis nodis implexa lucem nobis præferat Lux æterna.

De Irregularitate ex homicidio casuali.

§. II.

§. II.

Ex quoniam casuali homicidio incurraur Irregularitas?

1. Homicidium, quod casuale appellamus Hex eo, quod casu, id est præter intentionem occidentis fit, tribus contingere modis potest.

Primo, quando quis nolens occidere quemquam, nec de occasione cogitans, vel subdubians, opus tamen ponit ex quo omnino per accidens sequitur occisio alicujus, præter suam intentionem. Solet afferri exemplum, ut, si famulum quis ducat secum ad venandum, & famulus casu decidat ab equo, moriaturque.

2. Secundo, quando quis opus ponit, ex quo non solet, nec semper, nec sæpe mors alterius sequi, interdum tamen sequitur; ipse autem mortem nullo modo intendit, sed illam prævidens, vel saltem de illa subdubians, non adhibet remedia, ut non sequatur, vel, si talia remedia non adsint, non desistit ab opere, ut certè nunc ex justitia desistere deberet. Exemplum solet afferri de eo, qui projicit lapides, & ligna in publicam viam, nullo signo dato, quo transeuntes sibi caveant, cum tamen advertat, vel certè de alicujus morte subdubiet, quamvis illam non intendat.

3. Tertio, quando quis opus ponit, ex quo solet sequi occisio, caput v. gr. inimici graviter frangit, ictum gladii in pectus impingit, & animo tamen illum non occidendi, sed solum vulnerandi.

Primum, ex his dicitur Homicidium verè casuale, Secundum, dicitur mixtum à casuali, & voluntario Tertium, verè voluntarium.

4. Jam de hoc Tertio verè voluntario agemus §. 7. quando de Homicidio voluntario disputabimus. De Secundo, hic est proprius agendi locus, nam de primo nihil dicendum erit, quia per omnes hoc a primo loco dictum Homicidium, quod verè, & ex quacunque parte est casuale, nullam parit Irregularitatem; ad hanc enim, quæ est ex delicto, incurrendam, requiritur culpa, quæ cum hic absit, aberit, & pœna Irregularitatis, nam præterea plures apud Sayrum advertunt, non affici Irregularitate illum, qui, ut gravem la-

pidis ictum, quamvis joco immissum declinet, casu in alium incidit, eumque præcipitavit, vel alio modo absque ipsius dolo occidit, quia tunc merè casualis fuit mors.

5. Porro Homicidium mixtum, de quo in hoc paragrapho agendum erit, quodque deinceps brevitate gratia appellabimus casuale (nam primum appellabimus cum addito, verè Casuale) vel contingit, dum positivè quis alicui operi vacat, quod opus aliquando esse posset licitum, aliquando autem illicitum: vel contingit, dum nihil agit, seu dum negativè se habens, omittit aliquid agere, ex qua omissione mors alicujus consequitur. Habe jam de omnibus his tres Regulas, singulas singulis hujusmodi casibus respondententes.

PRIMA REGULA.

Operi licito vacans.

6. Si rei licitæ vaces, v. g. si domum destruas, & omnem moralem diligentiam, ne quis offendatur, apponas, clamando v. g. ut quilibet sibi ab lapidum, lignorumque projectione caveat, offenditur tamen aliquis, ac præter tuam intentionem moritur, nec peccas, nec consequenter Irregularitatem contrahis, Ratio est manifesta, quia, ut modo dixi, ubi nulla culpa, nulla pœna.

7. Contra, si simili rei licitæ vaces, moralemque diligentiam non adhibeas, undè alicujus mors sequatur; & peccas, & Irregularitatem contrahis, si tale periculum prævidisti, licet mortem illam non intendas, Ratio est, quia opus illud licitum, illicitum tunc fit in materia homicidii, propter diligentiam non adhibitam. Vides discrimen? in priore casu periculum prævidisti, & sufficienter cavisti; hic vero prævidisti, & tamèn nequam cavisti.

8. Rectè ergo Pontifex b decrevit, incidisse in Irregularitatem Presbyterum, qui puerum intuitu doctrinæ percussit in capite, si puer ex percussione, vel ob infirmitatem ex percussione contractam, occubuerit quia nimirum, ut notant hic Doctores apud Barbosa, c percussio fuit excessiva, & consequenter non fuit sufficienter cautum in modo percussionis, licet aliàs verberare ob doctrinam sit res licita. Nam, si percussio (dicunt idem) fuisset

a Less. l. 2. c. 9. dub. 15. n. 103. Casstr. de lege pœnali l. 2. c. 14. conf. 1. G. Hurt. de Irreg. d. 2. diff. 8. n. 29. Anil. de Cens. p. 7. d. 6. sec. 1. d. n. 1. S. V. Irreg. ex def. licita n. 4. Io. Prapof. q. 5. de Irreg. d. 11. n. 84. b C. Præsb. de Homic. c Barbosa in Coll. ad hoc C. Præsb. terum, de Homicidio.

1. Lige Fa. de Ho. m. q. 126. n. 1. & 2. Sayr. de Conf. l. 7. c. 29.

fuisse sine excessu, tum quoad numerum, tum quoad qualitatem istum, Præbyter nec homicida fuisse, nec Irregularis. Eodem modo debes discurre in similibus, quæ afferuntur in Sacris Canonibus.

a C. Dilectus de Homic.

b

Corinc. de Sacr. d. 18. dub. 9. nu. 38. Dian.

p. 4. r. 2. r. 21. lo. Pisp.

q. 5. de Irreg. du. 10. n. 75. Cas.

sirop. de Cens. d. 6. p. 15. §. 4. n. 1. alios cit.

c Merolla T. 1. d. 1. c. 2. n. 118.

9. Inquires. Si prævidi quidem, sed non cavi ex negligentia, seu inadvertentia in foro conscientiz, & coram Deo, solum culpabili venialiter, eto ne tunc Irregularis;

10. Respondeo. Non eris Irregularis, quia, b ut sæpe dictum est, tanta poena, quanta judicatur Irregularitas ex delicto, de qua loquimur (Irregularitas enim ex defectu lenitatis non inducitur ex culpa, ut videbimus) non æquum est, ut à levi culpa progignatur.

11. Dixi (si prævidi quidem) si enim nulla ratione periculum prævideatur, nec subdubitatio occurrat de periculo, quamvis nulla diligentia apposita fuerit, nullum peccatum admittitur, propter inculpabilem inadvertentiam, & consequenter nulla Irregularitas. Unde is esset ille casus dictus in prima Regula numero. Vires enim humanas superat, ut quis diligentiam adhibeat ad vitandum periculum, de quo nihil in mentem venit, ut notat rectè Merolla. a At vero, si dubium tibi sese obtulit, vel suspicio, quamvis levis, de periculo alienæ mortis afferendæ à dicta tua actione, nec tamen tu curasti veritatem periculi indagare, peccasti profecto sive mortaliter, sive venialiter ad mensuram, ut mox dicam, negligentiz, quam apposuisti; & quidem, si mortaliter, Irregularis eris, si venialiter, non eris, ut jam dictum est.

Operi illicito vacans.

12. Sive opus, cui vacas, sit illicitum in quacunque materia v. gr. in materia luxuriz, furti, &c. sive etiam in materia homicidij, hoc est, si vacas operi, cui est annexum periculum mortis, v. gr. projectioni lapidum, explosioni bombardæ, &c. semper, pari modo, ac in præcedentibus dictum est, excusaberis ab Irregularitate, si non prævidisti, nec subdubitasti de homicidio, vel, si dubitasti, sufficienter per senilem diligentiam, quam ibidem diximus, præcavisti; Secus non excusaberis.

13. Hanc regulam non omnes admittunt: probabilissima tamen est, & mihi certa in alia materia quacunque, & satis probabilis in materia homicidij. Ratio est eadem, quæ dicta

est de opere licito, nam etiam hic, dum vacas operi cuiusque illicito, Homicidium nullo modo voluntarium est, unde, nec culpabile, & consequenter, nec inducens Irregularitatem; neque enim, actionem esse quomodocunque illicitam, trahit malitiam homicidij voluntarij, si quoad eventum homicidij, sufficienter cautum sit.

14. Rectè ergo de illo, qui equos furripuit, à quibus, dum eos fur abduceret, mulier quædam contracta est, & abortum passa, statuit Pontifex a furti reum esse, verum, si ipsius voluntas pernitiosa non agnosceretur (quia scilicet, ut notat Glossa, mulierem præmonuit, addamus nos, vel nullo modo de damno subdubitarit) aliqua legalis poena affici non debere. Consonat Glianus, b qui bene ait, Fratrem Franciscanum, qui equitando casu puerum occidit, peccare quidem contra Regulam suam Religionis, sed Irregulari non esse.

15. Contra. Rectè idem Pontifex, c cum narrasset, quosdam Clericos redeuntes à cultura vineæ lusisse hac conditione (quæ tunc erat in usu) ut victor uteretur victo pro equo, quendam autem victorem insilivisse, quasi equitaturum, in Diaconum victum, & sic a falce ipsiusmet Diaconi quæ erat præcinctus, mortale vulnus accepisse, & post octo dies ex eo vulnere interivisse, cum, inquam, id Pontifex narrasset, rectè prohibet, ne Diaconus ascendat ad Sacerdotium, & ne in Diaconatu ministret, quia, ut notat d Suar. aliique, Diaconus conscientius consuetudinis insilivisse, dum ludebat falce præcinctus, non sufficienter cavet periculum alterius.

16. Illud tamen, quando vacas operi illicito in materia homicidij est diligenter advertendum; quando enim e tuum opus est valdè connexum cum periculo mortis alterius, semper Irregularis ex homicidio voluntario pronuntiandus eris, quia præsumeris, voluisse malitiosè in causa illud homicidium, dum opus connexum periculo homicidij suscepisti. Ac in foro conscientiz, & coram Deo, verè tu non es Irregularis, si non prævidisti periculum, nec de eo subdubitasti, vel, si dubitasti, sufficienter cavisti. Quod si aliquo tandem modo de periculo suspicatus es, eris Irregularis, quia, vel debebas sufficienter periculum cavere, vel, si caveri non poterat, opus erat, omnino ab illa actione desistere.

17. Atque in his eventibus, si certò scias, aul.

nullam in te adfuisse negligentiam gravem, seu nullam te mortalem culpam commisisse, a-moto scandalo, poteris te gerere, tanquam a liberum ab Irregularitate, quia praesumptio exterior veritatem non laedit. Contra vero, si exterius judicetur, nullam fuisse culpam, vel satis levem, tu tamen conscius sis, te gravi-ter deliquisse, obligaberis, ut verum Irregu- larem te gerere. Lege circa praedicta Doctores b passim.

18. Objicis, Si opus illicitum, cui tu vacas, Irregularitatem ex se non affert, cur Pon- tificem in multis Sacris Textibus est adeo sollicitus in examinando, an committens homici- dium casuale, operam de derit rei licitae, an il- licitae?

19. Respondeo, Quia sic melius fit judi- cium de animo occidentis, nam adversus eum qui operi illicito vacat, facilis praesumitur, seu colligitur voluntas occidendi, seu non ca- vendi homicidium, quam in eo, qui operi li- cito vacat. Adde, eiusmodi examen non raro fieri ad augendas, vel minuendas poenas ho- micidij, & ad faciliorem reddendam, vel dif- ficiliorem Irregularitatis dispensationem. A- liam responsionem affert Suar. e. aliam Gasp. d. Hurt. aliam Jo. Prapostitus, quos lege.

Ex praedictis duabus Regulis colligitur, quid dicendum de quibusdam casibus speciali- bus.

De Venatione.

20. In quacunque e Venatione, sive Cle- ricus (cui interdicta est Venatio clamosa) sive Laicus, si feram volens sagitta trajicere, vel vulnerare scilopo, hominem in dumis laten- tem occidat, non erit Irregularis, si per invin- ciblem ignorantiam, ibi latere hominem, non advertat, nec suspicatus sit, & suspicatus si fuerit, caute se gessit (in hac voce, caute, significo debitas cautelam modo in praecedentibus dictas) secus Irregularis erit. Idem dic de eo qui foveam, seu laqueum aptat ad feras, & casu, in illa impingens homo moriatur,

de Nutrientibus feras.

21. Idem sub eadem distinctione dic de nu- trimentibus feras, sicut Leones, Ursos, Canes, si quando mortem hae bruta alicui affe- runt;

Tamburinus de Sacramentis.

eris enim Irregularis, si ea non custodi- visti, ne nocerent, non eris, si caute te ges- sisti.

De Ludentibus.

22. Idem sub eadem distinctione, si lusi- sti. a Sive enim ludus sit licitus, ut pilae, Trochi, & cetera, sive sit illicitus in alia ma- teria, ut alearum Taxillorum, &c. sive illicitus in materia homicidij, qualis est hastilu- dium, tractatio gladiatorum, Taurorum agita- tio, non eris Irregularis, secus alicujus mor- te, si sufficienter morti consulisti; etis, si non consulisti, & modo dicto, cautelam non adhibuisti. De bucras autem omnino ludum relinquere, si sufficienter providere, non poteris.

23. Si ad domum tuam vocares, vel ad- mitteres ludentes, etiam ludis ordinarijs, si eos cognoveris facile deventuros ad arma, ri- xasque, te fore Irregularem, morte alicujus secuta, puto; quia tunc tu es cooperatus ho- micidio.

24. Idem sub distinctione praedicta de lu- dente cum muliere gravida, & universaliter cum ludente, sive jocante quomocun- que cum alio. Si quis enim gravidam v. gr. excitet ad choreas agendas, vel puellae me- culosae jocans repentinum incutiat timorem, unde mors sequatur concepti foetus animati, non eris immunis ab Irregularitate, si ma- lum suspicatus, caute te non gessisti, sed eris omnino b liber, si inculpate nihil es suspicatus, vel, si suspicatus, gessisti te caute, &c.

25. Is qui in ludo v. gr. pilae, dum adver- sarium propellit, ne pilam praecipiat, vel dum pilam jacit, puerum in aream proficientem, vel illac forte transeuntem interficit, Is, qui, dum cum alijs colluctatur, aliquem de more impellens, casu occidit Is qui dum nivis glo- bos in adversarios per jocum proiciens, ali- quem feriat lapide forte in globo nivis laten- te, occidatque, Ij, inquam, regulariter ab Irregularitate non afficientur, quia semper supponuntur nihil periculi advertisse: nam se- cus, afficerentur sine dubio, si debite non ca- verunt.

De Equitante.

26. Idem sub eadem distinctione dic de li- cite, & illicite equitante in equo intractabili, ac feroci. Lege Avilam. s.

Sayr. l. c. n. 19.

a De hoc vide Maiolum. de Irreg. l. s. c. 48. §. 3. n. 2. Vgol. de Irreg. c. 22. n. 2. concl. 34. alioque e- bidem citatos.

b Henr. cit. alijs l. 14. c. 15 n. 4. quic- quid sen- tiat Farin. l. c. de 1144.

Avilam. s.

H

De

De cadente ligna, & similibus.

27. Idem de cadente ligna, seu arborem, sive suam, sive furtivè alienam, sive contra Superioris prohibitionem: Idem de attollentibus, vel pulsantibus Campanam. Lege Clarum. Idem de projiciente ligna, lapides, tegulas, ut supra insinuatum est.

a Clarus in Praxi Crimin. V. Homic. Farin. Tit. de Homic. q. 126.

Dubium incidens de casu, quo plures incaute projiciunt lapides vel similia.

28. Si plures lapides, plures sagittæ, plura similia à pluribus projiciantur incaute, & constet prætereuntem quempiam fuisse ex illis occisum, ignoretur vero ex cuius ictu, neminem fore Irregularem, docet Auila, quia quilibet (ait) potest prudenter sibi persuadere, non fuisse suum lapidem, suam sagittam, & causam mortis.

29. Equidem id probo, si projicientes sint valdè multi: at vero, si fuerint pauci, quales centè essent duo, vel tres, quilibet prudenter poterit iudicare, vel saltem dubitare, suum lapidem fuisse causam homicidii; dubius autem de facto homicidio se debet tenere homicidam, atque adeo Irregularem, ut supra b ex cap. Ad nudentiam de Homicidio dictum est.

b Supra, c. 5. n. 6.
c Castrop. de Conf. d. 6. p. 15. §. 6. n. 2.

30. Immo (ut rectè notat Castropalaus c) quando sunt etiam valdè plures, qui lapides projecerunt, si quis ex illis, propter peculiarem aliquam circumstantiam, dubitet, suum lapidis ictum fuisse causam mortis alterius, debet, propter eandem rationem dubii, si gerere, ut Irregularem, eo modo, quo dixi loco citato.

31. Nec tetamen prætereat, nos hic loqui de projicientibus singulis pro se, nam si sit actio aliqua communis omnium, ut est in exercitu, quando omnes un eo eodemque consensu projiciunt sagittas v. gr. in adversarios, dicemus infra, d

d Infra §. 34. n. 1.

TERTIA REGULA.

Omittens aliquid agere, unde mors alterius sequatur.

32. Vel omittis aliquid, quod ex Justitia agere debes, vel, quod ex Caritate, quæ, quia diversum jus sortiuntur, separatim sunt explicanda.

33. Quoad prius. Omittens, seu non prohibens aliquid, ad quod tenebatur quis ex Justitia, si ex ea omissione sequatur mors alterius, tantum peccat, quanta est omissionis malitia, de qua re disertè locutus sum l. 6. in Decal. cap. 3. §. 1. à nu. 8.

34. Supposita ergo gravitate peccati, sicuti ibidem cum omnibus dixi, incurri obligationem restitutionis, ita ego nunc tanquam probabilis dico, incurri Irregularitatem: licet enim Diana a alios citans dicat, non incurri, quia in jure Irregularitas videtur imposita solum cooperanti per influxum positivum ad homicidium, quæ certè sententia probabilis est, probabilis tamen est incurri, quod ego ibidem sequutus sum, quia etiam cooperatio negativa est voluntaria, estque causa moralis homicidii, Irregularitas autem adnectitur à jure homicidio injusto. Neque mirum, si in eodem jure de eiusmodi negativa cooperatione non fiat expressa mentio; sufficit enim, si in ea cooperatione inveniatur tota ratio formalis malitiæ injusti Homicidii.

35. Nota autem, ut prædicta sententia Dianæ sit probabilis, debere eam intelligi, quando merè negativè se quis habet: id quod latè, & clarè explicabimus suo loco b inferius.

36. Quoad posterius, nempe quoad obligationem solum ex Caritate, planior est Irregularitatis excusatio; Omittens enim agere id, quod ex Caritate quis tenebatur, si ex hac omissione sequatur alterius mors, peccat quidem juxta gravitatem omissionis, ut dictum est: At vero idem in Irregularitatem non incurrit, si homicidium non intendit. Ratio est, quia hæc Irregularitas est pœna, quæ cum sit odiosa, solum intelligitur imposita propriè d. cto homicidio, quod est illud, quod est propriè injustum, & non quod solum est contra Caritatem, ut ibidem diximus.

37. Et rectè Henriquez c Circa Irregularitatem, inquit, homicidii oportet, illud esse contra Justitiam, & idem censendum est de Irregularitate, & de obligatione restitutionis, quæ restitutio solum debetur, quando contra Justitiam peccatur. Addidi notanter illud (si homicidium non intendit) propter ea, quæ docui lib. 8 in Decal. tr. 3. c. 2. à nu. 9.

Denique de dubio homicidii casualis vide, quæ dixi in Superioribus de Homicidio dubio cap. 5.

§. III.

De Homicidio Casuali moraliter commisso, id est orto ex mandato, consilio, &c. datis ad aliud, quam ad Homicidium.

1. Si mandatum, consilium, favor, & similia dentur ad occidendum, pertinent ad homicidium voluntarium, seu directè volitum, de qua re paulo post disputabimus: nunc autem, ubi de casuali homicidio sermo est, agimus de iis casibus, quando, mors alicujus per accidens contingens, ortum habet à mandato, consilio, favore, &c. datis ad aliud, quam ad homicidium.

2. POISON, quicquid dicant Suar. a & alii. puto cum Io. b. Præpos. aliisque, similem doctrinam posse servari hic, quæ in homicidio casuali physicè patrato servata est. Quare quicumque, præcipiendo, consulendo, hortando, vel alio quovis modo inducit aliam ad actum sive licitum, sive quocunque modo illicitum, qui actus cognoscitur conjungi cum periculo mortis, vel mutilationis tunc sequuta morte, vel mutilatione, erit irregularis, quando non cavet sufficienter, ne sequeretur. At, si ejusmodi periculum amovisse prudenter censeatur, securum homicidium ipsi non imputabitur, eundemque nulla Irregularitas afficiet. Patet hæc regula ex supradictis. Censendus autem est sufficienter præcavisse, si homini prudenti, & cauto, si in talibus circumstantiis, si sub tali modo agendi, actus mandetur, ut quilibet prudens judicare e possit, homicidium nullum, mutilationem nullam fore pavendam.

3. Hinc, si Ludimagister, etiam disciplinæ causa, jubeat discipulum iratum, & audacem verberari, quamvis à viro cauto, & prudenti, non effugiet Irregularitatem, si audax ille discipulus aliquem occidit. Simili modo, nec effugiet, qui puerum incautum mittat ad quarum ad puteum non circumseptum, & qui præcipiat, vel det consilium homini inexperto, vel mulieri, ut per tegulas, vel loca periculosa inambulet, quamvis prædictus moneat de periculo, proclametque, ut caute faciant. Pari item modo, si suadeas, vel mandes, ut Petrus v. g. aliquid faciat, v. gr. ut non fugiat, ut obstat rixanti, ut inear

Duellum, undè prudenter periculum madit occisionis alterutrius. Irregularis eris, & quidem ex homicidio casuali, si mortem non intendebas; voluntario, si illam intendisti. Ratio prædictorum est, quia in his periculum prævidisti (ut supponimus) nec tamen sufficienter illud præcavisti.

4. Hinc contra, si quid jubeas, vel mandes, unde nullum periculum mortis prudenter suspicari potes, nullam Irregularitatem incurres, ut, si scienti natare suadeas, ut naret, si fugienti hostes, jubeas sistere, prudenter ex circumstantiis putans, hostes remissuros mortem sese dediti, si navim vento percussam jubeas, potius in alium vela facere, quam juxta litus evidenti periculo in scopulos, vel in Syrtis impingendi, illam exponere. In his enim, & similibus casibus, si aliqua sequeretur mors, merè per accidens sequeretur, cum tu prudenter egeris, Irregularitatemque timere non debes.

5. Hinc denique, si consilium dedisti Joanni, v. gr. ut Furtum, vel Adulterium committeret, ex quo prævidebas ipsum capite plectendum, vel, si consilium dedisti Bertæ v. gr. ut per tectum ad adulterium committendum deambularet, undè cadens abiit in præceps, distinguendum ex dictis est. Nam, si sint tales circumstantiæ, ut hic, & nunc illæ actiones, sint conjunctæ cum probabili periculo mortis, Irregularis eris, morte secuta, quia tunc peccas etiam contra Justitiam circa materiam homicidii in illo imprudenti consilio. Si secus, non eris, quia solum peccas contra alias virtutes, quod solum potuit docere Gibalinus, ad dum docuit, prædictos Irregulares non esse.

6. Quid autem resolves in sequentibus quatuor casibus?

Primus Casus. Antonius mandavit Cæsari, ut occideret Joannem hominem satis debilem, sed evenit, ut Joannes, quamvis viribus Cæsare inferior, occideret ipsum Cæsarem, est ne Irregularis Antonius ex homicidio casuali commissio ex suo mandato?

7. Respondeo, Bonacina, b aliique probabiliter putant, non esse Irregularem, quia sufficienter Antonius periculum Cæsaris cavet dum illum cognovit Joanne fortiorem. Confirmari potest ex mox dicendis n. 10.

Navarrus e tamen probabiliter item, a

liique putant, esse Irregularem, quia

H 2 id est

a Gibal. c. 4. de Irreg. q. 2. n. 19.

b Bonac. de Conf. d. 7. n. 17.

Henr. l. 14. c. 16. n. 1.

Diana p. 2. tr. 15. ref. 17.

c Nav. Cou. ap. Dian. l. c. 10. Pra-

pos. l. c. Coninch. de

Sacr. d. 18. dub. 8. n. 68.

Aut. de Conf. p. 7. dis. 6. sec. 2.

du. 5. concl.

4.

id est Antonius scire debebat, unde scivisse, vel saltem dubitasse praesumitur, in eiusmodi occasionibus solere agnum, ad se defendendum, audaciam Leonis inducere; quare sola cognitio imbecillitatis Joannis eum excusare non poterit. Excusaretur tamen in foro conscientiae, si nihil prorsus dubitasset de morte, vel, si mandavir, ut Joannes occideretur eminus seculo, vel sagitta, vel à tergo ita, ut prudenter omne periculum fuisse amotum judicaretur.

7. *Secundus Casus.* Antonius mandat Petro, ut occidat Titium Petro aequalem in viribus, vel idem suadet, ut Duellum cum eodem Titio committat. Contingit autem, ut ipse Petrus, praeter voluntatem, expectationem Antonij, occidatur, eritne Antonius Irregularis?

9. Respondeo. Prima sententia affirmat, a Sauroque ab haec non esse recedendum, sive speculative, sive in praxi, docet Suarius. Loquitur autem de consilio, sed eadem certe est ratio de mandato, vel similibus. Ratio est, inquit, quia absolute loquendo, tunc vacas rei illi citae, & ex se periculosa, quae enim ratio periculosa tibi esse potest ad mortem, quam aequalem aggredi, vel singulari certamine cum eodem pugnare;

10. Secunda sententia b negat, saltem in foro conscientiae, idque etiam, si probabiliter dubitaverit Antonius, Petrum Mandatarium exponi vitae periculo. Ratio est, inquit, quia aliud est, occidere, vel mandare, ut quis occidatur, aliud exponi quempiam periculo, ut occidatur. quamvis ergo consilium, seu mandatum de occisione activa, ut ita loquamur, trahat Irregularitatem; non tamen Irregularitatem trahit consilium, vel mandatum de se exponendo ad periculum, ut occidatur, quia de hoc nullum Jus extat, ut inter ceteros notat Jo. Prapostrius modo citatus. Sanè prior sententia probabilis est, de posteriore judicet Lector.

11. *Tertius Casus.* Mandavi tibi, ut occideres Caium, tu vero occidisti per errorem Sempronium, imputabitur ne hoc homicidium tanquam casuale tibi?

12. Respondeo. Id colligetur ex dicendis mox de Irregularitate ex homicidio voluntario parag. 7. num. 29. & §. 8. num. 11.

13. Denique in quarto casu amovendus mihi fuit ab amico nimis meticuloso scrupulus,

quo timebar, ne, dum persuaderet cuidam perfectionem Iodcam ad fidem praedicandam, si hic ab Infidelibus esset occisus, ipse amicus reus esset homicidij casualis, atque adeo Irregularitatem incurreret.

14. Dixi. Idem ergo multo magis timendum esset illi, qui suaderet Fidelem, ut fidem custodiens, obsteret Tyranno Infideli, unde praevideri facile posset, Fidelem esse à Tyranno occidendum, Verum, à page à te timor iste, neque enim putandum a est, Ecclesiam vel Irregularitate illum multare, qui animat, erigitque Fideles ad fidem tam gloriose defendendam, vel ad eandem per exterarum nationum Gentium disseminandam. Vide paulo inferius §. 8. n. 39.

De dubitante, an suum mandatum, &c. concurrerit ad Homicidium egi superius universaliter c. 5. §. unico à n. 11.

§. IIII

De Irregularitate ex morte infirmi praeter voluntatem Medicorum, vel Assistentium.

1. **H**is universaliter expeditis, remanent tria, de quibus multae solent dubitationes occurrere, nam propterea fuerunt hic separatim afferenda. Illa autem sunt primo, de morte occasione infirmi, de qua in hoc quarto paragr. Secundo, occasione Aduerij. Tertio, occasione subitaneae rixae, de quibus in paragr. quinto, & sexto.

Medicus Physicus.

2. Medicinam duplicis generis facimus: Physicam vocamus alteram, quae infirmis sine incisione, vel aduisione remedia comparitur. Haec sane, nec b Laicis, nec Clericis, nec Monachis interdicta invenitur in jure. Alteram appellamus Chirurgicam, quae scilicet incisione utitur, & ad uisionem, cujusque usus, tum Monacho, tum Clerico in Sacris prohibitus est. Hujus autem Probationis explicationem pete distinctius à Diana. d

3. Quoad priorem ergo Affero Primo, Medicum Physicum, nec peccare, nec fieri Irregularem, si, cum sit arte peritus, infirmis vacat, deque utilibus, noxiisque monet juxta artis Canones, praecipitque, quamvis plerisque ex dictis infirmis mors,

præ-

a Sauro
quae me citat.
sequitur q.
Castrop. d.
6. de Conf.
p. 15. §. 2. n.
§. citat q. ite
Bonacin.
& Coninc.
b Vasq.
quam se
quitur, ei
tantq. Gasp.
Hurr. de Ir
regul. d. 2.
diff. 6. num.
22. Turr.
de Conf. h.
8. d. 63. dub.
4. In li. 1.
10. Propos.
q. 5. de Ir
regul. n. 78.
Henr. l. 14.
c. 16. Delu.
go de Iust.
d. 19. n. 40.
n. consi
pna san
tum foro.

a Coram,
in Clem. 7.
Farrus p.
2. §. 1. n. 6.
Vgl. de Ir.
reg. c. 16. §.
7. n. 1.
b Sauro de
Conf. d. 7. §.
6. num. 11.
c C. sen
tentiam,
Ne Cler.
vel Mon.
chi.
d Diana
p. 11. 177.
181.
e Sauro
Conf. d.
6. n. 1.

præter ejus intentionem, accidat. Ita habetur Cap. *Tua nos de Homicidio*, & ita Doctores a passim docent. Rationem habebis mox numero undecimo.

4. Affero Secundo, Eundem Physicum Medicum, si forte ob negligentiam, vel ob imperitiam, vel ob aliud in infirmi curatione contra quintum Decalogi præceptum mortaliter peccet, incurrit in irregularitatem, secuta infirmi morte. Patet, quia tunc Medicus causa est mortis, ut iidem *b* norant. Idem dic de Ministris, seu Assistentibus huic Medico, si advertant ejus imperitiam, & ipsi cooperentur. Si dubium sit, dixi supra cap. 5.

5. Inquires Primo, Si Medicus curare debeat mulierem prægnantem, incurrit ne in Irregularitatem, si pharmacum illi propinet, vel præcipiat venæ sectionem, quo pacto magnum sit periculum, ne fœtus animatus pereat, cum contra, si hæc non præcipiat, sit simile periculum, ne pereat mater? Fœtum animatum dixi, nam, si non sit animatus, jam ex alibi dictis *c* scimus, ejus interitum non esse Irregularitatis causam.

6. Respondeo. An, & quatenus tunc peccet Medicus, dixi satis ibidem. Nunc autem, quoad Irregularitatem, sic breviter statue: Si peccet Medicus juxta ibidem dicta contra quintum Decalogi præceptum, simul incurrit in Irregularitatem, si non peccet, Irregularitatem non incurrit. Patet id ex dictis, & confirmabitur, explicabiturque ex mox dicendis num. 7.

7. Inquires Secundo, Medicus, desperato ægrotò, concedens, dari quoslibet cibos, etiam noxios, est ne Irregularis, si inde mors, vel ejus acceleratio sequatur?

8. Respondeo affirmativè, quia tunc graviter peccat, crudelis est enim ea pietas, qua, quis citius mortem aliquem subire facit. Nihilominus (ut notat ex Galeno Gibalinus *d*) aliud est, si non valde lædentia ea vehementer cupientibus exhibeantur; tunc enim non videtur, ex illis cibis timeri prudenter posse mors.

Medicus Chirurgus.

9. Monacho, vel Clerico in Sacris, ut modo dixi, vetita est Chirurgia, unde fit, ut, quia Medicina physica non est his *e* interdita, si quis ex ipsis physicam ex arte

exerceat, dicatur exercere opus licitum, at, si Chirurgiam, dicatur opus illicitum exercere.

10. Ex nostra autem doctrina, per quam diximus Irregularitatem nequaquam pendere ab hac prohibitione, nec ab opere illicito quocunque, sed solum ex eo, quod opus, cui quis vacat, sit causa homicidii, sequuntur ea, quæ hic dicam.

11. Affero enim Primo: Si Monachus, vel Clericus in Sacris exercens, etiam extra necessitatem, Chirurgiam, incidat, vel adurat ex arte, licet peccet contra dictam prohibitionem, quando tamen non appareat culpa homicidii, non fore *a* Irregularem, quamvis præter intentionem, accidat infirmi mors, vel ejus acceleratio, vel mutilatio, (quæ uno verbo appellare consuevimus Deformatem.) Ratio hujus assertionis est, quia Irregularitatem non parit mera inobedientia cujuscunque præcepti, sed actio efficiens reatum Homicidii, seu Deformatis.

Quoniam igitur in casu nostro sufficienter cautum est periculo, dum ex arte sit operatio, ideo, non peccabitur contra quintam Decalogi præceptum, nec consequenter timor aderit incurse Irregularitatis. Quicquid ergo in oppositum dicat Castropalaus, *b* alique apud Dianam *c* qui tamen alio in loco *d* nostram sententiam amplectitur.

12. Confirmatur, quia, quando Aduisiones illæ, atque similia remedia sunt ex arte, mors non præsumitur contigisse propter applicationem medicamentorum, sed propter vulneris gravitatem, propter humores graviter peccantes, &c.

13. Affero Secundo: Si idem Monachus, vel Clericus in Sacris peccet contra artem, exercens incisionem, vel aduersionem, unde sequatur alicujus mors, eum fore Irregularem. Patet ex dictis. Idem dic de Ministris, seu Assistentibus dicto Medico, si videant ejus imperitiam, & ipsi cooperentur, ut in simili dictum est num. 4. Si dubium adsit, dixi supra cap. 5. *paragr. unico*.

14. Dices: Si Medicus ex arte operans, secuta infirmi morte, nulla Irregularitate devincitur, cur Judex ex virtute Justitiæ Malefactorem capite damnans, ejusdem secuta morte, Irregularitatem incurrit?

15. Respondeo, præter voluntatem Pontificis ita disponentis, illa ratio appo-

H 3

a Coninch. de Sacr. d. 18. du. 9. n. 87. 10. Propos. d. 5. de Irreg. d. 10. n. 86. Diana l. moa citando.

b Castrop. de Cens. d. 6. p. 15. §. 4. n. 8. c Diana p. 4. sr. 2. ref. 24. d Diana p. 11. 17. 7. ref. 8.

1. Panor in C. Tua nos. 1. 3. de homic. Sayr. l. 11. 8. Enim Frag. V. Irreg. n. 95. Vgol. de Irreg. e. 13. §. 1. alit. 1. 4. q. 2. n. 125.

1. 6. in Decal. c. 2. §. 4. n. 1.

d Gibal. de Irreg. c. 4. §. 2. n. 27. V. Septimo Medici.

e Sayr. de Cens. l. 7. c. 6. n. 11.

sitè afferri solet, quia Judex mortem Malefactoris, licet justè, intendit, & vult, quæ intentio maculare videtur. lenitatem, quam Ecclesia in suis Ministris requirit. At Medicus, & similes, de quibus hic loquimur, nullo modo Infirmitatem, immo potius sanitatem, attendunt. Ita Bonac. ^a

^a Bonac. de Irreg. d. 7. q. 4. p. 6. n. 6.

^b Molin. T. 4. p. 3. d. 75. nu. 3.

16. Ex dictis solvi possunt duo casus, quos sic præposuit ^b Molina.

Primus, Quidam Sacerdos ingravescente per Civitatem peste, ac deficientibus Chirurgis, multorum Apostemata, seu Bubones, ut vocant, incidit, curavitque ea arte, ac felicitate, ut ex multis centenariis hominibus, quos vitæ, ac sanitati restituit, duo tantum obierint, fuit ne hic Irregularis?

Respondit Molina, nequaquam fuisse, quia propter epicheiam judicandum non est, Sacros Canones tantum virtutis exemplum, bonique publici utilitatem tantam, voluisse Irregularitatem maculare.

^c Mol. ib. Bonac. de Irreg. d. 7. q. 4. p. 5. n. 4. alitque.

17. Sed profecto ex nostra doctrina allata asseruntur ^c Molina dicto, sed clariorem rationem asserimus: Nos enim illam reddimus: quia Sacerdos ille ex arte, & cum debitis cautionibus, ac sine ullo peccato, immo cum insigni Civitatis exemplo incidit, adulescens.

18. Secundus Casus. Clericus quidam solum venam aperuit Infirmo, unde eidem secuta est mors. Est ne Clericus Irregularis?

Respondet ibidem ^d Molina, nequaquam esse, quia venæ sectio non est Chirurgia, quam Canon supra citatus damnat.

^d Mol. ib. Dianap. 4. p. 2. ref. 24.

19. Sed iterum ajo, me assentiri Responsioni: at rationi ideo non assentior, quia venæ sectio est vera pars artis Chirurgicæ, unde etiam Clericis est interdicta. Solida igitur ratio est, quia dum Clericus aperuit ægro venam ex arte, & omnem apposuit diligentiam, ne damnum ipsi sequeretur, non fuit causa mortis: esto per accidens ea subsequuta fuerit. Quod si non ex arte secuisset, nec periculo mortis præcavisset, eum in Irregularitatem incursum fuisse, negabit nemo.

^e Bonac. de Irreg. d. 7. q. 4. p. 5. n. 5. V. Quarto, Clericum.

20. Quid si Clericus, vel quilibet alius, cum non adsit homo peritus in arte, secet Infirmo venam, vel medicamentum eidem porrigat, unde mors deinde sequatur, erit ne is Irregularis?

21. Respondeo. Si supponimus hæc fieri ho-

na fide, vel in necessitate, multo magis, si desperata sit salus ægri, & tua actio, vel medicamentum probabiliter salutem sint allatura, tu non peccas, unde, nec in Irregularitatem incurris, in quam certe incurreres, si imprudenter, & incaute te gereres, ut constat ex dictis.

22. Hic denique incidere celebris illa quaestio, An Sacerdos, qui non habens aliam aquam, infirmum moribundum projecit in puteum, ut illum baptizaret, an, inquam, incidit in Irregularitatem? Verum de hoc casu ^a supra a nobis dictum est.

Aromatarij seu Pharmacopola.

23. Hi profecto, si medicamenta effocera vendant pro bonis, unde mors alicui sequatur, Irregulares sine dubitatione fiunt, quia tunc morti jam cooperantur. Contra, non est ratio, unde Irregulares fiant, si fideliter se gerant, & Lege ^b Galinum, alioque.

Infirmarii seu assistentes agrotis.

24. Quatuor distingui hac in re eventus possunt. Primus est, quando Aulicos advertere contra præceptum Medici, vel tenere aliquid ægro propinat, vel circa illum aliquid gerit, unde mors consequatur, & hic quidem, ut ex se patet, erit Irregularis ex delicto.

25. Secundus. Quando aliquid gerit circa eundem, intendendo ejus mortem accelerare, quamvis motus misericordia, ne diutius æger in agonia laboret, ut, si velis Infirmum movere, ut sic citius moriatur, & tunc Irregularis eris, secuta morte, idque ex homicidio voluntario, ut merito notat ^d Henriquez, etiam si id voluerit infirmus, si quidem nec tu, nec ipse estis vitæ Domini. Ne ergo consensum præbeas Avilæ sine fundamento putanti, illud esse homicidium voluntarium à solo Pontifice dispensabile, quod fit ex animo crudeli, non vero, quod ex commiseratione.

26. Tertius casus est, quando sive ex officio, sive ex Superioris jussu, sive ex Caritate, Infirmi custodiam suscepisti, & nihil positive agendo, negativè te habes, etiam per culpabilem mortaliter negligentiam, unde ipse moriatur, & tunc peccabis quidem, sed

ex probabili sententia non evades Irregularis, licet evadas, ex probabiliore, ut dixi supra §. 2. n. 37. & dicemus latius §. 9.

27. Quartus casus est, quando ea quis circa infirmos bona fide gerit, quæ solent ab Infirmariis, ægrorumque Assistentibus fieri, & tunc secuta per accidens morte, non eris Irregularis (quicquid aliqui debito scrupulosiores dixerint in oppositum) Ratio est, quia bona fides, & solita officia Caritatis non debuerunt tam rigorosa pœna castigari. Adde hunc non peccate mortaliter, ut certum est, ergo non incurret Irregularitatem ex delicto, quæ delictum mortale supponit: sed nec incurret Irregularitatem ex defectu lenitatis, quia hanc non incurrit, nisi à Ministris Justitiæ, & in bello justo, innumus supra, & latè explicabimus inferius.

28. Hinc ergo, si eibi, potusque aliquid bona fide ægrotò præbeas, sive tuo, sive alterius consilio, licet inconsulto Medico, si eundem ægrotum in lecto inventas, ut quietiorem situm inveniat si eundem subleves, ut cibum v. gr. capiat commodius, si ei suadeas deambulationem per cubiculum ut sese aliquantum exhilaret, si eundem verbis aliquanto asperioribus reprehendas, ut cibum, vel potionem sumat, si hæc, inquam, vel similia circa infirmum bona fide agas, quamvis accidat, sed accidat præter tuam intentionem, mors, Irregularis non a eris. De dubio in prædictis dixi universaliter supra cap. 5. §. unico.

Non Medicus tradens potionem medicatam.

29. Si eam des, ad occidendum aliquem, vel ad abortum fœtus animati faciendum, te esse Irregularem ex homicidio voluntario, nullus ignorat. At in hoc loco quarimus, quando ad alium finem potionem ejusmodi propinas, vel medicamentum quodpiam confers, sed inde, præter intentionem tuam, alterius interitus consequitur.

30. Propinare autem potes. Primo, ad sanitatem inducendam. Secundo, ad non concipiendam prolem. Tertio, ad eandem concipiendam. Quarto, ad amorem, vel odium excitandum, quod poculum Amatorium appellare solemus.

De Primo hætenus dictum est: De cæteris hic aliquid est explicandum.

31. De Secundo igitur sic habe. Qui medicamentum dat, ad non concipiendum, seu ad fœtum inanimatum ejiciendum, si sequatur inde mors illud sumentis, Irregularis per se fiet ille, qui dedit. Ratio est, quia ejusmodi medicamenta, quæ sunt causa tantæ effectus, præsertim fœtum ejiciendi, cum sint a persæpè admodum violenta, timeri semper debent, ne mortem afferant. Per se, inquam, unde in foro externo pronuntiaberis temper Irregularis. At, si coram Deo nihil periculi mortis prævidisti, nec ullo modo dubitasti, mors sumentis erit tibi verè, & per omnia casualis, quare, juxta superius dicta, te in foro conscientie Irregularem facere, non possem.

32. De Tertio, & quarto, hoc est de dantibus medicamentum foecundatis, vel Amatorium, benignius loqui, concedimus; facile enim eos excusamus ab Irregularitate, quia hæc medicamenta non solent similis esse violentie. Expendendum nihilominus est genus medicamenti. Quod si periculosum est, deque periculo tu subdubitasti, Irregularem (si illud sumens moriatur) te omnino facimus, quia tunc causa ejus interitus fuit: Si ne dubitasti quidem, Irregularem te doctrina hætenus explicata non faciet.

33. Prædictis non obstat Jus Civile, quod tradentes potionem abortionis, vel medicamentum amatorium morte damnat. Non obstat, inquam, quia id in Legibus Civilibus disponitur. At non semper, quod punitur à Civilibus Legibus pœna mortis, punitur à Jure Canonico pœna Irregularitatis. Sic punitur morte peccatum nefandum à Jure Civili, at non punitur Irregularitate à Jure Canonico. Lege Covarr. & alioque qui prædictas leges afferunt.

§. V.

De Homicidio ex occasione Adultærii.

1. **A**sertio Prima. Si Adulter ex circumstantiis prævidit adulteram esse à suis occidendam, nec sufficienter cautè se gessit, in removendo periculo, erit, sequuta morte, Irregularis, non quidem ex adultærio, quod ex se non est causa proxima mortis, seu non est actio sufficienter directæ ad mortem inferendam, sed ex memorato

a Gibal. de Irregul. l. 5. n. 17.

b Cov. in Clem. Si furios. p. 2. initio n. 3. Gotio n. 3. Gomez. variar. T. 3. c. 3. nu. 33. Carrer. in præc. Crim. de Homic. §. 1. §. 25. c. 26. n. 103. Gibal. c. 4. q. 2. de Irreg. n. 16.

rato periculo, in quod, spectatis illis circumstantiis, Adulter conjicit adulteram, quamvis volentem, quia, neque is, neque hæc Domini sunt vitæ.

2. Si vero sint eæ circumstantiæ, ut ejusmodi periculum non afficiant, Irregularis non erit. Ita Suar. a alique; quæ doctrina conciliat Doctores, quorum aliqui negant, aliqui affirmant ex Adulterio posse oriri Irregularitatem.

3. Quod si periculum mortis prævidisti & illam intendisti, te esse certò Irregularem diximus §. 7. nu. 17. Atque hæc monitio custodienda est etiam in sequentibus assertionibus.

4. Assertio secunda. Si committas adulterium, etiam incautè, unde Maritus advertens uxoris infidelitatem, se ipsum propter dedecus inde sibi exortum, occidat, tu Irregularis non eris. Ratio est, quia more humano prævidere quidem & timere poteras de morte Vxoris, at de morte Mariti non item. Idem dic, si Adultera, ne à Marito occidatur, Maritum occidat. Fatetur tamen, si in aliquo raro casu occasiones has prævidisses, nec sufficienter cavisses, difficile esse, te non pronuntiarì Irregularem, quia, sic, non solum remotam occasionem dedisti talium occisionum, sed vesè causam proximam, ad Irregularitatem enim contrahendam ex homicidio casuali, non est necesse, ut tu immediatè sis causa mortis, sed satis est, si à te actio fiat, ex qua prudenter timeatur mortis periculum, quod sufficienter non caveatur, ut dictum est *Supra* §. 3. nu. 2. Sic si mitras puerum ad aquam educendam à puteo, advertens ad periculum pueri, si is demergatur, eris Irregularis, ut supra diximus, quia, quamvis missio aquarum non sit ex se actio conjuncta, seu ordinata ad hominis mortem, est tamen in his circumstantiis, atque adeo ejusmodi missio erit in materia homicidii injusti.

5. Assertio tertia. Si, inter colloquendum referas adulterium mulieris coram Marito, vel coram consanguineis, unde adultera ab aliquo ex his occidatur, Irregularitatem non effugies, quia, in hac circumstantia, injusta causa est homicidii. Idem erit, si referas tuo Corrivali copulam cum femina, quam

Corrivalis petit, unde is faminam occidat, Ratio est, quia in his circumstantiis solet fieri ejusmodi occisio, & tu eam prævidisti, vel de ea dubitasti, ut supponimus. Quod si nullo modo de ea suspicatus es, vel etiam eæ circumstantiæ, ut timenda prudenter non esset occisio, timere tu non debes a Irregularitatem. Et sanè in foro externo Episcopus per indicia, & per ea, quæ contingere solent, judicabit in prædictis de tuo incursu in Irregularitatem. At in foro interno tua te conscientia, adhibeo sapientum consilio, condemnabit, vel absolvet.

6. Si ducas uxorem amasiam, quam prætebatur alius corrivalis, unde is idem Corrivalis ipsam occidat, profecto, si hanc occisionem non prævidisti, certo non es Irregularis, at, si eandem prævidisti, licet eandem non intenderis, te esse Irregularem, putat P. b Prates contra Majolum, e quia in hac circumstantia causa est mortis. Sed mihi placet sententia dicti Majoli, qui hunc etiam in posteriore hoc casu liberat ab Irregularitate, & quidem nihil laborans de ejus ratione, illam ego satis validam affero, quia sine peccato mortali contra Justitiam in materia homicidii non incurritur Irregularitas, ut supra vidimus: At, quod peccatum contra Justitiam committit is, qui amasiam legitime uxorem ducit? Imputet sibi Corrivalis, si id ipsi non placet.

7. Assertio quarta. Si Judex, legitime procedens, de delicto delato, & probato Adulteram damnet v. gr. ad inclusionem in Monasterio, Maritus autem eam interficiat, non erit Judex Irregularis, erit vero, si non legitime procedat, ut, si v. gr. adulterium, quod erat occultum patefecit. Prior pars hujus assertionis manifesta est, quia, dum Judex justum judicium profert, non peccat, immo meretur, unde illa mors nullo modo ipsi tribuitur, sed malitiæ Mariti. Posterior pars probatur, quia tunc Judex, extendendo fines officii sui, causa est homicidii. Lege Majolum, d & Ugolinum. Semper autem intelligo, si de periculo subdubitaverit, si circumstantiæ periculum portendebant, nec sufficienter cavuit, &c.

a Suar. de
Censur. d.
46. se. 1.
nu. 12. Sa-
yr. de Cen-
sur. l. 7. c. 5.
nu. 12. Fa-
rin. frag.
p. 2. v. Irre-
gul. n. 505.

a Gilv. de
Irreg. c. 4.
p. 2. nu. 105.

b Prates
manu d.
Irreg. d. 4.
c. 1. §. 3.
nu. 24.
c. Manu d.
Irreg. l. 4.
p. 1. §. 1. n.
16.

d Manu d.
l. c. n. 10.
e Pjoli d.
Irreg. l. 4.
n. 3.

§. VI.

De Homicidio occasione subita & Rixa.

1. Reole, homicidium voluntarium esse, & dici illud, quod fit sub expressa intentione occidendi, quale est illud, quo, quis sive occidit, sive occidere aliquem mandat, directè, ut eum inter vivos non amplius esse velit; atq; de hoc disputabimus latè paulo post. Homicidium autem Casuale, de quo hæcenus egimus, est illud, quod fit præter intentionem agentis, quale est illud, quod aliquis facit, non intendendo mortem, sed intendendo aliquid aliud opus, cui adnectitur per accidens mors alicujus, quam tamen ipse advertit, licet, ut dixi, non intendat;

2. Porro homicidium factum in rixa causam esse Irregularitatis non est dubium, quia jam tunc injustè, ut supponimus, occiditur homo: sed quæstio est, an illud dicatur, & sit absolutè voluntarium, an casuale. Id, quod scire inter est per maximè, nam ex Tridentino Irregularitas ex homicidio casuali occulto est facilioris dispensationis, quam Irregularitas ex voluntario, & propter alia, quæ dicentur inferius.

3. Quæstionis hujus decisio pender ex verbis ejusdem Tridentini. Quoniam ergo a nonnulli nomine homicidii voluntarii, cuius Irregularitatem negat Tridentinum, posse Episcopos dispensare, intelligunt solum homicidium illud, quod per insidias, vel per industriam quis committit, quodque nos Itali vocamus (Apostato Homicidium autem factum in subitanea rixa, quamvis sit voluntarium, posseque dici esse ex proposito; tamen, quia non est (Apostato) ideo non excluditur (inquiunt) à potestate quam Tridentinum concedit Episcopis, quando homicidium est occultum, ideo consequenter in hac quæstione non debet vocari homicidium absolutè voluntarium, sed casuale.

4. Contra vero alii b quia putant, nomine homicidii voluntarii à Tridentino intelligi quodcunque homicidium directè volitum sive sit per insidias, sive quocunque alio modo; homicidium autem factum in subitanea rixa, ut hic supponimus, sit omnino volitum directè, licet ex subitanea passione procedens, ideo contendunt, in hac nostra quæstione illud non debere vocari casuale, sed absolutè voluntarium, & negari à Tridentino Episcopis facultatem dispensandi Irregularitatem ab illo, quamvis occulto manantem.

Tamburini de Sacramentis.

§ Ego hanc posteriorem (quæ certè est communior) sententiam eligo, quia secus videtur vis inferri verbis Tridentini, illud audi. a

Cum etiam (inquit) qui per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab aliarum velli debeat, quia sua voluntate homicidium perpetraverit, &c. Solum Summum Pontifex dispensat, &c.

Et paulo post: Si vero homicidium non ex proposito, sed casu fuisse commissum narretur, &c. Episcopus dispensat, &c. modo tamen à nobis infra dicendo §. 17 à n. 10.

6. Notas illam rationem formalem (quia sua voluntate homicidium perpetravit) At ille, in subitanea rixa, jam sua voluntate perpetravit homicidium. Notas item illud (non ex proposito, sed casu) At, qui in subita dicta rixa directè, & ex intentione occidit hominem, non dicitur casu occidere. Casu enim occidere, est, præter intentionem, & indirectè, aliud agendo (ut supra vidimus) occidere.

Hoc jam statuto; Irregularitates ortas ex occasione sequuta in subitanea rixa, de quibus dubitari solet per sequentes figuraciones casuum, percurramus.

Supervenientia occisio.

7. Evaginato gladio rixabar cum Antonio; id advertentes aliqui mei, sive amici, sive propinqui, sive exteri, accurrerunt ad me defendendum, vel etiam expresse ad occidendum meam inimicum Antonium, ex quibus tamen unus interemptus ab Antonio, vel ab alio fuit: sumne ego Irregularis, qui nunquam hujus, sed inimici mortem intentabam?

8. Respondeo. Si aliud non addas, ab Irregularitate te immunem pronuntio, quia tu, nec intendisti, nec prævidisti hujus tui Defensoris interitum Ita Glossa. b

Dixi (si aliud non addas) nam, si concertando cum tuo adversario, conjecisses tuos amicos seu famulos in necessitatem, ut ipsi gladios educerent, cum tu illos ad hoc periculosum, ut supponi debet, opus induceris, Irregularis eris, quia tunc causa mortis fuisti.

Provocantium, & Aggredientium occisio.

9. Convocavi amicos, sive expresse, sive tacite eos ad rixam, seu ad homicidium committendum, induccas, sed inde factum est, ut unus,

I

vel

a Trident. sess. 14. c. 7. de Reform.

b Glossa in c. Petrus prima q. 4.

Glossa in c. Petrus prima q. 4. de Reformatione. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

vel plures ex his amicis conciderint, & mortui sint, sumne ergo Irregularis, qui horum interitum nullo modo intentabam, immo ne ii occiderentur, strenue contra adversarios pugnavi?

10. Respondeo. In hoc eventu idem resolvendum erit, quod supra §. 3. à n. 6. resolvimus de eventu mortis mandataij, nimirum esse probabile te esse, & te non esse Irregularem.

11. Idem, quod dico de te principali Auctore rixæ, dic de convocatis ipsis amicis, qui mortem effugerunt: nam, propter eandem rationem probabiliter erunt, & probabiliter non erunt Irregulares. Suppono autem, nec à te, nec ab amicis prædictis illos, qui deinde occisi sunt, fuisse conjectos in necessitatem rixandi cum vitæ periculo: Si enim, ita fuisset, vos fore Irregulares ex homicidio voluntario in causa, certum esset, sicuti modo in simili diximus numero octavo.

*2. Fill. 11. 20
c. 4. n. 122.
b Idem n.
123. Pasqu.
de c. 420.*

*Fortuita occisio ejus, quem occidere non intendit,
&c., Quid si plures occidat?*

12. De eo, qui ex errore putans occidere feram, vel hominem, alium hominem occidit, an incurrat in Irregularitatem, et alibi à me disputatum est larè. Hic ergo sequentem dumtaxat casum propono, quem ibi explicare in mentem non venit.

*2. L. 6. in
Dec. c. 4. §.
4. à n. 21.*

13. Titius, in conflictu, tanto impetu in adversarium irruit, ut non solum eo ictu illum transverberaverit, verum etiam alium hominem adversarii comitem. Inquiro, duasne Irregularitates ex duobus occisis contraxit Titius, an unam? idem inquiri potest de occidente plures unica Bombardæ explosione, &c.

14. Responsio communis est, duas Irregularitates incurri, cum necessaria tamen distinctione, seu explicatione. Si enim Titius duas illas occisiones prævidit, vel de eis dubitavit (ut certe regulariter contingit, si cadat aliquis ex comitantibus adversarium) duplicis erit obnoxius Irregularitatis, alterius, ob homicidium voluntarium directe intentum inimici, alterius, ob homicidium casuale non intentum, sed prævisum & non sufficienter cautum. At vero, si Titius occisionem alterius nullo modo prævidit (ut facile occurrere potuit, si cecidit aliquis omnino casu illac transiens) unica tantum Irregularitati subiacet, quia secundum homicidium sicut Titio parè, & plene casuale. Id autem intel-

lige (ut supra vidimus in similibus) in foro conscientiæ, nam forum externum propter actionem tam proximè annexam occisioni secundi hominis, etiam propter hanc, te secundam Irregularitati subjecit.

15. Dixi (Responsio communis) nam cum hic adlit unica tantum actio peccaminosa, atque adeo in sententia multorum unum tantum peccatū modo alibi explicato, posset aliquis dicere etiam unicam incurri Irregularitatem, sicuti in sententia probabili unica incurta esset excommunicatio, si illi duo simul occisi fuissent Clerici: quam probabilitatem nos ex Leandro admittimus in materia Excommunicationis. Quid autem in materia Irregularitatis, dicam a infra commodius. De dubio in prædictis iterum monoco, me locutum esse supra cap. 5. §. unico.

*a Infra de
c. 15. §. 10.
à nu. 16.*

§. VII.

De Irregularitate ex Homicidio voluntario physice parato.

Quale illud sit, & quando intelligitur effectum commissum?

Diximus §. 2. n. 4. & nu. 21. Homicidium voluntarium esse illud, quod quis committit, directe illud volendo; sive Primo, volendo illud immediatè in se, ut si ictum in pectore inimici, ut illum occidat, insigat, sive Secundo, volendo illud in causa proxima; ut, si sine expresso animo occidendi, eundè ictum in adversarii pectus conjiciat; qui enim causam tam proximam mortis vult, ceptè, nisi sit amens, vult etiam effectum, id est, mortem, sicuti, qui vult ignem, vult etiam calorem. Scio Castropalaum, & asserere, homicidium factum ab eo, qui causam dictam proximam punit, si is præcindat à voluntate occidendi, esse homicidium casuale: Scio inquam, id, sed bio, id non occurrere, nisi in playè stulto. Quod si supponas, vere coram Deo hunc, sive per stultitiam, sive per ignorantiam, sive propter aliud, verè non advertisse ad effectum, id est, ad mortem, nec de illa ullo modo subdubitate, illum jam dixi dicto cap. 2. num. 21. tunc coram Deo non esse, nec homicidam, nec Irregularem, quamvis in foro externo esset pronuntiandus voluntarius homicida.

*b Castrop.
d. 6. de Cef.
p. 11. §. 11.
n. 1.*

2. Porro, Cum ex homicidio voluntario nasci Irregularitatem omnium gravissimam nemo sit, qui nesciat, solum hic erunt nonnulli ex-

gli-

applicanda, quæ rem magis, ac magis illustrent; id quod faciam, figurando varios casus, qui in hac materia solent à Doëtoribus expendi, & in praxi frequenter occurrunt.

I. CASUS.

Plures graviter eundem successivo vulnerantes.

3. Petrus heri lethifere vulneravit Paulum probabiliter mortuum ex eo vulnere post quatuor, vel quinque dies. Accidit autem, ut eisdem Pauli inimicus alius super venire, nullo communicato consilio cum Petro, & eundem Paulum, confoderit, occideritque, estne Petrus Irregularis?

a Covarr. in Clem. 8. s. 2. n.

4. Respondeo. Covarr. a absolue Petrum Irregularem enuntiat ex sequenti discursu: Ille, qui est Reus homicidij in Jure Civili, est etiam Reus Irregularitatis in Jure Canonico: At percutiens aliquem vulnere lethali, ut scilicet eo percussus sit certo mortuus, tenetur in Jure Civili reus homicidij; ergo ex Jure Canonico tenebitur, ut reus Irregularitatis. Minor probatur, nam sic habet Textus. *b Lege tenori est: mali sunt, non solum, qui se a vulnerassint, ut confessim vita privarent; sed etiam hi, quorum ex vulnere certum esset, aliquem vita exessurum.*

b L. Ita vulnera au ff. ad l. Aquil.

5. Verum omitendo sensum dictæ legis, Discursus hic admitti non debet. Patet, quia in Jure Canonico dubius de facto homicidij Irregularis est, ut toties indicavimus, nunquam vero in Jure Civili est puniendus, ut homicida. Rursus, si Judex torquendo Reum excedat torturæ modum, quo fiat, ut reus moriatur, non punitur à Jure Civili poena homicidij, punitur e Irregularitate ex delicto à Canonico. Præterea daos, poculum, seu venenum sterilitatis, ut homicida punitur à Jure Civili, non autem punitur Irregularitate à Jure Canonico, ut notat Glossa, aliique, Deniq; si quis letaliter aliquem vulneret, vulneratus autem per miraculum non moriatur, irregularis non erit, quia vulneratio mortem actu non intulit. erit tamen plectendus, ut homicida.

c Henr. l. 14. c. 14. n. 5.

d Coninch. de Sacr. d. 33. dub. 8. n. 60. lo. Prop. 3. p. 9. §. de Irreg. dub. 8. n. 60.

6. Nos igitur sic expeditius ad propositum casum respondeamus. Vel secundus percussor ita percussit, ut statim Paulus, qui à primo percussore vulneratus fuerat mortuus sit ex percussione secunda, & tunc dico, Petrum primū percussorem irregularem non esse, Ratio mihi ma-

nifesta est, quia tunc nullo modo mors secuta est ex vi vulneris illati ab ipso Petro. Erit igitur tunc solus secundus percussor irregularis. At vero, si non statim sit mortuus, sed ex intervallo post aliquod scilicet tempus ab accepto utroque vulnere, Dico, Petrum, ut etiam secundum percussorem, esse irregularem. Ratio item mihi est manifesta, quia tunc mors non solum sequitur ex hoc secundo vulnere, verum etiam ex primo; duo enim vulnera lethali actione communi concurrunt ad eandem mortem inferendam, vel cerè accelerandam.

7. Quod si fingas casum rarissimum, quo certus sis, mortem ex intervallo secutam à solo secundo vulnere accidisse, libens dabo, secundum tantummodo percussorem esse irregularem. Certus, inquam, sis, nam, si adit dubium ex cuius vulnere percussus occubuerit, utiq; eritis irregulares, propter doctrinam toties a replicatam, quemlibet debere, ut irregularem in facto dubio homicidij se gerere.

a Ex C. Significatio a. de homic.

II. CASUS.

Plures eundem leviter vulnerantes.

8. Titius, Caius, Sempronius; sive mutuo consilio, sive separatim vulneraverunt Antonium, singuli leviter. Sed Antonius, sive ob feriam ex dictis vulneribus supervenientem, sive ex multo sanguine ex iisdem vulneribus, licet levibus, effuso, diem suum obiit. Omnes ne sunt irregulares?

9. Respondeo. Omnes, b quia certum est, omnes vulnerasse, & certum est ex illis vulneribus, veluti agmine facto, ex multis concausis, Antonium fuisse interemptum.

b Sumr. de Consid. 45. §. 3. n. 9. Sayr. de Cons. l. 7. c. 4. n. 14. lo. Prop. 9. §. de Irreg. du. 8. n. 59.

III. CASUS.

Plures, qua graviter vulnerantes, qua leviter.

10. Plures aggredientes Antonium, illum vulnerant, partim graviter, partim leviter, cum appareat unum, vel alterum fuisse vulnus lethale; non apparet tamen à quo illud processit. Suntne Irregulares omnes?

11. Respondeo. Omnes pari modo esse Irregulares, quia omnes pariter sunt dubii de facto Homicidij.

12. Quid, si Titius unus ex his est certus non inflixisse lethale vulnus?

Respondeo. Si aggressio fuit ex compacto cum

cum aliis, vel eis auxilium Titius præbuit ad occidendum, erit, & ipse Titius Irregularis, si quidem audacior ex comitatu factus est ille, qui lethaliter percussit. At, si hæc abfuerint, & certus sis, te nullo modo concurrisse ad mortem, non est caput, unde dicaris Irregularis. Dico (nullo modo) nam cæterum, ut num. 6. & 7. dixi, communiter mors sequitur ex actione communi omnium vulnerum. Quare si tu aliquo tandem modo, licet leviter, vulnerasti, Irregularitatem non esse gestisti. Relege ibi dicta.

IV. CASUS.

Quando leve vulnus causa est, ut alter graviter feriat.

13 Ego leviter Petrum vulneravi, sed deinde graviter eundem vulneravi superveniens Titius ex eo, quod Petrus à meo vulnere debilitatus fuisset, nec potuit, nec se à Titio defendere, erone Irregularis, quandoquidem jam Titius mortuus est?

Respondeo. Si nullum commune consilium cum Titio habuisti de Petro vulnerando, nec de eodem Titio superventuro cogitasti, vel ullo modo dubitasti, Reus Irregularitatis non eris, quia omnino præter opinionem, consentumque tuum factum est homicidium. At, si communicato consilio, eris, ut patet ex dictis: ut etiam eris, si, quamvis, nec communicato consilio, nec morte directè intenta, prævidisti tamen, sed non periculum præcavisti, vel, si præcaveri non poterat, ab opere non desististi, ut etiam ex toties dictis patet. Lege Coninch, & aliosque. Adverte, hic etiam locum habere doctri nam numero sexto, & septimo allatam, puta, an statim, an ex intervallo Petrus obierit.

2 Coninch. de Sac. d. 18 dub. 8. n. 70. Sayr. l. c. n. 15. Farin. Frag. p. 2. V. Irreg. n. 454.

V. CASUS.

Quando leve vulnere supervenit alia moris causa.

14 Ego idem, qui Petrum leviter, seu certe non lethaliter vulneravi, jam nunc certo scio, ipsum Petrum diem suum obisse ex imperitia, vel malitia Medici, vel ex ipsius Petri intemperantia (quod certe, non nisi ab experto, omnibus conjecturis expensis, definiri posse non ignoro) sumne ego Irregularis?

15. Respondeo. Tuum vulnus potuit esse non

letale, & ejus generis, ut facili negotio, nulla, vel satis modica curatione sanari poterit. Sanè tunc ne a te habeas pro irregulari, quia sic tota causa mortis fuit à Medico, vel ab ipso infirmo. At, si dictum vulnus fuit ejus generis, ut diligenti curatione opus fuerit, ut sanaretur, ego cum aliis te habeo pro irregulari, quia quamvis periculum mortis incederit cursu temporis, vel ob aliam rationem ductam à Medico, vel infirmo, tamen regulariter tunc præsumi, seu censeri debet, ipsum tuum vulnus simul cum prædicta alia causa, communi actione, mortem vulnerato attulisse. Dixi (regulariter) nam secus idem dic, quod modo in simili dictum est numero septimo.

VI. CASUS.

Dans, vel vendens arma, vel similia.

16. Titius vendit, vel præbet arma, Equum, Socios, Victualia Caio volenti quempiam occidere, et tunc, eo occiso, non solum Caius, verum etiam Titius irregularis?

17. Respondeo, cum necessaria distinctione. Si hæc præbeat ad finem occidendi, etiam si sine illis Caius iturus esset ad hominem illum occidendum, immo etiam si illis usus non esset, sed tamen ex illis audacior fuit, & promptior ad occisionem patranda, irregularis erit etiam Titius, quia jam est causa homicidii voluntarii. At, si præbuit, nihil mali intendens, & nihil de illa occisione sciens, nihilque suspicans, nullo modo erit irregularis, quia tunc nulla ratione ipse concurrat ad occisionem. Quid si suspicās, at non intendens? Dicam mox numero 20.

18. Ex dictis fit, ut irregularis sit etiam prædictus Titius, si solum dederit arma defensiva, Galeam, Clypeum, Loricam, nam temper ex illis fit audacior homo ad ejusmodi prava facinora, ita Bonacina b cum aliis. Hurtadus c dicit, solum tunc Titium prædictum fore Irregularem, quando præbendo Caio arma, intendit homicidium alterius, secus non item: Cum enim (inquit) his possit Caius bene, vel male uti, imputabitur mors non Titio, sed uni Caio. Verum non est audiendus, nam ratio ducta ab securitate, quam concepit Caius, nimis clarè ostendit, imputari etiam homicidium ipsi Titio securitate præbenti.

19. Contra, ex iisdem dictis fit, ut, si arma, vel quæcunque alia data Caio nihil profus concurrant ad occisionem, nec animosiores illum

a Dico, 4. n. 2. 10. Castrop. de Cons. d. 6. p. 15. b. 5. n. 5. c. 10. L. 1. §. 1. Hur. Suar. Coninch.

b Bonacina. c Hurtadus. d. 1. §. 1. n. 11. de Irreg. l. 1. §. 1. n. 11. §. 1. n. 11.

bul. de Irreg. l. 1. §. 1. n. 11.

reddant, nec alio ullo modo Caium adjuvent, sit, inquam, ut nullum sit caput, cur debeat Titius Irregularitate puniri.

20. Prædicta illustrabit sequens casus de sciente, non tamen intendente, Petrus à me Mercatore gladiatorum, scolorum, medicamentorum, vel similibus, quibus quis uti potest bene, vel male, emit gladium, vel medicamentum violentum, ut aliquem occidat, idque ego prævideo, sed non intendo, sumne Irregularis, si re ipsa sequatur occisio? (Sed non intendo) dixi, nam, si intendo, me esse Irregulari-tem; jam ex dictis scio.

21. Respondeo. Si tu prævides, vel suspicaris, Petrum emere gladium, vel medicamentum illud ad aliquem determinatè occidendum, v.g. ad occidendum suum inimicum, vel uxorem suam deprehensam forètè in adulterio; non possum te excusare ab homicidio, & ab Irregularitate, quicquid excuset Hurtad, b debebas enim non vendere, ne homicidæ contra Justitiam (nec solum contra Caritatem, ut perit Hurtadus) cooperare is. At, si solù prævideas, vel suspicaris, Petrum emere gladium ad occidendum indeterminatè, ut esset, si emeret v.g. ad bellum injustum committendum, non videris tu esse causa proxima occisionis forètè sequuturæ; in illa enim tanta indeterminatione occisionis potes probabiliter tibi persuadere à gladio à te vendito nullum fuisse injustè occisum. Dixi (ad bellum injustum) nam ad bellum justum, cum nullo modo tunc pecces, non eris Irregularis.

22. Si indeterminatio sit modica, ut, si prævideres, ementem à te gladium velle occidere aliquem ex suis inimicis, valde dubito de tua Irregularitate, quia videris tunc esse causa proxima; quicquid in contrarium colligatur ex Hurtado loco citato.

23. Si tu compellas Mercatorem, ut vendat gladium v.g. dicto Petro volenti occidere dictam v.g. uxorem, te esse Irregulari-tem secuta uxoris morte, non vero Mercatorem, putat P. Prates, quia tunc totus mortalitatis concursus, seu moralis causa occisionis refunditur in te cogentem, non vero in Mercatorem coactum. Hæc doctrina sic absolutè prolata difficilis est, nisi coactio tanta sit, ut Mercator ad vitandam v.g. mortem suam, vel grave damnum cogatur vendere, tunc enim sicuti excusatur a peccato cooperationis homicidii à Petro patrandi, ita & ab Irregularitate; at, si tanta non sit coactio,

sed sit metus levis mali, non effugiet Irregularitatem, ut dixi cap. quarto, paragr. quarto, numero duodecimo.

VII. CASUS.

Pœnitentem mortis causam dedisse.

24. Venenum propinavi meo adversario, vel illum lethaliter vulneravi; sed antequam is moreretur, valde me per contritionem pœnituit facti, immo antidota, & medicamenta diligentissime adhibui, ut mortem effugeret; mortuus est tamen; sumne Irregularis?

25. Respondeo. Utique es, quia ejusmodi pœnitentia coram Deo tuam delevit culpam, non vero abstat dispositionem Ecclesiæ volentis Homicidas ab altari repellere. Lege Suar. & aliosque.

VIII. CASUS.

Associantes Occidentem. &c.

26. Auxilium præbui, astiti, associavi eum, qui inimicum interfecit. Sumne Irregularis?

Respondeo. Si auxilium, assistentia, associatio non est causa efficax, & propinqua occisionis, non inducit Irregularitatem; si sit efficax, & propinqua, sanè inducet. Posterioris modi erit, quando homicida sine eo auxilio non occidisset, vel non tam celeriter, vel non tam audacter, vel non tam securè, nam, si nihil horum, modi erit prioris.

27. Atque hinc fit, ut, si tu adsis in rixa, qua tuus amicus rixatur cum suo adversario, sed nesciatur id à tuo dicto amico, cum tua præsentia nihil addat, ut supponimus, nihil de Irregularitatis pœna tibi timendum erit; si ille suum adversarium interficiat. Contra, b si te ostendas, unde aliquid animi addatur amico rixanti, quis tunc ab Irregularitate te liberabit?

28. Illud, quod docet Henriquez c cum aliis approbare, non valeo. Si Pater, inquit, associet Filium rixantem ad finem, ne filius periclitetur, non erit Pater Irregularis, si filius aliquem occidat, quia tunc Pater operam dat rei licite; id, inquam, approbare, non a valeo; dum enim Filius rixans videt præsentem Patrem, non potest ab ejus præsentia non audacior fieri, atque ad eo opera hæc Patris non fieri illicita in materia Justitiæ. Idem dic de amico, idemque de famulo cit.

Diana, p. 2. 1. 10
Cens. d.
Suar. de
Cens. d. 44
se. 3. n. 5.
Connch. d.
18. dub. 8.
n. 65. Fill.
tr 20. c. 20
c. 7. 2.
b Sayr de
Cens. l. 7. c.
4. n. 11 lo.
Prap. d. 5. de
Irreg. du. 8.
n. 65. Vgol.
de Irreg. c.
17. § 1.
c Henr. A.
v la Nau.
citatæ
Diana p. 4.
tr. 2. ref. 17
d lo. Prap.
loco cit.

alla Sayr
Cens. d.
18. dub. 8.
n. 65. Fill.
tr 20. c. 20
c. 7. 2.

a Suar. de
Cens. d. 44
se. 3. n. 5.
Connch. d.
18. dub. 8.
n. 65. Fill.
tr 20. c. 20
c. 7. 2.

b Sayr de
Cens. l. 7. c.
4. n. 11 lo.
Prap. d. 5. de
Irreg. du. 8.
n. 65. Vgol.
de Irreg. c.
17. § 1.
c Henr. A.
v la Nau.
citatæ
Diana p. 4.
tr. 2. ref. 17
d lo. Prap.
loco cit.

lo associantibus, nisi hi essent adeo debiles, si-
ve Senes, siue Pueri, ut clarè appareat, associa-
tionem esse ad obsequia non facientia ad rixam.

IX. CASUS.

Occidens unum pro altero.

a L. 5. in 27. De hoc ita *a* alibi docui. Qui dicunt
Dec. c. 4. §. homicidium unius Clerici pro alio parere ex-
3. n. 55. communicationem, dicunt, & parere Irregu-
b Ita Col- laritatem ex delicto; jam enim tunc voluit ho-
lig. ex Fra- mo occidere hominem. At, qui negant, parere
goso de Re- Excommunicationem, negant, parere Irregu-
pub. Christo laritatem, *b* &c.
T. 2. l. 1. d. 2. *Et paulo post.* Sane Farinac. *c* affert declara-
§. 1. nu. 36. tionem Cardinalium, quod mandans occidere
c Farin. in Petrum, si Mandatarius occidat Joannem, non
A. T. decla- incurrit Mandans in Irregularitatem. At certè
rat. fol. 41. par videtur ratio in Casu nostro. Ultraque sen-
col. 1. fno, tentia probabilitatis fines videtur attingere.
Et affertur 30 Hæc ibi docui. Adde nunc illud: Si
à Fragofo quis cognovit, vel dubitavit, in aliquo loco
apud Dia- latere hominem quempiam, nesciens esse hunc
nam p. 9. ar. vel illum, nec sufficienter cavet, ne homo oc-
A. re. 31. fi- cideretur, & tamen occidit, Irregularem eum
no. fore per omnes, notat castropalaus, *e* quia
d Castrop. tunc jam is voluit hominem occidere, & de
de Conf. d. facto occidit; non ita fuit in præcedente casu;
6. p. 15. §. 5. in eo enim occidens volebat interficere Petrum
n. 4. determinate, non vero hominem quemcun-
que. Cum ergo Petrum non interfecerit, inter-
fecerit autem prorsus sine ulla deliberatione
Paulum, non est mirum, si probabile esse di-
ximus, occidentem tunc excusari ab Irregula-
ritate.

§. VIII.

De Irregularitate ex Homicidio voluntario com-
missio moraliter, id est, orto ex Consilio,
mandato, &c.

c C. Sicut SI mandes, homicidium fieri, vel ad illud
dignum §. Consilium des, exhorteris, suadeas, mo-
Illi ibiq. neas, consentias, uno verbo, quomodo cun-
Doctores. que moraliter coopereris, unde occisio aliqua
sequatur, eris sine dubitatione Irregularis ex
homicidio per concursum positivum à te dire-
ctè, & voluntariè commissum (de casuali enim
dictum est supra §. 3.) Ratio est expressus *d*
Textus extendens Irregularitatem ex homici-
dio ad cooperantes ad illud,

2. Hinc, si Titio affecto injuria dicas: *Ve-*
leges nobilitum statuerunt, immitti existimati-
onem viri ingenui, nisi ultione deleatur injuria,
Si mulieri referenti, se ex te concepisse, tu ip-
sam doceas, hoc, vel illo pharmaco solere ex-
pelli fortum animatum. Si Antonio mandan-
ti occisionem, sui adversarii, tu eum instruas
de modo, quo possit adversarius imparatus, vel
occulrè, vel per insidias occidi. Hinc, inquam,
fit, ut secuta ex vi prædictorum verborum oc-
cisione, tu in Irregularitatem incidas; prædi-
ctis enim loquendi modis moralis causa homi-
cidij es,

3. Quæres Primo. Si cui v. g. Titio, consi-
lium, mandatum, concessum, &c. dem, ut Pe-
trum occidat, quia v. g. me dictus Petrus gravi
affectu injuria: Sed deinde dictus Titius affectus
simili gravi injuria ab eodem Petro, Petrum
occidat, ero etiam ego Irregularis?

4. Respondeo, non eris, si tuus consensus
nihil operatus est, tuis, si concausa fuit cum
Titio, vel ad occisionem patranda, vel ad
patranda promptius, & obstinatius. Patet ex
dictis. An autem fueris concausa, ex circum-
stantijs est à prudenti colligendum. Quid si id
dubium fuerit? Respondeo. De hoc dixi *cap.*
quinto, paragr. unico.

5. Quæres Secundo. Ita Casar ex meo consi-
lio, mandato, consensu, &c. occidit Brutum, ut,
si ego occisionem non suavissem, certo suavisset
alius; Ego ne Irregularis ero?

Respondeo. Quicquid sit, quoad alios effe-
ctus, certè loquendo de Irregularitate, per hoc,
quod alius suavisset, non effugere potes Irregu-
laritatem, quia tu nunc de facto moraliter ad
occisionem concurristi, Et sicut, si tu aliquem
physicè occideres quem etiam, te non occiden-
te, occideret alius, non vitares Irregularitatem,
ita, si moraliter occidisti.

De Irregularitate ex mandato.

6. Percurramus separatim, & in particulari
cooperationem ex mandato, & ex consilio,
quæ sunt præcipua capita positivi concursus
moralis; juxta horum doctrinam facile judicium
feres de alijs capitibus monitionis, suasionis, ex-
hortationis, &c. Nisi etiam velimus dicere, &
fortè ita est, omnem moralem concursum ad al-
terum ex his duobus reduci. Cum enim in eo
differat mandatum à consilio, quod mandatum
datur in gratiam Mandantis, consilium vero in
gratiam eius, cui consilium præbetur, si moncas
suadeas,

suadeas, roges, consentias, &c. ut fiat homicidium tuum commodum, dicitur illud fieri ex tuo mandato, si eadem facias, ut fuit homicidium, in commodum alterius, fieri illud dicitur ex tuo consilio. Scite id confirmat his verbis Bartolus. *a* Mandator dicitur ille, qui mandat delictum committi. *Propter se ipsum*, Mandatorem, & ad satisfaciendum voluntati suae. *Persuasor* dicitur ille, qui persuadet aliquid propter ipsum, cui fit persuasio, & ideo non curat, quibus verbis utatur, si ve dicat mando, sive quibus, sive quoque verbis. Haec Bartolus.

1. Bart. l. si mand. no. 2. de h. iur.

7. Jam vero de mandato hic loquentes, discernamus quatuor certa ab incertis item quatuor, sed praeterea ne omittas relegere, quae sunt §. 3. de concuss. moral. ad homicidium casuale prolata sunt, multa enim ibi dicta ad ea, quae hic disputantur, maxime faciunt.

8. Certum est Primo, te fore Irregularem, etiam si Mandatarius non servet modum, quem tu praescripsisti in occisione facienda: sufficit, si occidi tuum inimicum in agro, media seculi explosione, vel ex veneno, tali, vel tali die; ille vero occidit domi, gladio, alia die. Ratio est manifesta, quia tua iussio substantiam posuit mortis.

9. Certum est Secundo, si Mandatum sufficienter revocasti, & revocatio inno. vit Mandatario, ipse autem nihilominus occidit, te non esse Irregularem, quia revocatio mandato; quod sciat Mandatarius, nihil tui consensus in ipso remanet. Idque verum censeo, etiam si fide, & solis verbis, sed tamen sufficientibus, revocasti. Quando enim eiusmodi fideio non innotescit Mandatario (ut semper hic supponendum est) ipsa verba externa satis sunt apta ad extinguendum tuum mandatum: Si revocatio tui mandati non pervenit ad Mandatarium, te fore Irregularem, ne sit dubium, quia tunc tuum mandatum veniens in Mandatario, causa est mortis alterius.

10. Certum est Tertio, te non fore Irregularem, si constet, Mandatarium ex tua iussione, nec fuisse motum ad occisionem pattandam, nec factum esse animosorem, &c.

1. Et dicitur in consuetudine de h. iur. §. 13. no. 2.

11. Certum est Quarto, te non fore Irregularem, si mandasti, ut occideretur Petrus, Mandatarius autem per errorem occidit Paulum, quia, in occisione Pauli, tu nullum contentum praebuisti. Ita declaratum fuisse à Sacra Congregatione notavi supra §. septimo, no. 29.

Ignorantia, quod mandatum fuerit exceptum.

12. Jam incertum est Primo, an sim Irregularis, si mandavi tibi, ut homicidium committeres, sed nescio, an tu hoc meum mandatum exceperis, an non, sed respueris; occidisti enim nullo dato signo mandati excepti, vel repulsi. Quare ego nescio, an tu ex meo mandato, an ex tua voluntate hominem interfeceris.

Respondet, te esse Irregularem, quia, dum mandasti homicidium, iam suspicatus es de illo, & tamen non sufficienter illud cavisti, dum mandatum non revocasti, ut debebas. Quare tenebis de mandato, nam semper de mandato quis tenetur, quando, re integra, illud expressè, vel tacitè non revocat. Ita Navarr. *a* & Jo. Prap. *b*

a Nat. in summa c. 27. n. 21. *b* Jo. Prap. q. 5. de Irreg. dub. 8. n. 63.

13. Quod si Mandatarius post multum tempus, ex nova causa, independenter à tuo mandato, occideret, vel occideret, postquam in amicitiam tu cum adversario rediisti, non est mirum, te non fore tunc Irregularem, quia per illud longum tempus, cum causa nova, vel per novam illam amicitiam à Mandatario cognitam, non praesumitur occisio facta ex tuo mandato, & per illam reconciliationem revocatum tacitè censetur tuum dictum mandatum fuisse.

Mandatarius respuens, sed postea excipiens mandatum.

14. Incertum est Secundo, An, si Mandatarius respuat tuum acceptare mandatum circa tui inimici occisionem, deinde vero, te prius nesciente, mutato animo illud acceptans, tuum inimicum occidit, an, inquam, tu sis Irregularis.

15. Respondet, si tu, audita repulsa, sufficienter mandatum revocasti, dicens v. gr. Ne ergo in hoc negotio te commisceas. Ne contra Adversarium meum aliquid agas, &c. jam tu ex ejusmodi sufficienter revocatione liber eris mandati, atque ad eam regularitatis. Si vero sufficienter non revocasti, dicens v. g. Jam te video minus animosum, inveniam alium animosorem; tunc mandati reus eris, & Irregularis, ut potè, qui mandatum sufficienter, non revocaveris.

16. Si denique nihil dixisti, nec ullum dedisti signum, quo expressam acceptare visus fueris, dico, te esse Irregularem, quia ex illo tuo silentio non censetur sufficienter revocatum esse mandatum: licet enim, qui tacet, consentire videatur, unde tu tacès visus fueris consentire re-

gulare,

pulsa, atque adeo illam acceptasse; non tamen propterea mandatum illud tuum extinctum fuit; perseveravit enim impressum in Mandatario, ex quo mandato occiso, ut hic supponimus, deinde consecuta est. Ita colligo ex Suarez, & aliis que.

a Suar. de Cens. d. 44. §. 3. n. 9. Maiol. de Irreg. l. 5. c. 48 §. 2. n. 3. Sayr. de Cens. l. 7. c. 2. n. 15.

Mandans sui mandati pœnitens.

17. Incertum est Tertio de eo, quem sui mandati pœnituit. Ego v. g. iussi, occidi Petrum, sed re integra, me valde huius pœnituit iussione, etiam facta Sacramentali Confessione tanti delicti, quia tamen admonere non potui. Mandatarium longè à me distantem, contigit ut occiso patrata ab ipso fuerit ex vi mandati. Inquiro an sim ego Irregularis?

b Suar. de Cens. d. 44. §. 3. n. 3. Less. l. 2. c. 13. d. 3. n. 17.

18. Respondeo affirmativè, quia non attenditur, ut alibi dixi, ad statum gratiæ, quem fortè nunc habes, sed ad causam homicidii, quam dedisti v. g. propinando venenum, at hic, per mandatum, licet sine tua presenti culpa non retractum, iam dedisti causam, &c. Ita communiter Doctores, b & Lessius c quidem notat, te in hoc casu incursum in excommunicationem, si fortè occisus fuit Clericus, quamvis per Pœnitentiam inveniaris in statu gratiæ, sicut etiam incurris in obligationem restitutionis, si quæ debetur ex tali homicidio.

d Prates in manu. c. de Irreg. d. 4. c. 2. §. 17. n. 12.

19. Prates d hanc Lessii doctrinam renuit admittere, agnoscat enim in hoc casu discrimen, si quidem concedit, deberi restitutionem, & incurri Irregularitatem à te, quamvis contrito, & in statu gratiæ, ac non incurri dictam excommunicationem, quia non potest intelligere, quare ratione Ecclesia velit excommunicare, seu privare communione Sanctorum illum, qui est Dei amicus. Sicuti ergo ait non afficereris excommunicatione, si invenieris iam Beatus in Cœlis, propter illam causam, puta, quia es extra statum Viatoris; ita in presenti casu, propter amicitiam, quam habes cum Deo, es incapax excommunicationis.

e Bonac. de Irreg. d. 7. q. 4. p. 8. n. 15. Grass. de effectib. Cler. off. 6. n. 30. Sayr. de Cens. l. 3. c. 26. n. 23. Silv. v. excomm. 6. n. 5. Salas 2. 2. q. 20. tr. 7. d. 6. §. 8. n. 57. f. L. 2. opusc. de Sacrif. Miss. r. 2. §. 4. n. 6.

20. Verum cum aliis Doctoribus e iudico, nullum agnosendum discrimen, dicendumque, te in prædicto casu, & obligationem restituendi, & Irregularitatem, & excommunicationem contrahere. Ratio est, quia ad terrorem alicuius, ut in simili alibi me f dixisse memini, punire, quasi invita, constringitur Mater Ecclesia, etiam amicos, ac sibi per Caritatem unitos, quando punitioni causam dederunt.

21. Ad illud, quod non potest intelligere Prates, adverto, plures esse effectus excommunicationis, ut diximus in eius tractatione, inter quos est privatio suffragiorum Ecclesiæ, prohibitio non recipiendi, nec ministrandi Sacramenta, non communicandi in humanis, & divinis cum Fidelibus, &c. Dico igitur, quoad privationem suffragiorum Ecclesiæ, mihi videri probabilis excommunicatum contritum, de quo loquimur, dictis suffragiis privari, suffragiis, inquam, nomine Ecclesiæ factis, ut alibi a explicuimus, nam debemus hic abstrahere ab ea quæstione, in quo nam consistat Communicatio Sanctorum, de qua in Symbolo Fidei mentio fit. Atentiam, ut ibidem dixi, est probabilis, non privari. Quare in hoc peculiari effectu non multum repugno contra Prates. Verum quoad alios effectus excommunicationis externos, puta non recipiendi, nec ministrandi Sacramenta, non communicandi in humanis, & in divinis, non participandi sepulturam Ecclesiasticam, &c. non audeo dicere, esse probabile, excommunicatum contritum his non affici, sic enim facile eluderetur vis excommunicationis, cum quilibet facile se esse contritum persuadere posset, & sic se prædictis actionibus commiscere. Lege Salas l. c.

a L. 2. opusc. de Sacr. Miss. l. c.

b Suar. de Cens. d. 45. §. 4. n. 5. Turr. l. 3. de Cens. d. 64. d. n. 3. Gaj. Har. de Irreg. d. 2. d. §. 6. n. 24. Corinti. us apud Dian. p. 4. tr. 2. r. 14. c. Honor. l. 14. c. 16. n. 2. Sayr. l. 7. c. 2. n. 14. dicitur, huiusmodi mandatum, prohibendo expresse, ne Titius Caium interimeret; is tamen in sua pertinacia persistens; ad occisionem, me quidem sciente, sed non consentiente, processit: et tunc ego Irregularis?

Pertinacia Mandatarii nolentia acceptare revocationem Mandati.

22. Incertum est Quarto, de eo casu, in quo intercedit pertinacia Mandatarii. Ego v. g. mandavi Titio, ut occideret Cajum adventarium meum, sed deinde disertis verbis revocavi iusmodi mandatum, prohibendo expresse, ne Titius Caium interimeret; is tamen in sua pertinacia persistens; ad occisionem, me quidem sciente, sed non consentiente, processit: et tunc ego Irregularis?

b Suar. de Cens. d. 45. §. 4. n. 5. Turr. l. 3. de Cens. d. 64. d. n. 3. Gaj. Har. de Irreg. d. 2. d. §. 6. n. 24. Corinti. us apud Dian. p. 4. tr. 2. r. 14. c. Honor. l. 14. c. 16. n. 2. Sayr. l. 7. c. 2. n. 14. dicitur, huiusmodi mandatum, prohibendo expresse, ne Titius Caium interimeret; is tamen in sua pertinacia persistens; ad occisionem, me quidem sciente, sed non consentiente, processit: et tunc ego Irregularis?

23. Respondeo, Te Irregularem nonnulli pronuntiant, si id sciendo non admoneras Caium de suo periculo, cum possis, saltem per alium, quia secus ex vi tui mandati occideret Caius. Verum puto cum aliis, e te non fore Irregularem, quia in tanta pertinacia Mandatarii, negandum est, occisionem fuisse secutam ex vi tui mandati; secuta enim est ex obstinata voluntate Mandatarii, solum remore, & accidentaliter te habente. Vide, quæ dicam mox numero 34. Quare licet in te adsit obligatio Caritatis, ut, si possis sine tuo magno periculo, Caium admone-

neris

vere perfidum hominem, & juxta leges prudentiæ, & veluti in genere, ne, contra, Caius occidat Titium, vel quid simile damnum eveniat; tamen, quia ad id non obligaris ex Justitia; jam enim mandatum sufficienter ex parte tua revocasti, sed solum, si non admoneas, pecces contra Caritatem, non eris Irregularis, ut supra de peccante solum contra Caritatem universali dicitur dictum est.

Quatuor Casus similes prædicto.

24. Prædicto casui videtur affinis ille, quo mandans revocat quidem scilicet mandatum, sed mandatarius putans Mandantem non loqui serio, & ex animo, adhuc occidit hominem ex vi mandati, quod perseverare ipse putat. Affinis etiam est ille, quo Mandatarius acceptat revocationem, sed deinde oblitus talis revocationis, hominem occidit ex vi mandati accepti ante revocationem. Affinis est, & ille, quo mandans penitentia ductus sui mandati, non potest propter distantiam v. g. admonere Mandatarium de revocatione, potuit tamen admonere ipsum occidendum, ut sibi caveat, & tamen non admonet. Affinis, & ille, quo Mandatarius propter distractionem mentis, vel aliud, non percipit revocationem Mandantis.

Delogo. 13. de iust. 202.

25. Delugosa aut sibi videri in his quatuor casibus, secuta alterius morte, incurri a Mandante obligationem restitutionis, unde colligi posset, eum sentire, incurri etiam Irregularitatem; siquidem eadem culpa contra Justitiam in homicidio parit utrumque onus, & restitutionis, & Irregularitatis. Et quidem ita mihi videtur, quia, in omnibus his prædictis casibus, alterius occisio à tuo tandem mandato consequitur.

De Irregularitate ex consilio, seu suasione.

26. Multa, quæ in hac materia ad mandatum pertinent, pertinent ad consiliū, & quæ ad hoc, ad illud: ut propterea eadem doctrina proportionaliter sit mutuo utrisque accommodanda, sed adhuc sunt addenda, quæ sequuntur.

Suadeo, ut alio modo, ac volebas, occidas.

27. Suadeo tibi, ut interficias Antonium alio modo, quam illo, quo intendebas. Intendebas *Tamburinum de Sacramento.*

enim gladio, ego suasi, ut faceres veneno, vel contra; Reus ne sum Irregularitatis, secuta Antonii morte?

28. Respondeo, esse distinguendum; Si enim modus à te propositus facit occisionem celerio-rem, vel occidentem reddit animosior em, non effugies Irregularitatem; Si hæc, vel similia non adsint, effugies. Ratio est, quia Irregularitas solum incurritur, quando concurrit actio, seu suasio ad ipsam substantiam occisionis, vel ad eundem accelerationem.

29. Quære, si tibi suadeam, ut fiat occisio diverso quidem modo, quo volebas, sed, qui non afferat occisionem celerio-rem, nec te faciat audacior em, non video, unde Irregularitas mihi oriri in dicta suppositione possit.

Hinc, si tibi quis suadeat, ut occidas eras, quem volebas omnino hodie, non incurret Irregularitatem, quia sic potius conservat pro alio, quo tempore vitæ alterius, quam aufert posito semper, quod mors crastina non inferatur animosius ex illius consilio, quàm inferretur hodie.

Leges Di. an. p. 11. 17. 87. 42.

30. Quid si suadeam, ut occidas mitiorem morte, quæ sit celerior? Volebas v. g. occidere maleficio gravia tormenta afferente per annos: ego suasi, ut gladio occideres statim: Volebas confundere paulatim singula membra, ego suasi, ut occideres unico vulnere præcordiorum, &c.

31. Respondeo, Si id motus Caritate facias, Reum Irregularitatis facere non audeo, quia Pia Mater Ecclesia non videtur velle, tam acri poena punire consilium de minori malo, quod, ut alibi diximus, bonum quid est, Relege locum; ubi monuimus, quamvis non possis cooperari adjuvando malefactorem ad ipsa minus malum, v. g. ad verberatione loco occisionis; posse tamē suadere, ut potius quis verberet suum inimicum, quàm, ut occidat, confirmatur qui passim Doctores, & propter dictam rationem, asserunt, non incurere, nec excommunicacionem, nec Irregularitatem eum, qui suadet volenti occidere Clericum, ut potius eum verberet, vel ut potius mutilet, Ita igitur in casu nostro.

b. l. 5. in Decal. 1. 5. §. 4. an. 6.

32. Si vero suadeas malo fine, ut esset v. gr. quia vis, quantocius potes, turum inimicum extingui, vel occisi hæreditate potiri &c. te Irregularem facio, quia usui tibi esse non potest excusatio ducta ab intentione piæ Matris Ecclesie jam dicta.

c. Suar de Cons. d. 48. §. 3. n. 6. 3. Arila de Cons. p. 7. d. 6. §. 2. d. 3. concl. 1. Sayr. de Cons. l. 7. c. 3. n. 1. Dia. p. 4. 17. 2. re. 13. fine.

33. Si denique id suadeas motus sine indifferenti v. gr. ne is, qui occidit, incidat in manus Judicum, vel quid simile, non audeo te immu-

nem ab Irregularitate pronuntiare, quia non audeo interpretari, ad hunc etiā casum se extendere prædictam piæ Matris Ecclesiæ intentionem.

Pertinacia nolentis acceptare revocationem Consilij.

34. Suasi tibi multis usus rationibus, ut interficeres Antonium, sed deinde revocavi, omni, quo potui, conatu, hoc consilium, rationes, quibus innitebatur consilium, infirmando; Tu vero animo obfirmato retinens mente rationes quas proposueram, non mihi acquiescis, sed hominem occidis. Erone ego Irregularis?

Respondeo, id disertè explicui in a Decal. judicans, utrumque probabile, puta, te fore, teque non fore Irregularem.

Consilium de non appellando.

35. Quidam damnatus ad mortem intendebat ad Superiorem Judicem appellare: ego autem illi per meum consilium suasi, ne appellaret, unde ipse saltem citus, quam si appellasset, mortem subiit, Sumne ego Irregularis?

36. Respondeo. Te Irregularitatis damnat Henriquez, Sayr. Corneio, Gibalinus, Diana apud Leandrum. b Ipse tamen Leander distinguit: si tu ex Ministris Justitiæ es, v. gr. Judex, Capitaneus, &c. incurris Irregularitatem ex defectu lenitatis; si vero persona es privata, v. gr. Confessarius, Theologus, &c. non incurris. Ratio est, inquit, quia Ministri solum Justitiæ incidunt in Irregularitatem ex defectu lenitatis, eo modo, quo etiam nos aliquanto post explicabimus: Irregularitatem autem ex delicto solum incurunt ij, qui delinquent, occidendo, vel mortem accelerando, quales non sunt prædicti Confessarius, & Theologus, vel similes, qui solum consilium dare, supponuntur, non vero cogere.

37. Ego non omni ex parte assentior huic Leandri doctrinæ. Non primæ parti distinctionis: potuit enim Judex ille, vel Capitaneus persuadere omissionem appellationis non ut Judex sed ut privata persona, eo modo, quo consilium dare solet Theologus. De hoc ergo casu ita discurrendum tunc erit de Judice, vel Capitaneus, sicuti de personis privatis, Theologo, Confessario, &c. de quibus mox. Non secundæ, quia si Confessarius, & Theologus imprudenter darent consilium, delinquerent, atque adeo

accelerarent mortem injustè, unde effugere Irregularitatem non possent.

38. Dico igitur Ministrum Justitiæ, si, ut Minister prædictam omissionem appellationis, justè persuadeat, certum est, incurere Irregularitatem ex defectu lenitatis. Verum tum dictus Minister dans consilium, ut privata persona, tum dictus Theologus, & Confessarius suadentes Appellationis omissionem, si moveantur ad suadendum ex bonis, & rationabilibus motivis quod certè occurrere posset, quando Appellatio esset frivola, & perniciosa, non incurretur Irregularitas ex delicto, quia non peccatur, nec Irregularitas ex defectu, quia, ut sic non sunt Justitiæ Ministri, nec Milites in bello: justè, Si vero temerè, & sine ratione Appellationem removeant, etiam si non cogant, peccant. Quare ergo acceleratæ mortis Rei, & consequenter Irregulares non sint?

Consilium mortis propter bonum publicum.

39. Consilium dedi Petro, ut se exponeret periculo mortis pro bono publico, vel privato, cui se exponere licitè poterat, occisus est, & ego de mea Irregularitate ambigo.

Respondeo ne, quæso, ambigas, sed certo feias, te non esse Irregularem propter rationem valde similem ei, quæ dicta est numero 30. ut item quid simile dictum est *paragrapheo tertio, num. 13.*

De dubio in prædictis remissivè.

40. De hoc locutus sum satis in Superioribus, puta *cap. 5. §. unico.*

De Irregularitate ex Ratihabitione, seu Approbatione Homicidii.

41. De hac breviter, sed quantum, sufficit, alibi b dixi, & latè habes apud Gibalinum, e alioquo ab ipso citatos.

§. IX.

An contrahatur Irregularitas, quando quis negatvè se habet ad alterius mortem?

I. Diximus nuper, d'omittèrem facere, quod quis debet ex Justitia, ex qua omissione sequa-

a L. 6. in
Dec. c. 4. §.
3. n. 3. & 4.
Adde non
fore doceri
cum mul-
tis à Gibal-
do de Censur.
disp. 5. q. 3.
n. 26.

b Leandr.
tr. 2. d. 7. de
Irreg. q. 35.

b Gibal. de
Irreg. c. 4.
q. 2. n. 19.
b L. 1. de
Dec. c. 4. §.
3. n. 7.
e Gibalin.
de Irreg. l.
4. q. 1. n. 49

sequatur mors alicujus, fore Irregularem, omitterem vero facere, quod quis debet ex Caritate, unde similis mors sequatur, Irregularem non fore. Admonui tamen Gasp, Hurtadum, aliosq; quibus nunc adde Leandrum, a censere etiam illum, qui omittit ex Justitia, non fore Irregularem, atque addidi, & huc explicandum remisi, ut hæc sententia sit probabilis, dictam omissionem debere esse puram. Quare, quænam sit hæc puritas, hic enodandum venit.

2. Illa est omisio pura, cui nullus adjungitur actus positivus: illa autem non pura, cui positivus aliquis actus adjungitur. Exemplis res evadat clarissima.

Exempla pura omissionis.

3. Titius est Prætor Urbis, vel Custos Viarum, vel Dux exercitus, vel pretio conductus, vel ex consanguinitate obligatus, sive ex Caritate, sive ex Justitia ad defendendos suos: Verum in occasione aliqua illos nequaquam defendit, unde permittit aliquem ex his occidi. Peccat quidem graviter, sed non est Irregularis, quia hæc est mera omisio, cui non adnectitur ullus actus positivus. Idemque aliqui dicunt esse, etiam si dolo, & scienter illa mera permissio fiat, quia id non extrahit permissionem ab esse puro negativo, cui soli nequaquam Irregularitatem adnexerunt Canoncs, ut supra dixit hæc probabilis sententia.

4. Medicus, Nauclerus, Advocatus, Procurator, quamvis ipsi conducti fuerint, si nihil agendo, sive ob imperitiam, sive ob odium, perire sinant ægrotum, Navim, Clientem, non incidunt ex hac probabili sententia in Irregularitatem, licet peccent contra Justitiam. Quare Medicus, v. g. qui jam fortasse habuit, ante, pretium sui laboris suscipiendi, sive deinde curam Infirmi suscipere nolit, sive, ea suscepta, illam non exhibeat, sive urgentiore tempore deserat, unde moriatur Infirmus, peccabit quidem contra Justitiam, ut dixi, sed ex hoc peccato Irregularitatem propter ejusmodi puram omissionem, non contrahet. Ita præter citatos Valerius, & alique.

5. Judex capite damnavit tuum fratrem, sed si aliquam pecuniam offeras, is liberabitur, Grassator filium tuum inclusum apud se retinet, teque per internuntium monet, ut ei aliquot aureos mittas, secus filium occidet, Turca, vel Hostis tuum Patrem captivum interficere intendit, nisi tu illius mortem competenti pecu-

nia redimas, verum tu prædictas pecunias numerare negligis, vel omittis, non eris a (quia hæc est omisio pura) Irregularis, illorum morte secuta, etiam si supponamus ex Justitia te debere illas pecunias numerare. Dico (si supponamus) nam de hac b te alibi a me dictum est satis.

6. Inquires hic. Si Petrus tibi suadeat, ut prædictas pecunias ex Justitia debitas non numeres, erit Petrus, morte secuta, Irregularis? Idem quæri potest, si Petrus tibi suadeat, ne defendas aliquem quem defendere tenentis, vel, ne tu dives des elemosinam egeno, qui præ fame perit, vel, ne tu Medicus cures Infirmum, vel, ne tu molitionem mortis alicujus reveles, &c.

7. Respondeo, non esse, putat Ugolinus, e quia sicuti non es Irregularis tu, qui es principalis, & non numeras illam pecuniam, vel ad illas actiones pure negativè te habes, ita, & Petrus, qui hæc suadet. Verum non est audiendus, si suasio Petri fuit causa, ut v. g. pecunia illa non mitteretur. Ratio est, quia tunc mors illa merito tribuitur Petro dissuadenti; cum enim is non negativè se habeat (ut te habes tu, qui non mittis) sed maximè positivè per actum persuadendi, incurrit in Irregularitatem adnexam ex Sacris Canonibus actui positivo, ut modo diximus, & mox in exemplis jam ponendis clarius videbis.

8. Objicis. Mirum est, Petrum, qui se remotius habet ad mortem prædictorum, incidere in Irregularitatem, non vero te, qui immediatius.

9. Respondeo, non esse mirum, quia Petrus positivè se habet, cui actioni Sacri Canoncs conjunxerunt Irregularitatem; tu vero nihil agis, cui omissioni non est ab iisdem Sacris Canonibus ulla Irregularitas adjuncta.

10. Illud tamen adverte, si Petrus id persuasit bono fine v. g. ne Judicis justa sententia pecuniis impeditur, ne Grassatores, ad ejusmodi lucra extorquenda, assuescerent, nec hostes illa pecunia fortiores evaderent, Petrum non fore Irregularem, quia non est putandum, ecclesiam voluisse sub tanta poena recta & rationabilia consilia prohibere, ut in simili dictum est sæpè. Nam propterea, nec Irregularem fore, puto eum, qui deterreret amicum, ne à manibus Satellitum eriperet illum, qui damnatus ducitur ad mortem, quando id faceret, ne impeditur actus Justitiæ, vel ne amicus sic incidere in aliquod propriæ vitæ periculum.

c Vgol. ib. cui adhe- ret Leand. de Irreg. d. 10. q. 94. & seq.

Exempla omissionis non pura, id est, actus alicuius adiuncta.

11. Notarius, Procurator, vel quicumque alius habet scripturam, qua visa, quis à morte liberaretur, ad vertens autem, eam perquiri ad dictum hominem salvandum, ipse eam non solum non profert, seu non ostendit, nam sic esset ommissio pura, de qua in præcedentibus numeris dictum est, verum etiam illam occultat, vel alio transfert, ut inveniri non valeat, vel lacerat, vel comburit, vel rogatus, negat, apud se illam servari, erit morte secuta, Irregularis, quia omissioni ostendendi scripturam adiungitur actus positivus illam occultandi, lacerandi, &c.

12. Testis non solum non se sistit Judici ad testificandum in favorem alicuius, qui hoc teste defuitus capite punitus fuit; hæc enim esset pura ommissio; verum etiam rogatus dixit, se nihil scire, Irregularis est ex delicto, quia illi omissioni adiungitur hic actus positivus.

13. Amicus destinat te nuntium, ut Petrum admoneas, ipsi insidias parari à suo inimico. Tu vero non solum non admones (hæc enim esset pura ommissio, etiam si susceperis curam admonendi, & etiam si malo animo contra Petrum ipsum non admoneas) verum etiam literas, quas idem Amicus tibi consignavit ad Petrum, in quibus de istis insidiis ipsum admonebat, apud te retinisti, nec Petro reddidisti, Irregularitatem non effugies, si Petrus occidetur, quia illa retentio actus positivus est.

14. Dices: Illa susceptio curæ admonendi, nonne etiam est actus positivus? Cur ergo ommissio illi conjuncta non parit Irregularitatem?

Respondeo, quia susceptio ejusmodi, quamvis actio positiva, nimis remota se habet ad omissionem; neque enim susceptio curæ admonendi infert ullo modo mortem, sicuti, nec infert in Medico susceptio curæ infirmi, ut modo num. 4. dictum est.

15. Consultant aliqui Petrum occidere, tu assistis, tacesque, eris Irregularis, morte Petri secuta; illa enim taciturnitas in istis circumstantiis non est pura ommissio, sed, quia affert animum consultantibus, est tacitus consensus: idem resolve de assistentia amicorum, dum aliquis ex illis aliquem occidit, ipsi vero assistunt. Idemque resolve solet de Principe Ecclesiastico temporali Jurisdictione pollente, qui assistit, quamvis nihil dicat, executioni mortis, ipsa enim præsentia Principis auctoritatem dat exequentibus.

16. Mulier concepit à Petro, aitque, se vel abortum fœtus animati causare, id, quod audiens Petrus, tacet, unde mulier secuta voluntatis Petri facinus cum effectu aggressa est, fiet Irregularis Petrus propter eandem rationem numero præcedenti dictam, ut notat etiam Castropalaus.

17. Ambulat primo, quis de nocte per loca abrupta, Secundo, alius à naufraga navi ejetus jactatur in undis. Tertio, alius, per angustum pontem, flumē pertransire, tentat Quarto, alius ad tuæ domus januam confugit, quo persequente inimicum effugiat. Tu vero cum possis, nec facem præfers primo, nec secundo tabulam seu funem, nec tertio comitem te addis, nec quarto januam forte clausam aperis. Non eris Irregularis, si horum consequatur mors, quamvis ex odio ad hæc non exhibenda, mors fueris, quia hæc sunt puræ omissiones. At vero, si advertens ad eorum pericula, facem forte accensam extinguas, unde non cens primo, si tabulam, vel funem abreptum submoveas, unde non cens secundo. Si tabulata Pontis dissipas, unde noceas tertio; Si januam forte apertam claudas unde noceas quarto, Irregularis eris, postquam aliquis prædictorum pereat, quia hi sunt actus positivi. Excusæ nihilominus hunc quartum P. b. Prates, si januam claudat ob finem bonum, puta, se sua domus damnum aliquod patiat: quod certe solum intelligi debet de damno notabili, & ejus rationis, ad quod subeundum, te obligare, non præsumatur Ecclesia, jure modo dicta num. 10.

§. X.

De Irregularitate orta ex occisione facta à Ministris Justitiæ, quæ dicitur ex defectu lenitatis.

1. Occisio iusta, quantum ad nos in præsentia pertinet, vel fit à Ministris Justitiæ, vel à Militibus in bello iusto, vel ad defensionem sui. De singulis separatim; & in hoc quidem §. De Prima.

2. Conclusio certa est hæc. Judex Pontificæ inferior, qui in causa sanguinis fert sententiam justam de morte, vel mutilatione alicujus sit (certè secuta) Irregularis ex defectu lenitatis, quæ sicut in Christo. Percurre singulas clausulas.

IU.

JUDEX

Sup. 1. n. 7.
b. C. Sap. 1. q. 8. Osentent. de Clericis. ad. Manu. lib.

3. Quicumque (exipitur Summus Pontifex, qui, ut supra a vidimus, non est Irregularitati subiectus) Clericus, vel Laicus sive ordinariam, sive delegatam habeat potestatem, cum eadem sit ratio de omnibus, hic merito comprehenditur.

4. Illud nihilominus discrimen est inter Clericum, & Laicum, quod Laicus solum incurrit Irregularitatem, ceterum, iuste damnans, meretur. At Clericus, etiam iuste damnans, praeter Irregularitatem, quam contrahit, peccat; & quidem graviter, eo, quod graviter Clericus b prohibetur, ne se ingerat in causam sanguinis.

In Causa Sanguinis.

5. Hoc est, in causa mortis, vel mutilationis membri (de qua mutilatione mox expressius dicitur) id enim ex usu loquendi significat causa sanguinis. Hinc si sententia feratur de aliquo praefocando, vel veneno, fameve, sine effusione Sanguinis occidendo, erit nihilominus causa sanguinis. Contra, si feratur de sanguinis effusione, ut de verberatione usque ad sanguinem, sed sine periculo mortis, vel mutilationis, causa sanguinis non erit.

6. Quid si Judex aliquem iuste damnaverit erudo carceri, vel, ut eidem non porrigatur, nisi panis, & aqua, quo pacto, si statim is non obijt, certe ex eiusmodi angustijs illi (ut contingere non raro solet) accelerata est mors?

Farinac. prim. 27. n. 97. q. 4. Vide etiam Me. 2. de. de. 1. 1. ca. 1. n. 2. q. 1. Gou. Ver. To. 3. q. 1. 6. Ver. Quia carcer. Le. p. Des. Er. in quist. 1. q. 58. n. 10.

7. Respondeo. Si, consideratis Rei viribus, eidem fuerint permessa necessaria vitae, nullam Irregularitatem timebit Judex, quia per accidens, tunc ille moreretur. At, si ea permessa non fuerint, vel carcer valde humidus fuit, unde, vel data esse, vel notabiliter accelerata iudicetur mors, erit Irregularis Judex ex defectu lenitatis, quando ad hanc, iuste Reum damnavit, puta, ut sensim moreretur; at ex delicto, quando iniuste & caeter.

8. Confirmo, quia Carceres foetidi, humidi, subterranei prohibentur, ut notat Farin. c. & solum conceduntur, quando quis per sententiam iustam ad mortem sensum suscipiendam condemnatur.

D. autem modo (notabiliter accelerata) nam ex ordinarijs carcerum Angustijs, parcoque victu diminui aliquid de viribus, & consequenter de vita, jam scimus, sed addimus, non

incurri tunc Irregularitatem ullam, quia, si iusta est condemnatio, iam permessa, immo requisita a Sacris a Canonibus est ea diminutio.

Fert sententiam iustam.

a C. Novim. de verb. signif.

9. Si enim iniusta est sententia, non ex defectu lenitatis, sed ex homicidio voluntario, secuta morte, fore Judicem Irregularem, nimis est ex dictis manifestum.

10. Sunt autem nonnulli, qui Judicem faciunt ex defectu lenitatis Irregularem, etiam antequam is sententiam mortis ferat. Sed immerito, quia licet, dum quis est Judex, non possit promoveri ad Ordines, quia est Curialis; potest tamen, Judicatu relicto, sed non est Irregularis, antequam sententiam sanguinis ferat, immo, neque antequam cum effectu sequatur mors.

11. Ideo Judex, ut, & Princeps, etiam delitescens sub Cortina, & omnes Ministri Justitiae, etiam infimi Satellites, si assistant executioni mortis in locis suae ditionis (nam in alienis sunt, ut supponimus, sicuti homines privati, non Ministri) Irregulares fiunt, quia ipsorum auctoritate mors inferitur. Privati autem alij, ut, & famuli mere ad obsequia Dominorum domestica additi, etiam si cum Dominis assistant, immunes sunt ab Irregularitate, quia, ut item supponere debemus, nihil conferunt ad sententiam exequendam.

12. Quid de Clericis? Respondeo. Idem dic, si assistant, ut auctoritatem praebent executioni, nam propter hanc rationem quidam Episcopus b Reus fuit Irregularitatis, quia interfuit cuiusdam furis suspendio; assistit enim in proprio territorio, unde, ut auctoritatem affert executioni. Verum, si Clerici quicumque ut, & Religiosi assistant alio fine, sive curiositatis, sive amicitiae, sive alterius causae gratia, ne timeant Irregularitatem, immo ex mera dicta assistentia, nec peccatum. Quod si Textus e aliqui videntur strictius loqui, vel satis explicari in alium sensum possunt, vel certe legitime desueverunt. d

b C. Ex Lib. teria de Excessib. Praetorum.

c C. Sententia ne Cler. vel Monachi. d. Lege Mon. lin. d. iust. ap. Dianam p. 4. tract. 2. r. sol. 35.

De morte, vel mutilatione alicuius.

13. Cum non solum mors, verum etiam mutilatio membri alicui a Ministris Justitiae illata afferat ipsis Irregularitatem, ideo hic etiam mutilationis expressa fit mentio. De ea tamen se-

paratim infra paragr. 6. dicam. Nunc autem quatuor sunt difficultates, ad præsens argumentum facientia, dissolvendæ.

PRIMA DIFFICULTAS.

An Iudex pluribus sententijs plures condemnans contrahat numero distinctæ Irregularitates.

14. Respondeo, plures. Rætio est evidens, quia per plures actiones, puta per plures condemnationes occidit separatim plures; singulis autem occisionibus, suæ numero distinctæ Irregularitates correspondent.

15. Quod si multos Jurisdictionis actus Iudex ante sententiam exerceat contra hominem unum, tunc fateor unam ab ipso Irregularitatem contrahi, quia illi præcedentes actus unum quid faciunt cum una sententia. Nisi forte præcedentes actus tendant ad multilationem verbi gratia, & de facto fiat multilatio, & deinde alij actus consequentes tendant ad mortem, quæ ex intervallo inferatur, ut, si prius Reo manus abscindatur, & deinde ex intervallo idem Reus suspendatur; tunc enim duæ Irregularitates erunt, utpotè consequentes ad duas distinctas, etiam moraliter, actiones.

SECUNDA DIFFICULTAS.

An Iudex una sententiâ plures simul condemnans plures Irregularitates concipiat?

a Vgol. de Irreg. c. 5. § 9. n. 2.

16. Respondeo. Vgolinus a ait, tot concipere Irregularitates, quot numero homines (quamvis per unicam sententiam) morte puniunt: Sicut (ait) communis sententia docet, te per unicam sclopi explosionem pluribus excommunicationibus infici, si simul plures Clericos occidas.

b Bonac. de Cens. d. 7. q. 4. p. un. l. n. 26.

17. Bonacina b autem docet, posse probabiliter defendi, tunc fore unam numero Irregularitatem, sicuti existimatur una blasphemia, quando uno, eodemque impetu multæ proferruntur, & unicum peccatum unitate morali, quando quis unico Bombardæ ictu plures occidit.

18. Tu prudenter sic distingue: Si sit una sententia, unaque delicti causa, qua multi capite plectuntur, & item unus sit locus, unum.

que tempus, quo plectuntur, valde probabiliter una erit numero Irregularitas, quia tunc illa una sententia de pluribus occidendis, illæque omnes occisiones moralem unitatem habent, sicuti dicunt a aliqui probabile esse te incurrere unam nu. excommunicationem, si unica explosione multos Clericos occidas. At, si causa delicti sit diversa pro diversis, vel in diverso loco, vel in diverso notabiliter tempore, quamvis per unam sententiam (quia non apparet prædicta unitas) plures numero erunt Irregularitates, sicuti plures incurrat b Irregularitates, qui per intervalla nunc unum, nunc alium occidit.

19. Id, quod dictum est de Iudice, posset dici de occidente per unicam actionem plures. Si enim occidat quis plures per unicam actionem, puta per unam Bombardæ explosionem, unam contrahet Irregularitatem; plures vero, si ex intervallo notabili, juxta ea, quæ aliqui dicunt apud eundem Leandrum de simili multiplicatione Censurarum. Vide etiam supra capite 14. paragr. tertio à numero decimo.

TERTIA DIFFICULTAS.

An Iudex ferens sententiam, ut dua, v. g. manus Reo amputentur, ijs amputatis, duplici Irregularitate vinciatur, Quod idem queritur de abscindente physicè eidem duo membra.

20. Respondeo. Si ex intervallo notabili, duæ c Irregularitates enascuntur, si secus, una, id, quod eodem modo explicata, quo in difficultat: præced. explicatum est de similibus.

QUARTA DIFFICULTAS.

An Iudex profereus sententiam sanguinis contra delinquentem, incurrat Irregularitatem, quando, ad executionem mortis, requiritur sententia alterius Iudicis?

21. Respondeo, esse distinguendum. Si enim posterior Iudicis sententia utatur processu, seu probationibus, seu sententia habita à prior Iudice, quia tunc uterque incurrat in Irregularitatem; Si non utatur, liber erit prior Iudex, & solus posterior in illam cadet, quia tunc prior Iudex nullo modo concurret ad mortem. Non c&

a Plures ap. Leand. D. Cens. d. 3. à 9. 39.

b Gibalin. de ju. dist. 5. q. 5. n. 15. sem. 41. c. 5. n. 4. p. 2. d. 1. n. 1.

c Vgol. de Irreg. c. 5. § 9. n. 2. p. un.

b G. S. ne. C. ticia. N. Cler. 7. Bonac.

Non est igitur audiendus Henriquez, a qui in hoc casu priorem Judicem liberat semper.

Ea (idest morte) certo sequuta.

22. Quod mors debeat esse secuta, ex dictis, ut modo nu. 10. innuit, nimis est manifestum. At illud hic valde notandum est, quod diximus (certo secuta) id quod, cur addimus, habes *supra cap. 5. §. unico nu. 33.*

De eodem Iudice, quoad Delegationem, quam altari confert de occidendo, vel mutilando.

23. Præmittendum est Primo, Principem Sæcularem, ut item Prælatus Ecclesiasticum habentes Jurisdictionem temporalem, ex quo-
cunque titulo illam habeant, posse, & Ecclesiasticum in causa sanguinis debere, illam delegare uni, Laico, vel pluribus, ut placuerit, dummodo sint apti, idque, vel ad tempus, vel in perpetuum, & vel ad unam, vel alteram, Patent hæc ex vulgatis Textibus, vulgataque doctrina de Delegatione, & Delegatione.

24. Dixi (uni Laico, vel pluribus) nam licet Prælatus Ecclesiasticus Papa inferior Jurisdictionem spiritualem non possit delegare, nisi Clericis, at temporalem potest Laicis.

25. Dixi item (dummodo sint apti) nam Irregularis ex defectu sine dubitatione erit Prælatus, si deleet auctoritatem suam Judici, quem cognoscit imperitum, vel pravum, unde injuste quis morte puniatur, quia tunc Prælatus, gladium Jurisdictionis imperito porrigens, mortaliter occidere Innocentem, censendus est.

26. Quod si per occasionem hic quæras. An Princeps Sæcularis possit Clericis delegare Jurisdictionem suam temporalem, sicuti potest Laicis.

Respondeo, id prohibitum esse in Jure b his verbis, *Ne Clericus exerceat Jurisdictionem temporalem, vel causas agitat Criminales sub Principibus Sæcularibus, nec officia Vice Comitum, aut Præpositi Sæcularis obeat.*

27. Notat autem Primo Abbas, per hæc verba illicite acceptari à Clerico dictam Jurisdictionem, sed tamen valide, unde valent sententia ab ipso data, etiam in causa sanguinis.

Ratio est, quia in Textu nulla clausula est irritans delegationem, neque enim per hunc Canonem Clerici incapaces eiusmodi delegationis redduntur.

28. Notat Secundo idem, si semel unam delegationem acceptaret Clericus ad causam criminalem, non peccare mortaliter, peccare si multas, quia, ait, sic; non esset exercere, quod denotat frequentiam. Sed certe id non videtur verum, quia Canones graviter prohibent, ne Clerici subdantur Principibus Sæcularibus, eorum Jurisdictione utendo, quod certe fieret, etiam si semel acceptarent.

29. Nota tu denique Tertio, duplici modo posse Principem Sæcularem demandare Clerico causarum Judicia, Primo, conferendo suam Jurisdictionem temporalem ipsi Clerico, quo eisdem constituat Judicem à se dependentem, & hoc prorsus prohibetur à Sacris Canonibus, ut dictum est, tum pro causis in genere, tum pro causis in particulari. Secundo, nihil conferendo de sua Jurisdictione, nec constituendo Clericum Judicem à se dependentem, sed volendo, ut aliqua causæ, eæ examinabuntur, ac judicabuntur in suo Sæculari Tribunali, definerentur in Ecclesiastico, quo pacto dicitur, forum Ecclesiasticum ampliari. Hoc autem non prohibetur, quia tunc Clericus ager ex Jurisdictione Ecclesiastica ampliata ad has, vel illas causas, non vero propriè sub Principe Sæculari. Lege Molinam a Si tamen tunc dicitur Clericus feret sententiam sanguinis, fore Irregularem ex defectu lenitatis, secuto effectu, non est dubium, quia jam, ut Minister Justitiæ se habet.

30. His ita explicatis, redeamus propius ad nostra, & quæramus, an Episcopus v. gr. gaudeus Jurisdictione temporali, si deleet hanc suam Jurisdictionem alteri, ut delegare certo debet ex dictis num. 23. & is delegatus aliquem pœna capitali puniat, fiat ipse Episcopus Irregularis: Eademque esse quæstio, si reus appellaret ad ipsam Episcopum Delegantem, & is delegaret alium Judicem, qui simili modo morte puniret Reum.

31. Respondeo, Episcopum Delegantem, in utroque casu non fore ullo modo irregularem. Nec sic definitur à Sacro b Textu. Et ratio definitionis fuit, quia ejusmodi personæ Ecclesiasticæ bene fungi ob Reipublicæ bonum suo officio certe debent. Ergo, quando quidem ipsæ per se sententiam sanguinis exercere-

a Mol. To
4. trac. 3. d.
8. nu. 10.

b C. Epif.
ne Clerici,
vel Monachi in 6.

re non possunt, secus enim essent irregulares, oportuit illis saltē concedere, ut vices suas aliis committerent. Idem Episcopus, seu quilibet ordinariā jurisdictione temporali pollens, potest propter eandem, immo majorem rationem, concedere statutum, & ius, per quod delinquentibus debeat mors; id enim postulat eadem recta suorum subditorum gubernatio, neque id continet sententiam sanguinis, sed est lex prohibens sub pœna sanguinis. Hæc lege plaribus apud Doctores. *a.*

a G. Hu. d. 2. de Irreg. dub. 2. diff. 11. u. 42. Hic habemus Henriquez, qui prædictam doctrinam nimis coerces, & Turrianum, qui ampliat nimis.

Suar. de Cens. l. 47. sect. 1. n. 7. Di. an. p. 4. tr. 2. re. 78. 10. prap. 9. 5. de Irreg. du. 13. n. 99. Covarr. in Clem. Sifusius p. 2. §. 5. n. 8. Henriquez *b* afferendo Testimonium Navarri, ait, fore irregularem Prælatum habentem temporalem Jurisdictionem, si deleget causam capitalem particularem, Rei alicui Layco, secuta morte, probatque ex Sacro *c* Textu. Sed immerito; hic enim Textus Irregularitatem Episcopum quendam pronuntiat, non quia delegaverit causam mortis particularem, sed, quia auctoritatem præstitit executioni mortis illius hominis, quod est longe diversum, utpote cooperatio dans auctoritatem executioni mortis, est irregularitati subiecta.

33. Turrianus d docet, posse prædictum Prælatum exhortari Judicem à se Delegatum, ut is exequatur pœnam capitalem, Si enim *c* Clericus potest hortari generatim, Judicem ad servandas Justitiæ leges sine timore irregularitatis, & mandatum Delegato suo dare, de servandis Justitiæ legibus circa hanc causam particularem, cur non poterit mandare, ut pœnam latam de morte Judex exequatur: hoc enim mandatum exequendæ pœnæ jam satis involvitur in mandato illo de servanda Justitia in hac causa particulari.

34. Verum, est diligenter distinguendum; potest enim ejusmodi Prælatus generatim, & etiam speciatim exhortari de servanda Justitia in causis, & etiam in hac causa capitali, immo id etiam mandare, quia hoc concedunt Canones, cum sint ad actum ex se bonum, & remote se habentem ad occisionem. At mandare, ut Judex executionem mortis hujus Rei exequatur, si fiat auctoritative ita ut Judex exequens, ex vitalis mandati mortem Reo inferat, non potest prædictus Prælatus, quia sic ipse suâ auctoritate cooperaretur ad occisionem quæ est clara causa irregularitatis. Quod si non mandaret auctoritative, sed solum ita exhortaretur,

sicuti posset, si esset privata persona, nullam prorsus auctoritatem præbens, non erit Irregularis ex doctrina universalī mox afferenda, quia tunc non agit, ut Minister Justitiæ. Sed certe difficile id in praxi est, quia verba ejusmodi prolata à Superiore, semper, saltē regulariter, accipiuntur auctoritative, nam propterea rectè aliqui ex dicto *cap. ex literis de excessu Prælatorum*, monent, ut Prælatus abstinat, non solum ab impellendo Judicem ad ferendam sententiam sanguinis, dum agitur de causa particulari, verum etiam ab exhortando, ut aliquem puniat (quamvis taceat designationem pœnæ) quando delictum est dignum morte, quia, inquit, in utroque casu interponeret suam auctoritatem, atque adeo esset causa sententiæ sanguinis.

35. Multò minus potest Prælatus suo Delegato, vel Ministris suis dicere, ut homicidam hunc merentem suspendium suspendant, vel mutilent, quia sic auctoritatem præberet executioni mortis, vel mutilationis, incurreretque Irregularitatem ex defectu lenitatis, quæ ex occisione justa infligitur Ministris Justitiæ. Quidquid dicat Avila, *a* qui satis immeritò putat, hanc esse Irregularitatem ex homicidio injusto, immerito, inquam, quia hæc occisio justa est.

36. Propter eandem rationem, prædictus Prælatus, si proponat præmium dandum ei, qui grassatorem hunc determinatum capiat, eo deinde capto, & ex vivis sublato, erit Irregularis; *b* non verò erit, si grassatorem, nec explicitè, nec tacitè designet, sed solum in genere. Ratio est quia designando dat suam auctoritatem ad occidendum, quam non censetur dare, dum in genere grassatores extirpare curat.

37. Idem dic, si Prælatus, seu Princeps jubeat, seu edicat, ut sive vivus, sive mortuus ad se is grassator adducatur, immo etiam si id generatim dicat de grassatoribus: aliquo enim occiso, erit Prælatus Irregularis, quia clarè suam auctoritatem interponit. Immo in hoc casu putant Comitatus, & alique, ejusmodi Prælatum, vel Principem contrahere Irregularitatem ex homicidio injusto, quia inquirunt, ejusmodi præceptum, semper est injustum, & peccatum contra Justitiam, cum sit de occidendo homine inaudito, nec confessio, seu in Judicio non convicto. Dicunt (semper dicent) regulariter) nampuro, posse occurrere calum adeo clarum, grassatoremque adeo bono publico

plico manifestè nocentem (nullo remedio inter apparente avertendi malum) ut ejusmodi præceptum valde justum censendum sit, vade Irregularitas sit ex defectu lenitatis.

38. Quæres hic denique resolutionem sequentis casus, Episcopus pollens dicta temporali Jurisdictione dat auctoritatem Clerico, ut Clericus nominet Judicem Laicum, qui condemnat Reos, vel talem Reum poena sanguinis, e sitne secuta rei morte, Irregularis prædictus Clericus?

Respondeo. Si arbitrarij Clerici data fuit potestas elegendi Judicem prædictum, erit Clericus Irregularis, si verò solum Clerico commissum fuit, ut ipse renunciet, seu afferret Judici electionem factam ab Episcopo, Irregularis non erit. Ratio est, quia, in priori casu, ipse Clericus ex una parte cooperatur cum Judice ad deformationem, dando ei potestatem ad deformandum, & ex alia parte non excusatur ab officio temporalem Jurisdictionem habente, sicut excusari diximus Episcopum, id, ratione ejusmodi officij, concedentibus S. Canonibus. At in posteriori casu ipse Clericus nullam potestatem dat Judici, sed solum renunciat, seu admonet de potestate illi ab Episcopo tradita, quæ officij renuntiatio non est causa proxima sententiæ deformationis deinde secutæ. Ita Fatnac, & alii que contra Vgolinum. b

commisisse homicidium, iidem Judices rem Proregi referunt, & ab eo recipiunt mandatum, ut inquirent de delicto, ac referant, quid invenerint, & præterea facultatem procedendi ex abrupto, Judices ergo cum Reum, vel ex probationibus, vel ex propria Confessione convicerint, morteque puniendum decreverint, referunt Proregi quid actum fuerit, qui sic præcipit. *Excellentia sua providet, & mandat, ut Petrus suspendatur?* quo mandato accepto, traditur Petrus Ministris suspendendus.

42. Episcopus ergo Gubernator, de quo agimus, advertens, si hoc modo uteretur, se in irregularitatem incidere, duo immutavit Primo, ut Judices in posteriore relatione post plenam probationem delicti ipsi Episcopo faciendâ, nequaquam referrent, quid ipsi de morte delinquentis statuissent. Secundo, ut ipse Episcopus alio modo subscriberet relationi Judicũ, quam alij Proreges consueverint, hoc est modo sequenti: *Illustrissima Dominatio sua providet, & mandat, ut Tribunal inquireat veritatẽ, & providet de iustitia. Quã commissione habitã, Judices si: decernebãt, Stante commissione Illustrissima Dominationis sua Tribunal Magna Regia Curia providet, & mandat, ut Petrus suspendatur, &c.* Quæsit ergo Episcopus, an, si dictæ mutationibus uteretur irregularitatẽ effugeret?

43. Divisi sunt Theologi, Et quidem ex nostra Societate P. Martinus & Prates nullo modo Episcopum irregularitatẽ effugere, contendit; effugere contendit Pater Franciscus b Bardi. Equidem dum latissimè ab ipsis agitatam hanc quæstionem lego, commendo diligentiam, admiror doctrinam, ingenium utriusque acre cõplector: Sed mihi videtur unica facilitate rationatione quæstionem ex proximè dictis posse dissolvere, quã ipsi satis plures prosequuntur.

44. Formetur hoc argumentum, Prælatus gaudens temporal. Jurisdictione potest, immo debet, potestatem proferendi sententiam sanguinis Judic. Laico committere, ut clarè habet Textus, c & nos supra signate docuimus, non potest autem ipse eam proferre sine incurfu irregularitatis, morte secuta, sed Episcopus prædictus Gubernator per memoratam formulã, quã uti ipse intendit, proferit ipse sententiam sanguinis, & ex vi illius, & non alterius sententiæ Petrus suspenditur, ergo Episcopus est irregularis. Ecce argumentum P. Martini.

Formetur hoc aliud: Prælatus gaudens temporal. Jurisdictione potest ex S. prædicto Textu

a D. Prates in manu sc. de Irreg. d. 4. c. 2. §. 3. fol. 7. b Bardil. c

c C. Episcopi no Cler. vel Monachi in 6.

1. For. Chlo Calder. in 1. ut. No Colligitur ex dictis, qua ratione effugiat Irregularitatem Episcopus, si quando sit constitutus Siciliae prorex. 39. Id explicabit resolutio d. in da sequenti quaestione. Cum Episcopus Don Petrus Corsetus vir doctrinã, & virtutibus insignis non multis ab hinc annis constitutus fuerit hujus Regni Siciliae Gubernator, dubitari coeptum est, an ejusmodi provinciam Episcopus subire licitè potuerit? id enim Clericis prohibetur ut modo num. 26. vidimus. Rursus, esto, ipsi licuerit, quã ratione sententiam sanguinis delegare, ut immunis esset ab irregularitate, debuerat? 40. Quoad prius resolutio fuit, licitè potuisse ille c sive ob consuetudinẽ, sive ob Privilegium quo gaudet Catholicus Rex præficiendi suis Regnis Ecclesiasticos. Sed quoad posterius major dissentio arsit inter Theologos. 41. Ut ea melius intelligatur, noranda est praxis procedendi in causis sanguinis in hoc Regno. Postquam enim delatum est Judicibus delictum aliquod morte dignum, v.g. Petrum Tamburinus de Sacramento,

L i m o

immo debet, potestatem dictam committere, non potest autem ipse sententiā proferte, *Et*. Sed Episcopus Gubernator per memoratā formulam, qua uti ipse intendit, non profert sententiā sanguinis, nec ex vi illius formulæ, sed alterius sententiæ, quæ datur à Tribunali, Petrus suspenditur: Ergo Episcopus non est Irregularis, Ecce argumentum Patris Bardi.

45. Quæso ergo te, studiose Lector, non ne pronuntiabis, veram esse Minorem prædicti argumenti assumptam à Bardi, falsam verbo eam, quam Præses assumit, si perpendatur formula, qua uti intendit Episcopus Gubernator? Ita sane. Manifestè enim per immutationē illā factam ab Episcopo, novamq; illam recusam formulam Petrus non suspenditur ex vi commissionis datæ ab Episcopo, sed ex vi sententiæ latæ à Tribunali Patet, quia, si hæc à Tribunali non feretur, nunquam suspenderetur Petrus, unde clarè apparet, illam Episcopi Gubernatoris commissionem, seu verba, nihil aliud continere, nisi delegationem Jurisdictionis datæ ab Episcopo Judicibus in causa sanguinis, quam ipse dare Judici Laico sine timore Irregularitatis potest, immo à Sacro Textu dare compellitur.

46. Quòd autem Præses narrat, Episcopum noluisse acquiescere illis, qui eum ab Irregularitate immunem faciebant, undè obtinere à Summo Pontifice voluisse facultatem sic procedendi, nihil nobis officit; Episcopum enim Religiosissimum, teneraq; conscientiæ virum, ad majorem animæ tranquillitatem, id fecisse, putandum est.

Exceptiones duæ circa obligationem Prælati non ferendi sententiā in causa sanguinis.

PRIMA EXCEPTIO.

In causa Fidei, pro Inquisitoribus, & eorum Ministris.

De qua lege Emer. in Direct. Inquisit. p. 3. in formis. Et. Lege item Castr. T. 1. r. 4. d. 3. p. 14. nu. 10. Suar. de Conf. d. 47. sec. 1. nu. 13. Diana. p. 4. r. 2. r. 10. et alios.

47. Sacri Inquisitores concluso processu convincente contra Hæreticum impœnitentē, vel Relapsam pronuntiant in eum sententiā definitivam, qua judicant, illum esse Hæreticum pertinacem, tum tradunt eundem potestati Sæculari, protestantes, seu enixè deprecantes, ut, citra sanguinis effusionem, mortisque periculum, illum puniat. Judices autem Sæculares, nullo viso processu & sine mora, prædictum Hæreticum sibi relictum, sive Laicus is sit, sive Clericus (qui certè prius erit degradandus) morte plectunt. Hæc est praxis Tribunalis à Sacris Inquisitionis, in qua quaeritur, an Inquisi-

tores, secutū Hæretici deformatione, et ut Irregulares?

48. Et quidem non esse, omnes Doctores conveniunt, sed unde, & quare, non conveniunt omnes. Ego judico, eos concurrere ad mortem, sed à Summo Pontifice ab Irregularitate liberari, tum propter expressa privilegia Inquisitoribus de hac re concessa, tum etiam fortè tacitè eo ipso, quod ipsis Summus Pontifex præcipit, ut sic, & sic procedant in causa Fidei tam Sancta, & ad Ecclesiæ puritatem maxime faciente. Atque ex hoc, quod Inquisitoribus tot privilegia concessa sunt, quibus impeditur Irregularitas, clarum mihi fit, non esse veram doctrinam Castropalai, & Suarj b dicentium, ideo Inquisitores non esse Irregulares, quia per dictas actiones si attentè considerentur, non concurrunt ad mortem; clarum, inquam, mihi fit: Si enim per illas actiones non concurrerent ullo modo ad mortem, non indigerent privilegio Pontificis ad Irregularitatem evitandā. Confirmatur manifestè, nā dum potestas Sæcularis non ex alio processu, nec ex alia sententiā, quā ipse ferat, Hæreticum impœnitentem capite plectit, tota occisionis causa moralis est processus, sententiā, & auctoritas Inquisitorum. Quæ ratione ergo incurrerent in Irregularitatem, si à Summo Pontifice per peculiaria privilegia non eximerentur ab illa?

49. Quæres. Si non adessent ejusmodi expressa privilegia, possemus ne illos liberare ab Irregularitate ex eo solo capite, quod modo indicatū est, puta quòd tacitè Pontifex, illos liberet, eo ipso, quod ipsis præcipit ut sic, & sic procedat?

50. Respond. Possè, docet Gambacurta in e simili. Is enim sermonem faciens de præcepto Greg. XIV. quo tenentur Episcopi, facinorosos non exceptos ad Ecclesiam confugientes tradere Curia Sæculari, docet, eos non incurrere in Irregularitatem, damnato ad mortem, occidq; dicto facinoroso, quia Gregorius eos ab illa expressè eximit, additque, probabile item esse eos non incurrere, etiam si Pontifex expresse non exemisset; satis enim tacitè eximit, dum sic fieri ipse jubet.

51. Confirmari id potest ex Ulgol. d. universali ter docente, eū, qui ex mandato Pontificis aliū interficit, non esse irregularem, quia jussio (inquit) Pontificis est Irregularis remissio.

52. Verū ego, quamvis id probabile Judicem in materia Fidei, immo, & in materia quacunq; Ecclesiastica; atque adeo in casu nostro

a Casp. Is. b Suar. l. c.

c Pet. Gatt. bncur. de Imm. Eccl. l. 2. c. 7. v. abiss. Irregul. notat.

d Pet. Gatt. Irregul. 9. 6. Ver. Quisq; cur.

non enim iudicandum est, poenam ab Ecclesia institutam subire debere eum, qui Ecclesiae, eisque Pastori obedit: at universaliter, ut docet Ugolinus, non mihi videtur probabile: nam sic, quando Pontifex, ut Princeps sui status praecipit suis Iudicibus, ut morte puniant delinquentes, vel suis Militibus, ut occidant hostes in bello iusto, hi Iudices, & hi Milites secuta horum delinquentium, vel hostium morte, non incurrent in Irregularitate ex defectu lenitatis; quod certe nemo dicit. Quid si Pontifex, iniuste praecipiat, ut tu innocentem interficeres? Ego sane te Irregularem faciam, ex delicto, si pareas. Dixi modo (ut Princeps) nam, si, ut Pontifex alia esset ratio, de qua dicam paragr. 14. n. 8.

53. Denique hic duo nota. Primum, mihi nequaquam placere sententiam Joan. a Praepositi asserentis, non fore Irregulares Inquisitores, si praedicta omnia rite agant, quamvis omittant protestationem num. 47. dictam; mihi, inquam non placet, quia privilegia concessa Inquisitoribus, & tacita illa Pontificis voluntas, de non incurrenda irregularitate, sunt sub forma praescriptae protestationis; ea ergo protestatione omissa, non habentur privilegia, vel illa voluntas, sicuti non habetur ab Accusatore, quando omittit similem protestationem, ut mox §. sequenti declarabimus.

54. Secundò. Quod dictum est de ipsis Inquisitoribus, extendi propter eadem privilegia ad omnes eos, qui ex officio concurrunt, vel auctoritatem dant dictae sententiae lae ab Inquisitoribus contra haereticos, item ad Accusatores, ad Testes, ad Satellites, ad Torquentes eos, ut veritatem dicant, & denique ad caeteros omnes, qui Inquisitores adjuvant ad munus ipsorum legitime adimplendum, dummodo haec faciant in Tribunali Sanctae Inquisitionis, & immediate ad executionem sententiae de deformatione non concurrant. Lege Avilam b aliosque.

SECUNDA EXCEPTIO.

De Degradatione, quae à Iudicibus Ecclesiasticis infigi solet.

55. Quicumque ex Praelatis, qui legitime Clericum degradans, eum Saeculari foro tradit, etiam positive & directe cum tradendo, nullam incurret Irregularitatem, si forte degradatus à Iudice Saeculari morte puniatur, modo Praelatus adhibeat protestationem, seu intercessionem praecipuam in Sacro Textu, quam expressam in

Pontificali facile poteris legere, quamque habes apud Molinam, a aliosque solemnitate Degradationis explicantes. Ratio est ferè eadem, ac dicta de Inquisitoribus. Si eam protestationem non adhibeat, idem dic, quod modo n. praecedenti de iisdem Inquisitoribus dictum est.

§. XI.

De Irregularitate ex defectu lenitatis, qua oritur ex cooperatione ad sententiam sanguinis per Accusationem.

I. Textus b sic habet: *Praelatis, vel Clericis quibuscunque, qui de Laicis suis Malefactoribus querelam penes Saecularem Iudicem deponentes, & petunt emendam sibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de carcere praesumantur protestando expresse, quoad vindictam, seu poenam sanguinis, non intendunt, impurari non debet, quamvis de Iure debeat poena sanguinis irrogari. Si Iudex mortem illis inferat, Iustitia exigente.*

Hae Textus, cuius tres clausulas breviter expendamus, nam caeterae clariore explicatione non indigent.

Praelatis, vel Clericis.

2. Quamquam Textus mentionem duntaxat facit de his, eadem tamen ratio est de Laicis. Illud tamen discriminis est, ut Laicus Accusator non custodiens, quae in hoc Canone praescribitur, secuta morte Accusati, incurrat solum in Irregularitatem, at Clericus, praeter Irregularitatem, incidat etiam in peccatum. Clerici enim propter suum statum curare debent, ne fiant per Irregularitatem inepti ad Ordines, An peccatum hoc sit ex se mortale, ex alibi dictis colligi potest.

Querelam deponentes,

3. Sive denunties, sive querelam exhibeas, si ve formaliter accuses, nisi in casibus in hoc Textu concessis, de quibus mox, semper eris Irregularis, secuta Deformatione Rei, quia sic moraliter infuis in illam; & tunc numeraris inter Ministros Iustitiae.

4. Hinc multò magis Custodes viarum quibus curae est, referre Iudicibus quicquid ibi agi contingit, si referant delicta aliquorum, unde eorum aliquis deformetur, Irregulares erunt, quia hi, Ministri tunc Iustitiae sunt.

5. Quid de homine privato, qui, cum passus sit aliquid à fure, petit à Iudice ut Malefactor capia-

a Molin. T. 4. tr. 3. d. 49. nu. 13. aliq. citati à Bonac. de Conf. d. 4. p. un. n. 21. sine

b C. Praelatis de Hom. in 6.

c Saar. de Conf. d. 40. se. 5 nu. 8. Sayr. de Conf. sur. l. 6. c. 18 n. 3. d. Lib. 3. opus. de Saecris. Miss. c. 1. §. 8. n. 7.

af. l. e. var. h. c.

h. Prop. h. c.

ex. Gau. var. de m. Eccl. §. 7. n. 17. 174. 175.

b Avil. de Conf. 7. d. 5. §. 2. d. n. 1. Henr. l. 4. c. 12. n. 5. iter. B. Sayr. de Conf. l. 6. c. 18. nu. 15.

capitur, vel ipse Malefactorem detinet, ut Judici sistat, vel locū, ubi later, ostendit, vel similia
 Respondeo. Hic inter accusatores est numerandus, desert enim Crimen Judici: impediri tamen posset Irregularitas, si ab ipso fiat protestatio, de qua mox num. 34.

Squillat. de oblig. Cler. p. 6. n. 93 Sayr. lib. 6. c. 18. n. 7.

6. Quid de illo, qui furem inveniens domi, vel videns furtum a sportari, clamat, alios convocans. *Ecce furem, Ecce furam, enim capite, enim capite.*

Respondeo, de hoc mox commodior erit sermo §. 13. n. 24.

7. Movit quidam Juris Canonici peritus hanc dubitationem. Clericus quidam existens in Ecclesia tradidit Episcopo Malefactorem, qui ad eandem Ecclesiam confugerat, contra quem Episcopus sententiam ritē tulit, cum non gaudere immunitate, unde cum capientes Judices sæculares legitimo suspensio punierunt. Dubitavit Juris Canonici professor, an Clericus incidit in irregularitate? Sed quidā doctus Theologus distinguit: Si Clericus ex se Malefactorem Episcopo tradidit, sciens, vel dubitans, de periculo ejus mortis, Irregularis erit, sed si, ne dubitavit quidē nullam Irregularitatem incurrit. At verò, si tradidit Episcopo, ipso Episcopo mandante, non erit Irregularis, quia, tunc egit ut Minister Episcopi. & ut unum faciens cum illo, quem Gregor. XIV. liberat ab Irregularitate, ut diximus modò §. 10 n. 52.

8. Ego, etiam si Clericus ex se tradiderit, semper excusatem ab Irregularitate, quia non tradit, ut Minister Justitiæ Sæcularis, puta, nec ut Satelles, nec ut Accusator, nec ut Delator, nec ut Testis, &c. At solos Ministros Justitiæ incurrit Irregularitatem hanc ex defectu lenitatis, mox latè confirmabimus. Adde traditionem hanc semper esse ex tacito mandato Episcopi, qui non vult in suis Ecclesiis Malefactores, immunitate non gaudentes.

De suis Malefactoribus, quoad malum illatum.

9. Suis (inquit Textus) Quare is, qui illum accusat, à quo in propria persona, vel propriis bonis læsus fuit, suum Malefactorem in omnium sententia accusat, unde, si Dominus, si Prælati Regularis, si Magistratus, cui ex officio incumbit curare bonum publicum, accusent cum debita protestatione eos, qui Servum, Religiosum Vassallum offenderunt, suum Malefactorem accusant, quia Servus, Religiosus Vassallus sunt respectivè de bonis Domini, Prælati, Magistratus,

Addit Bonacina b idem esse, si modo dicto accuset eam, qui offendit aliquem sub tua protectione existentem.

b Bonac. loc. mox citando.

10. At comprehenduntur ne hic Mater, Pater Consanguinei, ita ut, si hi accusent eos, qui filium, filiam, consanguineos, &c. offenderunt, & è contra, dicantur accusare, suos Malefactores.

Respondeo. unum mihi hic esse certum, alterū non item. Certū est comprehendī, si accusent de contumeliis, & injuriis factis contra prædictos: nā injuria facta filio, vel consanguineo judicatur esse Patris, vel alterius Consanguinei, & è contra. Quare, si accusent, rectè possunt dici accusare suos Malefactores. Incertum autem est mihi, si accusent de dānis illatis realibus, hoc est de bonis temporalibus, v.g. de pecunia per furtū sublatā. Cum enim pecunia Patris non sit pecunia Filii, & pecunia Consanguinei, multò minus, sit bonum reale alterius Consanguinei, non possunt furantes pecuniā ab uno ex his, dici Malefactores alterius. Quare Bonacina a cum aliis negant sine Irregularitate posse prædictos accusare, Sed Coninch b cœcedit: sēper cum debita protestatione. Ratio fortasè est, quia etiā quoad bona realia malum illatū meo Consanguineo, propter connexionem sanguinis potest dici meum. Qui autem hi consanguinei sint, qui possint suorum nomine venire, habes apud Clarum, & aliosque, qui suorum nomine venire, docent Parentes, Filios, Nepotes, aliosque ascendentes, descendentesque, quibus addunt Diana, & Coninch l. ec. fratres.

a Bonac. de Cons. d. 7. q. 4. p. 2. n. 7. q. 1. de Irreg. c. 6. §. 9. n. 4. b Coninch de Sacr. d. 18. d. 10. n. 92. l. 1. Prap. 3. p. 9. §. 5. de Irreg. d. 7. n. 101. Diana 4. r. 2. r. 33. c Clar. in Praxi Crim. q. 14. n. 10. l. etiam Abb. c. de est. n. 7. de Testib. Felin. C. Cum dilectus. n. 9. de Accus. d. Gibal. de Irreg. c. 44. q. 3. n. 60. c. 47. scilicet. 2. n. 12. c. 15. c. Bonac. h. c. num. 3. Squill. l. 6. n. 94. Sum. de Cons. d. 47. §. 2. n. 7. contra Aug. 7. Hominis. §. 1. de do. n. 6. c. contra Syl. v. §. 9. b.

11. Plus addit Gibalinus. d. Putat enim quādo accusatio est necessaria, ad reparandum damnum injustè (de quo hic agimus) tertio cuique illatum (etiam si omitti accusatio posset sine peccato) non fieri civiliter accusantem Irregularem (intellige, si non est alia via illud reparandi) quia non præsumitur Ecclesia, voluisse impedire licitam defensionem, & auxilium Innocentium. Intellige item cum debita protestatione mox explicanda, saltē pro foro externo, ut habet idem Gibalinus ibidem.

12. Quæres. Si damnum mihi à Grassatore v.g. illatum alio modo mihi compensare, quam accusando, possum; possum nihilominus illum accusare, & servatis conditionibus præscriptis, Irregularitatem, secus Accusati deformatione, non incurere?

Respondeo, posse, immo, esse contra Caritatem aliquando sic pecces; non tamen in Irregularitate incidet, quia hic modus accusationis abiq.

late est à Sacris Canonibus concessus, si agatur de tuo damno, id enim non extendo ad alium; in quo agitur de damno illato alicui tertio, nam propterea modo num. xi. in casu damni alieni interposui illam parentem (intellige, si non est alia via, &c.)

Quoad malum inferendum.

13. Scio, Petrum parare insidias suo adversario. Ego id denuntio Judici, unde Petrus convictus deformatur, et ideo Irregularis? Scio Petrum moliri rebellionem contra Regem, Judi ei id denuntio, unde Petrus morte punitur, et ideo Irregularis? & sic de similibus.

14. Respondeo. Pro tota hac questione sit hæc regula. Si accusans accusat, de ferat, denuntiet compulsus lege Justitiæ, vel Caritatis, ne scilicet damno illo imminenti afficiatur Proximus, liber erit ab Irregularitate. Ratio Regularis est, quia lex hæc Irregularitatis, Christi mansuetudinem referens, non potest fuisse inducta cum damno Innocentium, obligans ad non manifestandos eos, qui mala moluntur contra Proximum, & quæ obliget ad non observanda præcepta Caritatis, atque Justitiæ. Quoties ergo quis ut observet dicta præcepta, accusat, observatio præcepti facit, ut ea accusatio, sistat, & conquiescat in honestate observationis præcepti, & valde per accidens censetur, quoad ipsum, consequens deformatio.

15. Fit autem accusatio, seu denuntiatio ex obligatione præcepti, si concurrant duo. Primo ut fiat de malo, quod in futurum imminet. Secundo, ut malum sive publicæ, sive privatas personæ non possit averti, nisi accusatione, vel delatione. Quare, si potest averti alio modo, vel si potest solum per denunciationem mali impendentis in genere sine designatione personæ, tu vero illo alio modo non utaris, sed designes personas, Irregularis eris, secuta deformatio, quia tunc, cito fuerit Denuntiatio ex motivo Caritatis, sive Justitiæ. Ita a Doctores.

16. Atque in prædicta delatione facta ex præcepto obligante non est necessaria protestatio, ut contra Cajetanum b reffius docet Molina, c hæc enim est remedium institutum à Sacris Canonibus ad removendam Irregularitatem, quæ alias ex delatione erat incurrenda. At ex delatione facta ex obligatione præcepti nulla unquam incurrenda est Irregularitas.

17. Ex dictis collige cum Suario, a tria discrimina inter accusantem in causa aliena, nam ad evitandam Irregularitatem accusare in propria causa quis potest. Primo, tum ob damnum sibi illatum modo supra dicto, tum ad præcavendum malum de futuro. Secundo, potest, etiam si damnum sibi illatum alia via reficere sibi posset, ut diximus n. 12. Tertio, potest in casu, quo ipsi licita est, & permessa accusatio, quamvis nequaquam obligans. At in causa aliena. Primo, non potest quis denuntiare, seu accusare, nisi de damno futuro imminente, & forte de damno illato, quod ex Gibalino indicavimus n. 11. Secundo, non potest, si alia via obviare valeat prædicto damno inferendo, quod est dicere, non posse, nisi addit accusandi, vel denuntiandi obligatio.

His adde, in propria causa, & in casu dicti numeri xi. omnino præmittendam esse protestationem, sed in aliena hac obligante, non dicitur, ut dictum modo est n. 16.

De Deferente malum leve, unde nihilominus mors accusati secuta sit.

18. Quidam non multis ab hinc annis juste accusavit suum adversarium de levi crimine, vel in causa civili, cui nullo modo aliqua deformatio debebatur. Sed adversario detulso in carcerem plures alii accusatores apparuerunt emulantes gravissimos, tum criminum probationes, unde Reus capite punitus interit. Primus accusator fuitne Irregularis, si protestationem mox dicendam omisit?

19. Respondi, nequaquam fuisse, quia causa mortis non fuit accusatio illa levis, quæ ad summum fuit causa remota, & occasio. Ita Sayr. l. c.

20. Sed quid, si ab hoc levi Accusatore mors accusati prævisa fuisset, vel de ea fuisset dubitatum?

Respondeo, fore tunc ipsum levem accusatorem b Irregularem, si protestationem omisit, quia tunc prima accusatio conjuncta cum cæteris nō est levis, sed certe gravis, ut punitio orta esse præsumatur ab omnibus conjunctim, & illa prævisio facit, ut tua accusatio non sit amplius causa remota, sed proxima mortis, si enim prævidisti, debebas tibi cavere per Canon. can. protestationem.

20. Si propter improbitatem, vel malitiam mors infligeretur ei, quem accusasti de crimine levi, & prævidisti, vel dubitasti de morte, quis tunc mors oriretur conjunctim ex tua accusatione, & ex iniquitate Judicis, te Irregularem ex delicto facerem.

a Suar. l. v. s. n. 16.

b Sayr. de Cens. l. 6. c. 18, n. 6.

21. Quid, si accusatio fuit de crimine levi, tibi que leve detrimentum inferente, sed cui ex aliqua peculiari lege mors debeat? Explico, Solcat Duces Exercitus, vel Principes (utrum bene alibi a diximus) ob bonum, fortasse publicum, prohibere, ne quis furtum, etiam leve faciat sub pœna capitis, multis enim Militibus parvum furtum committentibus, de pauperari aliquando hominem contingit; Singulis enim sumentibus unum uvæ v. gr. racemum, depilatur tota vinea. Quæri ergo potest, an si Militem de hoc levi furto sine protestatione accuses, ejus morte secuta, Irregularitatem incurras.

23. Respondeo. Sine dubitatione incurris, quia ex tua accusatione jam cum illa lege, quam supponimus te scire, oritur occisio. Et quidem, si lex est justa, eris Irregularis ex defectu lenitatis, si injusta, certè eris ex delicto, quia ad occisionem injustam cum Judice injusto cooperaris.

24. Idem dic, si idem Laico furtum leve ex bonis Titij v. g. furetur, & aliud leve ex bonis Caij, & aliud simile ex bonis Antonij, &c. Nam, si illum quilibet ex his Latronem accuset sine protestatione, undè is ob multiplicata illa furta morte pleciatur, erit, propter eandem rationem Accusans Irregularis.

25. Prætes h. asserit Accusatorem propter leve sibi damnum è dicto levi furto illatum, etiam si præmittat protestationem, fore Irregularitatem, quia est contra Christi lenitatem, velle te prosequi causam mortis ob tam leve damnum tibi illatum. Adde, ideo protestatione præmissa, conceditur, posse accusare, ut tollatur occasio, ne iniqui grave damnus Clericis inferant, at, quod damnus est unius uvæ botri, vel unius oboli furtum pati?

26. Verum, posita justitia legis, hæc doctrina firma non est: clare enim, & absolute Sacer Textus ab Irregularitate liberat eum, qui iuste accusat eum protestatione, quamvis deinde (Justitia tamen exigente) deformetur Reus. At, si lex prædicta est justa, iuste accusat Clericus, iusteq; condemnat Judex. Unde ergo, si præmissa rite est protestatio, subdendus sit Clericus Irregularitati?

Penes Sæcularem Iudicem?

27. Si quis Ecclesiasticus habeat Jurisdictionem sæcularem, tunc accusare de causa sanguinis apud ipsum, est, eum accusare penes Judi-

cem Sæcularem, tunc enim Ecclesiasticus Prælatus, vel Judex ab illo in hac jurisdictione delegatus, Judex est Sæcularis.

28. Accusare autem apud Inquisitores hic locum non habet, quia supra vidimus ejusmodi Accusatorem eximi per Pontificis dispositionem ab Irregularitate.

29. Eo eodem modo accusare quempiam apud Judicem Ecclesiasticum, ut Ecclesiasticus Judex est, hic locum non habet, quia Judex Ecclesiasticus nunquam ad pœnam mutilationis, mortisve procedit.

Potunt emendam sibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de casero presumantur, id est, agunt civiliter, non criminaliter.

30. Ea appellatur causa criminalis, in qua examinatur, seu judicatur de crimine alicujus, ea civilis, in qua agitur solum de interesse.

Porro eadem causa criminalis dicitur agi criminaliter, si de crimine agatur in ordine ad illud puniendum, sive per pœnam Delinquenti corporaliter infligendam, sive per pœnam pecuniariam Fisci commodo attribuendam. Dicitur vero agi civiliter, si de crimine agatur in ordine ad refectionem damni illati, puta, ut tibi læso à latrone pecunia ab ipso tibi ablata reddatur, vel etiam ad cautelam, hoc est, ne iterum latro tibi damnus, injuriamque congeminet. Vide de his Doctores, &

31. His præmissis, dico Primo, Agenti criminaliter non prodest protestatio ad evitandam Irregularitatem, si mors accusati ex vi talis actionis consequatur. Ratio est, quia tunc protestatio esset contraria facti; si enim petitio, seu actio tua sit ad vindictam, quo modo cohererebit cum protestatione, per quam dicis te nolle vindictam?

32. Dico Secundo, ut evitetur Irregularitas ab Accusatore, seu Denuntiatore, tria concurrere omnino debent. Primum, actionem, quamvis ex se criminalem, non debere criminaliter intentari. Secundum, debere præmitti protestationem mox explicandam, quia ipsa est de forma necessaria, ac substantiali. Tertium, ut accusatio, seu delatio non sit, nisi de iis, quæ sunt necessaria ad prædictam actionem civiliter intentam.

33. Nota, quando in quodam Textu excusatur ab Irregularitate is, qui præterdens interest, agit criminaliter, non esse contra prædicta.

a L. I. in Decal. c. 1. §. 3. d. n. 13.

b Prætes in manu sc. de Irreg. d. 4. c. 4. §. 6. n. 32. fol. 302.

a Clerici
præsi
min. §. 1.
de
prob. l. 1.
con. l. 1.
de
crim. l. 1.
c. 1. d. n. 1.
Tuscani
Crim. quib.
do dicitur
causa
conc. 108.
b Leg. v.
gol. de
reg. c. 6. n.
c. C. P. de
l. l. d. n.
mi.

In hoc enim Textu illud (criminaliter) accipitur materialiter, hoc est agere, vel accusare de crimine, nam propterea additur (præterdendens interesse) non ergo præterdendens vindictam, quod esset agere criminaliter de formali. Itarecè explicat Avila cum aliis.

sed illud per falsos Testes probasti, vel, si Judicem muneribus subornasti, vel eundem metum compulisti; sic enim non adesset conditio Justitiæ immo, sic, te fore irregularem ex homicidio injusto, si illud sequatur, nulli dubium esse potest.

Avila de Conf. p. 7. l. 5. tit. 2. in 10. p. a. l. 1. diff. 2. 7. Accusatio.

Præstando expresso.

§. XII.

De Irregularitate, quam incurrit Testes in iudicio ratione cooperationis ad occisionem justam.

34. Forma hujus protestationis, quam Canoniam appellamus, quia est à Sacris Canonibus præscripta, hæc est, tres clausulas continens.

Accuso Primo, b vel denuntio Petrum v. gr. grassatorem de furto mihi illato, ac Secundo peto, ut damnum mihi restitatur, & carceatur, ne in futurum simile quid u contra me molatur. expresse tamen Tertio, profiteor, ac dico, nolle me, ut contra ipsum Petrum vindicta sanguinis exerceatur.

35. Si à te exhibeantur priores duæ partes dictæ protestationis, omnia tertia, nulla erit protestatio, quia in tertia maxime consistit forma ipsius.

36. Præterea est facienda coram eo, ad quem deferatur delictum, seu delatum jam fuit, id est, vel in ipso primo limine querelæ, vel antequam processus fuerit ab solutus, vel saltem antequam sententia fuerit lata, quia sic potest semper impediri, quantum est ex parte Accusatoris, Rei deformatio. At post sententiam, licet ante ejus executionem, inutiliter fieret, quia executio impediri non potest post latam sententiam. Lege Avila, alioque.

37. Quoniam vero à jure non requiritur, ut hæc protestatio fiat cum scriptura, satis est, si solis verbis proferatur, licet ad majorem probationem, consulendum semper sit, ut fiat in scriptis, coram Textibus, in foro judiciario.

38. Denique non est necesse, ut fiat ex vero animo liberandi Reum à deformitate, licet ergo vel primo scias, videasq, crimen, quod defers, esse grave, unde certò mors Reo sit inferenda, vel secundo, tu illam maxime exoptes, & fido animo externe protesteris, non evades, morte secuta, irregularis æquequid in hoc secundo aliqui d' contradicant, quia satis tu servas, quod Canon præcipit, præcipit autem dumtaxat, ut tu demonstres velle Christi lenitatem, &c. & ita suffinet Coninch & alique.

Iustitia exigente.

39. Ex hac clausula advertis, tibi nihil suffragari protestationem, si verum crimen detulisti,

1. Testis quicumque iuste testificans, seu approbans, coram Judice Laico in causa sanguinis, sit irregularis ex defectu lenitatis. Ratio est, quia cooperatur ad deformationem, ad quam damnati quis non potest, nisi causa per Testes probetur, nam propterea Testes sunt Ministri, seu sunt assumpti, ut Ministri Justitiæ. Excipe, nisi quis testificetur ex obligatione præcepti.

2. Dixi (quicumque) id est sive Laicus, sive Clericus (quicquid dicat Farinac. a alique excludentes Testem Laicum ab hac Irregularitate) nam Lex Canonica de Irregularitate considerat actionem testificandi, illamque irregularitatem subijcit, at actio hæc eadem est in Laico, atque in Clerico. Ita b Covarru, alique. Solum nota Clericos peccaturos sic testificando, id enim his est prohibitum, ut fuse tradit Avila, e probatque, id quod non est in Laico, addens, Episcopum non posse dare licentiam Clerico testificandi in causa sanguinis contra Reum, sed solum in favorem.

3. Nota. Si testes fuerint multi, omnes incurrent in irregularitatem, morte testificati secuta, quia ex omnium testimonio concluditur veritas totius Judicii.

4. Dixi (seu approbans) non solum enim Testis examinatus, sive juratus, sive non, sed etiam quicumque sua auctoritate approbat, ut Reus torqueatur, &c. Hæc comprehenditur, hi enim sunt, ut Ministri Justitiæ, iisque Judex unitur, ad condemnandum Reum.

5. Dixi (iuste) si enim injuste testificaris, unde quis accedat deformari, te fieri irregularem ex homicidio injusto voluntario patet ex supradictis.

6. Dixi (coram Judice Laico) nam, si sis Testis coram Ecclesiastico, qui nunquam pro-

a Farinac. g. Crim. 61 n. 66. aliaque ab ipso citati. b Covarru. in Clem. 6. furios. p. 2. §. 5. n. 5. Suar. de Conf. d. 47. sec. 3. n. 2. c Avila de Irreg. d. 5. se. 1. dub. 13. concl. 1.

Avila l. d. n. 9. 177. de Conf. d. 6. r. n. 3. Nav. l. c. n. 29. Sil. n. 1. v. l. 1. m. q. 2. §. 1. Angel V. l. m. §. 6. e Coninch. de Sacr. d. 18. dub. 10. n. 63. G. Hist. de Irreg. diff. n. 4. 1. Diana. p. 4. p. 2. r. 4. §. 7.

Clerici... in... de... im... a... m... d... au... Log... g... C... si de...

procedit ad deformationem, vel coram Inquirentore, à quo per privilegia jam ablatam esse irregularitatem, non multo antea diximus, hic non comprehenderit.

7. Dixi (in causa sanguinis) quia in causis mere civilibus, ut item in causis, in quibus non est infingenda deformatio, potest Testis quis esse sine metu irregularitatis a nam, si deinde Judex ex hujus testificatione procedat, vel propter imperitiam, vel propter iniquitatem ad deformandum Reum, ipsi Judici imputabitur deformatio, non tibi, quando tu nullo modo praevidisti, nam, si praevidisti, nec sufficienter cavisti, te esse irregularem ex delicto supra diximus §. praeced. num. 21.

8. Dixi denique (excipe, nisi quis testificetur ex obligatione, &c.) nam tunc propter similes rationes, quas in simili diximus de Accusatore, a dicendum est, non incurri Irregularitatem.

a Sup. §. 11
n. 14. & 15.

b Navar.
conf. 18. de
Homic. V.
gol. de Irreg.
6. 7. n. 9. u.

9. Illud aliquando favere potest absolute testificanti in causa sanguinis. Nam si Judex ex alijs probationibus, nulla proorsus ratione ab ipsius Testimonio motus, sententiam sanguinis protulit, irregularitate b non afficietur testificans, quia tunc perinde est, ac si is nihil testificatus esset.

10. Advertat tamen Testis, sicuti idem debere adverti ab Accusatore diximus paragr. 11, num. 32. ne testificetur, nisi ea, quae ad causam civiliter intentandam, prosequendamque necessaria sunt. Si enim sufficit ad dictam civilem actionem testificari de furto, non potest testificari de delatione armorum prohibitorum, &c. At certe poterit, si non sufficit, puta quia non valeret probati furum esse commissum, nisi probaretur furem, ijs armis fuisse utum, &c.

c Covar.
c. n. 4. V.
gol. de Irreg.
c. 6. §. 9. n.
3. Bonac. de
Conf. d. 7.
q. 4. p. 3. nu.
8.
d Farin.
q. crim. 61.
n. 77. Felin
C. Cum de
cetero n. 2.
alique.

11. Inquires Testes incurrunt ne Irregularitatem, quando testificantur in causa sanguinis pro eo, qui cum protestatione superius explicata accusat suum Malefactorem, ut damnus resarciat, si forte nihilominus Judex Reum morti tradat.

12. Respondeo. Probabile est c incurrere, sed non minus probabile est, d non incurrere. Ratio prioris probabilitatis est, quia privilegium non incurrendi in irregularitatem, conceditur quidem accusanti, qui accusat in propria causa, at Testis testificatur in causa aliena, in causa enim propria nunquam quis admittitur ut Testis,

Ratio posterioris probabilitatis est, quia Cænon concedens id Accusatori, omnino debuit id concedere Testibus, secus quid juvaret Accusatori accusare, si deinde Testes retardarentur à testificando ex metu irregularitatis?

13. Hic autem advertite, Doctores citatos communiter supponere, etiam Testem debere praemittere suam protestationem: at certe non minus probabiliter dici potest, non debere, quia facta protestatio ab Accusatore, sub illa dari Testimonium à Testibus subintelligitur, quod est ad eiusmodi accusationem necessarium. Ex quo colligo, si in accusatione facta forte non fuit eiusmodi protestatio, tunc enim vero oportere à Teste praemitti.

14. Inquires Secundo, Testis metu gravi compulsus ad testificandum in causa sanguinis criminaliter, incurritne irregularitatem?

Respondeo. Si id faciat metu peccati in casibus supra allatis, urgente nimirum præcepto Justitiæ, vel Caritatis, non incurrere jam satis dictum est superius: At vero, si faciat ex metu extrinseco illato ab aliquo, quamvis Judice, illum cogente major est difficultas.

15. Dico tamen, cum a in Irregularitatem incurrere: sive juste fuerit, sive injuste incussus timor. Ratio est, quia semper cooperatio directæ, quæ est cooperatio Testium, quando ea est voluntaria, est causa inducens irregularitatem ex Sacris Canonibus: At metus non tollit voluntarium absolute, ut alibi cum Sancto Thoma fuisse probatum est; ergo, &c. Et ex alia parte hic supponimus, non ad esse nunc obligationem naturalem Justitiæ vel Caritatis juxta suprascripta §. præcedenti numero 14.

16. Neque obstat, metum gravem excusare à pœnis, & censuris, cum Ecclesia non intendat obligare Fideles cum tanta difficultate, quantam assert metus gravis, non obstat, inquam, quia hæc Irregularitas de qua loquimur, non est pœna, vel censura, quæ contrahatur ex culpa, sed sine culpa ex defectu lenitatis, quæ fuit in Christo Domino.

17. Scio à Diana, b alijsque probabilem vocari sententiam doctentem, hunc non fore irregularem, sed eorum rationes, si accurate expendantur, nihil consciunt,

18. Illud denique ne te hic prætereat, Testes (idem dic de Accusatore, Advocato ex officio, &c.) dum causa criminaliter pendet, non possunt ad Ordines promoveri, quia si sint Viso-

a Henr. li.
14. n. 12. n.
9. Navar. de
Conf. d. 47
§. 3. n. 3. V.
gol. de Irreg.
c. 7. n. 3. d.
vol. de Cef.
p. 7. d. 3. sicut
2. G. Hurt.
de Irreg. d.
2. d. ff. 11.
nu. 4. c. 1.
Dian. p. 4.
11. n. 10. b
b Diana
l. c. sicut
n. 10. de
Sac. d. 1. 8.
d. n. 10. n.
q. 10. Prop.
d. 1. de Irreg.
reg. d. 1. 11.
nu. 10. 1.
Bonac. de
Conf. d. 7.
q. 4. p. 3. n. 1

sua sententia sic concludunt. Ergo ab omnibus sive Ministris, sive non Ministris contrahitur.

Possent afferre omnes Textus, in quibus fundantur Adversarij in hac sua Minore firmanda, sed mea brevitas id tenuit, cum potissimum quilibet possit, si attente eos legat, cognoscere, nunquam in illis expresse contineri, quod ipsi volunt. Adde, satis debere cuique sufficere auctoritatem Doctissimi Patris Vasquez apud Turrianum, a & Gasp. Hurtadum b dicentis, in Jure non inveniri, pro non Ministris, impositam esse ejusmodi Irregularitatem.

a Turri. de
Cens. l. 9. d.
66. pub. 3.
b G. Hurt.
de Irreg. de
2. diff. 11. n.
14.

c Abb. in
C. Sentent.
no Clerici
vel Monachi.

d C. Sent.
no Cler. vel
Monachi.

11. Mihi autem Sacros Canones evolventi solum quædam definitio Clem. IV. & quidam Canon. Innoc. III. videtur utrunque contra nos asserri posse, quæ propter ea hic subscribo, & solvo. Figura autem casum cum Abbate, c & alijs, in hunc modum: Princeps quidam cum accepisset litteras à suo Ministro, in quibus monebatur, ut talem hominem facinorosum in tali loco latentem capi juberet, & capite punisi, dedit legendas suo Clerico. Is paruit, legitque unde homo ille morte mulctatus est: estne Clericus irregularis?

Respondet Abbas, esse, idque, quia sic definitur, inquit, Clem. IV. quia posita definitione, jam apparet, incurri Irregularitatem hanc, etiam à non Ministro Justitiæ, Clericus, enim ille Justitiæ Minister non erat.

Eadem definitio confirmari potest ex verbis Canonis Innoc. d. III. in quibus expresse prohibetur, ne quis Clericus litteras scribat, vel dicat pro vindicta sanguinis destinandas.

12. Verum hæc facile solvuntur, nam Primo de definitione prædicta Clem. IV. non constat. Proferatur eius authentica, & manus fortasse dabimus, Secundo, ea concessa, Clemens fortasse voluit sequi opinionem eæ ætate communem Canonistarum. Tertio, quis tibi affirmavit illum Clericum non fuisse Ministrum Principis in omnibus obsequijs, atque etiam in Criminalibus expediendis, scribendis, legendis?

13. Ad confirmationem, Respondeo, in eo, Textu, ut in alijs, prohiberi, ne Clerici sint ex officio Ministri Principum in rebus pertinentibus ad sententiam sanguinis, & merito, tum propter periculum, ne secuta executione sententiæ, sint Irregulares, quia tunc ad deformationem concurrerent, ut Ministri Ju-

stitiæ, tum, ne commisceantur negotijs secularibus.

Verba Textus hæc sunt.

Sententiam sanguinis nullus Clericus dicat, aut proferat, sed nec sanguinis vindictam exerceat, aut, ubi exercetur, intersit.

Et paulo post. Nec quisquam Clericus litteras dicat, aut scribat pro vindicta sanguinis destinandis, undè in curijs Principum hæc sollicitudo non Clericis, sed Laicis committitur.

Vides, Textus non clare loqui de quacunque cooperatione, sed de illa, quæ est ex officio. Certè ea verba (exerceat, in Curia Principum hæc sollicitudo, &c.) clare dictam officium ostendunt.

14. Stetit igitur, hanc sententiam, quæ non multis abhinc annis nova aliquibus vila est, jam nunc esse, ad modum probabilem, tum propter rationem dictam, tum propter auctoritatem tot Doctorum insignium, quæ eam hodie, ut probabilem prædicant, tum, quia innumeros serupulos à Fidelium conscientijs amovet, quos quidem serupulos à Sanctissimis piæ Ecclesiæ legibus fovendi, ceterendum non est.

15. Doctores autem eam sequentes plus quam triginta numerat, & citat Diana, a Patrem Vasquez omnium ante signatum, Turrianum: Delugo, b G. Hurtadum, c Lezzanum, Bassæum, Bannium, Cælestinum, Machadum, Setram, Clarium, Antonellum, Vericel, Joan. Pontium, Brunum, Constantinum à Castro, Guazzinum, Dicastillum, Carpentem, Escobar, Castropal. d Valentiam, Pellizzarij, Martinon, Remigium, ipsumque Dianam, quibus adde novissime Leandrum. e

16. Seiscitabitur Curiosus rationem convenientiæ, unde Legislator statuit solos Ministros Justitiæ esse dictæ Irregularitati subijciendos, non vero alios?

Respondeo. Mihi illa venit in mentem, quia Legislator judicavit cooperationem ad necem, quamvis justam, sed ex officio, minus habere lenitatis, cum, veluti ex habitu, ad occisiones illas parandas sit ex dicto officio paratus semper, unde, etiam si semel patravertit, ab altari tamen eum esse removendum censuit, quia patravertit ex habitu. At cooperantem sine peccato, & quidem non ex officio, cum non cooperetur ex habitu, idem Legislator judicavit, non esse alienum à Christi lenitate, unde, nec eum esse Irregularem.

Co.

lle, & hic Cardinalis hæc fecerunt extrajudicialiter, & tanquam personæ privatæ, nec illam scripturam Cardinalis nomine proprio suscipit, nec ullum Advocati munus exercuit in iudicio.

a Tur. l. c. 24. Hinc Quatto, (ait Turrianus *a*) si quis sine peccato dicat Reo, *Pergamus citius, vel Ascende citius scalas* non incurrit Irregularitatem, idque propter dictam rationem. Idem colligit ex eodem Turriano Diana de eo, qui dicit Reo: *Suppono caput, ad excipiendum scilicet, unde is citius supponit, & de eo, qui orat Carnificem, ut aliquid aptet, quo sic citius Reus moriatur* (tale iudicarem, si ores, ut Carnifex aptet pulverem sulphureum in pectore Rei, qui est vivus comburendus) & de eo, qui dat consilium capiendi viam breviorē ad locum supplicij, vel excitando Ministros, dicat horam esse tardam, vel populum nimis detineri.

b Gibal. de Irreg. c. 4. q. 13. n. 61. 25. Hinc quinto. Qui detegit Malefactorem (ait Gibalinus *b*) vel clamat, ad esse latronem, ut is comprehendatur, vocando v. gr. famulos, vicinos, custodes in auxilium, ut capiant furem, non est Irregularis, si fur resistens occidatur, vel à Judice morte damnetur. Adde, non esse præsumendum Ecclesiam velle fovere latronum, & similia insolentias, quæ certè foverentur, si propter timorem Irregularitatis non possent homines clamare, vel detegere eiusmodi delinquentes, Ne tamen hæc sint, ut ab Accusatore, &c.

Et paulo post, hoc est num. 61. Qui clamore (ait) excitat vicinos in furem, qui capitur, & Judici traditur, ab eoque occiditur, non fit Irregularis, quia ipsemet, ut diximus, potuit eum furem capere, & Judici tradere.

Excipe, nisi, quando sic manifestans esset Accusator, vel Testis necessarius ad cognitionem causæ, vel alio modo id faceret, ut constitutus ad hæc, vel similia, Minister Justitiæ, ut ex supradictis constat.

c G. Hurt. l. c. n. 43. 26. Hinc Sexto. Medicus (ait supra citatus *c* Hurtadus) aut Chirurgus, si juxta artem curet, mutilave, quamvis ex ea mutilatione, aliave curatione, præter intentionem, eveniat mors, non fiet Irregularis, quia Irregularitas lata est pro Justitiæ Ministris non pro Medicis, idque etiam si eiusmodi Medicus sit Clericus in Sacris, quibus, ut supra nos vidimus, vetitum est Chirurgiam exercere. Fiet tamen Irregularis ex delicto, si cum culpa mortali ex

imperitia, vel negligentia, ut ibidem diximus, occidat, mutilave.

27. Quod dictum est de Medico, dic de Ministrante infirmis, qui si eos verat ex latere ad laeas, vel transferat de lecto ad lectum, vel erigat, vel ipsidem cibum porrigat, licet ex his actionibus mors, præter intentionem, sequatur, eæque fiant cum cautela, quæ à prudentibus adhiberi solet, non incurrit Irregularitatem, quia prædicti, Justitiæ Ministri nequaquam sunt.

Deciduntur ex prædicta doctrina Casus aliqui peculiares.

Detegens casu Delinquentem.

28. Colloquebatur (ut refert *a* Navarrus) *a* Nav. quidam de Muliere interfecta, cujus delicti *Conj. 13. de* Auctor ignorabatur: aderat Religiosus, qui *Homie. lib. 5.* nihil aliud cogitans, interrogavit, an illa mulier esset ea, quam ipse viderat ante tres dies executam cum suo viro extra Urbem? Admiranda sanè humani ingenij sagacitas. Hæc merita interrogatio delata est à quodam ex instantibus ad Judicem, qui inquis de eo viro deprehendit, illum fuisse interfectorem, & non multo post extremo supplicio eundem adjudicavit.

29. His relatis, quærit Navarr. An Religiosus ille fuerit Irregularis? Respondetque *b* Navar. *l. c. cui subscribitur Mol. T. 4. r. 3. d. 74. n. 2.* nequaquam, quia remotissimè se habuit interrogatio illa ad condemnationem. Rectè, sed addere poterat allatam doctrinam, quia hic Religiosus, Minister non erat Justitiæ.

Detegens signum, inde cognitus fuit Delinquens.

30. Satellites deprehenderunt hominem de nocte ferentem occultè sub pallio vas argenteum, suspicati que sunt, illud fuisse furto ablatum, unde mane de die illud exposuere palam in foro, ut, comparente fortè Domino, suumque esse probante, convinceretur fur, pœnamque deformationis, nempe manus dex: eræ amputationem, juxta illius loci leges, subiret. Porro apparuit Dominus, clarissimisque Testibus ostendit vas esse suum, convictusque tur pœnam luit. Est ne Dominus, qui nullam protestationem præmisit, Irregularis? Quid etiam de Testibus, qui fuerunt ij Aurifices, qui vas construxerant?

31. Respon-

31. Respondeo, ex dictis §. 11. & 12. clarè sequitur Dominum, si accusaverit, tum Testes esse Irregulares. At aliqua apparens difficultas est. An, si Dominus non accusaverit, sed solum dixerit sine protestatione, *Hoc vos est mesum, & Aurifices dixerint: Hoc vos nos construximus pro hoc Domino.* inciderint in Irregularitatem? Et nihilominus ex ibidem dictis colligi potest non esse Irregulares, Ratio est, quia dicta Domini, & Aurificum, non sunt propriè Testimonium contra Reum; si enim, qui aliquod indicium manifestant extra Judicium, sed quo Judex deinde utitur ad inquirendum de Reo, ejusque delicto, vocantur quidem aliquando Testes, sed valde impropiè, Testis enim propriè est ille, qui intra judicium de aliqua re testificatur, & in Criminalibus quidem semper in præsentia Judicis, ut ex Authentica a habet Glossa, b

Mittens ad Iudicem inter signa, quibus Latro convictus est.

32. Scholaris quidam, ut narratur in *Cap. Tuanos de Homic.* à fure in hospicio suo vulneratus, cum per inter-nuncios interrogatus fuisset à Judice, ut diceret, si quid sciret de fure, vel traderet inter signa, si quæ haberet, misit illicultrum, quem à fure abutulerat, & Soutarres, hoc est calceos, quos, ne pedum strepitus audiretur, sibi fur abstraxerat, atque in scholaris domo reliquerat. His receptis à Judice signis, furi amputata sunt à Satellitibus virilia, oculique item eruti. Fur autem ex dolore commotus, nec potum sumpsit, nec cibum, & sic de medio est sublatus. Contraxitne Scholaris Irregularitatem?

33. Respondeo. Et quidem Covarr. c habet illam doctrinam, ut si indicium, quod quis dat Iudici, pertineat ad cognoscendum Auctorem delicti, ut est in casu proposito, non facit Irregularem eum, qui indicavit, si verò pertineat ad delicti commissi probationem facit Irregularem. Sed hanc doctrinam admittere non possum, quia æquè ex utrisque his indicibus procedit Judex ad condemnandum Reum.

34. Ego igitur cum Glossa citata, & ex his hæcenus allatis puto, hunc Scholarem, ex vitalis indicij à se dati in Irregularitatem non incidisse, quia sic, nec fuit Accusator, nec Testis in judicio; solum enim aperuit extra judicium, quid factum fuit, aperuit, dixi, nam ipse,

nec accusavit, nec querelam deposuit, nec ullam denuntiationem fecit contra Reum. Quare Pontifex Summus merito ipsum pronuntiavit liberum ab Irregularitate.

35. Atque hæc quoad Irregularitatem ex defectu lenitatis, quam prædictus Scholaris ex missione illorum signorum poterat timere propter secutam mutilationem virilium, & oculorum effossionem illius latronis. Nam quoad Irregularitatem ex delicto ob mortem, quam latro sibi conscivit ex occasione sumpta à pœna mutilationis, quam Satellites ei inflixerunt, manifestum nimis est, scholarem illam non incurrisse, ejus enim mortis causam valde remotam ipsum fuisse, vel puer videt.

Episcopus tradens Ministris iustitia corpus occisi.

36. Occiditur Petrus, ejusque cadaver in Ecclesia, vel simili loco Ecclesiastico sepelitur. Judex autem, ut procedat, ad inquirendum de delicti Auctore, vel ad processum contra aliquem melius confirmandum, vel, ut constet de corpore delicti, petit, ut ejusmodi cadaver exhumetur, inspiciaturque. Potest ne Episcopus sine metu Irregularitatis licentiam ad id concedere?

37. Respondeo. Possè, ajunt nonnulli, ad dunt aliqui b debere. Sed profecto, si petitur cadaver, ut constet de corpore delicti, vel ad inquirendum contra personam indeterminatam, quis scilicet delicti Auctor fuerit, omnes consentiunt posse Episcopum licentiam concedere, quia id solum esset quid remotum ad sententiam fortè mortis consecutam. At difficultas vertitur, an possit, quando cadaver requiritur, ut confirmetur suspicio, vel completur probatio contra aliquam personam particularem. Sunt v.g. indicia contra Titum, petitur verò corpus Petri interempti, ut videatur, an vulnus datum conveniat cum gladio, quem Ministri invenerunt sanguine aspersum apud delinquentem, vel quid simile. Et nihilominus quamvis antiquiores putaverint, tunc non posse Episcopum licentiam concedere, ne concurrat proximè ad processum sententiæ sanguinis contra personam determinatam; tamen ex prædicta doctrina, quod Irregularitas ex defectu lenitatis non incurritur,

tur, nisi à Ministris Justitiæ, sequitur, posse sine Irregularitatis timore, quia eorum, quod facit Episcopus, etiam positivè concedendo licentiam; non facit, ut Minister Justitiæ, puta, nec ut Judex, nec ut Accusator, nec ut Testis in judicio criminali; &c.

a Congr. Ep. 22. Novemb. 1619 apud Gaventum in man. a Epi. V. Sepult. in Addit. n. 7.

38. Est tamen notanda monitio Congregationis à Cardinalium super negotia Episcoporum, quæ apud Gaventum sic habet. *Non debet Episcopus dare licentiam exhumandi corpus ad hoc, ut Laici sumant in iudicia in Criminalibus.*

Episcopus tradens copiam renuntiationis Clericatus.

39. Titius renuntiavit coram Episcopo Clericatum (idem esset, si Episcopus aliquem verbaliter degradasset) & deinde graviter deliquit, unde à Judice Sæculari comprehensus est. Nunc petit idem Judex ab Episcopo, vel ejus Ministris copiam ejusmodi renuntiationis, vel degradationis, ut scilicet certus de non Clericatu Titii illum illegitimè morti adjudicet: potest ne Episcopus, vel ejus Ministri eam copiam tradere?

40. Respondeo. Diana loc. cit. postquam vilus est affirmasse, quod possit, addit: sed tu cogita. Ego verò cogitarem, si prædictam hæcenus doctrinam nescirem, vel eam improbabilem judicarem. Nunc verò, cum videam Episcopum, vel ejus Ministros tradendo copiam talis renuntiationis, vel depositionis, non fungi munere Ministris Justitiæ Sæcularis, nec Accusatoris, nec Testis in judicio, censeo, probabile esse, quod possint. Non ita esset, si traderent eidem Curie Sæculari processum sortè ab ipso Episcopo factum de homicidio commisso à Clerico; illum enim processum eum fecerit Episcopus, ut Minister etiam ipse Justitiæ, si deinde occideretur delinquens, concurrente, quamvis solum ex parte; ejusmodi processu, nequaquam ab ipso Irregularitas evitaretur.

Judex Ecclesiasticus dans Laico Epistolas quasdam, &c.

41. Judex Ecclesiasticus potest ne sine incurtu Irregularitatis dare Judici Laico quasdam Epistolas, inventas apud Reum, quibus idem Judex Ecclesiasticus probaverat dictum Reum commisisse homicidium proditorè, atque adeo immunitate nequaquam gaudere?

Respondeo, non posse. Ratio principalior est, quia Ecclesiasticus dare utiliter non potest has Epistolas, nisi etiam det processum, seu partem processus, quo appareat, eas Epistolas inventas esse apud Reum; at omnes Doctores clamant, processum Judici Laico non posse dari ab Ecclesiastico, ut supra §. 10. n. 21. vidimus. Lege Tancredi, qui latè hoc prosequitur, sed hujus nostræ solidæ rationis non meminit.

a Tancred. 2. q. mor. tr. 5. g. 1. sequenti.

§. XIV.

De Irregularitate contracta à Militibus in Bello

I. **S**i injustum sit Bellum, omnes pugnantes, Simmo omnes cooperantes, quales sunt conducentes Milites, custodientes Sarcinas, animantes exhortantes, afferentes cibos (jurant enim hi omnes ad occisiones, etiam si ipsi immediate arma non tractent) esse Irregulares, vel uno dumtaxat occiso, patet ex supradictis, Nihilominus Doctores non ita rigidè loquentes de aliquibus ex his, vide apud Dianam. *a Diana 1. tr. 7. Ref. 3.*

2. At verò, si Bellum sit justum, distinguendum est, an ejusmodi Bellum sit aggressivum, seu offensivum, an merè defensivum.

Et quidem in hoc posteriore nullus, nec Laicus, nec Clericus est Irregularis, etiam si aliquem propriâ manu occidat, quia, defendere Patriam, est de jure naturæ, & jus Ecclesiasticum in illa necessitate non obligat, cum id, vel sit, vel reducat ad defensionem propriam; quando tamen non exceduntur limites necessariæ defensionis, quod mox §. seq. latius explicabimus.

3. In priore autem Belli justis genere, nempe offensivo, pugnantes propriâ manu, si aliquem occidant, mutantur, sunt Irregulares ex defectu lenitatis, quia tunc occidunt, ut Ministri publici exercentes justam vindictam contra hostes. At, si propriâ manu non occidant, licet hortentur, vel etiam pugnent, aliove modo cooperentur ad hostium occisionem, Irregularitatem non incurrent. Ratio est, quia Sacri & Canones non conjunxerunt Irregularitatem ex defectu lenitatis in Militibus, nisi illis, qui manu suâ occidunt, vel vindictam Deformationis per se exquirunt.

4. Illi item, sive Laici, sive Clerici, qui ob honestam causam Bello assistunt v.g. ad componendam pacem, ad Confessiones excipiendas,

a Diana 1. tr. 7. Ref. 3.

b Exr. 1. c. 2. dist. 51. Lige 122. cons. 122. c. 5. T. Ca. strop. L. J. ma. Com. Nian. a. i. q. que. citat. C. seq. L. z. n. a. i. d. c. 23. C. Castrop. de irreg. 4. c. 7. 14. §. 5. Dian. 1. 11. tr. 8. r. 42. d. C. Partib. de Homic.

ad

Barba, trahebatur, & illum à se aliter extricare non poterat, nisi eundem occidendo; Respondetque huic Sacerdotem esse Irregularem, quia non agebatur de vita.

Irreg. c. 4. q. 3. num. 15.

Verum Gibalin. a negat ejusmodi Irregularitatem, & merito, quia gravissima erat ea injuria, ad quam averendam licetè potuit Sacerdos ille injuriantem occidere.

Occidens sibi insidias parantem.

ibidem

7. Idem Gibalin. b duo mihi difficilia intrepide, & sine distinctione affirmat. Primo, eum, qui sibi insidias parantem avertit, occiditque, nec peccare, quia se defendit, nec consequenter esse Irregularem. Secundo, eum, qui injustum invasorem fugientem in continentem sequitur, occiditq; v. g. post alapam impactam, nec peccare propter eandem rationem, nec Irregulari fieri. Hæc, inquam, duo sic absolute dicta mihi apparent difficilia. Nam ego lib. 6. in Decal. c. 1. §. 1. n. 15. pro priore ex prædictis casibus, ne tunc peccaretur, requisivi, ut proximè, & in procinctu paret quis alium occidere, & §. 3. num. 3. pro posteriore casu dixi, id non esse in praxi recipiendum, Relege locum,

Ut effugiam periculum vite, evitare aliquando possum Irregularitatem.

c. Delug. de Inst. d. 8. se. 6. n. 86.

8. Brevis propono casum, quem proponit Delugo c. Veneno infecit Petrus ficus comedendas à suo inimico, Verum casu advenit amicus, & comedit, Petro vidente, eoque ne suum crimen proderet, tacente. Estne Petrus hujus amici injustus homicida, atque adeo Irregularis?

ibidem ibi.

9. Respondet Delugo d non esse, quia ex una parte hujus amici mors præter Petri intentionem prius evenit, & ex alia, Petrus non fuit injusta causa mortis amici, quia cum tanto suo periculo manifestandi suum delictum, non tenebatur illum monere de Veneno.

Vir occidens uxorem inventam cum adultero, &c.

c. In Tract. de excom. Si quis suadente.

10. Huc reduci id potest: pertinere enim videtur ad defensionem honoris proprii. Equidè de hæc quoad Excommunicationem, si tunc in fragranti crimine occidatur Clericus adulter, agitur alibi, e nunc vero loquendo de Irregularitate, puto, propter similes rationes, quæ

ibidem dicuntur, esse probabile non incurere Irregularitatem, de quo argumento plura habes apud Dianam. a

a Diana p. II. tr. 6. res. 28.

§. XVI.

De Irregularitate, qua oritur ex mutilatione.

1. Non solum, qui occidit hominem, vel Numetiam, qui ejus membrum aliquod mutat, (ut sæpè in Superioribus per occasionem insinuat) in pœnam Irregularitatis incurrit, ejus prius speciei, est ea, quæ incurritur ex homicidio, ita ut sicuti ex homicidio injusto, sive voluntario, sive casuali incurritur Irregularitas ex delicto, sic ex injusta simili mutilatione. Et sicuti ex homicidio justo incurritur à Ministris Justitiæ Irregularitas ex defectu lenitatis, ita ex eadem simili justa mutilatione. Quare omnes modos, varietatesque, quas supra haberi diximus ab Irregularitate ex morte secuta, dic pari modo, haberi ex mutilatione, nam propterea sæpissimè utrumque comprehendimus sub uno nomine *Deformationis*.

2. Unum tamen, vel alterum discrimen esse inter Irregularitatem ex Homicidio, & Mutilatione mox apparebit §. 17. num. 25.

Porro illæ duæ quæstiones propriæ sunt hujus loci. Primo, quid intelligatur nomine membri, cujus mutilatio Irregularitatem inducit, Secundo, quid nomine mutilationis.

3. Adverte autem, aliud esse loqui, Primo, de eo cui ob mutilationem membrum aliquod deest. Secundo, aliud de eo, qui sibi ipse membrum amputat. Tertio, aliud de eo, qui alteri membrum mutilat. De Primo, & Secundo egimus supra capite octavo, paragrapho primo, & secundo, hic autem solum de tertio agendum est. Relege locum, ubi maximè advertendum dixi, non valere argumentationem ex uno istorum ad aliud, ut ibidem explicui.

2. Cujus membri mutilatio alteri facta Irregularitatem pariat?

b S. Paul. ad Rom. 12. c. Arist. de part. anim. l. 1. c. 1.

4. Membrum est corporis animati pars, non quæcunque, sed illa, quæ proprium, ac distinctum munus gerit in corpore, juxta illud ad Rom. Omnia membra non eundem actum habent, & juxta doctrinam Aristot. c. dicentis, operatio

in corpore esse propter membra, id est ex membris. Hinc recte ait Bartolus, a statutum contra amputantem membrum non urgere contra amputantem digitum, & habentem plures solito digitos non dici, habere solito plura membra.

5. Membrum igitur est, quod ex se in corpore est instrumentum propriae, ac distinctae operationis. Partes autem membri sunt eae, quae ad dictam operationem coadjuvant, quales sunt digiti coadjuvantes ad operationem manus. Lege Covarr, baltosque.

6. Hinc Capilli, Barba, Ungues, cum solum sint ad ornamentum, atque operationem, vel nullam habeant, vel certe tenuem, membra sine dubitatione non sunt. Contra, Oculi, Nares, Manus, Pedes, &c. quia distincti spoliati operationibus, certo, & ex omnium sententia sunt membra. At vero Dentes, Gena, Crura, seu Tibiae, & Brachia ut distincta ab Ore, à Pedibus, à Manibus, cum non videantur habere proprium actum, sed coadjuvare, incertum est apud Doctores, an membra distincta sint.

7. Mihi hac in re certa sunt duo, tria aliquibus incerta videntur, quae tamen mihi non videntur incerta.

Certum mihi est Primo, Oculos, Nares, Aures, Linguam, Manum, Membrum genitale, Pedes esse proprie membra, a quae Irregularitatem parere in illo, qui aliquid ex his alteri abscindit. Ratio est, quia haec, extra controversiam, actum, seu operationem distinctam habent.

8. Certum mihi Secundo, Capillos, Barbam, Digitos, Dentes, Labia, Nervos, Testes, Palpebras, Supercilia, non esse membra distincta, atque adeo, neque Irregularitatem inducentia in amputante aliquid ex illis. Ratio est, quia haec, vel solum sunt ad hominis ornatum, vel ad actum coadjuvant, vel insunt in corpore ad munia quaedam communia, & secundaria. Cum Testes dixi, non intelligo utroque, sed alterutrum, nam uno dumtaxat deficiente, non tollitur generandi usus, tollitur, deficiente utroque.

9. Nonnulli inter haec numerant brachium, & Crus, seu Tibiam, ut separata à Manibus, vel Pedibus, unde dicunt, non fore Irregularitatem eum, qui alteri non habenti Manus, vel Pedes abscinderet brachium, vel crus. Verum ego de hac doctrina valde ambigo, dubitationisque rationem mox aperiam à numero vigesimo primo.

Tamburinus de Sacramentis.

10. Dices. Qui dentem alteri excutit, vel labia tundit, vel capillos evellit, vel faciei cutem excoriat, vel similia facit, quamvis membrum non mutilet, tamen illum non raro reddit ad eum deformem, ut reddat simul Irregularitatem ex notabili deformitate: ergo etiam & ipse, qui Irregularitatem in altero parit, erit Irregularis ex illo principio, quod aliqui tenent, a eum semper esse Irregularem, qui alium Irregularitatem reddit.

11. Respondeo. Negando consequentiam; fallum enim est, eos omnes fieri Irregulares, qui alios Irregulares faciunt; nam, qui filium spurium generat, & qui Judex condemnat Reum de infamia, & qui veneficio v. g. mentem sani hominis insanam reddit, non sunt Irregulares, eum tamen Irregularitatem reddant filium, Reum, hominem illum.

12. Porro incertum est Primo. An mulieris mamilla sit membrum? à Diana, alique negant quia propria, & distinctam operationem illa non habet. Suarez eum, alii, & cum eodem Diana salibi, tanquam probabilis affirmat, eamque mutilantem ab altari repellit. Ego cum Suario sentio, quia & Arist, & Hurtados, & communiter alii docent, in mamillis feminarum sanguinem converti in lac: quare actum proprium distinctum ab aliis membris habent. De mamilla autem Mulieris loquimur, nam mamillam hominis distincta operatione cavere, videmus omnes.

13. Incertum est secundo, an Auricula sit membrum? Auriculam dico, hoc est cartilagineam aurium externam; nam auris, id est rotum organum audiendi esse membrum, nullus negat.

14. Controversiam rem hanc reddidit Glanvius, qui docuit, eam non esse à numero membrorum repellendam, siquidem illa preparat, seu fovet sonos, vocesque, illasque veluti colligit, ut melius audiantur: quod est munus peculiarare.

15. Confirmat Primo, ex Speculatore, qui quaestioni quaerenti, An abscissio Auriculae Malchi facta in honore à S. Petro fuerit causa Irregularitatis in Petro? Respondet, non fuisse, quia tunc non erat inducta Irregularitas; Inteligit ergo Speculator, Auriculam esse membrum, nam secus respondisset, non fuisse S. Petrum Irregularitatem, quia membrum non amputavit.

16. Confirmat Secundo, quia Antonius quidam

N
summ. Cens. V. Auric. k Speculator Tit. de Dispens. §. Luxa sine.

a Silv. V.
Homio. 2.
q. 3. Maiol.
de Irreg. l. 1.
c. 2. n. 20.
l. 5. c. 50.
n. 5.
b Nav. in
summa c.
27. n. 207.
Sayr. de
Cens. l. 6.
c. 15. nu. 7.
Avila de
Cens. p. 7.
d. 3. dub. 3.
ver. finem.
c De hoc
ult. vide
mox n. 35.
d Diana p.
p. tr. 15. re.
20. Covar.
l. c. n. 7. Sal.
sed. prax.
crim. 109.
Avila de
Cens. p. 7.
d. 5. c. 1.
dub. 1.
e Suar. de
Cens. d. 4. q.
16. n. 9.
Sayr. de
Cens. l. 6. c.
15. n. 18.
Farina c.
in fragm.
V Irreg. n.
507. c. 7.
Clericum n.
373.
f Dian. b. q.
tr. 2. ref. 6.
g Arist. de
Gener. ani-
mal. l. 4. c. 8.
h Galen. de
usu partu. l.
8. c. 22. c. 1.
de sper. sub
inst.
Glan. in

quidam Anachoreta præcidit sibi Auriculam, ne ab Ægyptiis advocaretur ad Episcopatum. Sentiit ergo Antonius, Auriculam esse membrum, quandoquidem ejus abscissio debebat illum ab Episcopatu retrahere.

17. Confirmat Tertio, quia, secus, qui alteri Nasum abscinderet, non esset Irregularis, quod nemo concedet. At ita se habet Nasus ad odores excipiendos, atque ad odorandum, sicuti Auricula ad audiendum.

18. Verum rogo te, studiose Lector, ne rem hanc incertam dicas in posterum. Probabilissimum enim est, Auriculam, sicut & Nasum, non esse membra, sed membrorum partes (Nasum dico, non Nares, id est totum organum olfaciendi, hoc enim esse membrum distinctæ operationis, jam dictum est modo) Ratio hujus probabilitatis est, quia Auricula, & Nasus coadjuvant ad audiendum, atque olfaciendum secundario dumtaxat, & minus principaliter, cum sine his audire possis, & olfacere: Ex quo solvitur Giani ratio principalis.

19. Ad confirmationem primam, quicquid Speculator respondere potuisset, satis ipsi fuit, per suam responsionem abscindere radicem, totius quæstionis, dicendo, tunc nondum fuisse poenam Irregularitatis inductam.

Ad confirmationem secundam, sicuti Anachoreta ille erravit, sanè bona fide (nisi ad peculiarem Sancti Spiritus impulsum confugas) amputando sibi Auriculam, cujus ipse, ut cæterarum corporis partium, Dominus non erat, sic erravisset, si putavisset id, quod Glianus contendit. Fateor autem Anachoretam, si Canones sciebat, sique tunc prodierant, rectè potuisse putare, se Irregularem fieri, sibi Auriculam abscindendo: ad Irregularitatem, enim incurrendam, satis est per Sacros Canones, si sibi quis partem membri abscindat, qualis est Auricula, cum tamen, si alteri abscindat, debeat abscissio esse membri, non membri partis, ut modo dictum est num. 4.

20. Ad confirmationem tertiam jam ex dictis patet.

Incertum est Tertio, An alteri amputans partem membri sit ab Irregularitate semper immunis.

21. Respondeo, quandoquidem multi nimis multa hic congerunt, ego hanc brevem regulam ex variis Doctorum dictis colligo. Quando tanta, & tam notabilis est mutila-

tio partis membri, ut ratione dictæ mutilationis id, quod remanet, non possit absolutè dici illud membrum, seu quando id, quod remanet, habere physicè, & absolutè non potest usum, ad quem ejusmodi membrum institutum est à natura (ut si cui v. g. omnes quinque digiti à manu amputentur) toties ejusmodi amputatio dicitur, & erit amputatio membri efficiens Irregularitatem in amputante, secus, non item. Ratio regulæ est, quia amputatio tantæ partis est vera, & absoluta amputatio membri, cum amputetur id, quod principaliter facit ad usum membri, cui similis non est amputatio Auriculæ, vel Nasi, de quæ modo n. 18. dictum est.

Hinc mihi difficilè fuit numero nono assentiri illi, qui dicebant amputantem brachium, vel crus illi, qui manu, vel pede carebat, non esse Irregularem, difficilè, inquam, fuit. Cum enim brachium, & crus sint magna pars membri in servientis ad eorum membrorum usum, qua ratione, qui illud alteri amputet, Irregularis non erit?

22. Idem propter eandem rationem dico de amputante manum ei, qui omnibus caret digitis, & de eo, qui à carente pedum digitis, ipsum pedem fecerit.

23. Quid de eo, qui alterius pollicem, & indicem detruicat?

Respondeo, idem dici debere, quia manus sic amputata sit notabiliter, ne dicam ex toto, inepta ad munus suum exercendum, quicquid in oppositum sentiat a Gibalino; nam propterea idem dico, tum de eo, qui tres digitos minores simul cum parte manus ipsius correspondente alteri abscindit; jam enim hoc pacto fit manus inepta ad res tractandas, tum de eo, qui omnes ferè dentes alteri excutit, &c.

Quid veniat nomine Mutilationis?

24. Quod illa mutilatio, quæ tollit membrum, inducat Irregularitatem certi juris est, ut ex dictis liquet, & nulla quæstione dignum. At illud dignum est, ut inquiratur, an sola debilitatio membri qua illud fiat ineptum ad operationes proprias, membro tamen non abscisso, faciat te, qui illud debilitasti, Irregularem, quasi ex mutilatione æquivalente?

25. Aliqui b absolutè affirmant, te Irregularem facere, quia, inquit, paria sunt aliquid

2. Fill. 17. 19.
c. 9. n. 136.
Suar. de
Cens. d. 4. 4.
Jo. 2. n. 9.
Turr. de
Cens. l. 9.
disp. 67.
dub. 2.

a Gibal. d.
Irreg. l. 1. c.
q. 3. n. 4. b.
b. Moral. d.
Irreg. l. 1. c.
10. n. 7.
Grass. l. 2.
Dicit. l. 2. c.
non n. 1. aliq.

non esse, atque inutile esse; ergo pari poena est plectendus, qui facit, ut non sit membrum, atque, qui facit, ut sit inutile.

Suarez a vero distinguit: Vel ita debilitasti alterius membrum, ut, licet ineptum remaneat ad operationes proprias, juvat tamen in corpore, vel ita, ut omnino aridum a te sit redditum, & nihil prorsus juvet. Si priore modo debilitasti, non es Irregularis, quia verè non abscidisti membrum: Si autem modo posteriore, Irregularis es, quia moraliter, & æquivalenter tanta arefactio privans vita membrum illud, est moralis amputatio.

26. Sed nec illi placent, nec Suarj licet ingeniosè excogitata distinctio. Aio enim absolute, in utroque, & in quolibet alio simili casu, quo non separetur physicè membrum à corpore, hanc Irregularitatem non induci. Ratio est, quia, ut toties docuimus, Irregularitas non est inducenda, nisi adsit expressum jus: at jus nullibi morale, vel æquivalentem abscissionem Irregularitati subijcit, sed physicam abscissionem, detractionem, amputationem, &c.

27. Scio aliquando idem reputari in Jure b Civili uxorem non habere Maritum, & illum inutilem habere, & in Canonico eodem reputari de Prælato inutili Ecclesiæ, ac de nullo, sed hæc disponuntur, quoad aliquos effectus ex Juris fictione, quæ non potest procedere, quoad Irregularitatem, quæ expressa debet esse in jure, & pro qua Jura nunquam aliquid simile finxerunt. Et quidem signatè dixi (quoad aliquos effectus) nam cæterum, nec uxor potest propter virum inutilem matrimonium inire cum alio, quia nimirum durat vinculum, neque Episcopo inutili datur successor, sed solum à coadjutor, &c. ut videas, non in omnibus paria reputari, non esse, & inutile esse.

28. Dices: In Jure Canonico dicitur causa esse Irregularitatis mutilatio, & detractio: ne igitur altera ex his vocibus sit superflua, illud (detractio) significabit debilitationem, quasi æquivalentem detractionem.

29. Confirmatur, quia in eodem Jure si mutilatio membrum, & sanguinis effusio idem censentur in ordine ad incurrandam excommunicationem à percussente Clericum, non ob aliud, nisi, quia hæc duo sibi invicem æquivalent, Ergo idem in casu nostro, &c.

30. Respondeo, non esse novum in jure ob

majorem explicationem duas poni voces synonymas, idemque significantes. Adde Primo, nimis longè petitam esse hanc significationem, ut detractio significet debilitationem.

Adde Secundo, in odiosis non posse à propria significatione vocis ad impropiam deflecti. Adde Tertio, Codices emendatos allati Textus habere (mutilare, & occidere).

31. Ad confirmationem nego causalem. Ratio enim illius incursum in excommunicationem est, quia sive mutilatio, sive sanguinis effusio semper supponuntur fieri per percussorem, cui ex Jure annexa est excommunicatio.

32. Dices Secundo. Qui aridum reddit alteri membrum v.g. manum, illum Irregularem reddit, ergo, & ipse Irregularis est.

Respondeo. Huic objectioni satis responderi potest ex dictis modo n. 12.

33. Ex his sequitur eum, qui manum, pedes, vel aliud membrum arefacit totaliter, vel auditum, visumque, imino mentem, rationisque discursum alteri tollit, si membrum non amputet, licet, ut certum est, gravissimè peccet, non tamen Irregularitatem contrahit, quia sic, neque occidit, neque mutilat.

34. Sequitur item, cum, qui sibi debilem vel aridum omnino reddit membrum, si illud non abscindat, vel, sic, se deformem, ineptumque ad Ecclesiastica munera non faciat, non fore Irregularem, quia nec membrum, nec partem membri sibi abscindit. Quam doctrinam hic decernendam remisi supra cap. 7 §. 2. n. 17.

35. Sed jam superest curiosa quæstiuncula pertinens quidem ad præcedentia, sed huc commodius transmissa. Inquiri enim, an si quis ab altero abscindat membrum inutile v.g. manum aridam, incurrat in Irregularitatem annexam mutilationi?

36. Respondeo. Suarez sua utitur distinctione, aitque si membrum, quantumvis omnino inutile, vivat tamen eum, qui illud ab se abscindit, fieri Irregularem, quia verè mutilat corporis humani membrum, si autem non vivat, sed est omnino aridum, & siccum, Irregularis non fieri, quia tunc, perinde esset, ac si is membrum abscinderet à cadavere.

37. Equidem tanti viri doctrinam venor, sed ei, acquiescere non possum; ejusmodi enim amputatorem semper fore Irregularem, puto, quia semper membrum humanum, seu hominis detruncat, cui detruncationi Sacri

Canones Irregularitatem addixerunt, nihil distinguentes. Nec verum est, perinde esse membrum arefactum ab homine vivo recidere, ac recidere à cadavere, qui est homo mortuus: membrum enim, quamvis arefactum, aliquid facit ad integritatem hominis vivi, & quamvis nihil faceret, cenè mutilum absolute vocare non potes illum, qui membrum, licet arefactum habet.

38. Qui plura membra alicui mutilat, an plures incurrat Irregularitates, supra dixi §. 10. à nu. 14.

Qui item dubitat, se mutilasse, an Irregularitatem te cenere debeat, dixi item supra cap. 5. §. 5. nu. 10.

§. XVII.

Quis dispense in Irregularitate ex Homicidio.

Diversi Juris est dispensatio Irregularitatis ex defectu lenitatis, quæ ex dictis incurritur à Ministris Justitiæ, & à Militibus in Bello offensivo justo, & dispensatio ex homicidio injusto casuali, & dispensatio ex homicidio injusto, & denique dispensatio Irregularitatis ex mutilatione. Separatim igitur de singulis est dicendum.

2. Cum autem hic loquamur de dispensatione, ejus natura semper requirit causam, adverte, quoties nos dictum sumus, hunc, vel illum posse dispensare, semper intelligendum esse cum causa proportionata ad gravitatem Irregularitatis, juxta ea, quæ dicuntur in Tractatu de Dispensatione. Hanc monitionem hic apposui, propter frequentes dispensationes quæ circa Irregularitatem ex Homicidio expediuntur, ceterum in omnibus dispensationibus prædictis, & in posterum dicendis, eam esse apponendam, discretè pronuntio.

Quis possit dispensare in Irregularitate ex defectu lenitatis?

3. Summum Pontificem posse, nimis est manifestum, Quid Primo, de Episcopo?

4. Decem & octo Doctores enumerat, licet eos non sequatur, a Pasqualigo, docentes, posse Episcopum dispensare in Irregularitate ex defectu lenitatis: Ducunt autem hi proba-

a Pasqu. q. mor cont. 3 q. 226.

tionem allatæ doctrinæ à concessione Episcopis data à Tridentino, a concessionemque esse datam, ita deducunt.

5. Datur Episcopis facultas dispensandi in omni Irregularitate, præter illam, quæ est ex Homicidio injusto voluntario: sed Irregularitas ex defectu lenitatis non est ex Homicidio injusto voluntario, ergo de illa datur facultas Episcopis.

6. Vides, fundamento, quam apparenter solido, ii Doctores innuntur? Quod tamen, etiam indiligenter, expensum mihi, tibi, aliisque levissimum apparebit. Falsa enim omnino est dicti Argumenti Major; Siquidem Tridentinum non dicit Episcopis dari facultatem dispensandi in omni Irregularitate, præter illam, quæ est ex homicidio injusto voluntario, sed dicit, dari facultatem dispensandi in omni Irregularitate proveniente ex delicto occulto. At Irregularitas ex defectu lenitatis, nequaquam est ex delicto. Profer, Amice, Tridentini verba:

Licet Episcopi in Irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & ea, quæ est deducta ad forum contentiosum dispensare.

Cum igitur Tridentinum solum disponat de Irregularitate ex delicto, relinquit Irregularitatem ex occisione justa dispositioni antiquorum Canonum, quæ soli Pontifici, ut omnes scimus, reservatur, ut nobiscum sentium viginti tres Doctores citati ab eodem Pasqualigo, quibus adde ipsam b Pasqualigum, alios q. 6.

7. Neque mirum, si ejusmodi potestate fruatur, tum Commissarius Cruciatæ, tum in ordine ad suos, Prælati Regularium, pro his enim aliqui putant (an probabiliter, dicitur alibi) adesse Pontificis concessionem, quæ non est pro Episcopis.

8. Dicit Diana e ex Lessio, d per Epicheiam concedi id etiam Episcopis; sed Respondeo, te nimis gratis fingere hanc Epicheiam universalem circa concessionem ejusmodi dispensationis, quæ res universaliter non admodum est necessaria. Epicheia autem solum in necessariis quibusdam casibus insolitus locum habet. Nec auctoritatem Lessii obtendas; is enim id non dicit in libris de Justitià a se editis, sed in posthumis quibusdam commentariis, certe non magnæ auctoritatis mihi, & aliis.

Quia du. 6. n. 11

Qua possit dispensare in Irregularitate ex Homicidio injusto casuali?

9. Maxime recolendum est, quod nam sit homicidium casuale, quod merè voluntarium, nam casuale fit non ex directa voluntate occidendi, sed aliud intendendo, quale etiam supra diximus, esse homicidium factum in sui defensionem, excedendo limites debitos; tunc enim non intendit quis alium occidere, sed se defendere. Voluntarium autem fit ex directa voluntate occidendi, quale non ex probabiliore sententia dicitur paragrafo 6. numero 5. non solum esse homicidium ex insidiis, & alias praefconsultatum, sed etiam factum in tixa subitanea, quamvis illud fieri in eo tantum calore intendatur. Id, inquam, maxime recolendum est, ut bene intelligatur, quantum se extendat ea potestas, quae sola est ad dispensandam Irregularitatem ex homicidio casuali, non autem ex homicidio voluntario.

10. Iam vero potestatem dispensandi in Irregularitate ex homicidio casuali occulto, & non deducto ad forum contentiosum, praeter Pontificem, de cuius potestate dubitare, esset in meritis caecutite, inveniri apud Episcopos respectu suorum ovium, est a certum ex Tridentino sess. 24. c. 6. de Res.

At vero dispensationem ex eodem homicidio casuali publico non esse apud dictos Episcopos, nisi ipsis committatur à Pontifice, disponit idem Tridentinum sess. 24. c. de Res. Eius verba haec sunt: Si quis propter homicidium casuale, vel causa defensionis incidit in irregularitatem, cui iure quodammodo Dispensatio ad omnes Ordines, Beneficia & Dignitates debetur, ipsius causa committatur loci Ordinario, aut, ex causa, Metropolitana, qui, non nisi causa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter, dispensare possit. At, si irregularitas contracta sit propter homicidium voluntarium, carebit perpetua spe dispensationis, &c. Nota illud (causa cognita & probata, &c.) id enim significat, Concilium hic loqui de homicidio casuali publico.

Non est igitur credendum à Marchino absolute concedendum posse Episcopum dispensare Irregularitatem ex homicidio casuali publico, seu notorio, ut merito cum aliis non creditur Leander. c.

11. Illud tamen hic habet ex Henriquez, in hac Irregularitate ex homicidio casuali, quamvis publico, & deducto ad forum contentio-

sum, posse ab Episcopo dispensari ad Minores Ordines, & ad simplex Beneficium; Cum enim de his directe non agat Tridentinum, servandum est Jus commune, quod haec Episcopis concedit. An quoad eosdem Minores idem dicere possimus in Irregularitate ex homicidio voluntario, dicam mox numero vigesimo secundo.

Qua possit dispensare in Irregularitate ex Homicidio voluntario.

12. Falsum, & nulla ratione firmum iudicandum cum communi sententia est contra Abbatem, Irregularitatem ex homicidio voluntario esse inductam Jure Divino. Quare in illa posse dispensare Summum Pontificem, indubitatum est.

Quod si in aliquibus Textibus haec dicitur indispensabilis, ideo dicitur, quia difficillime obtinetur, & cum quibusdam oneribus v. g. ut dispensatus abstinere ab altari per triennium, ut non celebret in loco delicti, ut ingrediatur in Ordinem aliquem Religiosum, &c.

Lege Pyrrhum & Corradum, & Marcum b a Pyrrh. Leonem, qui referunt, explicantque formulam petendam huiusmodi dispensationis sive immediate à Summo Pontifice, sive, quando homicidium est occultum, per Pœnitentiarium, sive per Datarium, quando est publicum. Leo in pra-

13. Circa illam conditionem, quam solet Pontifex apponere, ne Dispensatus celebret in loco delicti, dubitatum nudius tertius fuit, an excludantur Suburbia. Occidisti v. g. hominem Panormi, ob omnes dispensationem celebrandi, sed non in loco delicti, potesne celebrare in Ecclesia v. g. Capue notum, vel S. Theresiae, vel S. Antonini, quae sunt extra muros Civitatis?

14. Respondeo cum Diana, b posse, siquidem in modis suburbia non veniunt sub nomine Civitatis, esto veniant in favoribus. Idem in lege latius disputatum, & limitatum quoad Interdicta.

15. Vides autem in hac responsione à Diana supponi, idem esse (in loco delicti) atque (in Civitate, ubi commissum est delictum) Quoniam vero in rigore non idem est, Locus, ac Civitas, ideo rursus dubitatum fuit, An prohibitus celebrare in loco delicti excludat alia loca ejusdem Civitatis? Occidisti verb. gr. hominem in Vicinia Domus Profes-

sa, vel in Parochia Sancti Nicolai, &c. potes
ne celebrare in Templo Parochia Sancti An-
tonij sito in eadem Civitate, sed non in eod-
em vico, quo in loco, commissum fuit deli-
ctum?

a Pyrh.
Conrad. l.
5. de Dis-
pens. c. 1. n.
15.

16 Respondeo, Pyrrhus & Conradus vide-
tur favere sententia affirmanti, sic enim habet:
*In Dispensatione hac imponitur aliquando, ut
Orator in loco commissi delicti, & quandoque
(quod idem est) in Ecclesia loci, ubi commissum est
delictum, nunquam celebret. Quod si fuerint dua
Ecclesia a quae viciniores loco delicti, intelligitur de
utraque, ut declaravit Clemens. VIII. Hæc Pyrr-
hus. Ubi vides ipsum putare idem esse (in loco
delicti) atque (in Ecclesia loci, ubi commissum
est delictum) unde quis argumentari sic pos-
set: Si prohibitio sit, ne Orator celebret in Ec-
clesia loci delicti, potest in alia Ecclesia remo-
tiore; Ergo, si prohibitio sit, ne celebret in lo-
co delicti, poterit in alia Ecclesia remotiore,
quam vis existente in eadem Civitate.*

17 Sed profecto mihi id non probatur; am-
plius enim quid est in loco, quam in Eccle-
sia, & puto nomine loci intelligi, in hac materia
dispensationis Irregularitatis ex homicidio to-
tam Civitatem. Esto enim, in Jure Civili relega-
tus ab aliquo loco non intelligatur relega-
tus à tota Civitate; tamen in nostra materia Ir-
regularitatis clarè apparet, Pontificem nolle, ut
Dispensatus celebret in loco, ubi cum aliorum
scandalo facilè sciatur, homicidam celebrare;
facilè autem, & sciretur, & videretur à Civi-
bus, qui modo in unam eiusdem Civitatis Ec-
clesiam, modo, in aliam confluere, ad audien-
dum Sacrum, solent.

DE EPISCOPO.

18. Certè Episcopus nihil potest circa dis-
pensationem Irregularitatis ex homicidio vo-
luntario injusto, sive publicum sit, sive occultum,
quia absolute omnem Irregularitatem
ex homicidio injusto voluntario promanantem
excipit Tridentinum, quale etiam est homi-
cidium in subita rixa, ut diximus num. 9.

19. Sunt aliqui, qui dicunt homicidium
injustum voluntarium, si sit occultum, vel
non inducere Irregularitatem ullam, vel si in-
ducatur, eam esse dispensabilem ab Episcopo.

20. Utrumque dictum est nimis falsum, nam
quoad prius, omnes Canones edicunt, omnes-
que Doctores dicunt absolute oriri Irregulari-

tatem ex homicidio injusto voluntario: At
non ne homicidium occultum, homicidium
est? Verum de hoc dixi universaliter supra
cap. 5. §. unico.

21. Quoad posterius: Cum Concilium Tri-
dentinum discretè, & absolute dicat, Episco-
pum non posse dispensare in Irregularitate ex
homicidio voluntario, nec distinguat, de no-
to, vel ignoto, de occulto, vel publico, qua
veritate poteris affirmare solum publicum à
Concilio Episcopo denegari?

22. Sed potestne Episcopus Irregularem
hunc ex homicidio voluntario dispensare, sal-
tem ad receptionem Minorum Ordinum, & ad
usum jam antea receptorum, & ad Beneficium
simplex? Dico Irregularem hunc, nam de Ir-
regulari ex homicidio casuali jam diximus pau-
lo antea num. 12.

23. Respondeo, non a posse. Ratio est, quia
Tridentinum b licet videatur initio limitare
potestatem Episcopi dispensandi in hac Irre-
gularitate ad Sacros Ordines, deinde tamen
addit: *Omni Ordine, ac Beneficio, & Offi-
cio Ecclesiastico perpetuo careat*: quæ certè locutio
omnium ordinum, etiam Minorum usum, &
receptionem, & omnium Beneficiorum acqui-
sitionem, etiam simplicium comprehendit.
Non est tamen improbableem mentem Tri-
dentini fuisse, ut Episcopus possit usum Minorum
Ordinum antea receptorum huic Irregulari
concedere, non vero receptionem aliorum.
Beneficiorum autem simplicium acquisitio-
nem, ideo concedere Irregulari huic non po-
test Episcopus, quia Tridentinum sub eadem
clausula confertur prohibet Irregulari Benefi-
cium curatum, ac simplex. Quoniam ergo cer-
tum est Episcopum non posse dispensare ad
Curatum, nec ergo ad simplex poterit. Lege
Henrici. c. alioque, nec omittas Gasiam,
d qui notat Pensionem, licet Ecclesiasticam,
cum non sit propriè Beneficium, homicidam
hunc ab illius receptione nequaquam excludit
id, quod nos etiam diximus supra *cap. 6. §. 3. nu.
decimo.*

Qui possit dispensare in Irregularitate ex
Mutilatione.

24. Quod possit Summus Pontifex nimis
est manifestum. An possint Prælati Regula-
rium, vel Commissarius Cruciatæ infra uni-
versaliter, & ferè remissivè.

25. Quoad

a Bard in Bulla Cruce p. 3. tr. 2. p. 2. se. 4. b Supra in Tr. de Casib referu. c. 13. à n. 21. c Dian. p. 11. Tr. 4. R. 3. d Dian. p. 11. Tr. 4. R. 3. Dian. p. 11. tr. 2. R. 26. sine V. etiã Tr. 6. R. 4. c Bruno de Privil. Regul. r. 5. pro. p. c. 4. f Castr. de Cens. d. 6. p. 11. Lezzan. V. Irreg. C. Priv. Soc. V. Dispens. à n. 2. Don. tr. 5. q. Reg. 36. c. tr. 11. q. 9. Dian. p. 11. tr. 2. à Ref. 1. usq. ad 30. Bru. no l. c. tr. 4. g Toto Tit. de Bigam. non ordi. nandis & plura in dist. 24. h Li. 8. de matrim. Tr. 5. c. 7. i C. Decorsii de Bigam.

jus minutiorem explicationem. Lege apud Bardi, & aliosque ab eodem citatos.

3. Quid autem possit Confessarius electus ab eo, qui Bullam Cruciatam accipit, diximus latè in b Superioribus.

4. Denique quoad Religiosos, vel loquimur de Prælati, & Confessariis Regularibus comparatione Sæcularium; & Ajo, saltem pro praxi, tenendum esse, nullam eos habere potestatem in dispensanda Irregularitate quacunque, quicquid aliqui dicant e apud Dianã, quos ipse merito non sequitur: esto idem Diana d alibi concedere illis aliquid videatur, & esto multa benigniora concedat, immo pluribus contendant s Bruno.

Vel loquimur de iisdem Prælati in ordine ad suos Subditos, & Ajo, quemlibet ex his sua debere Privilegia consulere, eorumque limitationes, si adsint, quæ videre possunt apud Ca. stropal. f aliosque.

CAPUT XVI.

De Irregularitate ex Bigamia.

§. I.

Pramittitur quid, & quotuplex sit Bigamia.

I. I dicuntur g proprie Bigami, qui cum sint baptizati, duo, vel plura valida matrimonia successivè contraxerunt, & consummarunt (in quo consistat, Matrimonium esse consummatum h alibi diximus.) Neque ergo sola sponsalia, vel sola Matrimonia tantummodo rata propriam Bigamiam constituunt, tunc enim proprie ea constituitur, quando quis dividit carnem suam in plures: Cujus rei ratio alia non est, nisi, quia congruum visum fuit Ecclesiæ, ut sicut ipsa Ecclesia unica Sponsa est Christi, ita ejusdem Ministri non dividerent carnem suam in plures uxores, si autem dividerent, essent Irregulares Irregularitate, quam Sacri & Canones vocant ex defectu Sacramenti, id est ex defectu significationis, seu hujus determinatæ rei Sacræ, id est unice conjunctionis Sacræ, seu Spiritualis Christi cum Ecclesia.

Porro in univèrsum Bigamia in tres distinguitur Classes. In veteram, quæ est, quam nuncto præcedate diximus. In Interpretati-

vam, quæ est illa, quæ afficitur, qui Matrimonium contrahit, consummatque cum vidua, vel cum violata ab alio, vel cognoscat suam uxorem, quæ cum aliquo adulteraverit. In similitudinariam, quæ est, quando quis post solenne Castitatis votum in aliqua Religione contrahit Matrimonium cum quacunque, etiam virgine.

§. II.

Bigami sunt Irregulares.

I. Bigamos ergo sive verè, sive interpretativè, sive similitudinariè ab Ordinibus recipiendis esse repellendos, atque adeo Irregulares esse, nimis est in Jure manifestum.

Et quidem potest quis propter Bigamiam affici pluribus Irregularitatibus specie diversis, ut si sit Bigamus ex vera, si ex Interpretativa, si ex similitudinaria, &c. atque has esse omnino speciatim explicandas, si fortè earum dispensationem petas, certum sit, ut univèrsaliter aliquanto inferius b admonèbo. Adverte tamen, si quis una Bigamie specie laboret, sed ex multis actibus solum numero distinctis, contraxerit v. g. tres, quatuor plures Nuptias, adverte, inquam, hunc unam dumtaxat Irregularitatem incurrisse; Sicuti unam contraxit Affinitatem cum Maria v. g. ille, qui cum ejus Sorore multas, repetitasque copulas habuit, Lege Sanchez, aliosque citatos à e Diana, cui certè multum Sapientium schola debet ob varietatem sententiarum, quas eruditè in lucem eduxit, à Theologis expendendas.

2. Manifestum item est, eosdem Bigamos privari usu Ordinum receptorum.

3. Manifestum est denique, eosdem, post incurtam Bigamiam, nullum posse acquirere Beneficium Ecclesiasticum.

4. Quæres: Ordinatus, cui superveniat Bigamia, gaudetne privilegio fori, & Canonis?

Respondeo, sub necessaria distinctione. Ordinatus in Sacris nullum Clericale privilegium amittit, ut rectè notat Sayrus: d at Ordinatus in Minoribus utroque prædicto privilegio privatur, immò iisdem Ordinatis in Minoribus, si ipsi vadant Bigami, sub excommunicatione ferèda prohibetur delatio habitus, & Tôsuræ Clericalis, Clericalis, inquam, nam, si quis Bigamus fiat Religiosus cõversus, poterit ferre habitum, immò, & Tonuram Religionis, ac superpellicem.

Sanct. lib. 1. c. 1. p. 49. Tit. 2. n. 7. q. 1. n. 25.

pellicem, si in ea Religione conversilla ferre solent, tunc enim non desert, ut Clericus, sed, ut Monachus, uti etiam, qui illu percutiet, in excommunicationem incidet, non quia percutiat, Clericum, sed, quia Monachum, Plus aliquid addit Sanchez, sed non omittatur Tancredi. b

§. III.

Quis dispense in Irregularitate ex Bigamia?

Minus rectè non nemo putavit, posse quidem Summum Pontificem in reliquis generibus Bigamiae dispensare, non tamen in vera.

Minus, inquam, rectè, siquidem in omnibus potest, quia omnes humano, seu Ecclesiastico Jure sunt introducta. Legatur S. c. Thomas, & Valent. d

2. De Episcopo autem habe tria. Primò, Is non potest dispensare cum verè, vel interpretativè Bigamis (excipe, quoad dicà nu. quinto) ad Ordines Sacros suscipiendos, nec ad eosdem exercendos; potest tamen cum Bigamis si similitudinariè (semper intellige ex rationabili causa, & in Ordine ad oves suas) Rationis est, quia hoc posterius conceditur Episcopis in e Jure, non vero illud prius.

3. Non ergo sequi possum prædictum Valentiam putantem, posse Episcopum cum Bigamis veris, vel interpretativis dispensare quoad usum Sacrorum Ordinum, non possum, inquam, quia refragantur Jura, præsertim Cap. 49. Sayr. de Lector distinct. 34.

4. Secundo. Idem tamen Episcopus potest dispensare cum Bigamis cuiuscunque generis ad receptionem Ordinum Minorum, & ad eorum usum. Ita colligo ex dicto cap. Lector. 1. c. 1. Dian. 1. c. 1. & habetur à Sanchez salijsque. Scio autem ab alijs putari probabilius, non posse, quoad receptionem, & concedi dumtaxat, quoad usum, Sed profectò satis est, sententiam nostram esse probabilem.

5. Tertio. Idem Episcopus potest cum suis Bigamis dispensare in omni Irregularitate, quæ proveniat ex delicto occulto. Ita colligitur ex universalis Decreto Tridentini hæper quod conceditur Episcopis potestas dispensandi in omni Irregularitate, quæ provenit ex delicto occulto, præter homicidium voluntarium.

Tamburinus de Sacramentis.

CAPUT XVII: De Irregularitate ex defectu Natalium.

§. I.

Illegitimi sunt Irregulares,

Illi hoc defectu Natalium laborant, qui sunt illegitimi. Horum autem duplex est Classis, quantum ad nos pertinet; Alij enim sunt nati ex Parentibus, inter quos potest legitimum intercedere Matrimonium, puta, utrisque solutis, atque hi appellantur filij naturales. Alij vero, qui vocantur Spurij, sunt ij inter quorum Parentes non potest Matrimonium legitimum intercedere, quales sunt illi, qui laborant aliquo impedimento Matrimonium dirimente.

2. Ad hanc posteriorem Classem spectant nati ex conjugibus, quorum alter, vel uterque post consummatum Matrimonium de consensu alterius emisit solenne Votum castitatis in Religione, vel de pari consensu Ordinem Sacrum suscepit. Votum (dixi) solenne, nam, si uterque vel alteruter emisit simplex Castitatis Votum, eorum filius legitimus est. Non est autem inutitè notare, hos filios ex prædictis conjugibus, sive Profellis, sive Ordinatis in Sacris, solum esse illegitimos quoad Irregularitatem, de qua nobis est sermo, id est, esse impeditos ad suscipiendos, exercendosq; Ordines, atque ad acquirenda Ecclesiastica Beneficia, non vero in Ordine ad successiones in bonis temporalibus. Hæc constant ex Jure, & ex Doct. passim.

3. Porro omnes illegitimos, sive naturales sive spurios esse in Jure Irregulares, atque a deo arcendos ab Ordinibus, eorumq; usu, atq; à Beneficijs, ac Jurisdictione Ecclesiastica, nimis est tritum, Rationes congruentiæ fuerunt tres: Ordinis reverentia, Paterni criminis detestatio, & ut ab imitando Patre filij detererentur.

Illegimitas ignota.

4. Si quis autem illegitimus ignarus impedimenti bona fide Ordines suscipiat, licet ob ignorantia inculpabilem non peccet, illos suscipiendo; tenebitur tamen, ut primum de impedimento advertit, tum à susceptorum exercitio, tum ab alijs Ordinibus suscipiendis abstineret.

a C Ex lit. de filijs

Prasb. lege

Sanc. l. 9.

matr. d. 38

q. 3. Giba-

lin c. 3. q. 1.

bC. Quan-

do. d. 24. c. 1.

de filijs

Prasb. Lega

Glossam in

c. 3. de filijs

Prasb; et.

*a Argum. C
Nisi cum
pridem, De
Renuntio-
na.*

stinere, donec dispensationem legitimè obtineat. Pia tamen Ecclesia illud voluit, ut a huic dispensatio non negaretur.

Quod si cognoscens suum impedimentum suscipiat dictos Ordines mala fide, peccabit mortaliter, & pari modo abstinere à susceptis, & suscipiendis multo magis obligabitur.

5. Quæres, Is Illegitimus sive suscipiens Ordines, sive jam susceptis utens mala fide, præter peccatum, incidit ne in aliam Irregularitatem, quasi proveniente ex violatione suæ Irregularitatis, per quam prohibebatur ab Ordinibus suscipiendis, & exercendis?

*b Avil. de
Censur. p. 7
d. 3. dub. 11.
d. 7 q. 2. p. 3
v. 12.*

6. Respondeo, nõ incurere b aliam Irregularitatem (quicquid aliqui satis pauci asserant in oppositum) quia Irregularitas non est censura, ex cujus censuræ violatione oriri possit alia Irregularitas, ut supra iterum me dixisse, memini.

Quare merito ex Rebuffo docent l. cc. Sayrus, & Bonacina, illegitimo, qui celebravit v. g. dispensationem suæ illegitimitatis, satis, esse ne in posterum peccet, ut dispensetur solum in dicta illegitimitate, vel per subsequens Matrimonium inter suum Patrem, Matremque eodem, quo mox dicemus, evadat legitimus; nec enim opus habet Dispensatione circa Irregularitatem ortam ex tali celebratione, cum per dictam celebrationem nullam contraxerit Irregularitatem.

Illegitimus probabilis.

7. Qui ita habet probabiles rationes, immò, & probabiores, se esse illegitimum, ut tamen habeat similes rationes probabiles, se esse legitimum ex doctrina universali alibi data, poterit sequi probabiles has rationes sibi faventes, nec se, ut Irregularem reputare, nisi forè tanta sit probabilitas contraria, ut obscuret probabilitatem legitimitatis, juxta dicta capite quinto, paragrapho Vnico, numero decimotertio.

Illegitimus dubius.

8. Qui se illegitimum esse, negativè dubitat, debere adhibere diligentiam moralem ad indagandam veritatem, antequam suscipiat, vel exerceat Ordines, ex doctrina communi scimus omnes, & ante adhibitam eiusmodi diligentiam debere se, ut Irregularem tenere, omnes

item scimus, qui enim non vult de veritate cognoscere, ex dolo se agere, nimis clarè demonstrat.

9. Solum igitur quæstio esse potest, Primò an dum quærit sine fraude veritatem, possit exercere suos Ordines, quos forè habet, quasi utens illis, quos bona fide, ut supponimus, suscepit, & nunc possidet.

Secundò, Quid post adhibitas diligentias morales, per quas non potuit suam dubitationem expellere: poterit ne, ut legitimum, atque adeo Irregularitate carentem se gerere?

10. Ad hoc posterius Respondeo, affirmativè, quia, ut supra vidimus, solum in facto Homicidij debet quis in dubio se Irregularem tenere. non vero in alijs materijs. Vide, quæ dixi lib. primo in Decalog. capite tertio, paragrapho septimo V. Legitimus.

11. Ad illud prius b communis opinio tenet, se, dum de veritate quærit, debere, ut illegitimum, atque adeo, ut Irregularem tenere, quia posset occurrere, quod inveniat, se vere illegitimum, atque adeo Irregularitate effectum, celebrare. Verum ego legentibus considerandam offero doctrinam Caramuelis, e quam alibi d' artuli, dicentis; conjuges bona fide tales, superveniente dubio de impedimento dirimente, interim, dum veritatem exquirunt, non privari facultate petendi, & reddendi debitum, quia non sunt privandi facultate, quam bona fide possident, donec moraliter certò constet de impedimento. Videat ergo Lector, an id etiam in casu nostro affirmare possimus, quod idem cogitandum indicavi supra universaliter cap. 5. §. 1. n. 27.

§. II.

Qua ratione dubitatio de Illegitimo Natali removeatur.

1. Qui natus est ex conjugata, præsumitur legitimus, nisi contrarium clare appareat; siquidem possidet tunc, esse filium ex Matrimonio; is enim in Jure e filius est, quem Nuptiæ demonstrant, & in dubijs, ut notant Menochius, falsique, semper præsumitur id, quod honestum est.

2. Rursus natus ex conjugata, cuius Matrimonium sit invalidum ob aliquod impedimentum, sed tamen, vel uterque vel eorum solus unus ex conjugibus injicit bona fide

Matri-

C. Ex te-
nere. Qui
suis sine lo-
bit. CCu m
mir C.
Pratum
C. quod no
hie. eodem
L. ad Sanc.
l. Smar. d.
34. n. 4. G
b. C. Ex re-
nere qui si-
bit sine le-
git.
e. Sanc. l. c.
Quarta ad
Constitutio-
nem. T. i. c.
1. Gloss. 4. n.
6. Matius
de success.
leg. p. p. 7.
Campan.
in Divers.
Rubr. n. c.
12. n. 140
d. Haurig. l.
14. c. n. 10
Seyr. de
Confl. l. 6. c.
10. nu. 37.
Vir. Quar.
to licet lo.
Prap. de Ir-
reg. s. du
16. nu. 128.
e. Abbas in
c. per tuos
n. 4. de prob.
ubi Glossa.
V. iudic. c.
sequ. Prat.
in manu sc.
de Irreg. d.
2. p. 2. c. 6n.
11. ubi re-
spondet ad
c. Trans-
missa. Qui
suis sine le-

Matrimonium, natus, inquam, ex tali conjugata filius, est legitimus, a quia ob bonam fidem, saltem unius ex Parentibus, Ecclesia, quasi venerando faciem illam externam Matrimonij, noluit filios ex eo natos reputare Illegitimos.

3. Idque verum est etiam, pendente lite de validitate Matrimonij, & dum Parentes, præcepto Judicis, essent interim separati, & etiam si postea illud Matrimonium declararetur fuisse invalidum. Ita b Jura, & Doctores. c An tamen, sicuti hic reputatur filius legitimus, si Parens reputandus sit legitimus Parens, ita, ut v. g. ejusmodi filio succedat, &c. negat Sanc. l. c. quem lege.

4. His tanquam certis præhabitis, tria sunt ad Natalium veritatem expiscandam diligenter expendenda. Primò, Rumor, seu Fama. Secundò, Testimonium Parentum. Tertiò, Tempus Nativitatis filij.

Rumor, seu Fama,

Ubi

De Expositis, Remissivè.

5. Si, cum sis filius conjugatæ, adsit Fama contra tua Natalia, legitimum te pronuntio, nisi aliud addatur. Ratio est, quia Rumor, & Fama nihil probant contra justum possessorem, nisi alijs adminiculis adjuventur. At tu nunc possides, esse filium ex Nuptijs, atque adeo esse legitimum. Si vero ignorentur tui Parentes, vel ex his alter, vel sis expositus, tunc majorem vim contra te habebit Fama; sed tamen sola non tollit omnino dubium contra te, donec aliæ fortiores superveniant conjecturæ.

De Expositis, si quid scire amplius cupis, Lege librum primum nostri Decalogi cap. 3. §. 7. P. Legitimus.

Testimonium Parentum.

6. Non teneris fidem habere a Matri asserenti, te esse illegitimum, etiam si morti proxima juret, immò, & neque teneris habere fidem utriusque Parenti, si idem asserant (quicquid dicant f. Suar. & Filliuc. g) nisi asserantur aliæ conjecturæ, probationesque, quales essent, si Mater probaret, vel tu scires, eam continuo verlatam esse cum adultero, & Matrem gra-

viter odio habuisse, vel, si Pater ostendat, tempore quo tu filius cõceptus fuisti, se longè à Patria abfuisse, vel similia. Ratio datæ doctrinæ est, quia cū his adminiculis certa moraliter rediditur tui Natalis macula, at sine his semper prævalet possessio legitimi Matrimonij, atque adeo tua pura Nativitas.

7. Matrem eo tempore, quo concepit, admisisse præter suum virum, etiam hominem alium, vel filium facie, colore, corporis gestu esse valde similem adultero, & ejusmodi judicia, quæ falsa esse possunt, non faciunt moralem de tua illegitimitate certitudinem. Vide hæc latius disputata apud Doct. a

8. Quid autem erit in sequenti casu? Ego clarè cognosco, inter meum Patrem, Matremque intercedere impedimentum dirimens, at ignoro, an bona fide contraxerint; si id enim scirem, jam essem legitimus, ut modo dictum est. At, quia hæc ignoro, & via nulla datur veritatem expiscandi, inquirò, an me legitimum esse putare possim?

9. Respondeo, a posse, quia nemo debet præsumere delictum ab alio fuisse commissum, idemque, ut probabilius puto, si unus tantum fateatur de mala fide contraxisse; sufficit enim tibi præsumere bonam fidem in altero.

10. Sed quid, si uterque malam fidem fateatur?

Respondeo, te debere illegitimum reputare, quia nunc ex una parte possides impedimentum, atque adeo non est casus modo numero quinto dictus, quando certum erat, te esse filium ex legitimis Nuptijs, & ex alia parte, bona, vel mala fides est difficilis probationis, nec aliunde sciri potest, nisi ab oporantium dicto: Si ergo ipsi Parentes id dicunt, ipsis in hoc erit credendum. Ita philosophatur Prates loco citato numero duodecimo.

Tempus Nativitatis filij.

11. Si mulier filium pariat decimo, vel undecimo; post viri mortem, mense, præsumitur filius legitimus, immò, & talis viri filius, si nequeat supponi, illum ex novis Nuptijs legitimis esse, vel ex aliqua illicita copula fuisse natum, Ratio est, quia ex Aristotele etæo illo tempore mulieres uterum gerere, contingit.

12. Similitatione, si Meretrix nupsit, & filium pariat septimo à Nuptijs mense, natus reputatur, in favorem Matrimonij, legitimus, nisi

git. allatū
contra nos
à Suar.
mor. citan
do.
f. Suar. de
Conf. d. 50
se. 4. n. 7
g. Fill. tr. 19
c. 144. C. n.
145.

a Castrop.
T. 2. d. 4. p.
1. Sanc. in
Conf. l. 4. c.
3. d. 1. c. 2.
Santarellus
li. 1. Variar
à q. 20.
Verric. Tr.
3. qu. mor.
45. c. tr. 8. e
qu. mor. 30
in nos. De
cal. lib. 1. c.
3. §. 7. V. E-
lius.

b Suar. l. 6.
se. 4. n. 10.
Avila de
Conf. p. 7. d.
3. du. 10. Bo-
nac. de Cef.
d. 7. q. 3. p. 3
nu. 4.

c Aristot.
de Nat. a-
nima.
lium l. 7. c.
4. Hippocr.
lib. de septi-
mo, c. octo
mestri par-
tu Vallef. 2
epid. sec. 3.
com. 2. s. ble
roll. T. 1. d. 3
c. 3. nu. 376
nisi

nisi clara probatio sit in oppositum, quia ex Medicis, & experientia, etiam septem menses apti sunt, ad integrum partum efficiendum.

§. III.

Qua ratione cessat illegitimitas, & consequenter hac Irregularitas.

1. **C**essat Primò, per subsequens Matrimonium legitime contractum inter Parentes. Secundò, An per professionem in aliqua Religione? Tertio, An ex confessione Principis potentis legitimare? De singulis separatim.

a Sixtus V. postquam anno 1595. b Ex C. Tarta Qui filii sui legit.

De legitimitate per subsequens Matrimonium.

Ex l. c. de natural liberis Covarr. de Spons. 1. c. 8. §. 2. a Maiol. 11. 2. d. 172. c. passim Doctores citati à Barb. in Collec. ad Tit. C. Tanta. a Azarp. 2. l. 10. c. 4. n. 5. Sayr. de Cons. l. 6. c. 10. n. 10. Coninch de Sac. d. 18. d. 12. n. 105. Pont. de marr. l. c. 1. n. 15. aliquae. n. 22. Covarr. l. c. n. 10. Maiol. Irreg. l. 1. n. 9.

2. Natus es v. g. ex Berta, & Antonio solutis, nec ullo impedimento dirimenti alligatis: quare tu es eorum filius naturalis. In deinde pura post tuam Nativitatem, legitimo Matrimonio copulantur. Dico, te statim evadere verè, & proprie, & in omni rigore legitimum, etiam si dictum inter ipsos Matrimonium fuerit post multos, & multos annos celebratum, & consequenter, Dico, te aptum reddi ad Ordines, & ad Beneficia etiam curata, etiam Episcopatus, atque ad successiones temporales; uno verbo, ad omnia, æquè, ac quilibet ab initio legitimus; sine necessitate petendi dispensationem, seu licentiam quamlibet à summo Pontifice, vel ab Episcopo. Excipe tamen Cardinalatum, ob peculiarem constitutionem Sixti absolutè volentis, ne legitimitas per subsequens Matrimonium se extendat, ad reddendum hominem habilem ad sacram Puram.

3. Hæc doctrina certa est, quando, inter tuam Nativitatem, & eorum Matrimonium, nullum aliud Matrimonium intercessit. Sed quid, si intervenerint aliæ Nuptiæ? Eadem v. g. Berta, ex illicita familiaritate cum eodem Antonio, suscepit Filium nomine Casarem, postea nupsit Petro, quo Petro mortuo, nupsit per secundas legitimas Nuptias prædicto Antonio, evadit ne legitimus Casar?

4. Respondeo, evadere e legitimum, quia jam Matrimonium hoc legitimum est, atque in nullo impeditur à Nuptiis illis interjectis. Et nota, tum pro hoc, tum pro Antecedenti casu, satis esse, si Matrimonium subsecutum sit,

tantummodo ratum, quamvis nondum sit consummatum.

5. Petes, Si dictus Casar Beneficium Ecclesiasticum, & Ordines accipiat antequam Berta, & Antonius Matrimonio copulentur, & validè, & licitè Beneficium retinere poterit, subsecuto inter dictos suos Parentes Matrimonio, & licitè poterit Ordinem usum exhibere?

6. Respondeo, Dividenda est petitiō. Nam, quoad Beneficium, si, qui sustinet, Irregularitatem invalidè recipere Beneficia, consequenter docere debent, invalidè, & illicitè ipsum ea retinere, etiam subsecuto Matrimonio. Ratio est, quia actus semel invalidus per solam remotionem impedimenti, vel per supervenientem habilitatem non validatur. Cum ergo hi teneant, invalidè ab illegitimo, hoc est, ab Irregulari acceptum fuisse Beneficium, consequenter tenere debent, non posse revalidari per supervenientem habilitatem legitimitatis, quam quis acquirit à subsequente Matrimonio.

At, quia nos putamus supra a validam esse, quamvis illicitam ejusmodi receptionem, ideo consequenter hic concedimus, à superveniente Matrimonio illam corroborari, ita, ut licitè incipiat possideri Beneficium. Retentio enim Beneficii in nostra sententia erat illicita solum ob impedimentum Irregularitatis; hæc ergo sublata, non remanebit illicita. De fructibus Beneficii antea perceptis, lege citatos.

7. Quoad Ordines, Dico, posse b prædictum Casarem eos, quamvis Saeros (quicquid alii sentiant) licitè exercere, subsecuto inter ejus Parentes Matrimonio, & ad alios ascendere. Ratio est eadem, quia ejusmodi actus solum erant illiciti ob impedimentum Irregularitatis, quo per illegitimitatem Casar laborabat, à qua jam nunc est perfectè liberatus.

Hæc non admodum sunt controversa. Illa duo controversantur inter Doctores difficultus, Alterum in Matrimonio putativo, Alterum in filio spurio.

An fiat legitima proles ex Matrimonio putativo?

8. Si v. g. Berta, & Antonius dirimenti impedimento affecti, copularentur Matrimonio sine dispensatione, idque bona fide, utpote ejusmodi impedimentum inculpate nescien-

tes, dubitatur, an hoc Matrimonium solum putatum legitimum sit idoneum, ad reddendum legitimum Cæsarem eorum Filium susceptum ante dictum Matrimonium? Ratio affirmandi esse potest, quia, ut supra vidimus, propter bonam fidem Parentum, proles, quæ subsequitur Matrimonium bona fide susceptum, legitima est; ergo etiam videtur legitima esse proles, quæ antecessit. Et quidem propter dictam rationem, ita sustinet Basilus. *¶*

9. Respondeo. Et prius moneo, duplici modo prædictum casum evenire potuisse. Primo, si Berta, & Antonius erant habiles ad Matrimonium inter se celebrandum, quando conceptus, vel natus est filius, sed deinde supervenit impedimentum, propter copulam v. g. quam habuit Antonius cum Sorore Bertæ, ex qua dictus Antonius, dictaque Berta facti sunt inhabiles, ad Nuptias inter se celebrandas; celebrarunt tamen cum inculpabili utriusque, vel alterutrius ignorantia, que in hoc casu Cæsar filius non fuit spurium, sed naturalis. Secundo, evenire potuit, si Berta, & Antonius erant inhabiles ad dictum Matrimonium eodem dicto tempore, quo natus, vel conceptus est Cæsar, quia v. g. erant consanguinei infra quartum gradum, & id inculpate nescientes, Matrimonium in facie Ecclesiæ contraxerunt, atque in hoc casu filius susceptus fuit vere spurium.

10. Hoc monito. Dico, tum in priore, tum multo magis in posteriore casu Cæsarem filium nequaquam esse evadere legitimum. Ratio est, quia hæc prærogativa reddendi legitimum filium, datur Matrimonio *Tanta est* (ait Textus *et*) *vis Matrimonii*. At prædictum Matrimonium putativum. Matrimonium non est. Rationi dubitandi facile occurrat: Nam, quod Matrimonium bona fide putativum legitime filios post ejusmodi Matrimonium susceptos, expressè habetur in Textu, sed non est expressum, quod simile Matrimonium bona fide putativum legitime filios susceptos ante dictum Matrimonium, & multo minus filios vere spurios, ex quibus est in secundo casu Cæsar.

An aliquando spurium legitimetur per subsequens Matrimonium?

11. Casum figuremus claritatis gratia. Berta, & Antonius consanguinei per illicitam copu-

lam suscipiunt Cæsarem filium spurium, deinde dispensationem obtinent, unde legitimum ineunt Matrimonium. Quæro, an Cæsar fiat legitimus? Figura eundem casum hoc alio modo. Berta uxor Petri, & Antonius maritus Catharinæ per copulam adulterinam suscipiunt eundem Cæsarem filium utriusque spurium. Postea mortui Petri, & Catharinæ, unde remanentibus Berta, & Antonio solutis, celebrant iidem inter se secundas Nuptias, & inquirunt à me, an Cæsar legitimitatem acquirat?

12. Aliqui absolute negant, alii concedunt: sed nisi distinguas, vel errabis, vel solidam tui dicti rationem afferre non poteris. Maxime enim sunt distinguenda duo tempora; vel enim prædictus Cæsar in utraque figuratione casus, & fuit conceptus; & fuit natus eo tempore, quo inter Bertam, & Antonium intercedere nequebat legitimum Matrimonium, vel quamvis fuerit conceptus dicto tempore inhabili, natus est tamen tempore, quo jam fuit sive per dispensationem, sive per mortem Petri, & Catharinæ ablatum impedimentum.

13. Hac distinctione præhabita. Dico Primo, in priore dictæ distinctionis casu Cæsarem non fieri legitimum. Ratio est, quia, dum conceptus fuit, & natus ex Parentibus actu inhabilibus ad Matrimonium, jam contraxit libem damnati sanguinis, nec ullum privilegium illam maculam purgandi unquam à Judice concessum est.

14. Dico Secundo, In posteriore ejusdem distinctionis casu, Cæsarem fieri legitimum. Ita Molina, & aliique. Ratio est, quia ad est privilegium, seu Jus, quod concedit per subsequens Matrimonium proli legitimitatem, quando proles, vel concipitur, vel nascitur tempore, quo Parentes erant habiles ad legitimas Nuptias. Sed jam nunc Cæsar, si non conceptus est, tamen est natus dicto habili tempore, ergo, &c.

15. Favet dictæ doctrinæ Imperator, qui sic habet;

Cum dubitatur, utrum oporteat conceptus, an partus respici tempus, sancimus, ut non tempus conceptus, sed partus conspiciatur propter filiorum utilitatem. Si vero contigerit tales aliquas circumstantias Casuum excogitari, in quibus est utilius conceptionis tempus, illud valere magis præcipimus, quod utilius sit nascenti.

a Mel. To. 2. d. 172. n. 4. Sanch. l. 8. matr. d. 7. n. 19. d. 34. n. 47. Merolla Tr. 2. d. c. 6. n. 12.

Diana p. 4. tr. 2. res. 59. V. Nota 2. b Authent. Quib. modis natus efficitur §. Reliqui in fine Coll. 7.

Audisti? Certè in nostro casu utilius est Cæsari inspectio temporis sui partus, quam conceptionis.

a Pontius de matr. l. 11. c. 2. nu. 4. Suar. de Censur. d. 30. se. 1. n. 3. Gas. Hurt. d. 2. de Irregul. diff. 16. nu. 56. Coninck. de Sacr. d. 18. du. 52. n. 105. aliq. b C. Tanta Qui filii sint legitimi.

16. Verum a Pontius, qui nostram, & Molinæ sententiam impugnat, assert duos Textus contra nos, alterum ex Jure Civili, quod certè attente consideranti nullo modo agit de casu nostro, alterum ex Jure Canonico, quem, quia indiget aliqua explicatione, rescribo.

Si autem vir (ait Sacer b Textus) vivente uxore sua, aliam cognoverit, & ex ea prolem susceperit, licet post mortem uxoris eandem duxerit, nihilominus spurius erit filius.

Hunc Textum pro se stare dicit Pontius, sed immerito, nam hic loquitur Pontifex de casu prioris partis nostræ distinctionis duntaxat, quando scilicet filius, & conceptus, & natus fuit tempore illo inhabili. Patet, id enim clarè significant illa Sacri Textus verba (ex ea prolem susceperit) suscipere enim prolem, si grammaticè loqui, & intelligere, ut oportet, velimus, non est conceptam solum prolem habere, sed insuper natam. Iuvat hic Latinitatis te non esse ignarum, & Nizolium id e adnotantem relegere.

c Nizolius V. Susceptus sine.

17. Adhuc restat casus prædictis affinis. Quid enim, si impedimentum cesset medio tempore? Enodemus planius: Berta ex Antonio consanguineo concepit per incestum: mox antequam Berta pareret, facti iidem sunt habiles ad legitimum Matrimonium per consuetam dispensationem: Verum, ante ipsum pariendi tempus, ortum est novum inter eosdem impedimentum dirimens, puta, quia Antonius cognovit Catharinam Sororem Bertæ, quo impedimento nondum per Dispensationem ablato, natus ad Lucem est Filius, Inquiritur ergo, an hic filius acquirat legitimitatem, si, obventa item dispensatione, hujus secundi impedimenti, validum ineanat matrimonium Berta, & Antonius?

d Pont. l. 11. matr. ca. 3 §. 2.

18. Respondeo. Acquirere mihi videtur, & Pontio; d quamvis enim id expressè non legatur in Jure; ex illo tamen colligitur: videtur enim idem privilegium, quod conceditur filio eligendi tempus, sive suæ conceptionis, sive sui Natalis, ut sic habeat, quod sibi utilius est, viderur, inquam, eidem concedi etiam privilegium eligendi medium tempus, quo gestatur in utero: Sed prædictus filius Bertæ, & Antonii medio illo tempore, quo portabatur in utero fuit filius, Parentum habilium ad legiti-

mum Matrimonium; ergo hoc eligere poterit filius, ut gaudeat privilegio sibi utili acquirendi legitimum Natalem ex subsequenti legitimo Matrimonio inter Parentes suos inito.

Idem colligitur ex Jure a Civili.

Quocumque tempore (ait Imperator) contigerit, Matrem esse liberam, sive Conceptionis, sive Nativitatis, sive uteri tempore, proles nascitur libera.

a Infinitus de Inge. nu. b Oenotomus ibid. n. 3.

19. Quoniam ergo (ut ibidem habet Oenotomus b in Jure non minus curæ habetur de favore Matrimonii, quam libertatis; ideo pari modo, si medio illo tempore fuerunt Berta, & Antonius apti ad Matrimonium, filius acquisivit, esse filium naturalem, atque adeo per subsequens Matrimonium acquirere, esse legitimum.

§. IV.

De legitimo per Professionem Religiosam.

1. Tanquam fundamentum eorum, quæ sunt dicenda, præ oculis hic habere Textum, in quo Professioni Religiosæ in Religionis favorem, & ut ad illam Fideles allicerentur, hoc privilegium purificandi Natalia conceditur: quod licet à Sixto Quinto sublatum fuerit, fuit tamen à Gregorio XIV. restitutum, qui Sixti Constitutionem ad terminos Juris communis postea reduxit.

Filii Præbyterorum (ait c Textus) & ceteri ex fornicatione nati ad Sacros Ordines, ne promoveantur, nisi, aut Monachi fiant, vel in Congregatione Canonica regulariter viventes. Prælationem vero nullatenus habeant.

c C. 1. de filiis Præb. cui for. for. mile sit. primus d.

Hæc Textus, cujus singulæ clausulæ sunt expendendæ:

Filii Præbyterorum, & ceteri ex fornicatione nati.

Ignoro igitur cur aliqui d dixerint, solum filios naturales, non vero spurios hoc privilegio gaudere. Ignoro, inquam, nam filii Præbyterorum spurii sunt. Omnes igitur e participes privilegii pronuntia, sive sint spurii ex Præbyteris, sive ex adulteris, sive incestuosus, &c. Jam enim hi sunt nati ex fornicatione, quæ transcendit per cæteras luxuriæ species, & tanè id convincit communis ratio pro omnibus, & favor Religionis prædictus.

d Ant. Ross. de legit. l. 3. §. 1. c. 5. n. 9. i. Casp. de ir. 16. d. p. 8. n. 1. aliqui.

Neque hilum te dimoveat sola expressio Præbyterorum, id enim factum est ob magnam odium,

odium, quo Ecclesia peccantes Ministros suos merito prolequitur.

3. Ignoro rursus, cur aliqui affirmant, ex vi hujus privilegii tolli per professionem Religiosam omnium Irregularitatum species, excepta ea, quæ oritur ex Bigamia, & ex homicidio voluntario: ignoro, inquam, nam manifestè solum loquitur Textus b de ejusmodi filiis parientibus defectum Natalium; de aliis ne verbum quidem. Vide tamen quæ dicam cap. 23. num. 7.

Ad Sacros Ordines ne promoveantur, nisi, aut Monachi fiant; &c.

4. Ex hac clausula affirmant nonnulli, illegitimum posse quidem post professionem Religiosam ad Sacros Ordines promoveri, at, si forte in sæculo fuit sine dispensatione promotus (utique cum peccato) non posse exercere Ordinum dictorum actus sine dispensatione Pontificia, quia verba Textus concedunt quidem Monachis, posse promoveri, non vero eodem in sæculo jam promotos posse Ordinum actus exercere.

5. Verum rejicienda est hæc d limitatio, quia id conceditur per professionem Illegitimis, quod eisdem, seclusa hac concessione, denegabatur: at denegabatur, tum promoveri, tum promotum posse ministrare. Et quidem, dum Textus, solum excipit, ne ius Prælatuæ conferatur, tacite concedit omnia alia, cum exceptio fimet regulam in contrarium.

Nisi aut Monachi fiant, vel in Congregatione Canonica regulariter viventes.

6. Quoniam Monachus, seu Religiosus quis dici potest. Primò, per ingressum in Religionem per modum educationis, ut loquitur Roderiquez e quo quis antequam incipiat annum Novitiatus, animo ingrediendi commoratur in Monasterio. Secundò, per ingressum in ipsam annum Novitiatus. Tertiò, per ingressum in ipsam Religionem per professionem solennem, & potest addi. Quarto, per ingressum in Societatem Jesu post biennium Novitiatus, nuncupatis votis simplicibus, quæ licet non sint solennia; constituunt tamen ex peculiari Jure Societatis verum Religiosum. Quoniam, inquam, his quatuor modis potest quis dici Religiosus, inquirendum est hic, an per hos omnes ingressus acquirat illegitimus

dictum Canonis Beneficiam puta impartiri natalis purgationem.

7. Dico Primò. Non acquirat per primum, immò, nec per secundum ingressum: quicquid dicat Roderiq. citatus, putans acquirere per utrumque. Ratio nostra evidens est, quia in hac Decretali, de cujus vi loquimur, & quam explicamus, conceditur hoc privilegium illis, qui sunt Monachi; at per educationem, vel ingressum in Novitiatum nemo verè Monachus efficitur, sed per illa probatur, ut fiat Monachus. Et quando dicitur (vel in Congregatione canonica viventes) satis explicatur ex aliis juribus, locutionem esse de perpetuo ibi degentibus. Non rectè igitur Summator præsentis Decretalis sic eam inscripsit (*Illegitimus non ordinatur, nisi, ut Religiosus fiat*) sed melius sic inscripsit Abbas (*Illegitimus non potest ordinari, nisi Religiosus fiat.*)

8. Dico Secundo. Acquirat illegitimus hoc natalium Beneficiam per tertium, & per quartum ingressum. Per tertium certa res est, quia professioni solenni conceditur hoc privilegium. De quarto facillè probatur, quia Greg. b XIII definiit eos, qui post biennium emittunt Vota, quamvis simplicia, in Societate, esse veros Religiosos. Unde gaudent prorsus omnibus privilegiis, quibus alii Professi gaudent.

An legitimatio per Professionem acquiratur ipso facto?

9. His adnectendæ sunt duæ celebres questiones. Prima, An Professio Religiosa concedat ipso facto hoc privilegium, an insuper, præter ipsam professionem, requiratur ministerium Superiorum, quasi applicantium suis Professis hanc legitimationem, ita, ut, donec accedat ejusmodi concessio, non possit dictus Professus Ordinibus initiari?

10. Respondeo. Bonæ ventis P. Martini & Prates, sentio cum Sanchez, de ipso facto per dictam professionem, & per dicta vota biennii hoc privilegium concedi. Ratio mihi manifesta ducitur ex ipsis verbis allatæ Decretalis; Non promoveantur (inquit) nisi Monachi fiant. Ergo, si fiant Monachi, promoveri possunt. Cur ergo tu addis, expectandam esse aliam licentiam à tuis Superioribus concedendam?

11. Dices cum e Prates. Summi Pontifices, tum aliquibus f Religionibus, tum Societati g concesserunt peculiare privilegium, ut

a Suar. de Confur. d. 50. §. 5. à nu. 12. Sam. l. 5. in Decal. c. 5. n. 12 Cast. T. 3. Tr. 16. d. 2. p. 8. nu. 11. Gibal. de Irreg. c. 6. d. 3. nu. 5.

b Greg. XIII. Ascendente Domino, & probans Sanchez. l. c. n. 13. & Castrop. loc. cit. n. 11.

c Prat. in manu. de Irreg. d. 2. p. 2. c. 8. n.

10. f. 143. latè id, sed inefficaciter probans.

d Sanc. lo. ci. nu. 6.

e Prates l. c. nu. 12.

e Sixtus IV. Pradic. & Min.

Eng. 4. Congr. 8.

Iustina ap. Roderiq.

T. 1. g. Reg. 13. art. 6.

g Paulus III. licet

ut Debit.

1. Apud Castrop. Sanchez. l. c. n. 12. Sam. l. 5. in Decal. c. 5. n. 12 Cast. T. 3. Tr. 16. d. 2. p. 8. nu. 11. Gibal. de Irreg. c. 6. d. 3. nu. 5.

1. Bayr. de Confur. l. 6. cap. 1. nu. 3.

d Sanc. lib. 5. Decal. c. 5. n. 10. Layman. l. 4. tr. 5. c. 10. nu. 4.

e Roderiq. T. 9. Reg. 13. art. 4.

f Sanc. in Decal. l. 5. n. 9. l. 1. Castrop. l. 16. d. 2. p. 8. n. 11.

ut possint dispensare cum suis Professis in defectu Natalium ; ergo supponitur necessaria ejusmodi dispensatio à superioribus concedenda ; si enim ex vi Juris communis præsentis Decretalis , quam explicamus , concessa absolute Religiosis fuisse Natalium purgatio , cur fuisset novum privilegium ipsorum Superioribus concedendum ?

12. Respondeo. Per privilegium allate Decretalis non tollitur adæquare defectus Natalium ; Excipitur enim receptio Prælatuæ. Hæc ergo concessa est per novum privilegium à Summis Pontificibus. Adde , multa ejusmodi privilegia frequentissime concedi , ad tollendos scrupulos ; vel pro amplectentibus opinionem contrariam , ut alibi a nobis notatum sæpe est.

a In opusc. de Sacram. Missæ l. 1. c. 2. §. 1. n. 11. ex Suar. de Euch. d. 81. sec. 28. V. Quarto addendum Castrop. T. 2. tr. 7. d. 1. p. 4. n. 6. aliique.

An legitimatio per Religionem perseveret in Religioso ad sæculum forte revertente ?

13. Altera celebris , & certè utilissima quaestio hic se offert illa , quam in præsentis titulo proposuimus , in qua tertia sunt duo , tertium vero est controversum.

14. Certum est Primo , eum , qui ad sæculum redit ex eo capite , quod probaverit , suam professionem esse nullam , nulla ratione hoc privilegio gaudere in sæculo posse. Patet , quia , neque gavusus est in Religione , cum vere nullam professionem emisisset : Professio enim apparet , (ut rectè advertit b Lezzana) non habet vim extinguendi Irregularitatem ex impuris Natalibus contractam. Immo non solum dictos illegitimos , sed quoscumque revertentes ad sæculum ex eo , quod nullam suam professionem probaverint , si fuerint ordinati in Religione ad titulum Paupertatis , esse suspensos , alibi e notavimus.

b Lezz. V. Irreg. T. 2. Ref. 311.

15. Certum est Secundo , eum , qui ad sæculum eicitur , ita , ut remaneat ligatus votis Religiosis , sicuti ejus solent incorrigibilis , hoc privilegio frui ; Sicuti enim remanet in ipso solennis professio , ita eff. etus ipsius , nempe extinctio Irregularitatis in eodem remaneat , necesse est. Adverte tamen , adesse Decretum d Sacrae Congregationis , quo omnes ejecti à Religione , & extra illam degentes , sunt perpetuo suspensi ab Ordinum exercitio , nec Ordinarios posse in hoc dispensare.

c Supra lib. 7. de Ord. c. 6. §. 3. n. 4.

d Sacra Congr. 21. Sept. 1624. ap. Donatii de Regal. tr. 8. q. 7. c. 9. 35 c. 7. c. 8.

16. Controversum autem est , An Religiosus Societatis , qui post biennium emisit vota

simplicia , quique , ut supra diximus , defectum Natalium per hæc vota purgavit , An , inquam , si solutus , ut sit , ejus votis , dimittatur ad sæculum , amittat privilegium legitimati Natalis ?

17. Respondeo. Non amittere , docet Sanchez z. a & Barbosa , b quia ex una parte extincta fuit ejusmodi Irregularitas per illa vota , & ex alia , nullum vestigium in Jure est , quo probari possit , eam reviviscere , & iterum hominem illum maculare.

a Sanchez l. 7. in Decal. 5. n. 14. b Barb. de Jur. Eccl. l. 1. c. 9. n. 192. c Torr. de Conf. d. 77. du. 2. Hier. Rodreg. 76. n. 7. Diana p. 4. tr. 2. ref. 66.

Amittere docet Turrianus c cum aliis , unde illum , nec posse suscipere Ordines , nec ministrare in susceptis , affirmat. Ratio est , inquit , quia privilegium hoc statui Religioso concessum est : ergo c eo cessante , & illud cessare oportebit Neque mirum , si in mutatione status persone , mutetur etiam persone privilegium ; sic enim Vidua , ac Pupillus , si illa Maritum , hic majorem aetatem acquirat , amittunt privilegia illis statibus competentia. Quod si dicas , novum id esse , ut semel data dispensatione de Irregularitate , hæc iterum revertatur.

Respondet , ad novum hoc genus Votoium , per quæ efficitur quis vere Religiosus , & tamen dissolvi ea possunt ex parte Superiorum , debuisse novum genus dispensationis connecti juxta mentem Legislatoris , concedentis eam statui Religioso , non vero ei , qui liber à prædicto statu recessit.

18. Hæc opinio posterior apparet mihi , & Gualino d probabilior ; priorem tamen tutam , & probabilem esse , idem Gualianus faceret.

d Gual. de Irreg. c. 6. q. 3. n. 6.

19. Denique alius casus excogitari , immo , & esse non difficulter posset , si summus Pontifex Religioso Professo impurorum Natalium concederet ob bonum aliquod publicum , ut omnino à Votis liber revertetur ad sæculum , An prædictam privilegium amitteret , ita , ut sine nova dispensatione non posset ministrare in Ordinibus , si quos haberet , vel eos recipere , si non haberet ?

20. Respondeo. Non amittere , suadent rationes modo dictæ à Sanchez , & Barbosa. Adde dispensationem Pontificis , cum sit summi Principis , atque in præsentia hæc sit ob bonum publicum concessa , videri ampliandam , atque adeo includere & hanc favorem , de quo loquimur.

Amittere suadent rationes modo dictæ Turriani. Adde , cum hæc sint duo privilegia , alterum redeundi ad sæculum , alterum suscipiendi Ordines , vel ministrandi in illis , concessione

cessionem unius non inferre concessionem alterius. Ultraque ergo sententia mihi videtur non improbanda.

Prælationem verò nullatenus habeant.

Sixti Quinti edito contra illegitimos Religiosos, qui deinde fuit reductus ad terminos Juris communis à Gregorio XIV. ut supra dictum est, expressè conceditur Monialibus Illegitimis, ut creari Abbatissæ possint.

25. Confirmatur Secundò, quia testatur Sellus, & decisum fuisse in una Cordubensi anno 1581. Illegitimam esse posse Abbatissam sine Pontificis Summi dispensatione.

26. Nihilominus judico cum b aliis non posse. Ratio est, quia in Monialibus militant eadem rationes, id est, timor imitationis incontinentiæ Parentum, & esse indecorum, & periculosum, præfici illegitimam, quæ rationes militant in viris; quando autem eadem prorsus est ratio, etiam in odiis, par esse, eandem fieri resolutionem fuscè, probat Decius. Ex quibus patet ad argumentum prioris sententiæ.

27. Ad primam confirmationem clara est responsio. Cum enim ea Sixti V. constitutio sit jam reducta ad terminos Juris communis. In Jure autem communi repellantur fæminæ Illegitimæ à Prælaturis, propter identitatem rationis eum viris, ut jam dictum est, sequitur nunc, illegitimas Moniales non posse ad Abbatissæ munus assumi. Adde evidens signum esse in Jure repelli illegitimas ab hoc munere, quando quidem, ut illæ possent admitti, necesse fuit, ut Sixtus expressè id per illam suam constitutionem tunc declararet.

28. Ad secundam confirmationem, Respondeo, nihil inferri contra datam doctrinam, Decisio enim illa solum dicit, posse sine dispensatione Pontificis, sed non negat adhibendam esse dispensationem Prælatorum.

29. Hanc responsionem melius intelliges, si recolas, Religiosos, ut modo nu. 12. dictum est, habere privilegium, ut eorum Generales, & Provinciales possint dispensare suos Profefos Illegitimos ad Prælaturas. Idem ergo Privilegium habent & Moniales, ut nimirum, si sint exemptæ, à suis Provincialibus, vel Generalibus, si vero sint non exemptæ, à suis Episcopis in hoc dispensari possint; Est enim communis doctrina, legem statuentem de Maribus extendi ad fæminas, quando materia, de qua agitur, æquè pertinet ad utrosque. Hoc posito, jam clarè intelligis, cur decisum fuit, Illegitimam posse esse Abbatissam sine dispensatione Summi Pontificis; potest enim esse ex vi privilegij (non quidem ex vi Juris communis) sine dicti summi Pontificis immediata,

a Sellus in selec. Can. c. 29. m.

24.

b Barb. in

Coll. ad

cap. 1. de

filiis Præsb.

Sayr. de

Consl. 6. c.

11. n. 3. sine

Sanctar.

Variar. 6.

40. n. 7.

Sanc. in

Decal. l. 5.

c. 5. n. 19.

Vbi quid de

non Virg.

Bigama.

Castrop. T.

3. tr. 16. d.

2. p. 8. n. 12.

c Redr. To.

1. g. Reg.

13. ar. 6. c.

23.

P

sed

Sanct. 15
Decal. 1.
n. 14.
Barb. de
re. Eccl.
c. 2. n.
22.
Tarr. de
enf. d. 75.
2. Bar.
ad. ref. 76
7. Diana
4. tr. 2.
f. 66.

C. Sum.
laus. Cast.

Gibal. d.
reg. c. 6.
3. n. 6.

Redr. T. 1.
g. Reg. 13.
ar. 21.
Porcella in
dub. Reg. V.
Abbatissa
Diana p. 4.
tr. 1. 101.
C. Gene.
ral de elec.
in 67.

Tambourinus de Sacramentis.

sed semper cum suorum Prælatorum dispensatione.

§. V.

De legitimatione per rescriptum Principis.

1. Legitimatione concessa à Principe differt à dispensatione ab eodem concessa: hæc enim, a relictâ illegitimitate, habilem pronuntiat hominem ad aliquem effectum, ad quem antea erat inhabilis; ut si illegitimo concedat Pontifex, ut possit ordinari. At legitimatione tollit omnino inhabilitatem, undè, si est absolutè, seu totalis, concedit omnes effectus, qui legitimo solent convenire. Dixi (si est absoluta, &c.) nam potest Princeps aliquem legitimare, sed velle, ut non omnes effectus conveniant sic legitimo, sicuti fecit Pontifex legitimando Professum in Religione; qui tamen noluit, ut effectus acquirendi Prælaturas illi legitimationi conduceretur. Et Jura Civilia, quamvis naturalem filium legitiment per subsequens Matrimonium, tamen Sixtus Quintus noluit, ut haberetur effectus acquirendi dignitatem Cardinalitiam, ut supra indicavimus. Merito ergo absolutam legitimationem, ut distinctam à Dispensatione sic Tuscius

b Tuscius P.
Legitimat.
concl. 215.

Est donum Principis, quod, extincto impedimento illegitimitatis, restituit quempiam primævis Natalibus ac si ab ipsa sui conceptione fuisset legitimus.

2. Quoniam vero legitimatione, cum sit favor Principis tollens impedimentum, est ample interpretanda, Dispensatio autem, quia remanente impedimento, restringit leges affigentes multos effectus tali impedimento, est strictè interpretanda, ideo valde diligenter sunt verba Principis perpendenda, ex quibus colligatur, an rescriptum contineat legitimationem totalem, an legitimationem restrictam, an Dispensationem.

3. Et quidem, si Princeps absolutè dicat: *Legitimo te ad omnia*; & nihil addat, quod restringat, manifestè est totalis legitimatione. Si vero verba Principis prius significant legitimationem, & deinde addant restrictionem, erit legitimatione quidem, sed non totalis, ut, si Princeps dicat: *Legitimum te pronuntio, dummodo ad talem dignitatem non assumaris. Vel: legitimo te, sed talem effectum legitimationis non habear,*

At, si verba ejusdem Principis in eadem oratione dent legitimationem, & simul restrictionem, tunc erit dispensatio, ut si dicat: *Legitimo te ad Beneficia, & dignitates, non autem ad Beneficia curata. Legitimo te ad Ordines tantummodo Minores, &c.* Sed hæc minutius, lege apud a Sanc. aliosque.

4. Illud denique hic adverte diligenter, sed videndum latius apud citatos, cum Princeps sit alius Sæcularis, qualis est pro hac re nostra Rex v.g. alius Ecclesiasticus, qualis est summus Pontifex, adverte, inquam, legitimationem, etiam absolutam concessam ab altero ex his Principibus non tollere omnes effectus illegitimationis, sed eos tantum, ad quos se extendit ejus Principis auctoritas; neque enim legitimatus à Rege poterit Ordines suscipere, quia Rex non est supra Jus Canonicum, nec legitimatus à Pontifice potest succedere in bonis, vel officiis temporalibus, extra loca ipsi Pontifici temporali Jurisdictione subiecta.

§. VI.

De Dispensatione Illegitimi.

1. Remanente, ut modo diximus, illegitimitate, potest Princeps dispensare illegitimum, ut non obstante tali impedimento, aliquem vel aliquos actus exercere possit, à quibus per Illegitimationem erat arcendus.

2. Dispensatio autem, quamvis sit Beneficium Principis; est tamen, ut modo item innuimus, stricti Juris, & b odiosa, hoc est, strictè debet intelligi; Principis enim Beneficium tunc latissime interpretandum est, quando continet præjudicium solius concedentis, concediturque præter Jus, non verò, quando conceditur contra Jus, qualis est dispensatio, de qua nos loquimur, quæ conceditur relaxando jura lata contra Illegitimos, quos ipsa jura Irregulares constituunt.

3. Labor igitur noster in hoc paragr. erit, ut videamus, qua restrictione, vel ampliatione (quando verba non sunt clara) intelligenda sunt ejusmodi dispensationes circa Irregularitatem, de qua noster est sermo. Nec id melius effici posse video, quam subdendo sequentia, quæ ex data doctrina colliguntur; & adverte, hæc omnia usui esse, non solum pro dispensatione Irregularitatis ortæ ex Illegitimo Natali; verum etiam ex quocunque alio capite; hic

tamen

tamen signatè ponuntur. quia frequentius pro hoc capite peti, & concedi ejusmodi dispensationes solent.

Signa Dispensationis ampla, vel stricta.

Sancti. loc. n. 26. n. 32. n. 33. n. 34. n. 35. n. 36. n. 37. n. 38. n. 39. n. 40. n. 41. n. 42. n. 43. n. 44. n. 45. n. 46. n. 47. n. 48. n. 49. n. 50. n. 51. n. 52. n. 53. n. 54. n. 55. n. 56. n. 57. n. 58. n. 59. n. 60. n. 61. n. 62. n. 63. n. 64. n. 65. n. 66. n. 67. n. 68. n. 69. n. 70. n. 71. n. 72. n. 73. n. 74. n. 75. n. 76. n. 77. n. 78. n. 79. n. 80. n. 81. n. 82. n. 83. n. 84. n. 85. n. 86. n. 87. n. 88. n. 89. n. 90. n. 91. n. 92. n. 93. n. 94. n. 95. n. 96. n. 97. n. 98. n. 99. n. 100.

4. Primo enim dispensatus ad Ordines (si nihil aliud addatur) intelligitur solum a dispensatus ad Primam Tonsuram, & ad Minores. Dico (si nihil aliud addatur) nam, si notum dispensanti fuerit, petentem dispensationem fuisse Ordinibus Minoribus initiatum, intelligitur de omnibus b Majoribus, secus dispensatio nihil operatur, & esset inanis.

5. Secundò. Dispensatus ad Ordines, atque adeo ut dictum est, ad Minores, non e intelligitur dispensatus ad Beneficia, quia, est res separabilis Ordo Minor à Beneficio, unde non sequitur, concedi hoc, si concedatur illud.

6. Tertio. Dispensatus ad Beneficium intelligitur solum dispensatus ad Beneficia simplicia.

7. Quarto, Dispensatus pari modo ad Beneficium, non e intelligitur, nisi ad simplex, non vero ad curatum, nec ad Canonicum, nec ad Dignitatem Ecclesiæ Cathedralis.

8. Quintò. Dispensatus ad Beneficia Sæcularia non f intelligitur Dispensatus ad Regularia, etiam si ipse fiat Regularis.

9. Sextò. Universaliter Dispensatus in uno aliquo genere determinato v. g. ad Dignitates, non g intelligitur ad Beneficium Curatum, Dignitates enim in Cathedrali, vel Collegiata non includunt curam animarum.

10. Septimo. Dispensatus ad Dignitates, etiam si dicatur: *Dispensatio ad omnes Dignitates*, non h intelligitur ad Episcopatum, quia Episcopatus propriè non est Dignitas, sed culmen Dignitatis, licet, ut probabile contrarium admittat, & certè merito, Merolla. i

11. Contra, Dispensatus ad omnes Ordines, e intelligitur etiam de omnibus Sacris. Dispensatus ad Ordinem Superiorem v. g. Diaconatum l intelligitur etiam de Inferioribus v. g. de Subdiaconatu, non vero de Superiore v. g. de Sacerdotio.

12. Dispensatus ad Clericatum, seu, ut fiat Clericus m intelligitur ex Sanchez de omnibus Minoribus, licet intelligi solum de Prima Tonsura teneant Aliqui. n

13. Dispensatus ad Ordines Sacros o intelligitur, etiam de Beneficio simplici, quia Ordo Sacer ex Jure semper debet ex a Tridentino

conferri possidenti Titulum Beneficii; habens enim Patrimonium, vel Pensionem, solum ex dispensatione Episcopi potest, ex eodem Concilio, promoveri.

a Trident. sess. 21. Ref. cap. 2.

14. An dispensatus ad Beneficium majus possit legitime suscipere Beneficium minus? v. g. Dispensatus ad Episcopatum possit suscipere Dignitatem Cathedralis Ecclesiæ, vel Dispensatus ad Archiepiscopatum possit suscipere Episcopatum, discrepant Doctores. Negant Sanchez, b aliique. Concedunt multi apud eundem Sanchez, quos sequitur latè Prates. c Id vide latius apud dictum Sanchez, & apud Merol. d

b Sanc. l. c. n. 32. Sayr. de Censl. 6. c. 11. nu. 22. 29. 30. c Prates. in manu. c. de Irreg. d. 2. p. c. 10. n. 19. d Merolla lo. cit. n. 66. e Supra e. 6. §. 3. n. 100.

15. Sed adhuc Quæres Primo, an Dispensatus ad Beneficium intelligatur dispensatus ad pensionem?

Respondeo. Nobis, qui sustinemus probabile e esse, Irregularem posse acquirere puram pensionem, etiam Ecclesiasticam facilis est hujus quæstionis reolutio. Dicimus enim superfluum nobis esse quærete, an Dispensatus ad Beneficium intelligatur dispensatus ad puram pensionem, Nos enim negamus ad acquirendam pensionem opus esse dispensatione. In sententia eorum, qui id non admittunt, is quærat, cui otium est id quærendi.

16. Quæres Secundo. Si Orator, id est, is, qui petit dispensationem, possit absolute dispensari sibi in defectu Natalium, & Pontifex absolute respondeat: (Dispensamus) quomodo interpretanda est ejusmodi dispensatio?

Respondeo. De rigore Juris strictè, atque adeo ad unicum tantum actum, seu effectum, puta ad solum Ordines Minores propter rationem modo nu. 2. dictam. At de stylo Curia, large, atque adeo ad omnes effectus, quos Pontifex potest. Ratio est, quia Pontifex nunquam solet dispensare sic absolute (Dispensamus) nisi, quando vult habilem reddere Oratorem ad omnes effectus, à quibus Irregularis arcebat. Et sub hac distinctione interpretandi sunt Suar. f & alii, dum dicunt, Dispensationem absolute datam concedere omnes effectus.

f Suar. de Censur. d. 41. se. 3. n. 3. Sanchez l. c. nu. 8. Castrop. l. c. p. 10. n. 3. Meroll. l. c. nu. 47.

§. VII.

Quid exponere debeat Illegitimus, quando petit dispensationem.

Vbi

De illa clausula (Dummodo incontinentia Paterna imitator non sit.)

QUAMVIS, spectato Jure, aliqua possit tacere Orator, seu postulans Dispensa-

fore intellectus, externè, & publicè hæresim profert, incidat in Irregularitatem?

Respondeo, Filluccius, a aliquæ tenent, non incidere, quia vere, ut sic, non est hæreticus, Incidere, sustinet Sanctarellus cum communi, quia hic secundum forum externum, secundū quod iudicat Ecclesia, Hæreticus est.

6. Mihi verior sit Filluccij sententia; neq; enim odiosa sunt extendenda, sed potius restringenda, nam propterea suspectum de hæresi hac Irregularitate nequaquam puniri, merito docet b Coninck, quia, neq; hic est verè hæreticus, ut supponimus, quāvis sit de illa suspectus.

7. Ex dictis fit, ut nec Primo, purus schismaticus, qui est ille, qui nullam habet ad mixtam hæresim, nec Secundo, Simoniaci e quamvis in Jure aliquando comparentur, propter Simoniaci enormitatem, hæreticis, & quamvis sint suspensi, & excommunicati, nec Tertio, Sortilegi, Vaginatores, Magi ineuntes pactum cum Dæmone, illumque colentes, invocantes, consulentes, nisi admixtum habeant errorem intellectus, atque adeo, nisi hæresi inficiantur, fit, inquam, ut hi, & similes non sint Irregulares, quia non sunt hæretici, quicquid dicat de ultimis, Maiolus. d

8. Sed quid, si prædicti de hæresi suspecti cogantur à Sacris Inquisitoribus adiurare de vehementi, eruntne tunc Irregulares?

Respondeo. Ita putat, e Azor. Verum Suarez, f alijque merito negant. Ratio est, quia ex una parte Irregularitas est quidem imposita hæreticis, sed non abjurantibus illam, & ex alia, si quam Infamiam ex suspicata hæresi aliquis contraxit, jam illam purgavit per abjuracionem, sicuti purgantur suspiciones aliorum delictorum per purgationem Canonicam.

9. Confirmat Primo Garzias, quia ita resolutum fuit in Rota.

Confirmat Secundo, quia cum Prælati quidam abjurasset de vehementi, & postero die Missam sine alia dispensatione celebrasset, approbata fuit (inquit) eiusmodi actio à Summo Pontifice, & à tota Romana Curia commendata.

10. Ego puto, hæc rectè dicta, esse considerata dumtaxat suspicione hæresis, eiusque abjuracione; ceterum si præter hæc adsit infamia, sive facti, sive Juri in eo delicto, ratione cuius aliquis abjuret, evitari non potest Irregularitas Infamiae juxta dicta cap. 10. § 2. præsertim nu. 18.

Obiter item hic scito, adesse Decretum Urbani VIII. 1626. reddens inhabiles ad omnes gradus, & officia suæ Religionis Regulares Pœnitentios à Sacra Inquisitione, etiam si tempus Pœnitentiæ expleverint, exceptis tamen Pœnitentijs salutarijs. Vide id apud a Lezzanam eiusmodi pœnitentias explicantem

Descendentes ab Hæreticis, ad Irregulares?

11. Non solum ille, qui in formalem hæresim, modo dicto, incidit, est Irregularis, verum etiam eius descendentes, ut fert communis opinio. b Descendentium autem nomine intelliguntur hic filij, etiam illegitimi, & filiorum filij usque ad secundam tantum generationem; quando Pater fuit Hæreticus, nam, quando Mater, intelliguntur solum filij. Adest tamen in hac communi sententia, quinplex exceptio, nam Primo, non comprehenduntur descendentes ab hæreticis, contra quos non processit probatio hæresis, Secundo, nec descendentes ab hæreticis emendatis, & jam cum Ecclesia reconciliatis. Tertio, non comprehenduntur filij nati post commissum delictum hæresis à Patre. Quarto, nec, qui nascuntur à Patre Hæretico in ijs regionibus, ubi crimen hæresis Infamiam non affert, ut in Anglia, & multis Germaniæ partibus. Quinto, nec filius, qui Patrem Hæreticū Inquisitoribus denuntiavit.

12. Præterea communis opinio (de qua tamen Toletus e dubitat, quia Textus non sunt clari) docet, etiam descendentes modo dicto à Fautoribus, & Receptoribus Hæreticorum infici eadem Irregularitate. Sed rectè negandū, prædictos descendentes esse Irregulares, quoad suscipiendos, exercendosque Ordines, solum enim sunt Irregulares, quoad Officia, & Beneficia Ecclesiastica (& quidem eum prædictis quinque exceptionibus) sicuti quoad hæc, solum sunt Irregulares ipsi Fautores, & Receptores, ut diximus numero quarto. Ratio est, quia iura loquentia de prædictis descendentes solum eos remouent ab Officijs, & Beneficijs: At Ordo, nec Officium est, nec Beneficium, Ita G. d. Huit. & Gibalinus. e

13. Denique hic per occasionem nota, doceri ab Avila, ex quorundam Doctorum praxi, Constitutiones Pij IV. cum extensione Gregorij XIII. prohibentium descendentes Hæreticorum, Judæorum, & Saracenorum, ne suscipiant Ordines, non esse uti receptas.

a Filluc. tr. 20 n. 230. b Coninck. Sanchez a. li. ap. Dian. l. 1. c. 48. Castrop. l. c. Theisaur. V. Hæresis c. 1. e Suar. de Relig. l. 1. tr. 3. lib. 4. c. 56 n. 18. f Azor. 22. Lessius l. 2. c. 35. nu. 136. fua. a Maiol. de Irreg. l. 1. c. 45. e Azor. a. pud Dian. p. 4. tr. 2. ref. 47. f Suar. Sanc. Sanchez. Sa. Vilalobos. Garzias ap. eundē Dian. nam.

a Lezz. pp. 6. 15. n. 39.

b Apud Doct. min. citand.

c Tol. l. 16. 25 n. 3.

d G. Huit. de Irregul. d. 2. diff. 3. n. 9.

e Gibal. de Irreg. c. 1. q. 4. nu. 11. f Avila qui citat sequitur G. Huit. l. c.

§. II.

Quis dispenses Irregularitatem ex Hæresi.

I. DE summo Pontifice non est dubium, De Prælati Regularium, & Commissario Cruciatæ dixi breviter supra cap. 13. §. 18. Hic ergo solum debet esse sermo de Episcopis, Episcopaliq; Jurisdictione fungentibus

2. Ex suppositione sententiæ aliquorum dicentium, oriri Irregularitatem ex hæresi occulta, Dico, esse valde probabile, eam posse ab Episcopo dispensari, Cum enim Tridentinum concedat Episcopis, eos dispensare posse in omnibus Irregularitatibus ex delicto occulto provenientes, & ex probabili sententia, quam alibi diximus, supponamus, hanc potestatem non esse ab ipsis ablatam à Bulla Cœnæ, sequitur posse eos dispensare, etiam in hac Irregularitate ex hæresi occulta.

3. Dico Secundo, Episcopum non posse dispensare in Irregularitate orta ex delicto hæresis publico, vel deducto ad forum contentiosum, quod constat ex dicto Trid. *sess. 24. c. 6. de Reform.*

4. Solum hic non erit inutile scire, aliquos docere Episcopum posse ad usum aliorum Ordinum, præter usum Sacerdotii, dispensare eum (uniquè reconciliatum) qui Ordines suscepit ante lapsum in hæresim: quod certè improbable non est. Et hic per hanc occasionem adverte, Pium V. prohibuisse, ne Inquisitores ipsi dispensarent Præbyteros conversos ab Hæresi ad Missam celebrandam: de quo vide latius apud Santarellum. e

CAPUT XIX.

§. I.

De Irregularitate orta ex administratione Officii temporalis, & obligatione ad ratiocinia.

A. FFINIS est hæc Irregularitatis causa ei, quæ aliquanto superius dicta est, à defectu libertatis, per utramque enim est quis alteri obligatus.

Qui ergo sunt adstricti ad administrationem rerum temporalium alterius, & ad reddendam de ea rationem, sive quoad actiones, quas tempore administrationis exhibuerunt, sine quo ad bona, quæ tunc administraverunt, sunt Irregulares, dum ea obligatio perseverat; sic enim obligati, sunt minus apti ad functiones Sacras ac divina officia.

2. Sub nomine autem horum administratorum, quos uno nomine, Curiales appellant Sacri Canones, comprehenditur quilibet administrator rerum publicarum, puta Thesaurarius, Depositarius publicus, Advocatus, Actor, Executor, Magistratus, quos Juratos nos appellamus, Judex, Capitaneus, Prætor, Satelles, Solicitator, Procurator, Commissarius, Nuntius publicus. Comprehenditur etiam, ut notat Suarez, Procurator personæ privatæ, quicquid neget Toletus, immò, & Feudatarius, qui obligatur obsequia personalia Domino Feudi exhibere, Dux, Miles, Arcis Præfectus, Tutor, & Curator. Excipiuntur tamen Administratores Episcoporum, & rerum Ecclesiasticarum, quamvis temporalium, immò, & Tutores Pauperum, seu Misericordiarum personarum, atque adeo Viduarum, Pupillorumque valde indigentium, seu alio adjuvatore carentium: hæc enim cum sint opera pietatis, Clericalem statum nequaquam dedecent, immò in praxi video, aliquibus in locis, nullum Tutorem expelli ab Ordine; unde colligo, hac in re multum valere consuetudinem, & morem Ecclesiarum. Excipiuntur item saltem ex consuetudine, & tacita Pontificis concessione Consilii Regij tractantes res civiles dumtaxat. Hæc fusius tractata habes apud Suarezium, Gasp. Hurt. Layman, Castrop. citatos, aliosque.

3. Quoniam vero hæc, quæ diximus, tria involunt. Primò, officij administrationem. Secundo, obligationem ad reddendam rationem. Tertio, post redditam rationem, obligationem ad solvendam summam aliquam pecuniæ, vel ad luendam aliam pœnam ipsi inflatam: ideo non ignores, Irregularitatem hanc oriri ex sola officij administratione, & item (ex mea, aliorumque sententia contra Toletum) b ex sola obligatione an ratiocinia, quod solet evenire, quando, deposito officio, non dum patitur in Ratiocinijs satisfactum est, & multo magis ex utraque. At ex obligatione ad solvendam pœnam post redditam iam rationem, distinguendum est.

4. Si post redditam rationem, nullo interveniente dolo, remaneat quis adstrictus æri alieno, vel pœnæ non infamæ, probabilius est, non esse prohibendum ab Ordine, quia Jura de hac re (quæ cum sint odiosa, sunt restringenda) loquuntur de obligato ad ratiocinia, non vero de obligato ad solvenda debita ex datis jam ratiocinijs, sicuti, nec loquuntur de debitis

a Suar. d. 54 de Cens. 60. 3. n. 19. G. Hur. d. 2. de Irregul. diff. 18. Castrop. de Cens. d. 6. p. 13. n. 70

b Tolet. ap. G. Hur. l. c.

c Suar. loc. cit. n. 23. Castrop. l. c. n. 11. G. Hur. l. c. Dianna p. 4. tr. 2. ref. 98

cx

ex aliis contractibus, nam propterea, si ex contractu v.g. mutui, vel emptionis, vel depositi, & similibus nullam administrationem alterius continente, quamcumque summam alteri debeas, Irregularis ex hoc capite non eris.

At, si remaneat astrictus ex dolo, vel certè, si probabiliter timeatur, ne moveatur lis de dicto dolo, erit ex capite Infamiae, vel probabilis periculi, ne succumbendo liti, Infamis erit, inquam, arcendus ab Ordine, donec lis finiat?

Debet tamen definiri tempus ad litem terminandam, ne Adversarius nimis in longum eam trahat, ut rectè notat Sayrus, *a Sayr. de Cens. l. 6. c. 14. n. 8.*

5. Inquires: Si quis, dum est in officio publico, ordinetur (sanè cum peccato gravi, quia prohibitio de re gravi est) licitè poterit Sacras functiones peragere, & in officio persistere.

6. Respondeo. Nequaquam; cum enim hic, durante officio, vel obligatione ad ratiocinia, sit Irregularitate interdictus, liber non erit, ut possit accedere ad altare: quicquid dicat Bonacina inducens quemdam Textum, qui, si

penetretur, id non dicit. Immo, si quis nondum absolutus à ratiociniis iniectus, debent illius bona tradi Creditoribus. Quod si ea non sufficiant, reliqua denebuntur Episcopus, qui dicitur *Sayr. l. c. de Irreg. c. 58. §. 1. n. 9.*

7. Quid si administratio, vel obligatio ad ratiocinia superveniant jam legitime ordinato, inferetne Irregularitatem?

Respondeo. Non inferet, quia jura semper loquuntur de eo, qui Ordinem non habet, prohibentque, ne quis ordinari possit: At nihil loquuntur de jam ordinato. Ita *Vgol. e & alii.*

§. 11. *Quomodo cesset hac Irregularitas.*

1. Cessabit sine dubio, si dispensetur quis à potente hanc dispensationem concedere, de quo, mox, cessabit, si Primò, officium deponatur. Secundò, si reddatur ratiocinium, vel saltem praestetur pignus, seu fidejussio, qua quis administrationis rationem se reddaturum, promittat, vel in causa mortis liti ratiocinii causam assumit. Tertio si quis bonis cedat, eodem modo, quo non reddatur Infamis, quod certum est in Clerico confugiente ad remedium Capituli Odoardi, ob quod non incurritur Infamia, neque mendicitas.

f C. Odoardi de Solutio Suar. d. 51. de Cens. §. 5. n. 26.

§. III.

Quis Dispensat in Irregularitate ex officio, vel obligatione ad ratiocinia?

1. Non nisi summus Pontifex, dum durat Officium, vel dicta obligatio, iis enim non durantibus, iam cessare Irregularitatem, diximus modo. Episcopum non posse, certum sit, quia hæc potestas nulli ipsi concessa est.

CAPUT XX.

De Irregularitate orta ex Paupertate.

§. I.

1. TAMETSÌ Paupertas propriam Irregularitatem nequaquam pariat, quia tamen hominem non solenniter in Religione Professum impedit ab Ordinibus, præsertim Majoribus, ideo de ea hic nonnulla sunt afferenda. Nonnulla, inquam, plura enim de eà diximus, cum de Patrimonio Ordinandi locuti sumus. Hic igitur notanda sunt tantummodo quatuor.

2. Primò, Pauper in hac materia ille dicitur, qui congrua sustentatione caret. Quare, si quis locuplete gaudens Patrimonio, ut tamen ære alieno gravatur, ut eo pro Creditoribus subdito, ipsi non remaneat, quo honestè vivat, pauper est, nec ad Ordines admittendus: at, si condonationem à Creditoribus habeat, vel commoda sustentatione servata, reliquis bonis cedat, modo non inducente, pro consuetudine regionis, infamiam, seu notabile dedecus, ad Ordines admitti utique potest, ut dixi *Cap. præced. §. 1.*

3. Si quis, modo dicto pauper, ordinetur, peccare mortaliter diximus cum de Ordine: at si jam (est cum peccato) iniciatus fuit, Inquires Primò, an licitè, durante paupertate, Ordinem exerceat, Missam v.g. celebrando. Secundò an incurrat celebrando aliquam poenam?

4. Respondeo. Ad primum, puto illicitè mortaliter celebrare. Sicut enim, quia ante statem scienter promoveri se sinit, peccat celebrando, nondum adveniente perfecta ætate, quia ut alibi supra diximus, Irregularitas, quæ prohibet hominem promoveri, prohibet, sic promotus ante dispensationem susceptum Ordinem exerceat; ita in casu, de quo agimus. Neque dicas, si promotus cum Patrimonio illud amittat, non prohiberi Missam celebrare, ergo,

ergo, nec debere prohiberi prædictum non habentem Patrimonium: ne id dicas, inquam, nam, præterquam, quod, si illicitè amittat, saltem ab Episcopo est arcendus ab altari, donec sufficienti Patrimonio fulciatur; certè est manifesta disparitas; ille enim initiatus fuit, existens in paupertate, atque adeo cum impropria Irregularitate; hic vero fuit initiatus cum sufficienti Patrimonio, atque adeo non cum Irregularitate.

5. Ad Secundum. Non inveniò aliam poenam in Jure communi.

§. II.

Quis dispensat in Irregularitate orta ex Paupertate?

1. Certum est Primo, Pontificem dispensare posse, ut pauper promoveatur.
2. Certum est Secundo, Non posse Episcopum, propter rationem toties dictam, quia Inferior Papa non potest dispensare in legibus Juris communis.
3. Certum est Tertio, Tunc solum posse Episcopum, admittere Pauperem ad Sacros Ordines, quando de Beneficio, vel alimentis illi provideat. Sed hoc non est dispensare in Paupertate, sed Paupertatem tollere.

CAPUT XXI.

De Irregularitate orta ex defectu ætatis. Remissivè.

Et quinam in illâ dispenset?

1. **D**E hac latè diximus in Tract. de Ordine cap. 6. §. ibidemque cap. 12. n. 16. addidimus, cum, qui ante requisitam ætatem se initiare per-

- 1 Corporis Infirmetas.
 - 2 Mentis Alienatio.
 - 3 Vitium Corporis.
 - 4 Sexus Fœmineus.
 - 5 Servitus.
 - 6 Infamia.
 - 7 Novitas in Fide.
 - 8 Defectus Scientiæ.
 - 9 Prava Baptismi susceptio.
- Tamburinus de Sacramentis.*

mittit, incidere in suspensionem, unde, si ante dictæ suspensionis dispensationem Ordinibus utatur, incidere in Irregularitatem, ut habuisti in Superioribus, cum de Irregularitate ex Violatione Censuræ c. 14. §. 3.

2. Remanet igitur hic, tanquam in suo loco, indicare, quo modo tollatur ejusmodi ætatis defectus.

3. Breviter, amovetur duobus modis. Primò, ipso temporis decursu; adveniente enim definita ætate, jam evolat Irregularitas ex ætate procedens. Adverte prædictam suspensionem contractam ab eo, qui ante ætatem se initiari permittit, & prædictam Irregularitatem, quam fortè contraxit exercendo Ordines cum suspensione, nunquam tolli, nisi per legitimam dispensationem, ut rectè notat Valentia, a & Sayr. b

4. Secundò, amovetur per dispensationem, non nisi à Pontifice concedendam, tum, si quis promoveri ad Ordines velit, tum, si velit in iis ministrare ante ætatem requisitam; Cum enim Regula c. Generalis alias dicta sit, ut illa Irregularitas, quæ susceptionem Ordinum impedit, eadem impediatur usum eorundem, debet etiam ad ministrandum ante ætatem, tibi, quamvis Ordinatio, accedere dispensatio potestis eam concedere, qui unus est Pontifex, cum Episcopis nihil circa hoc concessum habeatur in Jure.

a Val. T. 4. d. 19. p. 7. §.

b Sayr. de Cens. l. 6. c. 12. n. 12.

c Sayr. ibid. n. 7. Ca-

stropol. de Cens. d. 6. p.

11. n. 2. alii-

que.

CAPUT XXII.

Summa Prædictorum.

1. **E**NODATIS jam omnibus Capitibus, unde oritur Irregularitas, operæ pretium est, ea hic uno intuitu collecta rescribere, eo prorsus Ordine, quo in præcedentibus à me sunt explicata, Sunt autem decem & octo.

- 10 Mala Ordinis usurpatio.
- 11 Homicidium.
- 12 Mutilatio.
- 13 Bigamia.
- 14 Natalium defectus.
- 15 Hæresis.
- 16 Obstrictum esse ratiociniis.
- 17 Paupertas.
- 18 Ætas Puerilis.

s. Que

2. Quæ his quatuor versibus, rumpendum accommodatis colligatæ volu-
 dibus sanè, sed ad memoriæ com-
 lui.

1	2	3	4	5
Infirmus.	Demens,	Vitiatus,	Famula.	Servus.
6	7	8	9	
Infamis.	Novus.	Ignorans.	Baptismate peccans.	
10	11	12	13	14
Ordineve.	Occidens.	Mutilans.	Bigamusq;	Nothusq;
15	16	17	18.	
Hæresis.	Obstrictus.	Pauper.	Puer, exulat Aris.	

a Saar, de
 Censu, d.
 44. §. 3. m.
 2. Tol. l. c.

CAPUT XXIII.

De cessatione Irregularitatis.

IN præcedentibus locuti sumus sæpè de ejusmodi cessatione, sed in particulari prout sese obtulit occasio, demum aliqua peculiaria capita, ex quibus Irregularitas cessare possit, sunt expendenda.

Et sanè de quatuor solet esse tractatio, ex Baptismo, & ingressu in Religionem, ex Cessatione causæ, ex Dispensatione. Nam de quinto. puta, ex assumptione ad Summum Pontificatum, dixi in Superioribus.

§ I.

Ex Baptismo.

a' *Supra c.*
 2. nu. 2.
 b *Gibalin.*
de Irreg. c. 6
 q. 2. n. 6.
Avila, &
Henriq. ab
eodem cita
ti
c. Gloss. in
C. Siquis
omnem pri
ma qu 7.
C. de in
de d. 26.
Gibal. l. c.
maiolus de
Irreg. l. c.
 1. n. 8. Reg.
 33.

1. **A**To Primo, Irregularitatem ortam ex puro defectu, & sine culpa (excipiam modo nu. quarto ortam ex defectu lenitatis) non tolli à Baptismo. Quare Bigamus, Illegitimus, Deformatus corpore, &c. etiam post Baptismum Irregularis est, quia Baptismus solum culpam, & deformitates ex illa pendentes diluit. An aliqua Bigamia, quæ oritur ex delicto deleri per Baptismum possit, vide Gibalinum & aliosque.

2. Ato Secundo, Irregularitatem, quæ ortum ducit à delicto, aboleri à Baptismo, nec illam solum, quæ immediatè à delicto est, Irregularitatem, v. g. ex homicidio injusto, sed etiam, quæ mediatè, qualis est ea, quæ oritur ab Infamia commissi delicti. Hæc est melior opinio, quam tradit Glossa, & confirmatque Gibalinus, aliique. Sicut enim delictum, ita, & ejus Infamia Baptismo deletur,

quia, et ipsum, tum peccatum deletur, tum ejus pena. Aliam viam idem confirmandi iniretæ cum aliis, fortasse expeditorem; ait enim non Baptizatum aliquod committentem delictum v. gr. occidens alium injustè, non incurere Irregularitatem, quia Jus Ecclesiasticum non ligat eos, qui extra Ecclesiam sunt.

3. Ato Tertio, Irregularitatem ex defectu lenitatis auferri à Baptismo, quicquid neget Hurtadus & cum Vgolino, Ratio est, quia cum per Baptismum homo constituatur nova creatura, merito Ecclesia deposuit, ut ille expurgaret horrorem, qui ex sanguinis effusione in occisore concipiebatur. Ne igitur argumenteris sic: Per Baptismum non tollitur Irregularitas Bigamiæ, quæ est ex defectu significationis Sacramenti, ergo neque Irregularitas ex defectu lenitatis, quæ est ex defectu significationis lenitatis, quæ fuit in Christo: ne inquam, sic argumenteris; in his enim, quæ sunt ex voluntate Legislatoris hic modus argumentandi non valet. Aliam magis crudiri solutionem tradit Glossa & quam si lubet apud ipsam lege.

4. Contrahens tamen Irregularitatem, immò & quodlibet impedimentum, in susceptione ipsa Baptismi, non juvatur ab ipso Baptismate, quia non debet ab Ecclesia expectare favorem, qui contra Ecclesiæ leges agit. Quare, si quis extra necessitatem Baptizaretur scienter ab Hæretico, non evitaret Canonieum impedimentum Irregularitatis, quod in ea susceptione contrahit. Lege citatos.

5. Quid denique dices ad sequentem casum? Petrus nondum baptizatus propinavit Cajo venenum, deinde Sacro Baptismate initus est. Sed accidit, ut, post susceptum ab ipso Petro Baptismum, Cajo, ex assumpto veneno, moreretur: erit ne Petrus tunc Irregularis?

6. Respon-

Supra de
 1. 6. s. 2. n.
 27.
de Sacra. d.
 18. de n. n.
 59. *Form.*
in frag. Te
Irreg. n.
 416.
b. Dicitur,
 4. 17. 2. 5.
 51. *Toler. Le*
 c. 37. nu. 3.
Henr. l. 14.
 c. 12. n. 2.
Maiolus de
Irreg. l. c.
 11. *contra*
aliquos re-
laxos à Ca-
lesten. c.
 7. 7. n. 10.
Soyr. de
Cens. l. c.
Gibal. l. c.
 n. 6.
 c. 6. *Hære.*
Irreg. l. c.
 n. 62. *Po-*
 ap. *Dicitur*
 loc. cit.
 d. *Glossa c.*
 deinde
 26. *V. dicitur*
 14.

6 Respondeo. Erit utique, quia occisio tunc parit Irregularitatem, quando homo moritur, sed in casu proposito Cajus mortuus est, quando Petrus ob Baptismum susceptum jam erat subditus Ecclesiae; ergo, &c.

§. II.

Ex Professione solenni Religiosa.

1. **P**er hanc Professionem, nullam de Jure Irregularitatem deleri, tenendum est, præter eam, quæ est ex defectu Natalium eo modo, quo suo dictum est loco.

2. De consuetudine, quisque videat: quid in sua Religione sit legitime introductum? In qua re duo sunt explorata. Alterum, Religionis ingressum reddere facilem Irregularitatis dispensationem, Alterum, dictam legitimam consuetudinem, si qua in Religione est, esse servandam. De qua sic habet a Suarez. Ubi fuerit talis consuetudo (loquimur autem de consuetudine, qua, quis liber intelligatur ab omni Irregularitate) retinenda est, quia licet per se sola non valeat dare Jurisdictionem; est tamen sufficiens signum potestatis concessæ, etiam si fortasse tunc de expresso privilegio non constet. Hæc Suarez.

§. III.

Ex Cessatione Causæ.

1. **D**ixi sparsim de hac in Superioribus. Nunc breviter hæc habe compendiosius. Non est hic quæstio de Irregularitatibus omnibus, an eæ cessent, cessantibus causis, sed de aliquibus, quæ actu pendent à sua causa. Irregularitates ergo ex Bigamia, homicidio, Hæresi, illegitimo Natali, & similes hic locum non habent; hæc enim semel contractæ à suis causis amplius dependent, unde ex se sunt perpetuæ, nisi accedat legitima dispensatio. At Irregularitates ex defectu ætatis, scientiæ, libertatis, saninitatis, & similibus, cum pendeant ab actuali dicto defectu, eo amoto, statim cessant, & ipsæ. Lege Suar. Sayrum, aliosque citatos.

2. Quid, si cesset lex Irregularitatis? Explico. Est certa lex in Ecclesia; ut, qui occidit aliquem injustè, sit Irregularis. Fac ergo summum Pontificem hodie statueret, ut non sit Irregularis ille, qui hominem injustè occidit, Inquiri, an si-

cuti non futurus sum Irregularis, si in posterum occidam aliquem, sic liberer ab Irregularitate, quam contraxi ex homicidio, quod commisi, priusquam hæc nova lex constitueretur?

3. Respondeo, Esse id ex verbis legis definiendum, si enim lex hæc loquatur in futurum, ut scilicet in posterum non incuratur ex occisione Irregularitas, non cessabit Irregularitas antea contracta. Sicuti, si Pontifex nunc statueret, ne amplius contraheretur excommunicatio à percussione Clericos, non propterea non remaneret excommunicatus, qui ante hanc abrogationem Clericum percussit.

4. Si vero lex loquatur, etiam de præterito, in hunc ferè modum. *Definito, ut Irregularitates ex occisione contractæ non habeant amplius vigorem*, cessabit Irregularitas antea contracta, seu melius Pontifex dispensare tunc censebitur contractam Irregularitatem.

5. Si denique dubia sint verba legis, num ea se extendant ad abrogandas antecedentes Irregularitates, tunc (salvo meliori judicio) putò, eas cessare. Hujus dicti, in quo est difficultas, ratio esse possit, quia, in hoc casu, benignior legis interpretatio debet eligi: agitur enim de abrogatione legis pœnalis, qua lege pœnali ablata, restituitur homo primævis juribus, ut non reputetur indignus altari. Posita autem hac benigna, & probabili interpretatione, jam non est amplius dubia lex. Aliquid in hanc rem invenies, si legas a Suarium, Bonacinam, & Filliuc.

§. IV.

Ex Dispensatione.

1. **D**E hac per occasionem plura, ferè quæ scitu sunt necessaria, dixi in præcedentibus, quibus, ut aliquid hic agamus, adde duo.

2. Primum. Si quis Irregularis assumatur ad summum Pontificatum, statim in eo cessat omnis Irregularitas Juris humani: ejusmodi enim assumptio est æquipollens Dispensatio. Similis etiam Dispensatio æquipollens, seu implicita esset, si Pontifex, sciendo, te esse Irregularem in circumstantia, in qua judicetur Pontifex tuæ Irregularitatis memor; te invitaret ad Missam celebrandam, &c.

3. Secundum. Equibusnam verbis expediet dispensator ipsum actum Dispensandi?

Q 2

Respon-

a Suar. de
Cens. d. 4. c.
se. 1. n. 7.
b Bonac. de
Cens. d. 7.
q. 5. pun. 1.
a n. 2.
c Filliuc. tr.
20. c. 10.

Respondeo, nullam præscribi formam verborum: certum est tamen, saltem, ut de Dispensatione constat, aliqua esse verba externa proferenda, illam quomocunque significantia.

4. Formulas, quibus solet Pontifex dispensare habes latè apud *a* Corradum. Formulas autem quibus Delegatus commissam sibi Dispensationem expedire possit, ponit Glianus *b* in sequentem modum:

a Pyrr. Corrad de praxi Dispens. per totum.
b Glian. in summa Cens. V. Irreg. n. 22.

Auctoritate mihi à (N.) tradita dispenso te cum super Irregularitate, quam contraxisti ob tales, vel tales causas (castunc exprimet) & habilem reddo, & te restituo executioni Ordinum, & officiorum tuorum. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Si dispensandus nullum habeat Ordinem, sic dicat Dispensans:

Habilem te reddo, ad omnes Ordines suscipiendos, &c.

5. Quod si necesse sit titulum Beneficii restituere, & fructus male perceptos, juxta suo loci dicta restituere, sic addat:

Et restituo tibi Titulum, seu Titulos Beneficii, seu Beneficiorum, & condono fructus male perceptos. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

6. Tertium. Qui pluribus Irregularitatibus aggravatur, plures v. g. occidit juxta supra dicta capite decimoquinto, paragrapho decimo à numero decimoquarto. Vel cum diversis Censuris Ordinem exercuit juxta dicta cap. 14. §. 3. à n. 8. Vel est pluries Bigamus juxta dicta cap. 16. §. 2. n. 1. debetne Pontifici exponere, se tot, talibusque Irregularitatibus infici, an satis sit, absolute dicere, se esse irregularem?

Respondeo. Quamquam non ignoro, hoc posterius ab aliquibus affirmari, tamen tibi Auctor sum, ut singulas, earumque qualitates exprimas distinctè, secus te semper scrupulis, & perplexitatibus divexatum plorabis. Lege de

tota hac questione Dianam, *a* ad quam etiam facit, quod ego in Superioribus dixi cap. 17 §.

n. 16.

a Dian. p. 17. n. 2.

44

Atque hic mearum lucubrationum finis esto. *In quibus (cum a S. Hieron. Damasc. S. Hieronymo a loquor) seminis perire, aut parum caute aliquid positum est, emendari cupio à te, BEATISSIME PAPA, qui Petri Sedem tenes, & Fidem. Loquar item cum S. b Hilario. Sacrosancta Matris Ecclesia Virginali Iudicio, qua scripsi, & scribam, cuncta subijcio.*

a S. Hieron. Damasc.
b S. Hilario de Trinit. v. 12. fine.

F I N I S.

Laus Deo, Beatissimæ Virgini, ac Beato Aloysio Patrono meo.

ADDI-